

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)

תוכן עניינים

5.....	תואר ראשון.....
6.....	קורסים שנתיים.....
7.....	אנתרופולוגיה של תיירות.....
18.....	אספקטים חברתיים ותרבותיים בחקר האמנות.....
25.....	בין מבנה נפשי למבנה חברתי.....
32.....	הגירה, תפוצה, שיבה וטרנסלאומיות: חשיבה אנתרופולוגית.....
39.....	החברה האזרחית בעידן הניאו ליברלי.....
51.....	החיים בנגב.....
59.....	יסודות הסוציולוגיה.....
66.....	מבוא לאנתרופולוגיה.....
76.....	מבוא לסוציולוגיה של הכלכלה.....
83.....	סוציולוגיה של הרפואה.....
89.....	רוסיה בישראל : אנשים, תרבות ואידיאולוגיה.....
106.....	תנועות מחאה בפרספקטיבה השוואתית.....
109.....	מסטר א' – סתיו.....
111.....	אדם, חיה, חברה ותרבות: אנתרופולוגיה של יחסי אדם-חיה.....
119.....	אנתרופולוגיה של ארגונים ביורוקרטיים.....
124.....	הגלובליזציה בת זמננו- מבט ביקורתי.....
127.....	הסוציולוגיה של מרקס.....
132.....	כלכלה פוליטית.....
134.....	מבוא לבלקניים.....
138.....	מבוא לתיאוריות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות.....
145.....	מבט אנתרופולוגי על ארגונים.....
153.....	סוגיות חברתיות ביפן.....
155.....	סוציולוגיה, אנתרופולוגיה ואקטיביזם חברתי.....
161.....	סוציולוגיה של הרגשות.....
165.....	סטטיסטיקה א'.....
167.....	עוני בתוך שפע: הסוציולוגיה של העוני.....
174.....	פסיכואנליזה ותרבות.....
178.....	שיטות מחקר כמותיות.....

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)

182	סמסטר ב' – אביב
183	אנתרופולוגיה של היצירות
192	אנתרופולוגיה של מלחמה
198	אתנוגראפיות של מצרים
203	אתנוגרפיה פמיניסטית
210	זיכרון, צדק ואחריות: מקרה הבוחן של מלחמות הבלקן בשנות ה-90
214	חברה ותרבות בסין המודרנית
224	כוח לעובדים? ייצוג עובדים ומאבקי עובדים בעידן נאו-ליברלי
231	לקרוא פמיניזם ערבי במזה"ת
238	מבוא לסוציולוגיה ארגונית
242	מבוא לשיטות מחקר איכותניות
246	מיגדר, פמיניזם וחברה
253	נצרות, איסלאם, יהדות: מבוא אנתרופולוגי השוואתי
260	סוגיות יסוד בסוציולוגיה היסטורית
265	סוציולוגיה פוליטית
267	סטטיסטיקה ב'
269	תיאוריות אנתרופולוגיות
275	תרבות בהגירה
283	תואר שני
284	קורסים שנתיים
286	יסודות הסוציולוגיה הביקורתית (המסורת הגרמנית)
304	סגנונות אתנוגרפיים
315	תיאוריות ארגוניות
331	תיאוריות של חברה ותרבות
340	סמסטר א' – סתיו
341	אנתרופולוגיה של הידע: משולחן ערוך לריאליטי TV
353	בית, משפחה ועבודה: פרספקטיבה מיגדרית
365	"הדבר הבא" – תכנית להתמחות מעשית לסוציולוגים ואנתרופולוגים
370	חזית המחקר בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
380	סמינר תזה 2014-15
383	סמסטר ב' – אביב
384	סמינר קדם תזה 2015

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)

386.....	פיתוח ארגוני (OD) - התערבויות ברמת הפרט והקבוצה
391.....	פיתוח ארגוני (OD) - אבחון
400.....	תואר שלישי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 5 }

תואר ראשון

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 6 }

קורסים שנתיים

אנתרופולוגיה של תיירות

10210050/10210060

סמינר מחקר

ד"ר ג'קי פלדמן

יום ג' 10:00 – 12:00

ד"ר ג'קי פלדמן: jfeldman@bgu.ac.il

שעת קבלה: יום ג' 15:00 – 16:00 בנין 72 חדר 382 טל. 08-6472083

תיירות היא אחת התופעות התרבותיות הבולטות של החיים המודרניים ומופע בולט של הגלובליזציה. אולם, תיירים רבים רואים במעשיהם בריחה ממרוץ החיים המודרניים ומוקד לחיפוש משמעות ועצמי עמוק יותר שאינו מתקיים ביומיום. בקורס נעסוק במקורות התיירות, במוטיווציות למסע, בסוגי תיירות שונים, במפגש הבין-תרבותי ובהשפעות (ההרסניות או היצירתיות) של התיירות על המארחים ועל הסביבה.

מבנה הקורס: במהלך סמסטר א' נסקור את השאלות המרכזיות בתחום האנתרופולוגיה של התיירות בעזרת דוגמאות מרחבי העולם. לקראת כל שיעור נקרא מאמרים לפי הרשימה הביבליוגרפית. הקורס מיועד גם לטפח כישורים מחקרניים ומתודולוגיים לקראת כתיבת עבודת שדה מחקרית הכוללת בחירת אתר (או סוג פעילות תיירותית) בארץ, שהות בשטח, ראיונות וניתוח חמרי רקע ופרסום. לשם כך, במהלך הסמסטר הראשון, נקיים מספר תרגילים: תרגיל הדרכה ביבליוגרפית מודרך ותרגיל בניתוח ייצוגי מדיה של אתר או תופעת תיירות מסוימת. לקראת ראשית סמסטר ב', נקיים **סיור** (השתתפות חובה), חלקו בהדרכת התלמידים.

בפתיחת סמסטר ב', יגישו תלמידים (לבד או בזוגות) תכנית למחקר שדה אנתרופולוגי שיבצעו במהלך הסמסטר השני. המחקרים יוצגו בכיתה במהלך סמסטר ב', יזכו לתגובה מזוג סטודנטים אחרים, ויתנהל דיון על כל עבודה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 8 }

דרישות הקורס ומבנה הציונים:

נוכחות חובה והשתתפות פעילה בשעורים, עריכת תרגיל ביבליוגרפי ותרגיל ניתוח ייצוגי מדיה, הכנת תגובה למציגים בכיתה, השתתפות פעילה בהדרכת הסיור והגשת דו"ח סיור (20%).

הגשת תכנית מחקר ראשונית (5%) + הצגת העבודה בתהליך בעל פה ובכתב (15%) עבודה סמינריונית לפי הכללים הנהוגים באוניברסיטה (60%). הנחיות מדויקות ימסרו בהמשך.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 9 }

מסטר א'

מס' שיעור	תאריך	מטלה או פעילות	נושא	קריאת חובה	קריאת רשות
1	28.10.14		מבוא: אתנוגרפיות של תיירות הצגת הקורס ומטרותיו	Stronza: Anthropology and Tourism ¹	
2	4.11		קריאת אתנוגרפיה מלאה של תיירות	Tucker: Living with Tourism ²	
3	11.11		קריאת אתנוגרפיה מלאה של תיירות:	Tucker: Living with Tourism	
4	18.11		תיירות ומודרניות	MacCannell ³ : The Tourist, Ch. 2 & 5	
5	25.11		סוגי החוויה התיירותית	Cohen ⁴ : Phenomenology of Tourist Experience	
6	2.12	הדרכה ביבליוגרפית בספרייה			

¹ Stronza, Amanda. 2001. Anthropology of tourism: forging new ground for ecotourism and other alternatives. *Annual Review of Anthropology* 30: 261-83.

² Tucker, Hazel. 2003. *Living with Tourism: Negotiating Identities in a Turkish Village*, London: Routledge.

³ MacCannell, Dean. 1989 (1976). *The Tourist; A New Theory of the Leisure Class*, Schocken: New York, new edition.

⁴ Cohen, Erik. 1979. "A Phenomenology of Tourist Experiences", *Sociology* 13:179-201.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 10 }

Brown: Genuine Fakes⁶	Bruner: Abraham Lincoln ⁵	אותנטיות ומורשת (סרט "כאן הכול התחיל"/ תמר כתריאל).	מסירת תרגיל הדרכה ביבליוגרפית	9.12	7
Gable & Handler: After Authenticity⁸	Wang: Tourism and Modernity ⁷ , Ch. 3	אותנטיות של האובייקט ואותנטיות של החוויה		16.12	8
Urry & Rojek¹⁰, Introduction	Urry: the Tourist Gaze ⁹ , Ch. 1 & 2	המבט התיירותי		23.12	9
Lutz and	Ritzer and Liska,	דמויות מדיה, תיירות		30.12	10

⁵ Bruner, Ed. 2005. "New Salem as a Contested Site", and "Abraham Lincoln as Authentic Reproduction: A Critique of Postmodernism", in *Cultures on Tour*, Chicago: University of Chicago Press, pp. 127-168.

⁶ Brown, David. 1996. "Genuine Fakes" in Tom Selwyn, *The Tourist Image: Myths and Myth Making in Tourism*, Chichester: John Wiley & Sons, pp. 33-47.

⁷ Wang, Ning. 2000. *Tourism and Modernity: A Sociological Analysis*, Elsevier, Amsterdam

⁸ Gable, Eric and Richard Handler. 1996. "After Authenticity at an American Heritage Site", *American Anthropologist*, 98(3): 568-578.

⁹ Urry, John. 2002. *The Tourist Gaze: Leisure and Travel in Contemporary Society*, London: Sage.

¹⁰ Urry, John and Chris Rojek. 1997. "Introduction", in *Touring Cultures: Transformations of Travel and Theory*, New York: Routledge.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 11 }

Collins: National Geographic ¹³	Mc-Disneyization ¹¹ Salazar: Envisioning Eden ¹²	וכוח			
Crang: Tourist Product ¹⁵ Boisesevain ¹⁶ : Fiestas in Malta	Ness: Tourism and Terror ¹⁴	בתי מלון ועובדי שירות	מסירת תרגיל בניתוח מדיה של אתר תיירותי	6.1.15	11

¹¹ Ritzer, George and Allan Liska. 1997. "'McDisneyization' and 'Post-tourism': Complementary Perspectives on Modern Tourism", in *Touring cultures: Transformations of Travel and Theory*, Chris Rojek and John Urry, eds., New York: Routledge, pp. 96-109.

¹² Salazar, Noel B. 2010. ENVISIONING EDEN: Mobilizing Imaginaries in Tourism and Beyond, New York and Oxford: Berghahn Press, Chapters 4 and 6.

¹³ Lutz, Catherine and Jane Collins. 1991. The Photograph as an Intersection of Gazes: The Example of National Geographic, *Visual Anthropology Review*, Volume 7. Issue 1, pp. 134 – 149.

¹⁴ Ness, Sally Ann. 2005. "Tourism–terrorism: The landscaping of consumption and the darker side of place", *American Ethnologist* 32(1): 118-140.

¹⁵ Crang, Philip. 1997. "Performing the Tourist Product", In Rojek and Urry, *Touring Cultures: Transformations of Travel and Theory*, New York: Routledge, pp. 137-154.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 12 }

בדיקת אתרי אינטרנט של סיורים פוליטיים בארץ: נשים בירוק, עיר דוד, עיר עמים, זכרות	פלדמן: ישוע הפלסטיני ¹⁷ Brin, Political Tourism ¹⁸	תיירות פוליטית	13.1	12
Clarke, Hebron ¹⁹ Stein ²⁰ Ch. 3: Scalar				

¹⁶ Boissevain, Jeremy. 1996. "Ritual, tourism and cultural commoditization in Malta: Culture by the Pound". In T Selwyn (ed.) *The Tourist Image: Myths and Myth Making in Tourism*, Tom Selwyn ed., Chichester: John Wiley & Sons, pp. 105-120.

¹⁷ פלדמן, ג'קי, לכתוב את הקונפליקט בנוצרית – סיורי צליינים בעקבות ישוע הישראלי ובעקבות ישוע הפלסטיני, ספר זיכרון לברוך קימרלינג, אשכולות, בדפוס.

¹⁸ Brin, Eldad. 2006. "Politically-Oriented Tourism in Jerusalem". *Tourist Studies* 6(3): 215-243.

¹⁹ Clarke, Richard. 2000. "Self-Presentation in a Contested City: Palestinian and Israeli Political Tourism in Hebron", *Anthropology Today*, Vol. 16, No. 5: 12-18.

²⁰ Stein, Rebecca. 2008. "Scalar Fantasies", in *Itineraries in Conflict: Israelis, Palestinians and the Political Lives of Tourism*, Durham: Duke University Press, pp. 71-96.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 13 }

Fantasies. Cohen- Hattab Propaganda 21					
	Bruner- Balinese border zone ²² Van den Berghe ²³ Nash ²⁴	מתודולוגיה של מחקר התיירות - הדרכה לקראת כתיבת שלד העבודה.	קביעה סופית של נושא לעבודה סמינריונית	20.1	13

²¹ Cohen-Hattab, Kobi. 2004. "Zionism, Tourism, and the Battle for Palestine: Tourism as a Political-Propaganda Tool", *Israel Studies* 9(1): 61-85.

²² Bruner, Ed. 2005. "Balinese Border Zone", in Ed Bruner, *Cultures on Tour* Chicago: University of Chicago Press, pp. 191-210.

²³ Van den Berghe, Pierre. 2007. "Tourism and Ethnic Relations: The Obvious Connection", in *The Study of Tourism: Anthropological and Sociological Beginnings*, Dennison Nash, ed., Elsevier: Amsterdam, pp. 209-22.

²⁴ Nash, Dennison. 2004. "New Wine in Old Bottles: An Adjustment of Priorities in the Anthropological Study of Tourism", in *Qualitative Research in Tourism: Ontologies, Epistemologies and Methodologies*, Jenny Phillimore and Lisa Goodson, eds., New York: Routledge, p. 170-184.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 14 }

סמסטר ב'

מס' שיעור	תאריך	מטלה או פעילות	נושא	קריאת חובה	קריאת רשות
	25.2.15	תאריך אחרון למסירת תכניות מחקר לעבודה סמינריונית למודל ולתא שלי (בנין 72 תא 114).			
	8.3.15	סיור ביום א' (התאריך עלול להשתנות ולעבור לסמסטר א').			
1	10.3		קריאה וניתוח מספר תכניות מחקר (שהועלו למודל)	תכניות המחקר של הסטודנטים לכיתה	
2	17.3		תיירות, מין ואהבה בין-תרבותית	Bowman: Passion in Palestine ²⁵	Tucker, Romantic Developments ²⁶ MountBurton,

²⁵ Bowman, Glenn. 1996. "Passion, Power and Politics in a Palestinian Tourist Market". In *The Tourist Image: Myths and Myth Making in Tourism*, Tom Selwyn ed., Chichester: John Wiley & Sons, pp. 83-103.

²⁶ Tucker, Hazel. 2003. "Romantic Developments: New and Changing Gender Relations through Tourism", in *Living with Tourism: Negotiating Identities in a Turkish Village*, London: Routledge, pp. 137-158.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 15 }

Sex Tourism²⁷					
Cohen: The Beach of the Beach²⁹	Crick: Sex, Sights, and Servility ²⁸	תיירות חופים – סרט: The Beach		14.4	3
Ebron³² – Slavery Tours	Miles: Darkest Tourism ³⁰ Kugelmass: Poland ³¹	Dark Tourism		21.4	4
		הצגת 2 נושאים + תגובות		5.5	5

²⁷ Kruhse-MountBurton, Louise. 1995. "Sex tourism and Australian Male Identity", In *International Tourism: Identity and Change*, Marie-Françoise Lanfant, John B. Allcock, Edward M. Bruner, eds., London: Sage Publications.

²⁸ Crick, Malcolm. 1989. "Representations of Tourism in the Social Sciences: Sun, Sex, Sights, Savings and Servility, *Annual Review of Anthropology* 18: 307-344.

²⁹ Cohen, Erik, "The Beach of 'The Beach'",

³⁰ Miles, William. 2002. "Auschwitz: Museum Interpretation and Darker Tourism", *Annals of Tourism Research* 29(4): 1175-1178.

³¹ Kugelmass, Jack. 1994. "Why We Go to Poland: Holocaust Tourism as Secular Ritual", in 'James Young, ed., *The Art of Memory: Holocaust Memorials in History*, Prestel: Munich and New York, pp. 174-183.

³² Ebron, Paulla A. 2002. "Tourists as Pilgrims" in *Performing Africa*. Princeton: Princeton University Press, pp. 189-212.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 16 }

		הצגת 2 נושאים + תגובות		12.5	6
	Herzfeld: A Place in History ³³ , Ch. 1	UNESCO – World Heritage		28.4	7
		הצגת 2 נושאים + תגובות		19.5	8
		הצגת 2 נושאים + תגובות		26.5	9
Feldman: How Guiding Christians Made Me	Cohen: Tourist Guides ³⁴ Dahles:	מורי דרך		2.6	10

³³ Herzfeld, Michael. 1991. *A Place in History: Social and Monumental Time in a Cretan Town*, Princeton: Princeton University Press.

³⁴ Cohen Erik. 1985. "The Tourist Guide: The Origin, Dynamics, and Structure of a Role", *Annals of Tourism Research* 12(1): 5-29.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 17 }

Israeli ³⁶	Mokum ³⁵				
		הצגת 2 נושאים + תגובות		9.6	11
		הצגת 2 נושאים + תגובות		16.6	12
	Chambers ³⁷ : Native Tours	הצגת נושא + תגובה + סיכום הגישות האנתרופולוגיות לתיירות		23.6	13
			תאריך אחרון למסירת עבודות סמינריות	20.9.15	

³⁵ Dahles, Heidi. 1996. The Social Construction of Mokum: Tourism and the Quest for Local Identity in Amsterdam, in: Boissevain (Ed) *Coping with Tourists: European Reactions to Mass Tourism*. Providence: Berghahn, pp. 227-246.

³⁶ Feldman, Jackie. 2013. in *Ethnographic Encounters in Israel*, Fran Markowitz, ed., University of Indiana Press, Bloomington, 2013, pp. 23-39.

³⁷ Chambers, Erve, 2009. *Native Tours: The Anthropology of Travel and Tourism*, Long Grove, Illinois: Waveland, pp. x-xi, 1-27.

אספקטים חברתיים ותרבותיים בחקר האמנות

מספר קורס: 102-1-169

סמינר שנתי, יום ג' 12-14

בנין 32 חדר 108

ד"ר איסמאעיל נאשף.

בנין 72 חדר 380.

שעות קבלה: יום ג' 10-11.

דוא"ל: esmail@bgu.ac.il

חקר התרבות החומרית-הבעתית בכלל והאמנות בפרט מהווה אחד מהצמתים המרתקים ביותר של המחקר האנתרופולוגי והסוציולוגי. כל יצירה אמנותית, כמעט, יש בה בו-זמנית ייחוד משלה וכלליות חברתית תרבותית. שני היבטים אלה מאפשרים את קיומה החברתי היסטורי של היצירה אבל מהווים את עיקר האתגר של חקר האמנות במדעי החברה כמו כן בהיסטוריה של האומנות. מטרת קורס זה הינה בחינת התנאים החברתיים אשר מאפשרים את תהליך היצירה האמנותית, כמו כן בחינת תנאי קיומה כיצירה ברת צריכה בהקשר חברתי תרבותי מסוים. לצד מטרות אלו, עולה השאלה של הייחודיות ותהליכי ההבניה שלה. חוקרים רבים טוענים שהייחוד הינו עניין מודרני מערבי אשר רואה באומן האינדיבידואל כעומד במרכז תהליך היצירתיות. אנו נבחן טענות אלו, לצד אחרות על הייחודיות, על ידי בדיקת המשמעויות החברתיות והתרבותיות של מושגים כמו קומפוזיציה צורה תוכן וסגנון.

על מנת למקם את הדיון התיאורטי מושגי בנושאים אלו בחומרים אמפיריים אנו נבחן יצירות מהעולם המערבי לצד יצירות ישראליות. אנו נבחן את ההיסטוריה החברתית של כינון שדות אלו אשר אפשרו את כינונם בתוך מבנים חברתיים תרבותיים לוקאליים כאשר בד בבד הם ניזונים מהשפעות בספירה הבינלאומית ומשפיעים עליה אם כי באופנים שונים.

דרישות הקורס:

- חובת נוכחות פעילה, 10%.
- קריאה והשתתפות בדיונים, 10%.
- הצגה ביקורתית של אומנות ועבודותיו, 30%.
- הצגת פרויקט המחקר, 10%.
- עבודה סמינריונית, 40%.
- (כפוף לשינויים שיוצגו על ידי המרצה)

סמסטר א:

הערות:

- א. פריט המסומן * הינו מומלץ, על גבול החובה.
- ב. ספרי מקור רבים כוללים את רוב הציורים ויצירות האמנות השונות שנעסוק בהם. ההמלצה שלי היא לרכוש את:

Gombrich, E. H., 2006 [1950]. *The Story of Art*. London: Phaidon (pocket edition).

וזאת כי הינו ספר כיס אשר הינו נוח וקל לשימוש בהרצאות ומעבר להן, בנוסף לזה שמחירו סביר יחסית.

מועד	נושא השיעור	חומר קריאה לשיעור
	הצגת הקורס	
	מהי האמנות?	הנפלינג, א., עמ' 3-42. * גומבר'ך, א., עמ' 21-35.
	שני מודלים עתיקים.	ג'אנאוי, כ., עמ' 3-13; פאפאס, נ., עמ' 15-26. * אריסטו, עמ' 15-54.
	חקר האומנות: ההיסטורי לעומת העכשווי.	טנר, ג., עמ' 1-26. * פריזיוסי, ד., עמ' 13-30.
	מעמד האמנותבתיאוריה הקלאסית.	טנר, ג., עמ' 39-68.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 20 }

* בודלר, ש., עמ' 7-61. * קנדנסקי, ו., עמ' 21-45.			
האוזר, א., עמ' 11-41. * ברש מ., עמ' 41-69.	דוגמא 1: ההתחלות.		
גלישה באתר: www.tamuseum.com/hebrew/	סיור במוזיאון תל-אביב.		
וולף, ג., עמ' 1-48. * סמית, ט., 361-381.	דוגמא 2: הייצור החברתי של האומנות.		
ליאס, ק., עמ' 329-357. * בודלר, ש., עמ' 108-130.	הערכת האומנות		
אזולאי, א., עמ' 19-70. * אדורנו ת., והורקהיימר מ., עמ' 57-99.	הביקורת: המושג והפרקטיקה.		
גלישה באתר: www.umelfahemgallery.org/galleryheb.h tml	סיור בגלריה לאמנות באום אל פחם.		
בנימין, ו., עמ' 7-70. * בק-מוריס, ס., עמ' 6-13.	סיכום ביניים: הייחודי לעומת המשועתק.		

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 21 }

סמסטר ב:

מועד	נושא השיעור	חומר קריאה לשיעור
	יסודות מתודיים בבניית מחקר חברתי תרבותי על אומנות.	בורדייה, פ., עמ' 215-266. * נאשף, א., עמ' 24-31.
	טעם המעמד, מעמד הטעם.	בורדייה, פ., עמ' 1-96. * אגסי, מ., עמ' 149-174.
	פוסטמודרניזם.	ג'יימסון, פ., עמ' 5-74. * באבא, ה., עמ' 435-451.
	שדה האמנות הישראלי I.	טרכטנברג, ג., עמ' 1-70. * עומר, מ., עמ' 15-35.
	שדה האמנות הישראלי II.	אזולאי א. עמ' 144-180. * שישים בשש (תקליטור).
	סיור במוזיאון ישראל, ירושלים.	גלישה באתר: www.imjnet.org.il/HTMLs/Home.aspx
	הצגת פרויקט.	
	הצגת פרויקט.	
	הצגת פרויקט.	
	הצגת פרויקט.	
	הצגת פרויקט.	
	הצגת פרויקט.	
	סיכום: הוויזואלי בהיותו אמירה חברתית.	הרברט, ג., עמ' 452-464. * ג'יימסון, פ. עמ' 7-102.

רשימת קריאה:

2- הנפלינג, א., 1999. בעיית ההגדרה. אצל א., הנפלינג (עורך) *אסתטיקה: מבוא פילוסופי*. ת"א: האוניברסיטה הפתוחה.

Gombrich, E. H., 2006 [1950]. *The Story of Art*. London: Phaidon (pocket edition).

3- Janaway, C., 2001. Plato. In B. Gaut & D. M. Lopes (eds) *The Routledge Companion to Aesthetics*. London: Routledge.

Papas, N., 2001. Aristotle. In B. Gaut & D. M. Lopes (eds) *The Routledge Companion to Aesthetics*. London: Routledge.

אריסטו, 2003. *פואטיקה*. ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י.ל. מאגנס.

4- Tanner, J., 2003. *The Sociology of Art: A reader*. London: Routledge.

Preziosi, D., 1998. Art History: Making the visible legible. In D. Preziosi (ed) *The Art of Art History: A critical anthology*. Oxford: Oxford University Press.

5- Tanner, J., 2003. *The Sociology of Art: A reader*. London: Routledge.

בודלר, ש., 2003. *הצייר של החיים המודרניים: מבחר כתבים אסתטיים*. ת"א: ספרית פועלים.

קנדנסקי, ו., 1999. *על הרוחני באמנות: בייחוד בציור*. ירושלים: מוסד ביאליק.

6- האוזר, א., 1979. *ההיסטוריה החברתית של האמנות והספרות*. ת"א: הקיבוץ המאוחד.
ברש, מ., 1992. *וינקלמן כתיאורטיקן של האמנות*. אצל י. י. וינקלמן *הגינות על חיקוי יצירות יוניות באמנות הציור והפיסול*. ירושלים: מוסד ביאליק.

8- Wolf, J., 1981. *The Social Production of Art*. London: Macmillan.

Smith, T., 2003. Production. In R. S. Nelson, & R. Shiff (eds) *Critical Terms for Art History*. Chicago: The University of Chicago Press.

9- ליאס, ק., 1999. *הערכת האמנות*. אצל א., הנפלינג (עורך) *אסתטיקה: מבוא פילוסופי*. ת"א: האוניברסיטה הפתוחה.

בודלר, ש., 2003. *הצייר של החיים המודרניים: מבחר כתבים אסתטיים*. ת"א: ספריית פועלים.

- 10- אזולאי, א., 1999. אימון לאמנות: ביקורת הכלכלה המוזיאלית. ת"א: הקיבוץ המאוחד.
אדורנו, ת. ו., והורקהיימר, מ., 1993. תיאוריה מסורתית ותיאוריה ביקורתית. אצל ת. ו.
אדורנו ומ. הורקהיימר *אסכולת פרנקפורט (מבחר)*. ת"א: ספרית פועלים.
12- בנימין, ו., 1987. יצירת האמנות בעידן השעתוק המודרני. ת"א: ספרית פועלים.
באק-מורס, ס., 1992. אסתטיקה ואנאסטיקה [הרדמה]: עיון מחדש במסת "השעתוק" של
ולטר בנימין, סטודיו, 39, עמ' 6-13.
13- Bourdieu, P., 1993. *The Field of Cultural Production: Essays on art and literature*. N. Y.: Columbia University Press.
Nashif, E., 2008. Images of the Fragmented. In N. Gray & M. Abu Hashhash (eds) *Transitions: The young artist of the year 2006*. Ramallah: A. M. Qattan Foundation.
14- Bourdieu, P., 1984. *Distinction: A social critique of the judgment of taste*. Cambridge M. A.: Harvard University Press.
אגסי, מ., 2008. הכד מטנסי: מבחר מאמרים על אמנים, אמנות, והתבוננות 1983-1997.
ת"א: עם עובד.
15- ג'יימסון, פ., 2002. פוסטמודרניזם: או ההיגיון התרבותי של הקפיטליזם המאוחר. ת"א:
רסלינג.
Bhabha, H., 2003. Postmodernism/Postcolonialism. In R. S. Nelson, & R. Shiff (eds) *Critical Terms for Art History*. Chicago: The University of Chicago Press.
16- טרכטנברג, ג., 2005. בין לאומיות לאמנות: כינון שדה האמנות בתקופת היישוב
ובראשית שנות המדינה. ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י.ל. מאגנס.
עומר, מ., 2006. אמנות ישראלית בת-זמננו: מקורות וזיקות. ת"א: עם עובד.
17- אזולאי, א., 1999. אימון לאמנות: ביקורת הכלכלה המוזיאלית. ת"א: הקיבוץ המאוחד.
משכן לאמנות, עין חרוד ואחרים, 2008. ששים בשש: ששים שנות אמנות בישראל, יצירות
נבחרות (תקליטור).
24- Herbert, J., 2003. Visual Culture/Visual Studies. In R. S. Nelson, & R. Shiff (eds) *Critical Terms for Art History*. Chicago: The University of Chicago Press.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 24 }

ג'יימסון, פ., 2004. הלא-מודע הפוליטי: על פרשנות הטקסט הספרותי כמעשה חברתי
סימבולי. ת"א: רסלינג.

בין מבנה נפשי למבנה חברתי

תשע"ה 102-1-43 2014

ד"ר אורי שוויד (shwed@bgu.ac.il)

שעת קבלה: יום ב', 14:00, חדר 378 – ורצוי בתאום מראש

מטרות: הקורס יעסוק בקו התפר שבין מבנה נפשי למבנה חברתי, באופנים בהם המקצועות המטפלים, מחד, והמוסדות החברתיים, מאידך, מייצרים את התנאים הנדרשים להגדרתם של סוגים שונים של אנשים מצד זה או אחר של הגבול בין נורמלי לפתולוגי, וכיצד מהותו של גבול זה משתנה. דיון תיאורטי זה יתחיל בעזרת שלושה מקרי מבחן של תופעות שנחשבו או עודן נחשבות פסיכופתולוגיות: אוטיזם, תסמונת דחק פוסט-טראומטית, ומיניות לא-הטרסקסואלית. נתבונן באינטראקציה שבין ייצור ידע על תופעות אלו ובין המבנים החברתיים הקשורים אליהן, וכן כיצד משתנים הידע הפרופסיונאלי והתפיסות החברתיות לגבי תופעות אלו.

הדיון יתרחב במהלך הקורס למקרים נוספים, שיעלו עם התקדמות התלמידים לקראת עבודה סמינריונית. הסטודנטים יבחרו מקרי מבחן נוספים המתאימים לבחינת בקשר בין מבנים חברתיים ובריאות הנפש, ויתנסו בעריכת מחקר לשלביו השונים החל מניסוח שאלת מחקר, דרך איתור ספרות רלוונטית וכתובת הצעת מחקר, איסוף חומר אמפירי, ניתוח וכתובת דו"ח מחקר כעבודה סמינריונית. לכן הסמינר יכלול למידה של מיומנויות אקדמיות בסיסיות הנחוצות למשימה.

מהלך: למשתתפים תפקיד מרכזי בהצלחת השיעור. לקראת רוב הפגישות על כל המשתתפים לשלוח תגובות לחומר הקריאה (עמוד אחד ברווח כפול לכל היותר, אפשר ורצוי הרבה פחות). בכל שבוע ימונה "מנהל דיון" שישלח דו"ח קריאה מפורט יותר (עד שני עמודים ברווח כפול), הכולל גם שאלות לדיון. את דוחות הקריאה הרגילים יש לשלוח לכל המאוחר ביום שני בשעה 8:00. את הדו"ח המפורט יש לשלוח לכל המאוחר ביום ראשון בשעה 18:00.

מצופה מהתלמידים להשתתף באופן פעיל בדיונים בכיתה, לא לחסוך בביקורת, ולהעבירה בצורה חברית ומכבדת.

הרכב הציון: 10% דוחות קריאה שוטפים (יש להגיש לפחות 9 דוחות שיקבלו ציון עובר).
10% הצגה בכיתה (ניהול דיון).

10% עבודת אמצע – הצעת מחקר.

10% הצגת נושא המחקר האישי בכיתה

10% תרגילי מיומנויות אקדמיות (ינתנו 3-5 תרגילים קצרים, עובר/לא עובר)
50% עבודה אישית.

תוכנית הקורס (ייתכנו שינויים):

27.10 היכרות והצהרת כוונות: מעבר לקרבות דיסציפלינריים.

קריאת חובה:

אילוז, אווה. כך הפסיכולוגיה יכולה להרוס מחאה חברתית. מוסף הארץ, 15.6.2012.

<http://www.haaretz.co.il/magazine/the-edge/1.1731183>

לוי, איתמר, ענת פלגי-הקר וערן רולניק. אי הבנה, רדוקציה פשטנית ובורות כקרדום לחפור
בו. מוסף הארץ, 23.6.2012.

<http://www.haaretz.co.il/magazine/1.1736679>

אילוז, אווה. הסוציולוגיה נגד הפסיכולוגיה: סיבוב שני. מוסף הארץ, 6.7.2012.

<http://www.haaretz.co.il/magazine/the-edge/1.1748968>

קריאת רשות: קשוע, סייד. החיים ע"פ אווה אילוז. מוסף הארץ, 31.8.2012.

<http://www.haaretz.co.il/magazine/sayed/1.1812885>

3.11 מקרה ראשון: אוטיזם

קריאת חובה:

Eyal, Gil (2013). For a Sociology of Expertise: The Social Origins of the
Autism Epidemic. *American Journal of Sociology*. 118(4):863-907.

<http://www.jstor.org/discover/10.1086/668448?uid=3739256&uid=2129&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21104393026891>

קריאת רשות:

Gil Eyal et. al. 2010. *The Autism Matrix*. Polity Press.

10.11 נורמלי ופתולוגי (הדרכת ספריה)

תרגיל מיומנות אקדמי ראשון לשבוע הבא – חיפוש מקור.
קריאת חובה: דורקהיים, אמיל. (2006). הכללים של המתודה הסוציולוגית. פרק 3, כללים
להבחנה בין הנורמלי לפתולוגי 85-109.

17.11 נורמלי ופתולוגי

קריאת חובה:

Allen, Frances. 2013. Saving Normal: An Insider's Revolt Against Out of
Control Psychiatric Diagnosis, DSM-V, Big Pharma, and the Medicalization of
Ordinary Life. Chapter 1. Pages 3:33

חובה להתחיל (ולסיים תוך שלושה שבועות) את הלומדה לאוריינות מידע:

http://www.smkb.ac.il/aha/information%20literacy_2007/open.htm#

24.11 רקע הסטורי

פוקו, מישל. 1972. הולדת בית המשוגעים. עמודים 180-206 בתוך פוקו, מישל. *תולדות
השיגעון בעידן התבונה*. כתר.

קריאת רשות:

פורטר, רוי. 2009. תולדות הרפואה: מהיפוקרטס ועד ימינו. פרק 8: מחלות נפש. עמודים
275-300.

1.12 מערכת העיסוקים.

קריאת חובה:

Abbot, Andrew. 1988. The Construction of the Personal Problems Jurisdiction.
Chapter 10 (pp 280-314) in: Abbot, A. *The System of Professions*. U. of
Chicago Press.

קריאת רשות: ההקדמה, ובמיוחד עמודים 1-9 ו-20-32, פרקים 1 ו-2 (59-33) ופרק 11
(315-326) מאותו ספר.

8.12 מדיקליזציה

Conrad, Peter. 1992. Medicalization and Social Control. *Annual Review of Sociology*. 18:209-232

(חובה לקרוא עד עמוד 214)

Conrad, Peter. 2005. The Shifting Engines of Medicalization. *Journal of Health and Social Behavior*. 46(1):3-14

Ballard, Karen and Mary Ann Elston. 2005. Medicalization: A Multi Dimensional Concept. *Social Theory and Health* 3(3):228-241

15.12 שיום דינמי – ממציאים אנשים.

קריאת חובה:

Hacking, Ian. 2006. Kinds of People: Moving Targets. *Proceedings of the British Academy*. 151:285-318.

קריאת רשות: גרסאות אחרות של אותו טיעון –

Hacking, Ian. 2006. Making Up People. *London Review of Books* 28(16)
<http://www.wild.org/Victims%20of%20Crime/Downloads/Research/Disability%20Theory/Hacking%20n.d.pdf>

Hacking, Ian. 1999. *The Social Construction of What?* Harvard University Press

מקרים שלא נגיע אליהם:

Hacking, Ian. 1995. *Rewriting the Soul: Multiple Personality and the Sciences of Memory*. Princeton University Press.

Waidzunus, Tom. 2012. Young, Gay and Suicidal: Dynamic nominalism and the Process of Defining a social problem with statistics. *Science Technology*

and Human Values. 37(2):199-225.

<http://sth.sagepub.com/content/37/2/199.full.pdf+html>

תרגיל מיומנות אקדמית שני: הגשה של הצעה לשאלת מחקר לשבוע הבא (עד פסקה).

22.12 מהי תסמונת דחק פוסט טראומטית.

ג'ודית לואיס הרמן. טראומה והחלמה. פרק 1.

קריאת רשות: שאר הספר של הרמן

29.12 מקורות הטראומה

Scot, Wilbur J. 1990. PTSD in DSM III: A case study in the politics of diagnosis and disease. *Social Problems* 37(3):294-310.

Brunner, Jose. 2002. Identifications, Suspensions, and the History of Traumatic Disorders. *Harvard Review of Psychiatry* 10:179-84.

הגדרת PTSD ב-DSM iii-R ועד DSM V (במודל)

קריאת רשות:

Young, Allan. 2004. When Traumatic Memory was a Problem: On the historical antecedents of PTSD. In Rosen, Gerald M. *PostTraumatic Stress Disorders: Issues and Controversies*. Wiley.

Young, Allan. 1995. *The Harmony of Illusions*. Princeton University Press.

5.1 טראומה – אפידמיולוגיה מקומית א.

חובה:

אפי זיו. 2012. טראומה עיקשת. *מפתח* 5:55-73.

רשות:

סולומון, זהבה, אביטל לאופר ותמר לביא. 2005. בצל האינתיפדה: חשיפה ותגובות פוסט-

טראומטיות של מתבגרים בישראל. פרק 3 בתוך זומר, אלי ואבי בלייך (עורכים). *בראות*

הנפש בצל הטרור: הנסיון הישראלי. רמות.

זומר, אלי, קרן אור-חן ומאיה פלד-אברם. 2005. כשעמי נלחם במדינת: חשיפה לטרור, מצוקה והתמודדות בקרב ערביי מדינת ישראל. פרק 4 בתוך זומר, אלי ואבי בלייך (עורכים). *בראות הנפש בצל הטרור: הנסיון הישראלי*. רמות.

12.1 טראומה - אפידמיולוגיה מקומית 2

חובה:

גליה פלוטקין. 2013. התנתקות כטראומה אידיאולוגית: הבניית נאראטיב ההתנתקות במפגש בין האתוס הדתי לבין האתוס הפרופסיונאלי הטיפולי. בתוך: דווידוביץ', נדב, מיכל אלברשטיין ורקפת זלשיק (עורכים). *בסימן טראומה: עיונים ישראלים בזהות, זכרון וייצוג*. הוצאת אוניברסיטת בר אילן.

קרן פרידמן פלג. 2013. שיח הטראומה בין מדינה, שוק וחברה אזרחית: סיפור הקמתה של 'הקואליציה הישראלית לטראומה'. בתוך: דווידוביץ', נדב, מיכל אלברשטיין ורקפת זלשיק (עורכים). *בסימן טראומה: עיונים ישראלים בזהות, זכרון וייצוג*. הוצאת אוניברסיטת בר אילן.

19.1 שיעור סיום – סיכום, חובות הוראת מיומנויות אוריינות, ורעיונות לעבודות.

חופשת סמסטר – חובת הגשה של הצעת עבודה בסוף חופשת הסמסטר (3 עמודים).
שיעורים נוספים יקבעו בתיאום וכתלות בנושאי העבודות.

9.3 "גילוי" המגוון המיני.

קריאת חובה:

פוקו, מישל. (1976) תולדות המיניות. כרך ראשון: הרצון לדעת. פרק II: 2 משתלה של סטיות וגם פרק III מדע המין. עמודים 29-53. הקיבוץ המאוחד.
מקינטוש, מרי. (1968) התפקיד ההומוסקסואלי. פרק 1 בתוך קדר, יאיר, עמליה זיו ואורן קנר (עורכים). 2003. מעבר למיניות: מבחר מאמרים בלימודים הומו-לסביים ותיאוריה קווירית. הקיבוץ המאוחד. (גישה לספר אלקטרוני דרך קטלוג הספרייה).

16.3 מיניות ב. DSM.

קריאת חובה:

הסתדרות הפסיכולוגים בישראל (2011): נייר עמדה בנושא טיפולי המרה. (בהיי לרן).
Dreschner, Jack. 2010. Queer Diagnostics: Parallels and Contrasts in the
History of Homosexuality, Gender Variance, and the Diagnostic and Statistical
Manual. *Archives of Sexual Behavior*. 39(2):427-460

23.3 מיניות וזהות קריאת חובה:

Epstein, Steven. 1991. Sexuality and Identity: The Contributions of Object
Relations Theory to a Constructionist Sociology. *Theory and Society*. 20:825-
873.

חופשת פסח, ובסופה חובת הגשה של תרגיל מיומנות אקדמית שלישי - סקירת ספרות
(לפחות 8 פריטים, עד 3 עמודים)

13.4 הכנת רשימות ביבליוגרפיות וקביעת פגישות אישיות

11.5 הצגת עבודות בכיתה

25.5 הצגת עבודות בכיתה

9.6 הצגת עבודות בכיתה

16.6 הצגת עבודות בכיתה

22.6 סיכום.

בהצלחה

הגירה, תפוצה, שיבה וטרנסלאומיות: חשיבה אנתרופולוגית

Re-thinking Migration:

Diasporas, Returns, Transnationalism

Prof. Fran Markowitz

Building 72, Room 377, 08) 647-2060

fran@bgu.ac.il

הסמינר בוחן את הדיכוטומיות וטרמינולוגיות המרכזיות שהטרידו את האנתרופולוגיה של ההגירה מזה עשרות שנים. דרך קריאה ודיונים בשימושן של עדשות אתנוגרפיות השוואתיות יחד אם תאוריה, הסמינר ישאל שאלות על משמעות ושימושים של: הגירה, עליה, ירידה, שיבה למולדת וגלות; בית ומולדת, ילידים, עולים חדשים, קבוצות אתניות/עדות, תפוצות וטרנסלאומיות; אוטופיות של זרמים גלובליים וגירוש אוכלוסיות בסכסוכים אתניים, רעב ומלחמות

Course Description: Spurred by dramatic improvements in communications and transportation, by the 1990s several migration-oriented scholars urged a paradigmatic shift from the emigration/immigration dichotomy to diaspora. At the same time, several ethnic and racial minorities, immigrants and refugees throughout Europe and North America have also adopted the rubric of diaspora. What does "diaspora" convey that makes it the term of choice for articulating interests and identity? This course examines the key oppositions and terminologies that have vexed the anthropology of migration for decades. Through readings and discussions, using the lenses of comparative ethnography as well as grand theory, we will interrogate, destabilize, and evaluate the meanings and uses of:

Immigration, emigration; repatriation, exile;
Home and homeland;
Hosts, returnees, newcomers;
Ethnic groups, diasporas, transnationalism.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 33 }

At the course's end we will consider migrating futures—the utopias of easy global flows and satisfying returns, and the dystopias of forced displacement caused by ethnic conflict, famine, and war.

דרישות הסמינר:

נכחות חובה. השתתפות (≠ נכחות) בסמינר: 20%
הצעת מחקר כוללת ביקורת ספר או סיכום של 5 מאמרים, 5-7 עמודים בסוף סמסטר א': 30 %
עבודת סמינריונית, 12-20 עמודים כולל ביבליוגרפיה: 50%

Course Requirements:

The course will be taught as a seminar, which means that students are expected to come to class having read the assigned materials, ready and willing to participate in the discussion.

Attendance is mandatory. Class participation is not the same thing as attendance. Seminar participation, which includes a field trip in second semester, means engaging in class discussions (20% of the final grade).

A 5-7 page research proposal including either (a) a critical book review of a full-length ethnography dealing with some aspect of migration, or (b) annotated bibliography of 5 scholarly articles is due at the end of the first semester. Please confer with the instructor while formulating your research idea (30% of the final grade).

A final seminar paper based on original field research of 12-20 pages, inclusive of bibliography, is due in hard copy towards the end of the summer, NO LATER THAN 1 September 2015, and counts for 50% of the final grade. **Late papers will not be accepted.**

Course Outline First Semester:

INTRODUCTIONS

מטרות ודרישות של סמינר שנה ג' במחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

לחשוב על הגירה

Migration in the popular imagination

Migration in law

Ideal types and everything in-between

הגירה, עליה, ירידה, גלות, תפוצה ועוד: Israeli exceptionalism

CLASSIC MODELS

Migration and the nation-state

People and cultures come in national/natural units

Read: #1 Malkkii 1992, "National Geographic"

Migration Typologies and Theories

Look over: #2 Petersen 1964 [1958] "A General Typology of Migration"

Read: #3 Lee 1966, "A Theory of Migration"

What Happens to the Immigrants?

Theories of acculturation, assimilation and absorption/קליטה

Read: #4 Bar-Yosef 1967, "Desocialization and Resocialization" and

#5 Said 2002, "Reflections on Exile"

Recommended background readings:

H. Arendt. 1943. "We Refugees." *The Menorah Journal*.

C. Brettell and J. Hollifield, eds 2000. *Migration Theory*. New York: Routledge.

S. Castles and M. Miller. 1998. *The Age of Migration*. Basingstoke: Macmillan.

L. Grinberg and R. Grinberg 1989 *Psychoanalytic Perspectives on Migration and Exile*. New Haven: Yale University Press.

C. Zwingmann and M. Pfister-Ammende. 1973 *Uprooting and After*. New York: Springer.

FROM MIGRANTS TO ETHNICS? Collisions, Nostalgia, Opportunities

Read: #6 Erdmans 1995, "Immigrants and Ethnics: Conflict and Identity in Chicago Polonia" and #7 Das Gupta 1997, "'What is Indian about You?' A Gendered Transnational Approach to Ethnicity"

FROM MIGRANTS TO ETHNICS? Creativity, Hybridity

Read: #8 Markowitz 2001, "A Bat Mitzvah among Russian Jews in America" and #9 Rasmussen 2000, "The Sound of Culture, The Structure of Tradition".

Recommended background readings:

R. Breton. 1964. "Institutional Completeness of Ethnic Communities and the Personal Relations of Immigrants." *American Journal of Sociology* 70: 193-205.

M. Gordon, 1964. *Assimilation in American Life*. New York: Oxford U.P.

W. I. Thomas and F. Znaniecki. 1984 [1918-20]. *The Polish Peasant in Europe and America*. Urbana: University of Illinois Press.

UNEXPECTED RESULTS, CHANGING EXPECTATIONS

(Symbolic) Persistence of Ethnicity

Read: #10 Gans 1979, "Symbolic Ethnicity" and compare with
#11 Smoocha 2004, "Jewish Ethnicity in Israel: Symbolic or Real?"

CHANGING THE PARADIGM: FROM ETHNICITY TO DIASPORA

Theorizing Diaspora

Read: #12 Safran 1991, "Diasporas in Modern Societies"
And #13 Clifford 1994, "Diasporas"

Typologizing Diasporas: Victim, labor, imperial, and trade diaporas

Read: #14 Cohen 1997, *Global Diasporas*, pp. 28-29, 31-33, 57-67, 83-85, 180-187

The centrality of origins, or the solar system model

Read: #15 Levy 2005, "A Community that is Both..."

& 13 Semester Summary and mini-presentations

Research proposal due

יש להגיש את הצעת מחקר

Course Outline Second Semester

Week

Diasporas and the Myths of Homeland

Read: #16 Al-Rasheed 1994, "The Myth of Return" and #17 Markowitz 2004, "The Home(s) of Homecoming

Diasporic Consciousness and the Wandering Jew vs. Repatriation

Read: #18 Boyarin & Boyarin 1993, "Diaspora: Generation and the Ground of Jewish Identity" and #19 Anteby-Yemini 2004, "Promised Land"

Diasporas Without a Homeland: THE CASE OF THE GYPSIES

Film

Orphans of the World

Read: #20 Selections from Michael Stewart's 1997, *The Time of the Gypsies*

THE BLACK DIASPORA

Read: #21 Scott 1991, "That Event, This Memory"

(M)Otherlands

Read: #22 Lake 1995, "Toward a Pan-African Identity"; #23 Markowitz 2005, "Claiming the Pain"

Comparative Horrors

Why Diaspora is not (always) cause for celebration

Read: #24 Holsey 2004, "Transatlantic Dreaming"; #25 Kugelmass 1995, "Bloody Memories"

DIASPORA INTERRUPTED: CELEBRATING MOVEMENT AND
TRANSNATIONALISM

Read: #26 Rapport and Dawson 1998, "Home and Movement"

Read: #27 Glick Schiller, et al 1995, "From Immigrant to Transmigrant" and/or
#28 Appadurai 1996, "Global Ethnoscapes"

10 Borderlands and Circuitry

Read: #29 Rouse 1991, "Mexican Migration"

WORKER MIGRATION

Filipinas: A Global Network of Care

Read: #30 Constable 2004, "Changing Filipina Identities" and/or #31 Mazuz
2013, "Corporeal Symbiosis by Filipina Migrant Workers"

12 MIGRATION, SEXUALITY and LOVE (?)

Read: #32 Vogel 2009, "Venezualan *Transformistas*' Migration to Europe, and
#33 Frohlick 2009, "Pathos of Love"

13 What Have We Learned? How Will We Use That
Knowledge?

Mini-presentations

SEMINAR PAPER DUE BY SEPTEMBER 1 2015

החברה האזרחית בעידן הניאו ליברלי

סמינר ב.א.

ד"ר ניצה ברקוביץ

שעת קבלה: יום ג' 15-16, חדר 372

(יתכנו שינויים ברשימת המאמרים)

מטרת הקורס

מה לתנועת המחאה החברתית של קיץ 2011, ולארגוני זכויות אדם, התנועה לזכויות בעלי חיים, עסקים חברתיים כמו קפה רינגלבלום, אקטיביזם אנטי-תאגידי (נגד, למשל, ניצול עובדים בסדנאות יזע וזיהום הסביבה), סחר הוגן, עמותות לשיקום נוער בסיכון, וקרן רש"י? בקורס נציג מערכת אנליטית שבמרכזה עומד המושג "החברה האזרחית" בעזרתה נבחן דרכים שונות לנתח תנועות חברתיות, ארגוני שטח (grassroots) ומאבקים בתחומים שונים ובזירות שונות – בזירה המקומית ובזירה הגלובלית. נמקם את "החברה האזרחית" בהקשר הרחב של תהליכי ניאו ליברליזציה ושל היחסים המשתנים בין הסקטור העסקי, המדינה והחברה האזרחית.

דרישות הקורס:

קריאת מאמרי החובה (מצוינים ב *) והשתתפות בדיונים בכיתה.

קריאה שוטפת של עתון יומי.

כתיבת עבודת סמינריונית אמפירית (במתודולוגיה איכותנית או כמותית) על נושא לפי בחירתכן/ם ואשר תתייחס לחומר התיאורטי ולסוגיות שנידונו במסגרת הקורס.

(א). יש לקבל אישור על הנושא לקראת סוף סמסטר א'. בשיעור הראשון של סמסטר ב' יש להגיש "הצעת מחקר" קצרה (1-2 עמודים).

(ב) הצגת העבודה (הנושא, שאלות המחקר וממצאים ראשוניים) בפני הכיתה לקראת

סוף סמסטר ב' לצורך קבלת משוב והתייעצות.
(ג) הגשת העבודה הסופית בתאריך 30.9.15

יש לעמוד בכל המטלות כדי לעבור את הקורס

הרכב הציון:

10% השתתפות בכיתה
10% הצעת מחקר והצגתה בכיתה
90% העבודה הסופית

מהלך סמסטר א' וחלקו הראשון של סמסטר ב' יוקדשו להרצאות ולדיונים במאמרים.
חלקו השני של סמסטר ב' יוקדש לפגישות להדרכה אישית, הצגת העבודות ולדיונים בהן.

אנו נשלב בקורס גם למידה של מיומנויות אקדמיות וכתיבה מדעית – ניסוח שאלת מחקר, הכרת מאגרי מידע, איתור ספרות רלבנטית, תכנון וביצוע מחקר, כללי כתיבה. בנוסף לכתיבה נלמד גם קריאה: קריאה והבנה של המאמר המדעי. הלמידה תתבצע גם בכיתה וגם במסגרת עבודה עצמאית של הסטודנטים.

הקדמה

ברוך קימלינג. "ניתוח מקרה: "סולידריות" – בנייה של חברה אזרחית בפולין." בתוך: **בין מדינה לחברה**, כרך ב'. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. ע' 72-76.
יוספה טביב-כליף. 2007. "נשים מבשלות עסק". בתוך: **לאחותי, פוליטיקה פמיניסטית מזרחית**, בעריכת שלומית ליר. ת"א: בבל. ע' 351-356.
יניר יגנה. 2009. "ועדה בינלאומית תבדוק את ה"אפרטהייד" נגד הבדווים בדרום. ..הקמת הוועדה הינה יוזמה משותפת של המועצה האזורית לכפרים בלתי מוכרים ושל הארגון העולמי הנוצרי habitat for humanity העוסק בנושאי דיור של מעוטי יכולת". **הארץ**, 11 מארס.

<http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/1070309.html>

המחאה החברתית בישראל, קיץ 2011.

ניאו ליברליזם

Brown, Wendy. 2003. "Neo-Liberalism and the End of Liberal Democracy." *Theory & Event* 7(1).

* דני פילק. 2004. "ישראל מודל 2000: פוסט-פורדיזם ניאו-ליברלי". בתוך: **שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי**. בעריכת דני פילק ואורי רם. הקיבוץ המאוחד. ע' 34-56.

אבגר, עדו. 2012. "ניאו ליברליזם" מתוך: **מרחב של ערכים: השיח האתנו-לאומי הציוני והשיח הניאו-ליברלי בספרי לימוד בגיאוגרפיה**. תיזת מ.א. המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת בן גוריון. ע' 10-19.

*ברקוביץ, ניצה. 2002. "אפוקליפסה עכשווית?!" על גלובליזציה, חוסר נחת וצרות אחרות. סוציולוגיה ישראלית, ד(2) 465-491.

חברה אזרחית: תפיסות ומודלים שונים

* בן-אליעזר אורי. 2006 "חברה אזרחית" בתוך א. רם ונ. ברקוביץ (עורכים) **אי/שוויון**, הוצאת הספר של אוניברסיטת בן גוריון בנגב, עמ' 173-180

* גדרון, בנימין, מיכל בר וחגי כץ. 2003. "גישת החברה האזרחית" בתוך: **המגזר השלישי בישראל** תל-אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 38-45.

* חנין, דב. 2001 "בעקבות גראמשי על החברה האזרחית" בתוך י. פלד וע. אופיר (עורכים) **ישראל: מחברה מגויסת לחברה אזרחית?**, הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר בירושלים, עמ' 73-93

ישי, יעל. 2003. "קווי המתאר של חברה אזרחית ודמוקרטיה". בתוך: **בין גיוס לפיוס: החברה האזרחית בישראל**. ירושלים: כרמל.

תנועות חברתיות

* הרמן, תמר. 1995. **מלמטה למעלה: תנועות חברתיות ומחאה פוליטית**. האוניברסיטה הפתוחה. כרך ב'.

פרייזר נ. "מחלוקה להכרה? דילמות של צדק בעידן ה"פוסט סוציאליסטי", מתוך ד. פילק וא.רם (עורכים) **שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי**, הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר בירושלים, עמ' 270-297

*Della Porta D. and M. Diani 1999 Social Movements: An introduction, Oxford: Blackwell, Chapter 1: "The study of Social Movements: Collective Behaviour, Rational Actions, Protests and New Conflicts," pp. 1-28.

אירוע מכונן שהביא לתנועה לזכויות האזרח בשנות השישים בארצות הברית
Greensboro sit-ins <http://www.youtube.com/watch?v=Xbbcin4d1cE>

<http://www.youtube.com/watch?v=68B64dDCOg8>

קדימון ל" שמעת על הפנתרים השחורים, אדון משה?" סרטו של ניסים מוסק 2002

ברנשטיין, דבורה. 1979. הפנתרים השחורים: קונפליקט ומחאה בחברה הישראלית. **מגמות**, כ"ה
(1), ע"מ 65-80

*רוזנהאק, זאב ומכאל שלו. 2013. הכלכלה הפוליטית של מחאת 2011: ניתוח דורי-מעמדי.
תיאוריה ובקורת, 41, ע' 141-162.

על-לאומיות ומקומיות: תנועות חברתיות והחברה האזרחית הגלובלית

* Keck M. and K. Sikkink 1998. "Human Rights Advocacy Networks in Latin America." In: **Activists beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics**, Ithaca: Cornell University Press, pp. 79-120.

*Berkovitch. Nitza. 2012. Transnational Women's Movement(s) in *The Blackwell Encyclopedia of Globalization*, edited by G. Ritzer. Blackwell. Vol. 5. Pp. 2233-2242

Klotz, Audie. "Transnational activism and global transformations: the anti-apartheid and abolitionist experiences." *European Journal of International Relations* 8.1 (2002): 49-76.

* Merry, Sally Engle. "Transnational human rights and local activism: Mapping the middle." *American anthropologist* 108.1 (2006): 38-51.

NGOization של החברה האזרחית בעידן הניאו ליברלי

* Silliman, Jael. 1999. Expanding Civil Society: Shrinking Political Spaces - the Case of Women's Nongovernmental Organizations. **Social Politics**. 6(1): 23-53.

Taylor Lucy. 1999 "Globalization and Civil Society: Continuities, Ambiguities and Realities in Latin America," **Indiana Journal of Global Legal Issues** 7(1),

ארגונים לא ממשלתיים והמדינה

א. המקרה של שירותי רווחה

Bode, Ingo. 2006. "Disorganized Welfare Mixes: Voluntary Agencies and New Governance Regimes in Western Europe." **Journal of European Social Policy**, 16(4): 346-359.

* מימי אייזנשטדט וזאב רוזנהאק. 2001. הפרטה ודפוסי מעורבות חדשים של המדינה: תוכנית הסיעוד בישראל. **ביטחון סוציאלי**, 60: 113-128.

* שמיד, הילל ואחרים. 2008. פעילות סינגור פוליטי של עמותות ללא כוונות רווח המספקים שירותים חברתיים. **בטחון סוציאלי**, 78: 11-37.

ב. המקרה של ארגוני זכויות אדם

- * נטע זיו ורון שמיר. 2000. בנה ביתך: פוליטיקה גדולה ופוליטיקה קטנה במאבק נגד אפליה בקרקע. **תיאוריה ובקורת** 16: 45-66.
- אדריאנה קמפ ורבקה רייכמן. 2000. "זרים" במדינה יהודית- הפוליטיקה החדשה של הגירת עבודה בישראל. **סוציולוגיה ישראלית**, ג(1): 79-110.
- * ניצה ברקוביץ וניב גורדון. 2009. הכלכלה הפוליטית של משטרים על-לאומיים: המקרה של ארגוני זכויות אדם בישראל. **המרחב הציבורי**, 4: 75-109.
- * Jamal, Amal. 2008. "The counter-hegemonic role of civil society: Palestinian–Arab NGOs in Israel." **Citizenship studies** 12(3): 283-306.

ג. החברה האזרחית, מיליטריזם ודה-מיליטריזציה

- * אורי בן אליעזר. 2003. החברה הצבאית והחברה האזרחית בישראל. מתוך: **בשם הבטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה**. הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה. עמ' 29-76.
- * הלמן, שרה. 2003. מחאה וסימון גבולות מגדריים ואתנו-מעמדיים: כיצד היה השלום לסמל של זהות אתנו-מעמדית. מתוך: **בשם הבטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה**. הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה. עמ' 557-574.

ארגונים לא ממשלתיים והשוק

א. המקרה של אקטיביזם אנטי תאגידי (נגד תאגידים וחברות רב לאומיות)

www.corpwatch.org history and mission, annual reports, research tools

- * קליין נ. 2002. **בלי לוגו**, תל-אביב: בבל,
- "מצב הרוח מידרדר, אקטיביזם אנטי-תאגידי חדש" עמ' 345-362.

"מעבר למותג: גבולות הפוליטיקה מבוססת המותג" ע' 439-455.

Shamir, Ronen. 2004. "The De-Radicalization of Corporate Social Responsibility". **Critical Sociology**, 30(3): 669-689.

אקטיביזם אנטי תאגידי סדנאות היזע

<http://www.youtube.com/watch?v=JIRAC8LMkRs>

Nike Sweatshops: Behind the Swoosh

<https://www.youtube.com/watch?v=M5uYCWVfuPQ>

שיבוש תרבות

<https://www.adbusters.org/spoofads>

ב. המקרה של כלכלה חברתית ועסקים חברתיים

* אילני, איילת. 2005. צמיחה מכיוון אחר; מיפוי אסטרטגיות לפיתוח כלכלי-קהילתי והתבוננות בתהליך הצמיחה של כלכלה חברתית בישראל. ירושלים: שתיל.

בנזימן, רחל. 2009. לא על הפילנתרופיה לבדה: מיזמים עסקיים חברתיים בישראל

גדרון, בני וענבל אבו. 2012. מיזמים עסקיים חברתיים בישראל: לקראת הגדרה. המרכז הישראלי לחקר מיזמים עסקיים חברתיים בישראל.

Rankin, Katharine N. (2001) 'Governing Development: Neoliberalism, Microcredit, and 'Rational Economic Woman'', **Economy and Society**, 30:1, 18 – 37

העצמה כלכלית של נשים – מימון זעיר לעסקים קטנים

https://www.youtube.com/watch?v=d5Q_UXkVkJs

אנתוני גידנס. "שאלת החברה האזרחית" בתוך "הדרך השלישית. ת:א: ידיעות אחרונות.

ע'

103-111

קרנות, פילנתרופיה חדשה (יזמית) וישנה, תרומות תאגידים

* ביל גייטס ודיוויד כריסטיאן עושים מהפיכה בידע האנושי. 11.9.14 **הארץ** (ניו יורק טיימס)

<http://www.haaretz.co.il/magazine/.premium-1.2430999>

Bartley, Tim. 2007. How Foundations Shape Social Movements: The Construction of an Organizational Field and the Rise of Forest Certification. **Social Problems**. 54 (3): 229–255

Moody, M. (2008). Building a culture: "the construction and evaluation of venture philanthropy as a new organizational field". In: **Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly**. vol. 38. Pp. 324-352.

xxx 2014. פילנתרופית" דור ההמשך "של האליטות העסקיות בישראל: אתנוגרפיה של קבוצה חברתית בהתהוות. תיזת מ.א.

שיתופי פעולה ותחרות בין ארגונים

Cooley, Alexander, and James Ron. 2002. "The NGO Scramble: Organizational Insecurity and the Political Economy of Transnational Action." *International Security* 27(1):5-39

רוני קאופמן. 2001. "היבטים ארגוניים של פעילות קואליציונית לשינוי חברתי". **ביטחון סוציאלי**, 59: 47-63.

* רות חננאל. תשס"ז. תם ולא נשלם: קרקע משותפת לארגוני הסביבה ולקשת. **קשת של דיעות: סדר יום מזרחי בישראל**. ספרי נובמבר. 106-113

* בל הוקס. 2006 (1984). אחיות (sisterhood): "סולידריות פוליטית בין נשים". בתוך: **למוד פמיניזם**. תא: מגדרים, הקיבוץ המאוחד. ע' 223-243.

* פוגל-ביזאוי, סלביה. (2010), "הנשמע קולן? זרמים פמיניסטיים כיום בישראל", **פנים, רבעון לתרבות, חברה וחינוך**, 49, (עמ' 46 - 55), הסתדרות המורים.

שינוי חברתי (?)

* בן-אליעזר, אורי (1999). "האם מתהווה חברה אזרחית בישראל? פוליטיקה וזהות בעמותות החדשות", **סוציולוגיה ישראלית**, ב (1) 51-98.

* חנה הרצוג. 2006. "בין כיכר הדשא לשביל החצץ: נשים, פוליטיקה והחברה האזרחית". **תרבות דמוקרטית**, 10: 191-214.

*Payes, Shany. 2005. "Conclusion: The difficult road to socio-political change". In: **Palestinian NGOs in Israel: The politics of Civil Society**. London: Taurius Academic Studies

תיזות מ.א. בנושא תנועות חברתיות והחברה האזרחית בישראל

הרטל, רחלי. 2011. **מזהות אישית לזהות פוליטית - פעילות פוליטית לסביבת בישראל**. אוניברסיטת בר אילן.

מור, מור. 2009. **הכלה לשוליים: אל"מים (NGOS) הפועלים למען יוצאי אתיופיה בישראל וניסיונותיהם לייצר שינוי**. אוניברסיטת חיפה.

[אור, צביקה . 2008. הפוליטיקה של זכויות כלכליות וחברתיות : ידע ולאומיות בעמותת ידיד בחיפה חיבור לשם קבלת תואר מוסמך. האוניברסיטה העברית.](#)

תורג'מן אופנהיימר, ורד. 2011. **"מעברה על הדשא": מיקומים פוליטיים מצטלבים במאבק להשתתפות שוויונית בזירה הפמיניסטית בשנות ה-90**. אוניברסיטת תל אביב.

ורדרי-קסלר, אלמה. 2007. **קריאה מחודשת של יחסי מגדר: זיכרון, רטוריקה ונראות של נשים אלבניות בקוסובה**. אוניברסיטת בן גוריון.

שוסטק-פסקל, יעל. 2011. **כוח לעובדות? התאגדות מטפלות המשפחתונים בישראל**. אוניברסיטת חיפה.

אלחנני קנדליק, מור. 2011. **"אני בתוכי משלבת את שתי התמות האלה": בין הכלכלי לחברתי – מנחות בארגוני העצמה כלכלית לנשים**. אוניברסיטת תל אביב.

מילשטיין, טלי. 2007. **"שיח(רור) בעלי-חיים": ניתוח השיח בשלוש מערכות הסברה למען זכויות בעלי-חיים**. אוניברסיטת בן גוריון.

הוד, רמי. 2013. **"הפרטה מלמטה": שינויים מוסדיים ותמורות ביחסי מדינה חברה במערכת החינוך בישראל**. אוניברסיטת בן גוריון. (על הקמת בתי ספר ביוזמת עמותות הורים)

אופיר-גוטלר, מרגנית. 2005. **יוזמות שורש (grassroots) סביבתיות בישראל: ניצנים של פוליטיקה חדשה, או שרידים של הפוליטיקה המסורתית?** אוניברסיטת חיפה.

עינצי, לירון. 2012. **האם נעלמו תנועות השלום בישראל? פעולה קולקטיבית, תנועות חברתיות וארגונים לא-ממשלתיים**. אוניברסיטת חיפה.

פיינשטיין יובל. 2006. **בין "גדר הביטחון" ל"חומת האפרטהייד": השפעות הפעילות של תנועות חברתיות על המדינה בעידן המודרני המאוחר** אוניברסיטת חיפה.

נגה וינר. 2002. **קריאה מחדשת של אמהות, אזרחות וצבאיות במחאתה של תנועת "ארבע אמהות"** אוניברסיטת בן גוריון.

ליבר, ענת. 2006. **בין "יחד בגאווה" לבין "אין גאווה בכיבוש": דילמות של אזרחות, זהות וקוויריות בשיח הפוליטי של הקהילה ההומו-לסבית**. אוניברסיטת בן גוריון.

מורנו, עדי. 2011. **גאים במרכז: משילות נאו-ליברלית ותהליכי אינדיבידואליזציה בראי קהילת הלהט"ב בישראל**. אוניברסיטת תל אביב

xxx 2014. **פילנתרופית" דור ההמשך "של האליטות העסקיות בישראל: אתנוגרפיה של קבוצה חברתית בהתהוות**. תיזת מ.א. אוניברסיטת תל אביב

החיים בנגב

קורס מצטיינים

מרצה: ד"ר ניר אביאלי
avieli@bgu.ac.il

הנגב משתרע על כ 60% משטחה של ישראל אך חיה בו רק כ 10% מאוכלוסיית המדינה. אולם למרות מספר התושבים הנמוך, הגיוון החברתי והתרבותי מייצרים פסיפס מורכב. האם החיים בנגב הם שונים ובעלי ייחוד? ומה מייחד אותם? בסמינר נעסוק במאפיינים החברתיים והתרבותיים של החיים בנגב ונתמקד בבחינתן של סוגיות סוציולוגיות ואנתרופולוגיות המאפיינות את האזור: לאומיות, אתניות, מעמדות סוציו-אקונומיים, צורות ארגון חברתיות, פיתוח ותת פיתוח ויחסי מרכז - פריפריה. במהלך הקורס נשמע הרצאות של חברי המחלקה אשר עוסקים במחקר בנגב, נצפה בסרטים ונסייר באזור.

דרישות הקורס והרכב ציון סופי:

נוכחות, קריאה והשתתפות פעילה בשיעורים ובתרגילים (10%).

2. מטלות:

א. ביצוע מטלה (10%).

ב. הגשת הצעת מחקר (10%) – יש להגיש את ההצעה בשיעור האחרון של הסמסטר

ג. הצגת רפרט בכיתה + בחירת מאמר לקריאה (20%).

ד. הגשת עבודה (60%).

3. סיורים:

א. לקראת אמצע א' סמסטר נקיים סיור/סדנה בשוק העירוני של באר שבע. הסדנה תתקיים

ביום ו' 5.12.14.

ב. ביום חמישי 22.1.15 נצא להילולת הבבא סאלי (14:00 – 20:00).

ג. במהלך סמסטר ב' נצא לסיור מורחב (כולל לינה) בנגב. המועד המתוכנן 17 – 18 לאפריל. נצא גם לביקור בכפר העבריים בדימונה – לחג "פסח המלכותי". פרטים יימסרו לאחר אישור תקציבי.

ד. השיעור האחרון והמסכם של הקורס ומסיבת הסיום יתקיימו במושב קלחים. המפגש יתקיים בשעות הערב.

ההשתתפות בכל הסיורים והסדנאות מחייבת

סדר השעורים

סמסטר א'

1. החיים בנגב: שיעור פתיחה (30.10.14)

2. הנגב והציונות (6.11)

קריאה: גוברין- היא נפלה בשדות
The Multiplicity of Desert: Midbar, Shmama, and Garbage Can
מטלה: שירי נגב

3. מגדר בנגב (13.11)

קריאה: מוצפי-האלר- דתיות, מגדר ומעמד בעיירה מדברית
קיש- Reproductive Encounters

מטלה: ניתוח טבלאות סטטיסטיות של הנגב

4. מרחבים דרומיים (20.11)

קריאה: יעקובי - From State-Imposed Urban Planning to Israeli Diasporic Space
פנסטר - Space for Gender

מטלה: ניתוח מרחבי של מרכז אורן.

5. סיור לשוק העירוני של באר שבע (יום ו' 28.11.14 בין 09:00 ל- 13:00)
ביום חמישי ה 27.11 לא יתקיים שיעור

6. הקרנת הסרט (5.12)

מטלה: בחירת סרט על הנגב והצגתו

7. קהילת העבריים (11.12)

הרצאת אורח – פראן מרקוביץ'

קריאה: מרקוביץ, הלמן ושיר-ורטש Soul Citizenship

8. הנחיות לקראת הגשת הצעת מחקר (18.12)

יש להגיע לשיעור עם רעיון ראשוני כתוב לעבודת מחקר שעניינה החיים בנגב: נא להציע נושא, זירת מחקר, שאלת מחקר ומאמר או שניים שרלוונטיים לדעתכם למחקר המוצע.

9. יחסי יהודים בדווים (25.12)

הרצאת אורח בתיאום עם אג'יק

קריאה: יפתחאל - Critical theory and Gray Space

דינור - Image is Everything

10. יחסי יהודים בדווים – המשך (1.1.15)

קריאה:

Abu-Saad The Education of Israel's Negev Bedouin: Background and Prospects.

Yonah, Abu Saad and Kaplan. [De-arabization of the Bedouin: A study of an inevitable failure.](#)

11. באר-שבעיות (8.1)

קריאה: מרקוביץ' ואוריאל - Shopping in the Negev
אלפסי ואחרים – סטודנטים בבאר שבע: יחסי העיר והאוניברסיטה

מטלה: פרזנטציה על באר-שבעיות

12. הדרכה בספריה (15.1) חנית שמש shemeshb@exchange.bgu.ac.il
התארגנות לקראת סמסטר ב'

13. הילולת הבבא סאלי יום חמישי (22.1.15) 14:00 – 20:00.

הגשת הצעות המחקר (לתא שלי עד מועד השיעור – וכן עותק במייל)

קריאה:

Bilu, Y. Ben Ari, E. The Case of Baba Sali and Baba Baruch.

מטלה: ארגון הסיור

סמסטר ב'

שעור פתיחה (4.3.13): דיון בהצעות המחקר

קריאה: איתן כהן - קלון הלבנטיניות

<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3240931,00.html>

בשיעור זה נקבע את תכנית הסמסטר המדויקת.

סמסטר זה יכלול מספר מרכיבים: דיון בהצעות המחקר (הסטודנטים יקראו את כל ההצעות);
הצגת המחקרים בכיתה (כל זוג יחלק שבוע מראש מאמר לקריאה לקראת השיעור אשר
יוקדש למחקרו); סיור מורחב בנגב; הרצאות אורח ומטלות נוספות ("עשן הזמן", כפר איילים,
ביקור בכפר העבריים בדימונה ב"פסח הגדול" וכו').

כאמור, מפגש אחד יתקיים ב"עשן הזמן" (בהתאם ללוח המטלות)
קריאה: גלית סעדה-אופיר – "הכלאות מוזיקליות מן העיר שדרות".

רשימת הקריאה לסמסטר א'

אלפסי, נ. ואחרים. 2012. סטודנטים בבאר שבע: יחסי העיר והאוניברסיטה. באר שבע: מרכז הנגב לפיתוח אזורי, אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

גוברין, נ. היא נפלה בשדות

<http://www.alterman.org.il/LinkClick.aspx?fileticket=xhhs2L8Epb8%3d&tabid=65&mid=455>

מוצאפי-האלר, פ. נשיות עדה ומעמד בעיירה מזרחית

סעדה-אופיר, ג. 2001. בין 'ישראליות' ל'מזרחיות': הכלאות מוזיקאליות מן העיר שדרות. *סוציולוגיה ישראלית*, ג-ד: 253 – 275.

Abu-Saad, I. 1997. The Education of Israel's Negev Beduin: Background and Prospects. *Israel Studies*, 2, 2: 21-39.

Bilu, Y. Ben Ari, E. 1995. Modernity and Charisma in Contemporary Israel: The Case of Baba Sali and Baba Baruch. *Israel Affairs*, 1, 3: 224-236.

Dinero, C. 2002. Image is Everything: The development of the Negev Bedouin as a Tourist Attraction. *Nomadic Peoples*, 6, 1.

Feige M. 2009. Midbar, shmama and garbage can. In A Paul Hare and Gideon M. Kressel (eds.) *The Desert Experience in Israel: Communities, Art, Science and Education in the Negev*. University Press of America. Pp: 27-32.

Fenster, T. 1999. Space for Gender: Cultural Roles of the forbidden and the permitted. *Society and Space*, 17: 226-246.

Kish, S. 2009. Reproductive Encounters: Negev Bedouin Women's Lay Encounters at Childbirth in an Israeli Hospital *Anthropological Quarterly*, 82, 3: 719–754.

Markowitz, F. Helman, S. Shir-Vertesh, D. 2003. [Soul citizenship: The Black Hebrews and the state of Israel](#). *American Anthropologist*. 105, 2.

Markowitz, F. Uriely, N. 2002. Shopping in the Negev: global flows and local Contingencies. *City & Society*, 14, 2: 211-236.

Yacobi, H. 2008. From State-Imposed Urban Planning to Israeli Diasporic Place: The Case of Netivot and the Grave of Baba Sali .In: Julia Brauch ,Anna Lipphardt, Alexandra Nocke (Eds) *Jewish Topographies: Visions of Space , Tradition and Place*. Ashgate, London. 63-82

Yeftachel, O. 2009. Critical theory and 'gray space': Mobilization of the colonized. *City*, 13, 2-3.

Yonah, Y. [Abu-Saad](#), I Kaplan, A. 2004. [De-Arabization of the Bedouin: A Study of an Inevitable Failure](#). *Interchange*, 35, 4: 387-406.

רשימת הקריאה לסמסטר ב' תקבע ע"י הסטודנטים בהקשר למחקריהם.

יסודות הסוציולוגיה

מרצה הקורס: פרופ' לב גרינברג

מתרגלות הקורס: גב' יוליה שבצנקו

גב' ענת

גב' נטלי עוז

בקורס זה יילמדו הסוגיות הבסיסיות בסוציולוגיה והגישות אליהן, החל מהיווצרותה של הסוציולוגיה בעת המודרנית ועד תקופתנו, המוגדרת כפוסט-מודרנית.

בסמסטר א' יידונו שש גישות מרכזיות בסוציולוגיה: הפרדיגמה הפונקציונליסטית, הבנייה חברתית של המציאות, הפרדיגמה המרקסיסטית, הגישה הווריאנטית, החשיבה הפוסט-מודרנית והפמיניסטית.

בסמסטר ב' נבחן את נושאי המחקר הסוציולוגי הקלאסי והעכשווי מפרספקטיבות שונות. הציר לאורכו יבחנו הסוגיות הסוציולוגיות ינוע מהיחיד דרך ארגונים, מוסדות וקבוצות עד ללאומיות והשפעות הגלובליזציה. הנושאים שנדון בהם: סוציאליזציה, סטייה, מערכת החינוך, ארגונים, כוח, ריבוד, שוק העבודה וגלובליזציה.

דרישות הקורס: במהלך השנה יתקיימו שלושה בחנים (על המאמרים) ושתי עבודות. הגשת שתי העבודות הינה חובה. משקל כול עבודה 10% מהציון הסופי בקורס (סה"כ עבודות = 20% מהציון בקורס). העבודות תכתבנה על ידי זוגות סטודנטים הלומדים אצל אותה מתרגלת. מבין שלושת הבחנים יבחרו שני הציונים הגבוהים ביותר. משקל כול בוחן 10% מהציון הסופי בקורס (סה"כ בחנים = 20% מהציון בקורס). בסוף השנה תתקיים בחינה על כול החומר ותהווה 60% מהציון הסופי בקורס.

נדרשת נוכחות קבועה בקבוצת התרגול (לפחות 85% מהתרגולים) וקריאה שוטפת של המאמרים.
*בתוספת לקריאת החובה תצורף קריאת רשות המרחיבה והמעמיקה את הגישות המרכזיות והתיאוריות שילמדו בשיעורים ובתרגולים.

מועדים טנטטיביים להגשת מטלות ובחנים:

העבודה הראשונה תימסר לסטודנטים ב- .

הבוחן הראשון יתקיים ב

הבוחן השני יתקיים ב-

עבודה שנייה תימסר לסטודנטים בתאריך

הבוחן השלישי יתקיים ב-

להלן קריאת החובה לסמסטר א':

מבוא

1. דורקהיים, א., (2006) "מהי עובדה חברתית". מתוך: הכללים של המתודה הסוציולוגית, תל-אביב: רסלינג. עמ' 57-66.

הפרדיגמה הסטרוקטורליסטית-פונקציונליסטית

2. Parsons, T., (1972) "The Concept of Society: the Components and Their Interrelations", in Societies, pp. 5-24.

*קריאת רשות: שפירא, י. (1983) "הגישה הפונקציונליסטית", יסודות הסוציולוגיה, תל אביב: עם עובד. עמ' 176-180.

3. דיוויס, ק. ומור ו.א., (1973) "כמה עקרונות של הריבוד החברתי", מתוך ליסק מ. (עורך) סוגיות בסוציולוגיה, תל-אביב: עם עובד עמ' 99-111.

הפרדיגמה של הבניה חברתית של המציאות

4. גופמן, א. (1989) הצגת האני בחיי היומיום, תל-אביב: דביר, עמ' 24-13, 205-202, 214-212.

5. ברגר, פ.ל. ולאקמן, ת. (1989) "מיסוד", מתוך רוט-הלר ונווה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד, עמ' 395-408.

הפרדיגמה המרקסיסטית

6. מרקס, ק. ואנגלס, פ., (1848 [1989]) "המניפסט הקומוניסטי", מתוך רוט-הלר ונווה, היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד, עמ' 295-306.

7. מרקס, ק., (1955-1959) "מבוא לביקורת הכלכלה המדינית", כתבים נבחרים א', עמ' 255-252.

הפרדיגמה הוויבראנית

8. ובר, מ., (1984) "האסקזה ורוח הקפיטליזם" מתוך: האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם, תל-אביב: עם עובד. עמ' 76-90.

* קריאת רשות: ובר, מ., (1984) "פתח דבר" מתוך: האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם, תל-אביב: עם עובד. עמ' 1-10.

9. ובר, מ., (1973) "מעמד, סטטוס, מפלגה", מתוך ליסק מ. (עורך) סוגיות בסוציולוגיה, תל-אביב: עם עובד עמ' 58-71.

פירוק הנחות היסוד של החשיבה המודרנית

החשיבה הפוסט-מודרנית

10. פוקו, מ. (1972) "הכליאה הגדולה". בתוך: תולדות השיגעון בעידן התבונה. ירושלים: כתר. עמודים 38-56.

11. סעיד, א., (2002). אוריינטליזם, הוצאת עם עובד, תל-אביב, עמ' 11-32.

*קריאת רשות: אופיר, ע. (2003). "תשעה עקרונות של עמדה פוסטמודרניסטית", פוסטמודרניזם והיסטוריה, בתוך: וינריב אלעזר (עורך). תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 110-122.

שיעור 13 פמיניזם

החשיבה הפמיניסטית, מגדר, נשיות, וגבריות

12. פרידן, ב. (2006) "הבעיה שאין לה שם". בתוך: באום, ד. ואחרות (עורכות) ללמוד

פמיניזם:

מקראה. תל-אביב: מגדים. עמודים: 48-61.

13. הוקס, ב. (2006) "אחיות- סולידריות פוליטית בין נשים". בתוך: באום, ד. ואחרות (עורכות)

ללמוד פמיניזם: מקראה. תל-אביב: מגדים. עמודים: 223-243.

קריאת רשות: ששון-לוי, א. (2003). "גבריות מתוך מחאה: על כינון הזהויות של חייילים בתפקידי צווארון כחול". סוציולוגיה ישראלית: כתב-עת לחקר החברה הישראלית - כרך ה, 1 15-47.

קריאת החובה³⁸ לסמסטר ב' :

סוציאליזציה וסטייה:

1. מרטון, ר. (1971) "מבנה החברה והאנומיה", מתוך: התיאוריה החברתית והמבנה החברתי, תל-אביב: יחדיו, עמודים 194-233.
2. Mead, G.H. (1999), Mind, Self, and Society. Chicago: University of Chicago Press. Pp. 152-178
3. בורדייה, פ. (1999) על הטלויזיה. תל-אביב: בבל, עמודים 44-71.

מערכת החינוך וריבוד:

4. Collins, R (1971) Functional and Conflict Theories of Educational Stratification. American Sociological Review, 36: 1002-1019.
5. נהון, י. (1993) "התרחבות ההשכלה ומבנה הזדמנויות התעסוקה", מתוך: איזנשטדט, ליסק ונהון (עורכים) עדות בישראל ומיקומן החברתי. ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל, עמודים 33-50.

*קריאת רשות:

- Bourdieu, P. (1998). "The New Capital", Practical Reason: on the Theory of Action, Cambridge (England): Polity Press. Pp. 19-30.

כוח ופוליטיקה:

- מילס, צ.ר. (1976) "מבנה העוצמה בחברה האמריקנית", מתוך איזנשטאדט, ש.ג., גוטמן, ע. ועצמון, י. (עורכים), מדינה וחברה, תל-אביב: עם עובד. עמודים 198-210.

³⁸ עשויים לחול שינויים ברשימת הקריאה.

*קריאת רשות: קורנהאוזר, ו., (1973) "עלית שלטת או קבוצות ווטו", מתוך ליסק מ.
(עורך), סוגיות בסוציולוגיה, תל-אביב: עם עובד. עמודים 143-159.

ארגונים:

7. Kanter RM (1977) "Managers" In Kanter Men and Women of the Corporation, New York, Basic Books.

8. Dimaggio, Paul. Powell, Walter (1983) "The iron cage revisited: institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields". American Sociological Review, vol. 48:147-160

*קריאת רשות:

שנהב, י. (1995) "כיצד הולידה הרציונליות את החשיבה הארגונית", מתוך מכונת הארגון: חקירה ביקורתית ביסודות תורת הניהול, ירושלים: שוקן, עמודים 23-42.

ובר, מ., (1973) "הביורוקרטיה", מתוך ליסק מ. (עורך), סוגיות בסוציולוגיה, תל-אביב: עם עובד. עמ' 247-263.

שוק העבודה:

9. Piore, M., (1979). Birds of Passage, Cambridge: Cambridge University Press Pp. 35-43.

10. גרינברג, לב (1997) "עובדים חלשים, עובדים חזקים: זרמים בכלכלה הפוליטית הישראלית 1967-1994", תיאוריה וביקורת, 9 עמ' 61-80.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 65 }

גלובליזציה:

11. ארנריך, ב. ופואנטס, א., (1987) "סביב העולם עם החברות הרב לאומיות" + "הסחר הבינלאומי בנשים", מתוך: נשים בקו הייצור העולמי, חיפה: הוצאת ברירות. עמודים 7-22, 43-53.
12. רם, א., (2005) "מקדונלדיזציה". בתוך: מק'וורלד בתל-אביב, ג'יהאד בירושליים. תל-אביב: רסלינג. עמודים 109-138

מבוא לאנתרופולוגיה

מרצה: ד"ר ניר אביאלי (avieli@bgu.ac.il)

מתרגלים: מעיין סנקר (sankerm@post.bgu.ac.il)

עומר אלינגר (omereli@bgu.ac.il)

שירין מרציאנו (shirinm@post.bgu.ac.il)

כללי:

מהי אנתרופולוגיה? במה עוסקים אנתרופולוגים? מהן התיאוריות המרכזיות בתחום? במהלך הקורס נעסוק בשאלות אילו ואחרות, ונטעם מעט מן השפע המגוון של המחקר האנתרופולוגי. נלמד על טקסים בתרבויות שונות, על אגדות ומיתוסים, על הקשר התרבותי שבין האדם לסביבתו ועל האופן שבו אנו חושבים על העולם. נלמד גם שהניתוח האנתרופולוגי עצמו מעוגן בהקשרים היסטוריים חברתיים ותרבותיים, ולפיכך, נדגיש את המתח שבין התופעות התרבותיות המיוצגות בטקסטים האנתרופולוגיים ("אתנוגראפיות") לבין התיאוריות שמשמשות לארגן, לפרש ולנתח את אותן תופעות. חשיבות רבה יש לתרגול, אשר נועד לפתח דיון סביב חומר הקריאה ולאפשר היכרות קרובה ומפורטת יותר עם דרכי הייצוג של הידע האנתרופולוגי. בתרגול יידונו גם דרכי יישומן ובחינתן של הגישות התיאורטיות השונות. התרגול נועד לעורר השתתפות פעילה של התלמידים. **חובה** לקרוא את כל החומר המבוקש לפני כל תרגיל ולהביא את הטקסט **מודפס**, שכן הדיון בכיתה מבוסס רובו ככולו על קריאה מקדימה שכזו. התרגול יתקיים אחת לשבוע לאורך כל הקורס, וכל פגישה תימשך 45 דקות.

דרישות הקורס והרכב ציון סופי:

חובת נוכחות בשיעורים ובתרגילים.

השתתפות פעילה בשיעורים ובתרגילים.

בחני בקיאות ומבחן: בסוף סמסטר א' יתקיים בוחן בקיאות על מחצית פריטי הביבליוגרפיה (10% מהציון הסופי). בסוף השנה יתקיים בוחן בקיאות שני על פריטי הביבליוגרפיה שנלמדו בסמסטר ב' (10%), וכן מבחן מסכם (40%) ובו ניתוח טקסט ושאלות השוואתיות קצרות. החומר למבחן: הרצאות, תרגילים, רשימת הקריאה המלאה.

מטלות: 1. ניתוח טקס (10% מהציון הסופי); 2. ביצוע תצפית משתתפת (25% מהציון הסופי); 3. ניתוח רפלקסיבי של התצפית (5%). אין אפשרות להגיש את המטלות ללא השתתפות סדירה בתרגילים ולא ניתן לסיים את הקורס ללא הגשה של כל המטלות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 68 }

סמסטר א': התפתחות האנתרופולוגיה כדיסציפלינה

תאריך שיעור	נושא השיעור	תרגילים	חובת הקריאה לתרגיל
30.10.14	מהי אנתרופולוגיה	29.10.14	אין תרגיל
6.11	תיאוריות של אבולוציה חברתית ותרבותית	5.11	בוהן, ל. שייקספיר בג'ונגל
13.11	יחסיות תרבותית; אקולוגיה ותרבות	12.11	סהלינס, מ. איש עני, איש עשיר, איש גדול, צ'יף
20.11	המחשבה הפונקציונאלית במדעי החברה	19.11	האריס, מ. תעלומת הפרה הקדושה
27.11	פונקציונליזם פסיכולוגי	26.11	(1) מוס, מ. המתנות המוחלפות בין הצדדים והחובה להשיבן; (2) אבוהב, א. חתונת הדמים
4.12	מלינובסקי ומהפכת עבודת השדה	3.12	(1) Malinowski, B. The Essentials of the Kula Ring; (2) Malinowski, B. Death and the Reintegration of the Group.
11.12	תרבות ואישיות	10.12	Malinowski, B. The Subject, Method and Scope of this Inquiry
18.12	פונקציונליזם מבני	17.12	מיד, מ. מילדות לבגרות בגינאה החדשה הנחיות לכתיבת מטלה ראשונה
25.12	סטרוקטורליזם: ק. לוי- שטראוס	24.12	שוקד, מ. השכנת שלום בקהילה של יוצאי מרוקו <u>ניתוח טקסט ע"פ הגישה</u>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 69 }

<u>הפונקציונאלית</u>			
(1) לוי-שטראוס, ק. יעילותם של סמלים (2) Leach, E. Genesis as Myth	31.12	ניתוח סטרוקטוראלי של תרבויות	1.1.15
Douglas, M. Animals in Lele Religious Symbolism. <u>ניתוח טקסט ע"פ הגישה הסטרוקטוראלית.</u>	7.1.15	הרצאת אורח: החוקר בשדה (אורית הירש?)	8.1.15
הגשת מטלה ראשונה. גירץ, ק. על קרב התרנגולים הבאלינזי.	14.1	הגישה הפרשנית: קליפורד גירץ	15.1
Avieli, N. Vietnamese New Year Rice Cakes	21.1	עוד מחשבות על הגישה הפרשנית	22.1
	יום שישי	בוחן בקיאות	23.1.15

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 70 }

סמסטר ב': סוגיות באנתרופולוגיה

תאריך שיעור	נושא השיעור	תאריכי תרגילים	חובת הקריאה לתרגיל
12.3	טקסים: מבנה	11.3	<u>ניתוח טקסט באופן פרשני</u>
19.3	טקסים ממבנה למשמעות	18.3	טרנר, ו. לימינאליות וקומוניסט
26.3	טקסים: משמעות (הרצאת אורח?)	25.3	הנדלמן, פ. וכץ, א. טקסים ממלכתיים במדינת ישראל
16.4	על עבודת השדה: להיות שם	15.4	הנחיות לכתיבת מטלה שנייה הנחיות לקראת תרגול כניסה לשדה
30.4	על עבודת השדה: "האינפורמנט"	29.4	תרגול כניסה לשדה ותצפית משתתפת הגשת דו"ח כניסה לשדה
7.5	הרצאת אורח החוקר בשדה (דלית בלוך- צמח?)	6.5	טרנר, ו. מוצ'ונה הצרעה – מפרש הדת Rabinow, P. Reflections on Fieldwork in Morocco.
14.5	על עבודת השדה: כתיבה	13.5	(1) Malinowski, B. A Diary in the Strict Sense of the Term (2) גירץ, ק. עד לעצמו: ילדיו של מלינובסקי
21.5	כנס אנתרופולוגי אין שיעור	20.5	כנס אנתרופולוגי אין תרגולים
28.5	משבר הייצוג	27.5	הגשת מטלה שנייה; Doron, A. Mobile People

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 71 }

4.6	זהות-זרות: פוסט-מודרניות ושאלת הזהות	3.6	רבינוביץ' ד. המסע המפותל להצלת נשים חומות חסן, מ. רצח על כבוד המשפחה
11.6	זהות-זרות: לאומיות ואתניות	10.6	בילו, י. על תרבות עממית בעידן פוסט מודרני הנחיות לכתיבת מטלה שלישית
18.6	זהות-זרות: תיירות	17.6	לרנר, ארדריך ורפפורט. נשים פלסטיניות ומהגרים רוסיים מרקוביץ', פ. חברות בקרב יוצאי רוסיה הגשת מטלה שלישית
25.6	שעור סיכום	24.6	פלדמן, ג'. בעקבות ניצול השואה הישראלי Levy, A. Homecoming to the Diaspora
26.6.13	בוחן בקיאות	יום שישי	

רשימת הקריאה:

מסטר א'

בוהן ל. 1988. "שקספיר בג'ונגל", בתוך: רבינוביץ', ד. (עורך) שקספיר בג'ונגל: על מפגשים בין תרבויות. תל אביב: דביר.

סהלינס מ. 1980. "איש עני, איש עשיר, איש גדול, צ'יף. טיפוסים פוליטיים במלינזיה ופולינזיה", בתוך: מ. שוקד, ע. מרקס ו.ש. דשן. פרקים באנתרופולוגיה חברתית, ירושלים: שוקן, עמ' 153-162.

האריס, מ. 1987. פרק 3: "תעלומת הפרה הקדושה". בתוך: פרות קדושות וחזירים משוקצים. ת"א: מסדה, ע"מ

מוס, מ. 2005. מסה על המתנה. פרקים 1 ו 2. תל אביב: רסלינג, עמ' 43 – 90.

אבוהב, א. 1998. "חתונת הדמים: מתנות של חפץ ושל כסף בחתונה ישראלית", בתוך: אורית אבוהב, אסתר הרצוג, הרווי גולדברג ועמנואל מרקס (עורכים). אנתרופולוגיה מקומית, תל-אביב: צ'ריקובר, ע"מ 571-594

Malinowski, B. 1930. "The Essentials of the Kula", in: Argonauts of the Western Pacific. New York: Dutton & Co., 81-104.

Malinowski, B. 1948. "Death and the Reintegration of the Group", in: Magic, Science and Religion. London: Faber and West.

Malinowski, B. 1930. "The Subject, Method and Scope of this Inquiry (Introduction)", in: Argonauts of the Western Pacific: An Account of Native Enterprise and Adventure in the Archipelagoes of Melanesian New Guinea. New York: Dutton & Co., 1-25.

מיד, מ. 1966 [1930]. מילדות לבגרות בגינאה החדשה: מחקר משווה של חנוך פרימיטיווי. תל-אביב: מסדה: 11 - 64.

שוקד, מ. 1977. השכנת שלום בקהילה של יוצאי מרוקו. בתוך שוקד, מ. וש. דשן, דוב התמורה: שינוי והמשכיות בעולמם של יוצאי צפון-אפריקה. ירושלים: יד בן צבי: 211-226.

לוי שטראוס, ק. 1980 [1958], "יעילותם של סמלים" בתוך מ. שוקד, ע. מרקס וש. דשן (עורכים), פרקים באנתרופולוגיה חברתית, ירושלים, שוקן, עמ' 235-244.

Leach, E. 1969. "Genesis as Myth". In Genesis as Myth and other Essays. London: Cape.

Douglas, M. 1975. "Animals in Lele Religious Symbolism". in Implicit Meaning. London: Routledge and Kegan Paul. pp. 27-46

גירץ, ק. 1990. "משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבאלינזי", מתוך: פרשנות של תרבויות. ת"א: כתר ע"מ 273 – 375.

Avieli, N. 2005. "Vietnamese New Year Rice Cakes: Iconic Festive Dishes and Contested National Identity". Ethnology, Vol. 44(2):167-187.

מסטר ב'

טרנר, ו. 2004. "לימינאליות וקומיוניטס", בתוך: התהליך הטקסי, ת"א: רסלינג, עמ' 87 - 115.

הנדלמן, ד. וכץ, א. 1998. "טקסים ממלכתיים במדינת ישראל: יום הזיכרון ויום העצמאות" בתוך: מ. אדר-בוניס (עורכת) מבוא לאנתרופולוגיה, מקראה, האוניברסיטה הפתוחה, ת"א: 121-148.

Rabinow, P. 1977. "Ali: An Insider's Outsider". In: Reflections on Fieldwork in Morocco. Berkeley: University of California Press. Pp. 31-69

טרנר, ו. 1988. "מוצ'ונה הצרעה מפרש הדת", בתוך: ר. בייט-מרום שיטות מחקר במדעי החברה יחידה 4, האוניברסיטה הפתוחה, ת"א, עמ' 108-120.

Malinowski, B. 1967. A Diary in the Strict Sense of the Term. London: Routledge & Kegan Paul. pp. 3- 15; 158-159; 218-219; 266-267.

גירץ, ק. 2005. "עד לעצמו: ילדיו של מלינובסקי". מתוך עבודות וחיים. ת"א: רסלינג, עמ' 103 - 129.

רבינוביץ', ד. 1995. "המסע המפותל להצלחת נשים חומות", תיאוריה וביקורת: 7 עמ' 5-19.

חסן, מ. 1999. "הפטריארכיה, המדינה ורצח בשם כבוד המשפחה". בתוך מין, מגדר, פוליטיקה. הוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 267 – 306.

בילו, י. 1998. "חקר התרבות העממית בעידן הפוסט מודרני: סיפור אישי", בתוך: אבוהב, א. הרצוג, א. גולדברג, ה. מרקס, ע. (עורכים) ישראל: אנתרופולוגיה מקומית, תל אביב: צ'ריקובר, עמודים 655 - 679.

מרקוביץ, פ. 1998. "חברות בקרב יוצאי רוסיה בהקשר האמריקני". בתוך שוקד, מ. ודשן, ש. החויה הבין תרבותית: מקראה באנתרופולוגיה. ירושלים: שוקן.

לרנר, י. ארדריך ל. ות. רפפורט. 2008. "לחלחל פנימה", 'להתבצר מבחוץ': נשים פלסטיניות ומהגרים רוסים באוניברסיטה העברית בירושלים", יונה, י. וא. קמפ (עורכים), פערי אזרחות: דיון ביקורתי על הגירה, ניהול אוכלוסין ופריון, ירושלים ותל-אביב: מכון ון ליר בירושלים והוצאת הקיבוץ המאוחד: 264 - 289.

Levy, A. 2004. Homecoming to the Diaspora: Nation and State in Visits of Israelis to Morocco. In Markowitz, F. and A. Stefanson (eds.) Homecomings: Unsettled Paths of Return. Oxford: Lexington.

פלדמן, ג'. 2001. "בעקבות ניצול השואה הישראלית: משלחות נוער ישראליות לפולין וזהות לאומית". תיאוריה וביקורת, 19: 167 - 190.

Doron, A. 2012. Mobile Persons: Cell phones, Gender and the Self in North India. The Asia Pacific Journal of Anthropology, 13, 5: 414-433.

מבוא לסוציולוגיה של הכלכלה

מספר קורס: 102-1-0039 (סמסטר א); 102-1-0049 (סמסטר ב')

פרופ' ממן דניאל
תשע"ה, 2014-2015

שעה: יום ד – 8:30-10:00
מיקום: סמסטר א': בנין , חדר

שעות קבלה: יום ב' 14:30-15:30
חדר מספר: 377
טלפון: 08-6428244
E-mail: dmaman@bgu.ac.il

תיאור הקורס:

האם הסוציולוגיה יכולה לתרום להבנה ולהסבר של הפעילות, ההתנהגות והמוסדות הכלכליים? במהלך הקורס ננתח את הארגון החברתי של תופעות כלכליות בהקשרם החברתי והתרבותי. כולל היבטים הקשורים בייצור, מסחר, צריכה ופנאי. כמו כן נדון בהשפעה ההדדית שבין הכלכלה לתחומים חברתיים אחרים כמו תרבות, דת, משפט ופוליטיקה.

חובות הקורס:

קריאה שוטפת, השתתפות בדיונים, 2 בחנים על רשימת הקריאה ובחינה בסוף הקורס. מבנה בחינת ביניים: בסימסטר א' בחינה על פריטים 1-12; ובשיעור האחרון של סימסטר ב' – בחינה על יתר חומר הקריאה (פריטים 12-24) – מבנה בחינת הסיום: שני חלקים ויש להתייחס הן לחומר הנלמד בשיעורים והן לרשימת הקריאה (כל רשימת הקריאה).

ציון:

בוחן קריאה: כל אחד מהבחנים 20%
בחינת סיום: 60%.

רשימת קריאה

העוגנים התיאורטיים של הסוציולוגיה של הכלכלה

1. Polanyi, Karl. 2001. "The Economy as Instituted Process." Pp. 31-50 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
2. Swedberg, Richard. 2001. "Max Weber's Vision of Economic Sociology." Pp. 77-95 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
3. Granovetter, Mark. 2001. "Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness." Pp. 51-76 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
4. Bourdieu, Pierre. 2001. "The Forms of Capital." Pp. 96-111 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
5. Brogatti Stephen, Mehar Ajay, Brass Daniel, and Labianca Giuseppe, 2009, "Network Analysis in the Social Sciences", *Science*, 323, 892-895.

כלכלה – רמת מיקרו

פעולה כלכלית

6. אדם סמית, עושר העמים, 1996, תל-אביב וירושלים, האוניברסיטה הפתוחה והוצאת ביאליק, 95-107; 130-136.

השווקים הכלכליים – נקודת מבט סוציולוגית

7. Fligstein, Neil, 1996, "Markets as Politics: A Political-Cultural Approach to Market Institutions, *American Sociological Review*, 61 (4): 656-673.

8. David, Knoke, 2012, *Economic Networks*, Cambridge, Polity, Pp. 25-41.

כלכלה – רמת מאסו

הסוציולוגיה של הכסף והשווקים הפיננסיים

9. Carruthers, Bruce G. 2012, "Historical Sociology of Modern Finance", Pp. 491-509 in *The Oxford Handbook of the Sociology of Finance*, edited by K. Knorr Cetina and A. Preda, Oxford, Oxford University Press

10. Zelizer, Viviana A. 2001. "Human Values and the Market: The Case of Life Insurance and Death in 19th-Century America." Pp. 146-162 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.

11. Abolafia, Mitchel Y. 2002. "Making Markets: Opportunism and Restraint on Wall Street." Pp. 94-111 in *Readings in Economic Sociology*, edited by N. W. Biggart. Malden, MA: Blackwell Publishers.

הסוציולוגיה של הקשרים

12. Laurel Smith-Doerr and Powell, Walter W. 2005. "Networks and Economic Life." Pp. 379-402 in *The Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

הסוציולוגיה של הארגונים הכלכליים: פירמות וקבוצות עסקיות

13. Roy, William G. 2001. "Functional and Historical Logics in Explaining the Rise of American Industrial Corporation." Pp. 305-326 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder: Westview Press.
14. Uzzi, Brian. 2001. "Social Structure and Competition in Interfirm Networks: The Paradox of Embeddedness." Pp. 207-238 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder: Westview Press.
15. Granovetter, Mark. 1994. "Business Groups." Pp. 453-475 in *The Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton: Princeton University Press.

כלכלה וג'נדר

16. Paula England and Flobre Nancy, 2005, "Gender and Economic Sociology" Pp. 627-649 in *The Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

הסוציולוגיה של הכלכלה של העבודה והפנאי

17. Biggart, Nicole W. 1994. "Labor and Leisure." Pp. 672-690 in *Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

הסוציולוגיה של הכלכלה של התרבות

18. Zelizer, Viviana, 2005, "Culture and Consumption" Pp. 331-354 in *The Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg.

Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

ג. כלכלה – רמת המקור

קפיטליזם וסוגיו

19. Collins, Randel. 2001. "Weber Last Theory of Capitalism: A Systematization." Pp. 379-400 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.

20. Jens Beckert, 2013, "Capitalism as a System of Expectations: Toward a Sociological Microfoundation of Political Economy", *Politics & Society*, 41 (3), 323-350.

21. King, Lawrence and Szelenyi, Ivan, 2005, "Post-Communist Economic System". Pp. 205-229, *The Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

מדינה וכלכלה

22. Dobbin, Frank. 2001. "Why the Economy Reflects the Polity: Early Rail Policy in Britain, France, and the United States." Pp. 401-424 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.

23. Maman, Daniel. 2002. "The Emergence of Business Groups: Israel and South Korea Compared." *Organization Studies* 23:737-758.

תורגם לעברית

ממן דניאל, 2010, "התהוות הקבוצות העסקיות: השוואה בין ישראל לדרום קוריאה", ניצה ברקוביץ (עורכת), *סוציולוגיה של ארגונים*, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 101-123.

גלובליזציה וכלכלה

24. Guillen, Mauro F. 2001. *The Limits of Convergence: Globalization and Organizational Change in Argentina, South Korea, and Spain*. Princeton and Oxford: Princeton University Press, Pp. 3-19.

סוציולוגיה של הרפואה

קוד קורס 102-1-0051
יום א', 4-6, סמינר שנתי

המרצה: פרופ' אביעד רז aviadraz@bgu.ac.il

הקורס מציע רקע תיאורטי ומושגי להבנת הניתוח הסוציולוגי והאנתרופולוגי של הרפואה. כמו כן נעסוק בניתוח סוציולוגי של עמדות נורמטיביות וביאותיות בקרב מומחים (רופאים, ביואתיקנים, משפטנים) ובקרב הציבור כלפי השימוש בטכנולוגיות רפואיות חדשות המאתגרות הגדרות חברתיות ותרבותיות קיימות. לצורך הדגמתם של נושאים אלה נתמקד בשתי סוגיות המייצגות דילמות חברתיות הקשורות לשימוש בטכנולוגיות רפואיות בתחילת החיים ובסופם: בדיקות גנטיות והנחיות רפואיות מקדימות לטיפול בסוף החיים. נשאל כיצד טכנולוגיות רפואיות אלה מאתגרות הבניות חברתיות של יוגניקה (eugenics) ויותנזיה (euthanasia), "לידה טובה" ו"מוות טוב".

This course offers theoretical and conceptual background for understanding the sociological and anthropological study of medicine. It will also include sociological analyses of normative and bioethical stances amongst experts and the public in the context of using novel medical technologies which challenge existing socio-cultural definitions. To illustrate these issues we will focus on two examples: genetic testing and advance directives for end-of-life medical care.

מטלות הקורס

עבודה – 100%

- המטלה המרכזית בקורס הינה כתיבת עבודה אמפירית או עיונית על נושא לפי בחירתכם/ם
ואשר תתייחס לחומר התיאורטי ולסוגיות שנידונו במסגרת הקורס.

(א) יש לקבל אישור על הנושא עד אמצע הקורס. בשיעור השביעי יש להגיש "הצעת מחקר" קצרה (1-2 עמודים) הכוללת: שאלת מחקר והשערות מפרספקטיבה של תרבות ארגונית, זווית תיאורטית, ספרות רלבנטית, שיטות איסוף וניתוח הנתונים.
(ב) הצגת העבודה (הנושא, שאלות המחקר וממצאים ראשוניים) במהלך המחצית השנייה של הקורס לצורך קבלת הדרכה אישית, משוב ודיון משותף בבעיות הנוגעות למחקר.

תכני הקורס

רקע תיאורטי ומושגי בסוציולוגיה של הרפואה, גישות תיאורטיות
מושגים: מדיקליזציה, illness, sickness, disease, דוגמה אינטגרטיבית: ADHD

Nye, Robert (2003) 'The Evolution of the Concept of Medicalization in the Late Twentieth Century.' *Journal of History of the Behavioral Sciences*, 39(2), 115–129.

Conrad. Peter. 1975. "The discovery of hyperkinesis: Notes on the medicalization of deviant behavior." *Social Problems* 23: 12-21.

ביואתיקה: הגישה הפרינספליסטית, קוד אתי ברפואה, lay moralities, דוגמאות לניתוח.

Benjamin H. Levi. Four Approaches to Doing Ethics. *The Journal of Medicine and Philosophy* 21: 7-39, 1996

J McCarthy . Principlism or narrative ethics: must we choose between them? *Med Humanities* 2003;29:65-71

<http://mh.bmj.com/content/29/2/65.long>

קריאת רקע (רשות)

כרמל שלו, בריאות, משפט וזכויות האדם, (הוצאת רמות, 2003), 19-26, 27-54

disability studies עם היכרות

RAY McDERMOTT and HERVÉ VARENNE, 1995, "Culture as Disability"
Anthropology and Education Quarterly 26:323-348, 1995. Available online:
http://serendip.brynmawr.edu/sci_cult/culturedisability.html

הצגת המודל הסוציו-אתי.

Haimes, E. 2002. "What Can The Social Sciences Contribute to The Study of Ethics? Theoretical, Empirical and Substantive Considerations," *Bioethics* 16(2): 89-95

Raz, A. & S. Schicktanz (2009). "Diversity and Uniformity in Genetic Responsibility: Moral Attitudes of Patients, Relatives and Lay People in Germany and Israel." *Medicine, Healthcare and Philosophy*, 12(4): 433-442.

מעמד העובר, PND, PGD, הפלות.

אפרת לוי-להד "PGD בישראל מנקודת מבטם של מומחי פוריות וגנטיקאים" מתוך יום עיון של האקדמיה הלאומית למדעים. להורדה בכתובת:
http://bioethics.academy.ac.il/hebrew/report3/s2/s2_2-3.pdf

Remennick, Larissa (2006). 'The quest after the perfect baby: why do Israeli women seek prenatal genetic testing?' *Sociology of Health and Illness*, 28(1): 21-53.

קריאת רשות להרחבה:

יעל השילוני-דולב "מיהו תינוק רצוי? הפלות סלקטיביות בשל אנומליות בכרומוזומי מין בגרמניה ובישראל", **תאוריה וביקורת** 25, 97-122 (2004)
גילבר, רועי. (2010). "הצורך בהכרעות קשות בתביעות של חיים בעוולה והולדה בעוולה"
מאדני משפט ז' 442-432

בחירת מין העובר – עמדות ביזאתיות ומשפטיות של מומחים, ועמדות ציבוריות

גלעד גולדנברג "בחירת מין היילוד - סקירת רקע ומיפוי דילמות" **רפואה ומשפט** 33, 138-
148 (2005)

<http://www.med-law.co.il/imgs/uploads/hoveret%2033/12goldberg.pdf>

נועה גרוסמן (2009) בחירת מין היילוד. **רפואה ומשפט** גיליון מס' 40 – יוני 82-92
<http://www.ismal.co.il/imgs/uploads/ethics40/Grossman.pdf>

Leach-Scully, J., T. Shakespeare, & S. Banks (2006). "Gift not commodity?
Lay people deliberating social sex selection" *Sociology of Health & Illness* 28,
6, 749–767

הסכמה מדעת ובחירה מדעת

Erez A, Plunkett K, Sutton VR, McGuire AL. 2010. The right to ignore genetic
status of late onset genetic disease in the genomic era; prenatal testing for
Huntington disease as a paradigm. *Am J Med Genet Part A* 152A:1774–1780.

בדיקות נשאות גנטית למבוגרים
חוק מידע גנטי (2001):

http://bioethics.academy.ac.il/hebrew/links/links_knesset5.html

Raz, Aviad. (2005). *The Gene and the Genie: Tradition, Medicalization, and Genetic Counseling in a Bedouin Community*, Ethnographic Studies in Medical Anthropology Series. Durham, NC: Carolina Academic Press. Or: Raz, A. (2010). Chapter 4 in his book *Community Genetics and Genetic Alliances*. Routledge.

בדיקות נשאות לפני נישואים בקהילה החרדית: דור ישרים
Raz, Aviad and Vizner, Yafa (2008). 'Carrier matching and collective socialization in community genetics: Dor Yesharim and the reinforcement of stigma', *Social Science & Medicine* 67(9): 1361–9. Or: Raz, A. (2010). Chapter 2 in his book *Community Genetics and Genetic Alliances*. Routledge.

סוף החיים והנחיות מקדימות

George, D. et al. Renovating Alzheimer's: "Constructive" Reflections on the New Clinical and Research Diagnostic Guidelines. *The Gerontologist* August 30, 2012 doi:10.1093/geront/gns096

Lock, M. Death in Technological Time: Locating the End of Meaningful Life. *Medical Anthropology Quarterly*, 1996, 10(4): pp. 575-600

Weyers, H. (2006). Explaining the emergence of euthanasia law in the Netherlands: how the sociology of law can help the sociology of bioethics. *Sociology of Health & Illness*, 28: 802–816.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 88 }

'חוק החולה הנוטה למות' התשס"ו 2005 - (כולל נספח הנחיות רפואיות מקדימות) – אתר
משרד הבריאות:

<http://www.health.gov.il/pages/default.asp?pageid=3732&parentid=10&catid=6&maincat=1>

שלו, כרמל. (2009). "ייפוי כוח רפואי של קשישה", **הרפואה** כרך 148 חוב' 4, 229-233

רוסיה בישראל : אנשים, תרבות ואידיאולוגיה

סמינר מחקרי

2013-2014

יום ד' 10:15-11:45

מספר הקורס: 102-1-10 \ 102-1-2

מרצה: ד"ר יוליה לרנר

julialer@bgu.ac.il

הקורס:

סמינר זה יעסוק במופעים שונים של רוסיות במרחב התרבותי הישראלי. מופעים אלה שזורים בשדות של אומנות וספרות, אידיאולוגיה, דת, פוליטיקה והווי ישראלי. "השדה הרוסי" מצוי גם בתהליכים שמתרחשים בתוך הקולקטיב של דוברי הרוסית בישראל וכן השיח הציבורי סביבו. נבחן את ארגז הכלים התרבותי המיובא של המהגרים הרוסים, את מקורותיו ואת תהליכי ההשתנות שהוא עובר במפגש עם ישראל וכן לאור הטרנספורמציה הפוסט-סובייטית. ברמה הסוציולוגית-אנתרופולוגית תיאורטית יותר הקורס יעסוק בשאלה כיצד רפרטואר תרבותי המעוצב מחדש בהקשרים לאומיים, אידיאולוגיים כלכליים שונים, ובהקשר של הגירה ודיאספורה.

הסמינר מבוסס על עבודה מחקרית אמפירית שנעשית על ידי הסטודנטים. במהלך הסמינר הסטודנטים יבחרו נושא מתוך השדות הרוסיים ברחבי ישראל ויתנסו בעריכת מחקר לשלבי השונים החל מכתובת הצעת מחקר, איסוף חומר אמפירי ואיתור ספרות רלוונטית, ניתוח וכתובת ממצאי המחקר. לכן הסמינר יכלול למידה של מיומנויות אקדמיות בסיסיות הנחוצות למשימת המחקר.

חובות והרכב הציון בקורס:

התנאים המרכזיים של סמינר מוצלח: דיון בחומרי הקריאה, מחקר אמפירי וקתיבה. מכאן החובות של הסטודנטים בקורס:

נוכחות (חובה) בכול השיעורים והשתתפות בדיונים במהלך השנה – 10 אחוז.
הכנה לדיון של חומר הקריאה בכיתה – 10 אחוז
אפשרות לבוחן בקיאות בחומרי הרקע בציון עוברלא עובר
שני תרגילים על מיומנויות אקדמיות בסיסיות חיפוש ספרות, רישום ביבליוגרפי וכדומה) בציון עוברלא עובר
הגשת הצעה למחקר סוציולוגי-אנתרופולוגי אמפירי בסוף סמסטר א' והצגה של הפרוייקט המחקרי בכיתה במהלך סמסטר ב' – 20 אחוז
עבודה סמינריונית המבוססת על מחקר אמפירי – 60 אחוז

אין לעשות שימוש כלשהו בטלפונים ניידים במהלך השיעור.
הסמינר יהיה laptop-free zone למעט מקרים מוסכמים חריגים. חריגות מכללים אלה יביאו לפסילת הקורס או אובדן נקודות בהתאם לשיקול דעתה של המרצה.

הנחיות לכתיבת ההצעה, העבודה הסופית והכנת הפרזנטציות בכיתה יועברו במהלך הקורס;
עבודה מחקרית תהיה פרטנית או זוגית בהתאם לאופי והיקפו של השדה הנבחר, מספר תלמידים בקורס ועוד';

סוגיות לקריאה המוצעת בסמסטר א' ומומלצת לשימוש בעבודות הסטודנטים:

** רשימה זאת הינה מורחבת ואינה מהווה רשימת קריאת חובה לקורס.

** הנושאים ופרטי הקריאה יכולים להשתנות כי יותאמו למוקדי העניין של התלמידים ושדות שיברחו למחקר;

** מעבר לקריאה עיונית, נקדיש זמן לדיון במתודות מחקר ואף נתרגל אותם בכיתה, בהתאם למוקדי המחקר של המשתתפים;

ישראל כ"רוסיה הקטנה": עבודות מרכזיות

לרנר, יוליה ורבקה פלדחי. 2012. *רוסים בישראל: הפרגמאטיקה של תרבות בהגירה*. מכון ון ליר בירושלים והקיבוץ המאוחד. (אסופת מאמרים, מבוא תיאורטי).
לומסקי פדר עדנה ותמר רפפורט. 2012. *ישראלים בדרכם: סיפורי הגירה של צעירים מברית המועצות לשעבר*. ירושלים: מאגנס.

גלילי לילי ורומן ברונפמן. *המיליון ששינה את המזרח התיכון: העלייה הסובייטית לישראל*. הוצאת מטר.

גומל, אילנה. 2006. *אתם ואנחנו: להיות רוסים בישראל*. כנרת זמורה-ביתן.
קימרלינג, ברוך. 2004. *מהגרים, מתיישבים, ילידים: המדינה והחברה בישראל – בין ריבוי תרבויות למלחמת תרבות*. תל-אביב: עם עובד.

לשם, אלעזר. 2005. *עולי ברה"מ לשעבר בין התבדלות לשילוב בחברה ישראלית*. בתוך ראלי, א.; גוטוויין, ד.; פרילינג, ט. (עורכים): *חברה וכלכלה בישראל: מבט היסטורי ועכשווי*. ירושלים: יד יצחק בן-צבי וקריית שדה-בוקר: מכון בן-גוריון לחקר ישראל, 2005, 541-580.
ליסק משה ולשם אלעזר (עורכים). 2001. *זהות ותרבות במעבר (אסופת מאמרים)*. הקיבוץ המאוחד.

סיקרון, מ. וא. לשם (עורכים). 1998. *דיוקנה של עלייה*, ירושלים: מאגנס.

- Al-Haj, Majid, 2004. *Immigration and Ethnic Formation in a Deeply Divided Society: the Case of the 1990's Immigrants from the Former Soviet Union in Israel*. Leiden: Brill.
- Ben-Rafael, E., M. Lyubansky, O. Glockner, P. Harris, and J. Schoeps, 2006. *Building a Diaspora: Russian Jews in Israel, Germany and the USA*. Leiden: Brill.
- Elias, Nelly, 2008. *Coming Home: Media and Returning Diaspora in Israel and Germany*. New York: SUNY Press.
- Fialkova Larisa and Maria N. Elenevskaya. 2007. *Ex-Soviets in Israel: From personal Narratives to A group Portrait*. Detroit: Wayne state University Press.
- Fialkova Larisa and Maria N. Elenevskaya. 2013. *In Search of the Self: Reconciling the Past and the Present in Immigrants' Experience*. Tartu: ELM Scholarly Press.
- Remennick, Larissa, 2007. *Russian Jews on Three Continents: Identity, Integration and Conflict*. New Jersey: Transaction Publishers.

סוגיות של דת, אתאיזם, רוחניות

מקורות סובייטיים

- אלטשולר, מרדכי, 2007. *יהדות במכבש הסובייטי: בין דת לזהות יהודית בברית המועצות בין 1941--1964*. ירושלים: מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל.
- Slezkine, Yuri. 2005. *The Jewish Century*, Princeton: Princeton University Press. (PP in Hebrew version)
- Kornblatt, Judith Deutsch. 2004. *Doubly Chosen: Jewish Identity, the Soviet Intelligentsia and the Russian Orthodox Church*. University of Wisconsin Press.

מצב פוסט-סובייטי

- Shtereshnis, A. (2007). "Kaddish in a Church: Perceptions of Orthodox Christianity among Moscow Elderly Jews in the Early Twenty-First Century". *The Russian Review*, 66, 273–94.
- Steinberg, M. D. and Coleman, H.J. (2007). *Sacred Storied: Religion and Spirituality in Modern Russia*. Bloomington: Indiana University Press.
- Lindquist, Galina, 2006, *Conjuring Hope: Healing and Magic in Contemporary Russia*. New York: Berghahn Books.
- Epstein, M, (1999). Minimal religion, pp 163-171 and Post-Atheism. In M. Epstein, A. Genis and S. Vladiv-Glover (Eds.), *Russian Postmodernism: New Perspective on Post-Soviet Culture* (pp. 345-393). New York: Berghahn Books.

ישראל

- לשם אלעזר, 2001. "העלייה מברה"מ והשסע הדתי-חילוני בחברה ישראלית", בתוך ליסק ולשם (עורכים). מרוסים לישראל, עמודים 124-148.
- גודמן, יהודה, 2008. "גיוור המהגרים: התאזרחות, ממשליות והדתה בישראל של שנות האלפיים" בתוך יוסי יונה ואדריאנה קמפ (עורכים), *פערי אזרחות: הגירה, פריון וזהות בישראל*. ירושלים ותל-אביב: מכון ון ליר בירושלים והקיבוץ המאוחד.
- מיכל קרבלי. מתוך *חליפת זהויות. עבודת דוקטוראט*. האוניברסיטה העברית בירושלים. כהן, אשר. יהודים לא-יהודים, זהות יהודית וישראלית ואתגר הרחבת הלאום היהודי בישראל. מכון הרטמן, אוניברסיטת בר אילן וכתר.
- סקולסקי, דמיטרי, 2009. "עמך עמי ואלהכך אלהי" – השלכותיו של הגיוור הממלכתי על זהות המהגרים מברה"מ לשעבר. עבודת מ"א. המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת חיפה.
- סקרטובסקי דבורה. 2011. "נשים רוסיות" באולפן גיוור רפורמי ואורתודוכסי

גרסאות שונות של מגדר, אזרח והלאמה. עבודת מ"א, ב"ס לחינוך, האוניברסיטה העברית
בירושלים.

Asher Cohen and Susser Bernard, 'Jews and Others: Non-Jewish Jews in Israel', *Israel Affairs*, Vol. 15, no. 1 (2009), pp.52-65

Remennick, Larissa and Anna Prashizky, 2010. "Evolving Attitudes and Practices in the Religious Field among Former Soviet Immigrants in Israel", pp. 1-54 in "From State socialism to State Judaism: 'Russian' Immigrants in Israel and their attitudes towards Religion", Special issue of *Sociological Papers* 5.

Remennick, Larissa and Anna Prashizky. 2012. Russian Israelis and Religion: What Has Changed after Twenty Years in Israel? *Israel Studies Review* 27(1):55-77.

Raijman, Rebeca and Janina Pinsky, 2011. "'Non-Jewish and Christian': perceived discrimination and social distance among FSU migrants in Israel". *Israel Affairs* 17(1): 126--142.

Raijman, Rebeca and Yanina Pinsky. 2012 . "Religion, Ethnicity and Identity : Former Soviet Union Christian immigrants in Israel", *Ethnic and Racial Studies*, 20 (2): 280-303.

תפישות של לאום, גזע ואזרחות

מקורות סובייטיים

- Slezkine, Y. 1996. "The USSR as a Communal Apartment, or How a Socialist State Promoted Ethnic Particularism". Pp. 203-238 in Geof Eley and Ronald Suny (eds.) *Becoming National: A Reader*. Oxford: Oxford University Press. (Or 1994. *Slavic Review* 53(2)).
- Lemon, A. 2002. Without a "Concept" ? Race as Discursive Practice. *Slavic Review* 61(1) 2002
- Slezkine, Yuri. 2005. *The Jewish Century*, Princeton: Princeton University Press. (PP in Hebrew version)
- Chlenov, M. (2003). "The characteristics of the ethnic and religious identity of the Russian Jews". *Jews of the former Soviet Union in Israel and diaspora*, 20-21, 254-273 (Hebrew).

ישראל

- ברטל, ישראל. [קונצק ובדווי: עולם הדימויים הלאומי החדש](#), העלייה השנייה – מחקרים, א', עמ' 482 – 493.
- שומסקי, דימיטרי, 2001. "אתניות ואזרחות בתפיסת הישראלים הרוסים", *תיאוריה וביקורת* 19 (סתיו): 17--40.
- + לרנר, יוליה, 2001. "ריבוי והיברידיות בתפיסת הישראלים הרוסים", *תיאוריה וביקורת* 19: 41--44.

"הומו-סובייטיקוס": קולקטיביזם, אינדיווידואליזם

מקורות סובייטיים

מתוך ענברי, אסף. 2010. "הביתה".

Kharkhordin, Oleg. 1999. *The Collective and the Individual in Russia: A Study of Practices*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.

Kharkhordin, Oleg. 1995. "The Soviet Individual: Genealogy of a Dissimulating Animal". In *Global Modernities*, ed. By M. Featherstone et al. London: Sage.

Halfin, I. 2003. *Terror in My Soul*. Cambridge: Harvard University Press.

Chapter 3.

מצב פוסט-סובייטי

Humphrey, C. 2002. *The Unmaking of Soviet Life: Everyday Economies After Socialism*. Cornell University Press.

Dale Pesmen, 2000. *Russia and Soul: an Exploration*, Cornell University Press.

ישראל

פלד, רינה. 2002. האדם החדש של המהפכה הציונית: השומר הצעיר ושורשיו האירופיים. עם עובד.

רפפורט תמר ולומסקי-פדר עדנה. "איש זר בבית": חוויות הקיבוץ של מהגרים יהודיים-רוסיים צעירים. בתוך: לשם אלעזר ודורית רואר-סטריאר. שונות תרבותית כאתגר לשירותי אנוש, הוצאת מאגנס, 2003, 139--161.

Horowitz, Tamar (ed.). 1989. *The Soviet Man in an Open Society*. Lanham: University Press of America.

. בין שלוש תרבויות פוליטיות: העולים מברית המועצות לשעבר 1996 הורוביץ, תמר, בישראל. ירושלים: האוניברסיטה העברית בירושלים, מכון לאונרד דיוויס ליחסים בינלאומיים.

יחס לסמכות ולכוח, התנגדות ותמרון

היסטוריה

Gorrer, G. 2001. "The Psychology of great Russians" in *Russian culture* by M. Mead, Geoffrey Gorer, John Rickman. New York : Berghahn Books.
Mead, Margaret. 2001. *Russian culture* / Margaret Mead, Geoffrey Gorer, John Rickman. New York : Berghahn Books.(PP)

מצב פוסט-סובייטי

Etkind, A.M. 1996. "Psychological Culture", pp. 99-125 in *Russian Culture at the crossroads: Paradoxes of Postcommunist Consciousness*, ed. By D.N. Shalin. Boulder: WestviewPress
Yurchak, Alexei. 2006. *Everything was Forever, Until It was No More*. Princeton: Princeton University Press. Chapter 2 "Hegemony of Form: Stalin's Univanny Paradigm shift", pp. 36-76 Chapter 7 "Dead Irony"

ישראל

אלון ויינר. נגד מה בעצם?תרבות-הנגד של הרוק רוסי בישראל. מתוך הספר *רוסים בישראל: הפרגמטיקה של התרבות בהגירה*.

Epstein, A. 2002. Violating the Mores, Seizing the Guards: The Riot of the 'Youth of Perestroika' in an Israeli Military Jail. *Terrorism and Political Violence* 14(2): 123- 138.

Philippov, Michael, 2008. "1990s Immigrants from the FSU in Israeli Elections 2006: The Fulfillment of the Political Dreams of Post-Soviet Man?", in Asher Arian and Michal Shamir (eds.), *The Elections in Israel 2006*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.

אנשי האימפריה ותושבי הגטו בין מזרח ומערב

מקורות היסטוריים

- Walicki, A.. 1977. *Russian Social Thought: An Introduction to the Intellectual History of Nineteenth-Century Russia*. California: Kimberly Press (PP)
- Neumnsnn I.B. 1996. *Russia and the Idea of Europe*. London: Routledge (PP)
- Mc Daniel, Tim. 1996. *The Agony of the Russian Idea*. Princeton: Prineceton University Press. (PP)

מצב פוסט-סובייטי

- Laruelle, M. 2008. *Russian Eurasianism. An Ideology of Empire*, Washington D.C.: Woodrow Wilson Press/Johns Hopkins University Press, 2008.

ישראל

- ברם, חן, 2008. קטגוריזציה אתנית וריבוי תרבויות – "מבט מהשוליים": יהודי קווקז בין אירופה לאסיה. עבודת דוקטוראט, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים.
- Fialkova, Larisa & Maria Yelenevskaya, 2004. "How to Find the West in the Middle East: Perceptions of East and West amongst 'Russian' Jews in Israel," In Times, Places, Passages: Ethnological Approaches in the New Millenium, ed. Atilla Paládi-Kovács, Budapest: Publishing House of the Hungarian Academy of Sciences, pp. 453-480.
- Nudelman, Rafael. 1998. "Between the empire and the ghetto". *Panim* 4: 10-16. (Hebrew)
- שומסקי, דימיטרי. 2005. "אוריינטליזם ואיסלאמופוביה בקרב האינטליגנציה דוברת הרוסית בישראל". *תיאוריה וביקורת* 26 : 89 – 119.
- לומסקי-פדר, עדנה, תמר רפפורט, ויוליה לרנר, 2005. "אוריינטליזם במבחן ההגירה: סטודנטים "רוסים" קוראים מזרחיות", *תיאוריה וביקורת* 26 (אביב): 119--147.
- קרי זלסון וורשבסקי. 1999. מתוך בדרך להגמוניה. עבודת מ.א.

Maria N. Yelenevskaya & Larisa Fialkova. 2006. "Between Dream Cities and Reality: Personal Narratives of Ex-Soviets in Israel". *Applied Research of Quality of Life* 1:189-209.

Lerner, J. 2011. "Russians" in Israel as a post-Soviet Subjects: Implementing civilizational repertoire". *Israel Affairs* 17(1):21-37.

נשיות, גבריות, מגדר, מיניות

מקורות סובייטיים

חלפין, יגאל. 2002. "האדם החדש על פי הבולשביזם: סקסולוגיה ופסיכיאטריה ברוסיה הסובייטית", *זמנים*, 78, עמ' 94-106.

Rotkrich, Anna. 2003. "What kind of sex can you talk about? Acquiring sexual knowledge in three Soviet generations. In *On Living Through Soviet Russia*, ed. By D. Beraux. P. Thompson and A. Rotkrich. London: Routledge.

ישראל

Remennick Larissa, 2005. "Cross-cultural dating patterns on an Israeli campus: Why are Russian immigrant women more popular than men?" *Journal of Social and Personal Relationships* 22(3): 435-454.

Remennick, Larissa I. 2004. *Providers, Caregivers, and Sluts: Women with a Russian Accent in Israel*. *Nashim: A Journal of Jewish Women's Studies & Gender Issues* - Number 8, Fall.

Golden, Deborah. 2003 "A national cautionary tale: Russian women newcomers to Israel portrayed". *Nations and Nationalism*, 9 (1): 83-104.

רפפורט, תמר, וילנה קפלן-נייטרמן, בהכנה. "זה רק חצאית!?!": ה/חזרה בתשובה של נערות "רוסיות" מהגרות באולפנא". בספר *רוסים בישראל: הפרגמטיקה של התרבות בהגירה*.

לומסקי-פדר, עדנה, ותמר רפופורט, 2000. "משחקים במודלים של גבריות: מהגרים יהודים רוסיים בצבא הישראלי", *סוציולוגיה ישראלית* ג(1): 31-51.

"רופאים, מוזיקאים ומהנדסים": אינטליגנציה, השכלה ואורח החיים

היסטוריה

ברלין, ישעיה. 1955. "לידתה של האינטליגנציה הרוסית". בתוך ברלין, ישעיה. 1982, *הוגים רוסיים*. תל אביב: עם עובד.

Slezkine, Yuri. 2005. *The Jewish Century*, Princeton: Princeton University Press. (PP in Hebrew version)

Volkov, V. 2000. "The Concept of 'Kulturnost': Notes on the Stalinist civilizing process". Pp. 210-230 in Fitzpatrick, Sh. (ed) 2000. *Stalinism: New Directions*. London: Routledge.

Boym, Svetlana. 1994. *Common Places: Mythologies of Everyday Life in Russia*. Cambridge: Harvard University Press.

מצב פוסט-סובייטי

Elfimov, Alexei. 2003. *Russian Intellectual Culture in Transition: The Future in the Past*. Musner-Hamburg-London: Lit Verlag. (PP)

Shalin, Dmitry N. 1996. "Intellectual Culture". Pp. 41-98 in *Russian Culture at the Crossroads: Paradoxes of Postcommunist Consciousness*, edited by D.N. Shalin. Westview Press.

ישראל

Lissak, Moshe and Eliezer Leshem. 1995. "Russian Intelligentsia in Israel: between Ghettoization and Integration". *Israel Affairs* 2(2): 20-37.

ליסק, משה, 1995. העולים מחבר העמים בין התבדלות לאינטגרציה. ירושלים: המרכז לחקר המדיניות החברתית בישראל.

Rapoport, Tamar and Edna Lomsky-Feder. 2002. "'Intelligentsia' as an Ethnic Habitus: The Incultation and Restructuring of Intelligentsia among Russian Jews". *British Journal of Sociology of Education* 23(2): 233 – 248.

Lerner Julia and Rapoport Tamar, Lomsky-Feder, Edna 2007. "The 'Ethnic Script' in Action: The Re-grounding of Russian-Jewish Immigrants in Israel". *Ethos* 35 (2): 168-195. (או מאמר בעברית בספר "הפרגמטיקה של התרבות בהגירה")
Epstein, Alek D. and Nina Kheimets (2000). "Immigrant Intelligentsia and its Second Generation: Cultural Segregation as a Road to Social Integration?". *Journal of International Migration and Integration* (Canada), 1 (4), pp. 461-476.

Gershenson, Olga, 2005. *Gesher: Russian Theatre in Israel; A Study of Cultural Colonization*. New York: Peter Lang. (או מאמר בעברית בספר "הפרגמטיקה של התרבות בהגירה")

"עליית הנקניק": תרבות הצריכה, המחסור והכלכלה הבלתי פורמאלית

בברית המוצעות

Osokina, E.A. 2001. *Our Daily Bread. Socialist Distribution and the Art of Survival in Stalin's Russia, 1927-1941*. Armonk, New York; London, England: M.E. Sharpe.(PP)

Ledeneva, A.V. 1998. *Russian Economy of Favours: Blat, Networking, and Informal exchange*. Cambridge: Cambridge University Press.

מצב פוסט סובייטי

Oushakine, S. 2000 "The Quantity of Style: Imaginary Consumption in the Post-Soviet Russia". *Theory, Culture and Society*, vol. 17 (5): 97-120.

בישראל

יוליה ברנשטיין. "אתמול הייתי עצוב אז הלכתי לחנות הרוסית וקניתי שמנת ונקניק חזיר..." המשמעות הסימבולית של חזיר וקוויאר בפרקטיקות הקולינאריות של מהגרים מבריה"מ בישראל ובגרמניה. בתוך הספר: רוסים בישראל: הפרגמטיקה של התרבות בהגירה.
Bernstein J. and Y.S. Carmeli. 2004. "Food for Thought: the dining Table and Identity Construction among Jewish Immigrants from the Former Soviet Union in Israel". In *Consumption and Market Society in Israel*, ed. By Y.S. Carmeli and Kalman Applbaum. Oxford: Berg.

מרקוביץ'. פרן. 1998. חברות בקרב יוצאי רוסיה בהקשר אמריקני ובהקשר הישראלי. בתוך החוויה הבין תרבותית: מקראה באנתרופולוגיה. עורכים: משה שקד ושלמה דשן. הוצאת שוקן.

אליאס נלי ונטליה חבורוסטיאנוב. "לא על הלחם לבדו": חיי התרבות של הרחוב הרוסי של באר שבע. באר שבע - מטרופולין בהתהוות; קובץ מאמרים. בעריכת יהודה גרדוס ואסתר מאיר-גליצנשטיין. באר שבע: מרכז הנגב לפיתוח אזורי - אוניברסיטת בן גוריון בנגב/

"אישה לבד, ילד אחד וסבתא": משפחה והורות

ברוסיה הסובייטית

Semenova V. and Thompson, P. 2003. "Family models and transgenerational influences: grandparent, parents and children in Moscow and Leningrad from the Soviet to market era" In *On Living Through Soviet Russia*, ed. By D. Beraux. P. Thompson and A. Rotkrich. London: Routledge.
Rotkrich Anna. 2003. "'Coming to stand on firm ground': the making of a Soviet working mother" in *On Living Through Soviet Russia*, ed. By D. Beraux. P. Thompson and A. Rotkrich. London: Routledge.

Shlapentokh, V. 1989. *Public and Private Life of the Soviet People: Changing Values in Post-Stalin Russia*. NY: Oxford Univ.Press;
Shlapentokh, V. 1984. *Love, Marriage, and Friendship in the Soviet Union : Ideals and Practice*. New York: Praeger.

בישראל

לייבוביץ' טלי ועדנה לומסקי פדר. עומד להתפרסם. מפגש בין-אתני במשפחה מזרחית-רוסית, דינאמיקה של חליפין. בספר: רוסים בישראל: הפראגמטיקה של התרבות בהגירה. מירסקי. יוליה. 2009. "אימהות מרוסיה בישראל" בתוך אימהות: מבט מהפסיכואנליזה וממקום אחר. בערכית אמליה פרוני. מכון ון ליר בירושלים.

תרבות הזיכרון: זיכרונות הרואים וטראומטיים ושימושיהם

ברוסיה

Oushakine, S. 2009. *The Patriotism of Despair: nation, war and loss in Russia*. Ithaca: Cornell University Press.
Gershenson, Olga. 2013. *The Phantom Holocaust :Soviet cinema and Jewish catastrophe*. New Brunswick, New Jersey : Rutgers University Press.

בישראל

רוברמן, סוטה, 2005. *זיכרון בהגירה: חיילי הצבא האדום בישראל*. ירושלים: מאגנס.
עדי קונצמן. "מקום ליד המחראה"? מיניות, לאומיות, אלימות והשתייכות. בתוך הספר *רוסים בישראל: הפרגמטיקה של תרבות בהגירה*.
Rapoport, T, Lomsky-Feder, E., and Heider, A., 2002. "Recollection and Relocation in Immigration: Russian-Jewish Immigrants "Normalize" their Anti-Semitic Experiences". *Symbolic Interaction* 25(2):199-227.

שפה, מדיה וזהות

ברוסיה

Gorham, M.S. 2000. "Natsiia ili Snikirezatsiia: Identity and Perversion in the Language Debates of Late- and Post – Soviet Russia". *Russian Review* (59)4

בישראל

אליאס, נלי. 2005. שימושי תקשורת כאסטר טייגת השתלבות: המקרה של מהגרים מחבר העמים בישראל. מכון חיים הרצוג: אוניברסיטת תל אביב.

Gershenson, O. (2009). "[Accented memory: Russian immigrants reimagine Israeli past](#)". *Journal of Israeli History*, 28(1), 21-36: 614-629.

Kheimets, N. and Epstein, A. "Language education in the Trilingual situation: The Post-Soviet Jewish Intelligentsia in Israel between State, Community and Labor Market". In Alek Epstein and Vladimir (Ze'ev) Khanin (eds.), *Every Seventh Israeli: The Jews of the Former Soviet Union - Patterns of Social and Cultural Integration* (Jerusalem - Ramat-Gan: Bar-Ilan University), pp. 85-116.

בדיאספורה הוירטואלית

Elias, Nelly and Shorer-Zeltser, M. 2006. "Immigrants of the world unite? A Virtual Community of Russian-speaking Immigrants on the Web". *Journal of International Communication*, 12 (2): 70-90.

זהות ופרקטיקה רוסית אצל דור שני, דור וחצי, וילדי מהגרים:

Zbenovich C. and Lerner J. 2013. "Vospitanie - eto rabota: Intercultural Encounters in Educational Communication within Russian-Speaking Families in Israel. *Russian Journal of Communication* (special issue on 'Russian interpersonal communication') 5(2):119-140. (in English)

Elias, N. & Lemish, D. (2011). Between Three Worlds: Host, Homeland, and Global Media in the Lives of Russian Immigrant Families in Israel and

Germany. *Journal of Family Issues*, 32(9), 1245-1274. (גרסה עברית של המאמר)
(בספר "פרגמיטקה...")

Niznik, M. (2011), 'Cultural practices and preferences of 'Russian' youth in Israel', *Israel Affairs*, 17 (1), 89-107.

Niznik, M. (2011a). "I've never been to the Theatre: Cultural Preferences of 'Russian' internet generation in Israel". *Sociological Papers* 16 (The Emerging Second Generation of Immigrant Israelis) 78-92.

Remennick, L. & Celnik, P. 2011. The Children of 'Russian' Immigrant Parents in Israel: Identity and Social Integration. *Sociological Papers*, 16 (The Emerging Second Generation of Immigrant Israelis), 1-38.

Zbenovich, C. (2010). The Experience of Parenting and Growing Up as Immigrants: A Discourse Analysis of Child-Rearing Practices in Russian-Israeli Families (in Russian). *Laboratorium*, 3, 58-71.

נבחרים מתוך העיתונות:

"איברוס, זרקלו, טוסובקה, 32 מונחים בסיסיים בנבכי התרבות הרוסית בישראל". מאת יוליה חרומצ'נקו, הארץ 26.9.2004.

מוזגוביה נטשה. 2001. "היפה, המאפיונר והתרבותניק". פנים 18.

"אין רוסים נאצים" מאת ולדימיר אינדקט, הארץ 29.10.2007

"העולים שעזבו לרוסיה לא רוצים לחזור" מאת לילי גלילי, הארץ 5.04.2008

"לרוצח הרי לא קוראים בוריס" מאת לילי גלילי, הארץ 27.10.2007

"הגזענות כפי שסיפרה לי אנסטסיה" מאת יוסי יונה, YNET

"שם, חם, יפת וברק אובמה – והתקשורת הרוסית בישראל" מאת לילי גלילי, הארץ 6.07.2009

"יאללה בלאגן – ברוסית", מאת ליזה רוזובסקי, הארץ 16.08.2011

"הצבע האדום מבריא את יוצאי ברה"מ מהמחאה" מאת ספי קרופסקי, הארץ 9.08.2011

תנועות מחאה בפרספקטיבה השוואתית

פרופ' לב גרינברג

סמינר

הסמינר מיועד להקנות כלים להבנת תיאוריות של תנועות חברתיות והשוואה ביניהן תוך כדי הצגת דיונים מרכזיים בתחום. כל מפגש יכלול דיון באחד או שני מאמרים שיוצגו על ידי התלמידים. מדי פעם ישולבו דיונים בתנועות מחאה בישראל. המשתתפים בקורס יקראו את המאמרים לקראת כל שיעור, ומדי פעם יציגו מאמר בשיעור. במהלך השנה התלמידים יבחרו נושא למחקר ויאספו חומר ראשוני עליו. בסמסטר ב' התלמידים יקבלו הדרכה אישית סביב מחקרם. שלושת השיעורים האחרונים של השנה התלמידים יוכלו להציג פרזנטאציות על חומר שאספו לקראת כתיבת עבודת הסמינר. על כל אחת מן המטלות יקבלו ציון, ובסוף השנה יגישו עבודה סמינריונית.

רשימה ביבליוגרפית (לא סופית)

Tarrow, Sidney. 1993. "Cycles of collective action: Between moments of madness and the repertoire of contention." *Social Science History* 17:281-308.

Crouch, Colin and Pizzorno, Alessandro (1978) The Resurgence of Class Conflict in Western Europe since 1968, London: McMillan.

Grinberg L (2013) *Mo(ve)ments of Resistance* ch. 4

Tilly C. 1995. "To Explain Political Processes" *American Journal of Sociology*, 1995, Vol. 100 (6), pp.1594-1610.

Gamson, WA (1995) "Constructing Social Protests"

Koopmans Ruud. 1996. "New social movements and changes in political participation in Western Europe", Western Europe Politics, 19, pp. 28-50.

Wieviorka M (2005) "After New Social Movements" *Social Movement Studies*, 4-1, pp 1-19.

Giugni M (1998) "Was It Worth the Effort? The Outcomes and Consequences of Social Movements." *Annual Review of Sociology* Vol. 24: 371-393."

Goodwin J Jasper JM, and Polletta F (2000) "The Return of the Repressed: The Fall and Rise of Emotions in Social Movement Theory." *Mobilization* Vol. 5 (1): 65-83.

Snow D (2004) "Social Movements as Challenges to Authority: Resistance to an Emerging Conceptual Hegemony." *Research in Social Movements, Conflicts and Change* Vol. 25: 3-25.

Ayres JM "Framing Collective Action against Neoliberalism: The Case of the 'Anti-Globalization' Movement", *Journal of World-Systems Research*, 10:1, 11-34.

Maeckelbergh M (2012) "Horizontal Democracy Now: From Alterglobalization to Occupation", *Interface*, 4:1, 207-234.

Standing, Guy (2011) *Precariat*, Chapter 1.

Bayat, Asef, 2013a. "Revolution in Bad Times." *New Left Review*, no. 80: 47–60.

Grinberg, L (2013) *Mo(ve)ments of Resistance* Chapter 8.

Grinberg, L (unpublished) "Why Occupy, Why not? Comparing Global-Local Political Processes in 2011: Tunisia, Egypt, Chile and Israel"

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

סמסטר א' – סתיו

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

אדם, חיה, חברה ותרבות:
אנתרופולוגיה של יחסי אדם-חיה

קורס בחירה
גב' אורית הירש

פרטי התקשרות
גב' אורית הירש: hirschcho@bgu.ac.il

תקציר הקורס

מטרת הקורס הנוכחי היא לחשוף את הסטודנטים למחקר האנתרופולוגי של יחסי אדם-חיה ותרומתו, מחד, להבנת האדם, החברה והתרבות ומאידך, לבחינה מחודשת של מושגים קלאסיים, כגון אנושיות וחייתיות. הקורס יקנה לסטודנטים כלים תיאורטיים ומתודולוגיים לחקר ההבניה החברתית של בעלי החיים בתרבויות השונות, והן ליחסים הנרקמים בפועל בין בני אדם וחיות לא אנושיות. במהלך הקורס נתמקד בשאלות שונות, כגון: מה תפקידם של בעלי החיים בחברות ובתרבויות שונות? מה מעמדן המשפטי של חיות בחברה המערבית? כיצד ניתן להבין את האקטיביזם הצמחוני והטבעוני שמתרחש כעת בישראל וכיצד באה לידי ביטוי ההשפעה ההדדית בין החיה והאדם? מה ניתן ללמוד על הבניית "האחר" בעזרת התמקדות ביחסי אדם-חיה ועוד. על מנת להעשיר את חווית הלימוד, במהלך הקורס נצפה בקטעים מתוך סרטים דוקומנטרים, נאזין להרצאת אורח ונצא לסיור שטח.

דרישות הקורס ומבנה הציונים

נוכחות סדירה, קריאה שוטפת של המאמרים לפני השיעור והשתתפות פעילה.
מבחן אמצע (20%) – המבחן, שיתקיים באמצע הסמסטר, יכלול שאלות על מאמרים מרשימת הקריאה.
מבחן בסוף הקורס (80%).

שיעורי הקורס

הערה: ייתכנו שינויים בסדר השיעורים וברשימת הקריאה

*שיעור 1 – צעד אחד אחורה – מהי חיה? האם ובמה מותר האדם מהבהמה? (28.10)

קריאת חובה

Ingold, Tim. 1994. "Introduction". In Ingold, Tim (ed.). *What is an Animal?*
London: Routledge, Pp. 1-16.

קריאת רשות

Descola, Phillippe and Gisli Plasson. 1996. "Introduction". In Descola, Phillippe and
Gisli Plasson (eds.). *Nature and Society: Anthropological Perspectives*.
London: Routledge, Pp. 1-21.

Laland, Kevin N. and William Hopitt. 2003. "Do Animals Have Culture?".
Evolutionary Anthropology 12: 150–159.

*שיעור 2 - אנתרופולוגיה – למה לחקור יחסים עם חיות במדע האדם? (4.11)

קריאת חובה

Waldau, Paul. 2013. *Animal Studies*. New York: Oxford University Press. Chapters:
Introduction+ chapter 1 (Opening Doors): 1-31.

קריאת רשות

Noske Barbara. 1993. "The Animal Question in Anthropology: A
Commentary". *Society and animals* 2: 185-190.

DeMello, Margo. 2012. *Animals and Society – an Introduction to Human-
Animal Studies*. New York: Columbia University Press. Chapter 1: 3-31.

*שיעור 3 - קווי מחשבה תיאורטים (11.11)

קריאת חובה

Candea, Matei. 2010. "I Fell in Love with Carlos the Meerkat - Engagement and Detachment in Human–Animal Relations". *American Ethnologist*, 37(2): 241-258.

קריאת רשות

הריס, מרווין. 1987. *פרות קדושות וחזירים משוקצים: חידות של מזון ותרבות*. רמת גן: מסדה.

Cerulo, Karen A. 2009. "Nonhumans in Social Interaction". *Annual Review of Sociology* 35: 531-552.

Leach, Edmund. 1964. "Anthropological Aspects of Language: Animal Categories and Verbal Abuse". In Lenneberg, Eric H. (ed.). *New Directions in the Study of Language*. Cambridge, Mass.: M.I.T. Press, Pp. 23-63.

*שיעור 4 – כיצד לעקוב אחרי חיות ואנשים? – אתנוגרפיה מולטי-מינית (Multi-Species Ethnography) ודילמות מתודולוגיות (18.11)

קריאת חובה

Sanders, Clinton R. and Arnold Arluke. 1993. "If Lions Could Speak: Investigating the Animal-Human Relationship and the Perspectives of Nonhuman Others". *The Sociological Quarterly* 34(3): 377–390.

White, Kara. 2013. "And Say the Cat Responded? Getting Closer to the Feline Gaze". *Society and Animals* 21: 93-104.

קריאת רשות

Kirksey, Eben S. and Stefan Helmreich. 2010. "The Emergence of Multispecies Ethnography". *Cultural Anthropologist*, 25(4): 545-576.

Moore, Lisa J. and Mary Koosut. 2013. "Among the colony: Ethnographic fieldwork, urban bees and intra-species mindfulness. *Ethnography*: 1-24.

Theodossopoulos, Dimitrios. 2008. *Troubles with Turtles: Cultural Understandings of the Environment on a Greek Island*. New York: Berghahn Books. Introduction, Pp. 1-13.

*שיעור 5 – יונת השלום והתרנגול הגבר – משמעות סמלית של חיות בתרבויות העולם
(25.11)

קריאת חובה

Brandes, Stanley. 2009. "Torophiles and Torophobes: The Politics of Bulls and Bullfights in Contemporary Spain". *Anthropological Quarterly*, 82 (3): 780-794.

קריאת רשות

גירץ, קליפורד. 1990 [1973]. "משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבאלינזי". בתוך
פרשנות של תרבויות. ירושלים: כתר, עמ' 273-305.

Knight, John. 2005. "Feeding Mr Monkey: Cross-species Food 'Exchange' in Japanese Monkey Parks". In Knight, John (ed.). *Animals in Person – Cultural Perspectives on Human-Animal Intimacies*. Oxford, New York: Berg. Pp. 231-253.

Mullin, Molly H. 1999. "Mirrors and Windows: Sociocultural Studies of Human-Animal Relationships". *Annual Review of Anthropology* 28: 201-224.

Toffin, Gerard. 2005. "Cow/Buffalo: a Significant Opposition in the Indian Himalayan World". In Minelli, Alessandro, Ortalli, Gherardo and Glaucio Sanga (eds.). *Animal Names*. Venezia: Istituto veneto di scienze lettere ed arti, Pp. 173-184.

*שיעור 6 – החיה שבתוכנו – אחרות (otherness), חיתיות ואנושיות (2.12)

קריאת חובה

Hirsch, Orit. 2014. "If you eat dogs you will eat people" – Otherizing during the economic crisis on a Greek island. In Boscoboinik, Andrea and Hana Horkova (eds.). *Anthropology of Fear*. Munstar: LIT Verlag.

קריאת רשות

De Vidas, Anath Ariel. 2002. "A Dog's Life among the Teenek Indians (Mexico): Animals' Participation in the Classification of Self and Other". *The Journal of the Royal Anthropological Institute* 8 (3): 531- 550.

Freeman, Carrie P. 2010. Embracing humanimality: Deconstructing the human/animal dichotomy. In Goodale, Greg and Jason E. Black (Eds.). *Arguments about Animal Ethics*. Lanham, MD: Lexington Books. Pp. 11-30.

Mary midgley. 1994. "Beasts, Brutes and Monsters". In Ingold, Tim (ed.). *What is an Animal?* London: Routledge, Pp. 35-46.

*שיעור 7 – הכלב שלי הוא כמו הילד שלי – על רגשות, אינטימיות והאנשה (9.12)

קריאת חובה

Shir-Vertesh, Dafna. 2012. "Flexible Personhood": Loving Animals as Family Members in Israel. *American Anthropologist* 114 (3): 420-432.

קריאת רשות

Knight, John. 2005. *Animals in Person: Cultural Perspectives on Human-Animal Intimacy*. NY: Berg Publishers.

Fox, Rebekah. 2006. Animal behaviours, post-human lives: everyday negotiations of the animal-human divide in pet-keeping. *Social and Cultural Geography* 7(4): 525-537.

*שיעור 8 – בוחן אמצע (16.12)

*שיעור 9 – משפט החיות – בעלי חיים ומשפט בחברה המערבית. (23.12)
בבצע סימולציה של משפט שעסק בזכויות בעלי החיים.

קריאת חובה

לקרוא את פריט הקריאה של Regan and Singer – בעד ונגד – לפי החלוקה בכיתה

Regan, Tom and Peter Singer (eds.). 1976. *Animal Rights and Human Obligations*.
Engelwood Cliffs: Prentice Hall. Pp. 4-31.

בעד זכויות בעלי-חיים:

Pp. 105-114.

נגד זכויות בעלי-חיים:

Pp. 115-118, 119-121

קריאת רשות

לוי, זאב. 2001. "אחריות מוסרית כלפי בעלי-חיים". בתוך טסלר, אירית, טרקל, יוסף ועינת
מגד (עורכים). חיות, חברה ומה שביניהן – אחריות ומחויבות כלפי בעלי חיים, תיאוריה
ומעשה.

מרי, תמר. 2013. "אקטיביזם למען זכויות בעלי חיים: קווים לדמותם של פעילים". *חיות
וחברה* 48: 20-25.

סינגר, פטר. 1998. *שחרור בעלי-חיים*. תל-אביב: אור-עם. הסוגנות כיום: ע"מ 251-289.

DeMello, Margo. 2012. *Animals and Society – an Introduction to Human-Animal Studies*. New York: Columbia University Press. Chapter 18.

*שיעור 10 - חיות מעבדה – נסויים בבעלי-חיים ויחסים במעבדה (30.12)
בשיעור נצפה בסרט "Project Nim" (2011) וננהל דיון אודות הסרט ותכניו.

קריאת חובה

נייט, שרה ולואיס ברנט. 2008. "הצדקת עמדות לגבי שימוש בבעלי חיים: מחקר איכותני של תפיסות ואמונות של אנשים". *חיות וחברה*, 40: 37-46.
תמר, מרי. 2012. "בין מדען לחיית מעבדה: היבטים סוציולוגיים ופסיכולוגיים". *חיות וחברה*, 46: 5-17.

קריאת רשות

Holmberg, Tora. 2008. A Feeling for the Animal: On Becoming an Experimentalist. *Society and Animals* 16: 316-335.

Lynda Birke. 2003. "Who – or What – are the Rats (and Mice) in the Laboratory?". *Society and Animals* 11: 207–224.

*שיעור 11 – "אתיקה בין-מינית: ביקורת חייתית - מספישסיזם לפוסט-הומניזם". הרצאת אורחת – ענת בן-יונתן מאוניברסיטת בר-אילן. (6.1.2015)

קריאת חובה

*בן-יונתן, ענת. 2013. "לאכול ולחמול: פרדוקס אכילת בעלי חיים". *חיות וחברה* 48: 26-35.

קריאת רשות

DeMello, Margo. 2012. *Animals and Society – an Introduction to Human-Animal Studies*. New York: Columbia University Press. Chapter 19.

*שיעור 12 – ממלכת החי בעיר הגדולה – אורבניות ויחסי אדם-חיה. סיור מודרך (13.1)
אריאלי, איילת. 2013. השפעת החזקת כלבים על חיי מגדלי הכלבים ועל המרחב הציבורי
בתל אביב. עבודה לקראת תואר מוסמך בלימודי סביבה. תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב.
עמודים: 1-13.

Griffiths, Huw, Poulter, Ingrid and David Sibley (2000). "Feral Cats in the City". In
Philo, Chris and Chris Wilbert (eds.). *Animal Spaces, Beastly Places*. London, New
York: Routledge. Pp. 56-70.

*שיעור 13 – יחסינו לאן? סיכום הקורס ומחשבות עתידיות (20.1)

אנתרופולוגיה של ארגונים ביורוקרטיים

ימי ג', 08:30-10:00

שעות קבלה: ימי ג', 10:00-11:00

levchter@post.bgu.ac.il

תיאור הקורס

ארגונים ביורוקרטיים הינם אתרים בהם מכוננות ומגולמות תפיסות אידיאולוגיות וערכיות, ובהם נפגשים רעיונות, הבנות ואינטרסים מגוונים ואף סותרים של אינדיווידואלים וקבוצות חברתיות שונות. במהלך הקורס נסקור באופן ביקורתי גישות תיאורטיות שהתפתחו במרוצת השנים ותרמו להבניית המושג ביורוקרטיה. דרך בחינת מקרים אמפיריים ותיאורטיים שונים נחשוב מחדש על ביורוקרטיה, גם כצורת ארגון אולם גם כזירה חברתית בפני עצמה. נשאל אודות החוויה והמשמעות של פעולות ביורוקרטיות שגרתיות כמו המתנה בתורים ומילוי טפסים, אך גם על פעולות שגרתיות פחות כמו פרוטקציה, רמאות ואלימות בהקשרים ביורוקרטיים. הקורס יתבסס על חשיבה על ארגונים ביורוקרטיים, אך דרכו תועמק גם ההבנה של חקר ארגונים, בין אם בהקשרים מדינתיים, צרכניים, או עסקיים.

מבנה וחובות הקורס

תרגיל ניתוח אתנוגרפי (20%) - תרגיל קצר בניתוח אתנוגרפי של טקסט תרבותי או אירוע ציבורי (נייר עמדה בעיתון, ידיעה עיתונאית, תוכנית טלוויזיה, ביטוי קלישאי, הפגנה, חקיקה חדשה, דיון ציבורי) לאור החשיבה הביקורתית, האנליטית ועולם המונחים שיידונו במהלך הקורס. היקף התרגיל כעמוד אחד. מועד הגשתו 16.12.2014, בשעה 08:30. ניתן להגישו בזוגות.

בוחן בקיאות (20%) – בוחן זה יבדוק קריאה והבנה של המאמרים המלווים של הקורס. הבוחן מיועד להתקיים סמוך למועד סיום הסמסטר. הודעה על מועד קיומו תימסר עם פתיחת שנת הלימודים.

מבחן בית מסכם (60%) – יתבסס על מקרה בוחן ושאלות שיוצגו ביחס אליו. במבחן תתבקשו לטעון טענה מקורית ביחס למקרה שיוצג ולבססה דרך שימוש בחומרי הקורס ובמאמרים שנלמדו במהלך הקורס. מבחן הבית יינתן כמקובל במהלך תקופת הבחינות של סמסטר א'.

את מטלת הניתוח ומבחן הבית יש להגיש במקביל בדוא"ל וכן מודפסים לתא מספר 161 במחלקה (בניין 72, קומה 3). יש להגישם בפורמט הבא: גופן דויד, פונט 12, רווח 1.5 בין השורות ושוליים של 2.5 ס"מ מכל צד.

הוראות מפורטות ומחייבות למטלת הניתוח ולמבחן הבית יפורסמו במהלך הקורס ויוסברו בפירוט במהלך השיעורים.

אפשרות לקבלת בונוס של עד 10 נקודות, בתיאום מראש עם המרצה, תנתן לסטודנטים שיערכו עבודת שדה או פרוייקט אתנוגרפי אחר. סטודנטים שיבחרו באפשרות זו יתבקשו להגיש דוח מסכם של הפרוייקט הכולל התייחסות לספרות רלוונטית וניתוח של הסוגיה, וכן להציגו בכיתה.

סדר המפגשים

מפגש 1: 28/10 מבוא לחשיבה ביורוקרטית: ביורוקרטיה ורציונליות

קריאה: ובר, מקס (1986). הביורוקרטיה. בתוך: סוגיות בסוציולוגיה. משה ליסק, עורך. תל-אביב: עם עובד.

מפגש 2: 04/11 מבוא לחשיבה ביורוקרטית: ביורוקרטיה כצורה של שליטה

קריאה: ברדה, יעל (2012). הביורוקרטיה של הכיבוש: משטר היתרי התנועה בגדה המערבית, 2000-2006. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד ומכון ון-ליר. פרק שלישי: בין פקיד למושל: הגמישות המנהלית וחוסר היעילות האפקטיבי. ע"מ 88-110.

מפגש 3: 11/11 מבוא לחשיבה ביורוקרטית: צורות אלטרנטיביות של ארגון

קריאה: ינאי, אורי (2005). מקלטי נשים בישראל: מחדשנות וולונטריות לאימוץ ממלכתי. בטחון סוציאלי 70. ע"מ 77-109.

מפגש 4: 18/11 צורות של ארגון: תורים

קריאה:

Auyero, Javier (2011). Patients of the State: An Ethnographic Account of Poor People's Waiting. Latin American Research Review 46 (1). pp. 5-29.

מפגש 5: 25/11 צורות של ארגון: מסמכים, תיוק וכתיבה

קריאה:

Hull, Matthew (2008). Ruled by records: The expropriation of land and the misappropriation of lists in Islamabad. *American Ethnologist* 35 (4). Pp. 501-518.

מפגש 6: 02/12 צורות של ארגון: תיעוד ומיון
קריאה:

Gordillo, Gaston (2006). The Crucible of Citizenship: ID-Paper Fetishism in the Argentinian Chaco. *American Ethnologist* 33 (2). Pp. 162-176.

מפגש 7: 09/12 חוקים ונהלים
קריאה:

מלמד, שהם ושנהב, יהודה (2008). מעבר ללאומיות: על משטר ההצדקה הנאו-מלתוסיאני ועל גיבושה של מדיניות הפריון בישראל 1950-1966. בתוך: פערי אזרחות: הגירה, פריון וזהות בישראל. אדריאנה קמפ ויוסי יונה, עורכים. תל-אביב: מכון ון-ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד. ע"מ 125-166.

מפגש 8: 16/12 מקצוע ומקצועיות: פקידות
קריאה: דה פריס, דוד (1996). פקידים עבריים בארץ ישראל. תיאוריה וביקורת 9. ע"מ 41-60.

מפגש 9: 23/12 תחבולות ותמרונים: פרוטקציה
קריאה: דנט, ברנדה (1972). עמדות הציבור לגבי השימוש בפרוטקציה במינהל הישראלי. מדינה וממשל א (3).

מפגש 10: 30/12 תחבולות ותמרונים: רמאות
קריאה:

Regev-Massalem, Shiri (2013). Claiming Citizenship: The Political Dimension of Welfare Fraud. *Law & Social Inquiry* 38 (4). Pp. 993-1018.

מפגש 11: 06/01 ייצוגים של ביורוקרטיה ישראלית: נקודת מבט הגמונית
קריאה:

Herzfeld, Michael (1992). *The Social Production of Indifference*. Chicago: University of Chicago Press. Introduction. Pp. 1-16.

מפגש 12: 13/01 ייצוגים של ביורוקרטיה ישראלית: נקודת מבט אלטרנטיבית
קריאה: פלג, איל (2013). אתגר העוני של המשפט המנהלי. תל-אביב: רסלינג. שער שני,
פרק ראשון: חיים בעוני כחיים תחת שלטונות מינהלית אינטנסיבית של רשויות רווחה. ע"מ
113-137.

קריאת רשות:
קריאה: אהרוני, מתן (2009). קולנוע קהילתי מזרחי ישראלי. פעמים 120. ע"מ 129-153.

מפגש 13: 20/01 שיעור סיכום: ביורוקרטיה, חברה וכוח

הגלובליזציה בת זמננו- מבט ביקורתי

ד"ר דניאל דה מלאך

danield@sapir.ac.il

גלובליזציה היא שם כולל לתהליכים של הסרת מחיצות בין מדינות וזרימה גדולה יותר של הון פיננסי, סחורות, דימויים, ואנשים. תהליכים אלה התחזקו בעשורים האחרונים של המאה העשרים. בקורס יוצגו גישות שונות ואף מתנגשות הן לגבי הגורמים לתהליכי הגלובליזציה והן לגבי המגמה שלהם בעשור השני של המאה העשרים ואחת. תשומת לב מיוחדת תוקדש להקשר הישראלי.

חובות

ציון הקורס ייקבע על סמך בחינה. הבחינה תכלול חלק אחד של שאלות קצרות, שיבחן בקיאות במאמרים וחלק שני, פתוח יותר, שיבחן יכולת אינטגרציה של חומר הקריאה וההרצאות.

קריאת המאמרים הרלבנטיים לפני השיעור היא מפתח להבנת ההרצאות.

תכנית הקורס

1-2. מבוא- האמנם גלובליזציה?

Ritzer, George (2010). "Globalization I: Liquids, Flows and Structures, in:
Globalization: A Basic Text, Oxford, Wiley and Sons. pp. 1-32. (פריט רשות)

3-4. הגלובליזציה בפרספקטיבה (נאו) ליברלית

Kegley, Charles and Shannon Blanton (2014), "International Trade in the
global Marketplace", "The Demographic and Cultural Dimensions of

Globalization", in: *World Politics: Trend and Transformation*, Belmont Ca., Wadsworth. pp. 339-403.

קליין דוד (2003). "חישוקי הגלובליזציה: אתגרים לניהול מדיניות חברתית בישראל" בנק ישראל, פרסומים, דברי הנגיד.

5-7. "פרדיגמת הגלובליזציה" בסוציולוגיה

Castells, Manuel (2000). "Conclusion: Making Sense of our World" in *End of Millenium*, Oxford, Blackwell, pp. 366-391.

Held, David and McGrew Anthony (2007). "introduction", "Implementing Cosmopolitan Social Democracy", in: *Globalization\Anti-Globalization*, Malden Ma. Polity, pp. 1-9. 220-236.

רם אורי (2005) "גלובליזציה (II)" בתוך: הגלובליזציה של ישראל: מקורולד בתל אביב, ג'האד בירושלים, תל אביב, רסלינג, עמ' 47-75.

8-9 הגלובליזציה בפרספקטיבה (נאו)ריאליסטית.

Huntingto, Samuel (2003). "America in the World". *Hedgehog Review*, 5 (1), 7-18.

סופר, ארנון (2006). "מאבקים על מים במזרח התיכון", "הנפט- המשאב האסטרטגי של המזרח התיכון", "אתגר"

ישראל נוכח הגיאופוליטיקה של המזרח התיכון" בתוך: סוגיות בגאופוליטיקה של המזרח התיכון, תל אביב, משרד הביטחון, עמ' 116-149.

10-11 הגלובליזציה בפרספקטיבה רדיקלית שמאלית

Wallerstein, Immanuel (2004). "Globalization: A long way Trajectory of the World System in: *The Decline of American Power, the U.S in aCchaotic World*, New York, The New Press. 45-69 pp. 255-281.

Shiva, Vandana (2005). *Earth Democracy: Justice, Susainability, and Peace*, London, Zed Books. pp. 9-11, 29-67.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 126 }

דה מלאך, דניאל (2009). "איפה הכיבוש, האפליה והאימפריאליזם? הערות לדיון על השלכות הגלובליזציה בישראל", תיאוריה וביקורת 35, 111-139.

12. סיכום

הסוציולוגיה של מרקס

פרופ' אורי רם

שעור בחירה. סמסטר א': לתלמידי ב.א. שנים ב' ג', ימי שני, שעות 2-4 אח"צ.

[גירסה 21-10-2014](#)

כללי: מעמדו של קרל מרקס בתיאוריה הסוציולוגית ידע עליות ומורדות. ההספדים על מותה של הסוציולוגיה של מרקס היו תכופים, אך התבררו תמיד כמוקדמים מדי. כיום, לאחר כשלושה-ארבעה עשורים רצופים של משטרים נאו-ליברליים ומצוקה חברתית גוברת, מתעצם שוב העניין במרקס. קורס זה יעסוק בקריאה יסודית ושיטתית בכתבי מרקס, בעיקר הקפיטאל (אך גם כתבים נוספים, בהתאם למגבלות הזמן), ובדיונים על מרקס ועל מושגים סוציולוגיים שנובעים ממורשתו, כמו סחורה, פטישיזם, קפיטליזם, עבודה, הון, ניצול, ערך עודף, ניכור, נישול, מעמד, הצבר, שותף, תודעה, מהפכה, מדינה, שוק עולמי, קולוניאליזם, אימפריאליזם ועוד.

שיטת העבודה: הקורס מיועד לדיון בכתבים החברתיים, כלכליים, פוליטיים, ההיסטוריים והפילוסופיים של מרקס, ופיענוח משמעותם הסוציולוגית. הסטודנטים יקראו את הטקסטים המוקצים לכל שעור וחלקים נבחרים מן הטקסים ייקראו ויידונו בשיעור. הטקסט הבסיסי שייקרא הוא כרך א' של הקפיטל מאת קרל מרקס (הוצאת ספריית הפועלים הקיבוץ המאוחד 2011). ספר זה יימצא בשמורים בספריה (אך לצורך זמינותו המלאה לסטודנטים מומלץ לרכוש עותק). יש להגיע לשיעור עם הטקסטים. במידה והזמן יאפשר יילמדו גם טקסטים נוספים (מצוינים בלוח הקריאה שלהלן).

מטלות הסטודנטים: 1. נוכחות מלאה בשיעור והשתתפות פעילה 2. קראת הטקסטים הנדרשים. 3. בחינת סוף סמסטר. (לוח העבודה בעמודים הבאים)
בתוכנית העבודה ובחומרי הקריאה עשויים לחול שיוניים לפי החלטת המרצה בהתאם לצרכי הקורס.

מקורות לטקסטים שיילמדו:

ק. מארקס ו-פ. אנגלס. 1955. כתבים נבחרים כרך א'. מרחביה: ספרית פועלים.

קארל מארכס. 1983. מבחר כתבים פוליטיים (ערך אברהם יסעור). ספרית פועלים
ואוניברסיטת חיפה. ביקורת הכלכלה המדינית.
קרל מרקס. 2011. הקפיטל: ביקורת הכלכלה המדינית (ספר ראשון). ספרית פועלים.
קארל מרקס. 1965. קארל מרקס: כתבי שחרות. בעריכת שלמה אבינרי. מרחביה: ספרית
פועלים.
בנימין כהן (עורך). 1998. המניפסט הקומוניסטי במבחן הזמן. תל אביב: הקבוץ המאוחד.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א' , תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 129 }

לוח העבודה

מפגש מספר	תאריך משוער	נושא/כותרות הטקסט	פרטי הטקסט/עמ.	הערות
	אוקטובר בר 27	פתיחה:	הסוציולוגיה של מרקס: מצאי הרעיונות מרקס: "הקדמה לביקורת הכלכלה המדינית"	
	נובמבר ר 3	סחורה, ערך והפטישיזם של הסחורות	הסחורה והערך. הקפיטל עמ. 29-40 האופי הפטישיסטי של הסחורה. הקפיטל 58-69	
	10	הון ועבודה	הון. הקפיטל 119-126 כוח העבודה, עבודה ויצירת הערך. 135-160	
	17	ניצול; מוחלט ויחסי. הערך העודף.	הניצול. 161-184 יום העבודה. 184-195 השער של הערך העודף... -247 254 עודף ערך מוחלט ויחסי. -255 262	

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 130 }

24	היסטוריה וסוציולוגיה של העבודה	היסטוריה של העבודה והתיעוש וסוציולוגיה של עבודה וחלוקת עבודה. 322-395 הצבר הון ורפרודוקציה. 464-483	וידאו – דיוויד הארווי הרצאה 8
דצמבר 1	השעור לא יתקיים		
8	ההצבר הקפיטליסטי	החוק הכללי של ההצבר הקפיטליסטי ... ("חיל מילואים תעשיית") 503-531	
15	המקורות היסטוריים של הקפיטאליזם	הנישול - "ההצבר המתקרא ראשוני" 589-630 קולוניזציה. 631-639	
22	היסטוריה, מעמדות, פוליטיקה	מאניפסט המפלגה הקומוניסטית. יסעור 161-180	או כל מקור אחר כולל באינטרנט. נמצא גם במרקס-אנגלס 1955. בכהן 1998.
29	היסטוריה, מעמדות, פוליטיקה	השמונה-עשר בברמייר של לואי בונאפארטה (קטעים). יסעור 210-226	"
ינואר 5	היסודות הפילוסופיים-היסטוריים	האידיאולוגיה הגרמנית (קטעים). יסעור 136-154	נמצא גם בקארל מרקס 1965. וידאו שלמהאבינרי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 131 }

	פרופ' ג'ק ג'קובס "הרקע היהודי של המרקסיזם האירופאי".	הרצאת אורח	12	
	מרקס, מרקסיזם, וסוציולוגיה במאה העשרים	סיכום:	19	

כלכלה פוליטית

פרופ' לב גרינברג

הקורס מיועד להקנות כלים בסיסיים להבנת תיאוריות של כלכלה פוליטית תוך כדי הצגת דיונים מרכזיים בתחום. הקורס מחולק לששה פרקים: 1. הנחות היסוד, 2. המערכת העולמית, 3. קולוניאליזם פנימי ושוק עבודה, 4. ארגוני עובדים, 5. המדינה, 6. שינויים מבניים וגלובליזציה. קריאת החומר הביבליוגרפי היא חובה. מטלות במשך הסמסטר: הגשת 4 דו"חות קריאה לקראת השיעור. בסוף הסמסטר תתקיים בחינה אינטגרטיבית של חומר הקריאה וההרצאות.

קריאה מומלצת

גרינברג, לב 1997. יסודות הכלכלה הפוליטית, הוצאת משרד הביטחון.

קריאת חובה

1. הנחות היסוד של הכלכלה הפוליטית:

* אדם סמית, "על חלוקת העבודה" (מתוך עושר העמים)

* קרל מרקס, "שכר העבודה ורווחי הקאפיטל" (מתוך כתבי יד כלכליים-פילוסופיים)

* Weber, M. (1968) Economy and Society Roth & Wittich (eds.) 109-140, 339-354.

2. פיתוח והמערכת העולמית

* Dos Santos, T. "The Structure of Dependence" in Development and Under-Development ed. By Seligson and Passé-Smith.

* Mc Michael, P. "Britain's Hegemony in the Nineteenth-Century World-Economy", States Vs. Markets in the World System, ed. by Evans et al.

3. קולוניאליזם פנימי ושוק עבודה מפולח

- * Hechter, Michael. (1975) Internal Colonialism, Ch. 2 "Towards a Theory of Ethnic Change"
- * Bonacich, E. 1979. "The Past, Present and Future of Split Labor Market Theory". Research in Race and Ethnic Relations, 1:17-42.

4. ארגוני עובדים ומדינה

- * Sturmthal, A. (1973) "Industrial Relations Strategies" in The International Labor Movement in Transition, ed. by Sturmthal and Scoville.
- * Skocpol, T. 1980. "Political Response to Capitalist Crisis: Neo-Marxist Theories of the State and the Case of the New Deal", Politics and Society, 10:2.

5. שינויים מבניים וגלובליזציה

- * Kiely R. "The Crisis of Global Development"
- * John Williamson, In Search of a Manual for Technopols 11-28, in The Political Economy of Policy Reform, ed. By Williamson J.
- * Amin, S. (1997) Capitalism in the Age of Globalization: The Management of Contemporary Society, London: Zed Books. Ch. 1
- * Standing, G. (2012) The Precariat, the New Dangerous Class, Bloomsbury, USA

6. השלכות על ישראל

- * Shafir, G. and Peled. Y. 2000. "Peace and Profits: The Globalization of Israeli Business and the Peace Process", in The New Israel: Peace and Socio-Economic Liberalization, ed. by Shafir and Peled.
- * Grinberg, L (2013) Mo(ve)ments of Resistance: Economy, Politics and Society in Israel, 1931-2013, Academic Study Press, NY, Ch. 8.

מבוא לבלקניים

INTRODUCTION TO THE BALKANS

ימי ד' 10:00-12:00, Wednesdays

Prof. Fran Markowitz

Office: Building 72, Room 377, 647-2060

fran@bgu.ac.il

Introduction to the Balkans is a BA elective course that explores the variety of landscapes, peoples and cultures of the region. Scholars, journalists, and writers have described the Balkans as a place where "east meets west," sometimes as a site of European civilization, sometimes as a primitive backwater, and at other times as a hybrid "third space." In concentrating on key historical influences and recent ethnographic portrayals, the course's goal is to provide a critical anthropological analysis of the region's practices and politics of gender, ethnicity and nationalism along with an understanding of socialism, the wars of Yugoslavia's dissolution, and the continuing dilemmas of postsocialism.

מבוא לבלקאנים הינו קורס בחירה לתואר ראשון אשר בוחן את מגוון האנשים והתרבויות של האזור. חוקרים, עיתונאים וכותבים תארו את הבלקאנים כ"מקום מפגש למזרח ומערב", לעיתים כאתר לציוויליזציה אירופאית, לעיתים כמקום פרימיטיבי, ופעמים אחרות כ"מרחב שלישי" היברידי. תוך התמקדות בהשפעות היסטוריות מרכזיות ותיאורים אתנוגרפיים עכשוויים, מטרת הקורס היא לספק ניתוח אנתרופולוגי ביקורתי של הפרקטיקות והפוליטיות של מגדר, אתניות ולאומיות באזור, בשילוב עם הבנה של סוציאליזם, המלחמות של התפרקותה של יוגוסלביה, והדילמות המתמשכות של פוסט-סוציאליזם.

Course Requirements

דרישות הקורס

-

Participation in class is highly encouraged / השתתפות בשיעורים מומלץ

Midterm quiz (25%) **בוחן בשיעור #7**

Final exam (75%) **מבחן סופי**

Alternatively: Students passionate about a particular topic, place or sub-group in the Balkans may opt to write a term paper/עבודה of up to 12 pages, including bibliography. These students MUST CONSULT WITH THE INSTRUCTOR and submit a 1-2 page abstract by class #6; they will receive permission by the eighth class period/8 # יקבלו אישור עד שיעור #8 .

Course Plan

תוכנית הקורס

Introductions: What do we know about the Balkans? Mapping the Balkan Peninsula: Where are its borders? What are its geopolitics?

READ: Wachtel 2008, Introduction

The Balkans: In and of Europe? Colonized Europe?

The effects and legacies of the Ottoman and the Austro-Hungarian Empires

READ: Ballard 1996, "Islam and the Construction of Europe," 15-25.

Jezernik 2007, "Europeanisation of the Balkans as the Cause of its Balkanisation"

Greece: A Balkan Country, The Cradle of European Civilization, or Europe through the Back Door?

READ: Herzfeld 1987 *Anthropology Through the Looking Glass*, " pp. 1-5 and Dubisch 1998, "Europe Through the Back Door"

4 Demands for a European, Hellenistic Greece: Post WWI population exchanges and their results.

READ: Hirschon, 1998, *Heirs of the Greek Catastrophe*, Chs. 1, 3, pp. 245-248.

5 Kinship and Gender in the Balkans: the *zadruga* and 'sworn virgins'

READ: Denich 1974, "Sex and Power in the Balkans," pp. 243-247 & 256-260; Young 2000 *Women Who Become Men*, Chapters 2 and 4

6 Theorizing the Balkans, and

Historicizing the Balkans—The 20th century impact of socialism

READ: Todorova 1997, *Imagining the Balkans*, pp. 10-20, and Wachtel 2008, *The Balkans in World History*, Chapter 8.

7 IN-CLASS QUIZ/ (30 דקות) בוחן בשיעור

YUGOSLAVIA and after

An artificial country? A socialist federation; a multi-ethnic state.

READ: Simic, 1992, "The First and Last Yugoslav" and Bringa, 1993, "Nationality Categories, National Identification and Identity Formation in 'Multinational' Bosnia"

8 Things fall apart: Dissolution and War

Film: Tone Bringa, 1995, "We are all Neighbours"

READ: Hayden 1996 "Imagined Communities and Real Victims: Self-Determination and Ethnic Cleansing in Yugoslavia"

9, 10 After War: New States, New Selves—Bosnia, Serbia, Macedonia

READ: Stefansson, 2004, "Sarajevo Suffering;" Thiessen, 2007 *Waiting for Macedonia*, pp. 31-45; Greenberg, 2011, "On the Road to Normal."

11 Painful post-socialism in Romania and Bulgaria

READ: Kideckel. 2008. *Getting By in Postsocialist Romania*, pp. 1-11, 53-63, and Ghodsee 2011. "Petar Hails a Cab"

12 Balkan Others: Gypsies and Jews

READ: Kligman. 2001. "On the Social Construction of 'Otherness': Identifying 'The Roma in Post-Socialist Communities,'" and Markowitz. 2012, " Whose Jews? Whose Bosnia? Whose Europe?"

13 Course Summary

מבוא לתיאוריות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות

צוות הקורס:

דר' שרה הלמן

דוא"ל: sarith@bgu.ac.il

שעות קבלה: יום ג' 8.30-9.30 חדר 368 בניין 72

מר אלדד לוי

דוא"ל: levyeld@post.bgu.ac.il

גב' מיכל פימה

דוא"ל: pima@post.bgu.ac.il

מר ערן קרויז

דוא"ל: erankr@post.bgu.ac.il

דברי הסבר:

מטרת שיעור זה היא ללמוד את היסודות המשותפים לתיאוריה האנתרופולוגית והסוציולוגית, וכן את גיוון הפרשנויות של תיאוריות אלו בין הדיסציפלינות ובתוכן. על פני לימוד לפי הוגים או תיאורטיקנים שונים, שיעור זה יתמקד במושגי מפתח בשתי הדיסציפלינות: מבנה, פרט או אינדיבידואל, ותרבות. בשיעורים נבחן את האופן שבו הוגים שונים בתיאוריה האנתרופולוגית והסוציולוגית הגדירו מושגים מרכזיים אלו, המכנה המשותף וכן קווי השוני בין ההגדרות השונות. נקודת המוצא של הדיון בכל אחד מהמושגים תהיה התיאוריה הקלאסית. לאחר בחינת כל מושג באמצעות ההגות הקלאסית נעמוד על אחדות מהפרשנויות בנות זמנינו של כל אחד מהמושגים, לאור התפתחויות היסטוריות, כלכליות, חברתיות ופוליטיות בחברות שונות. נשאל לדוגמה, מה היו המענים שנתנו לשאלות

הקלסיות של האנתרופולוגיה ושל הסוציולוגיה בהקשרים היסטוריים משתנים. מטרה נוספת של השיעור, מעבר להקניית מניפה רחבה של תיאוריה סוציולוגית ואנתרופולוגית, היא לעודד חשיבה תיאורטית וביקורתית ולהקנות כליים לניתוח תופעות חברתיות עכשוויות.

מבנה הקורס:

הרצאה הפרונטאלית: מטרתה לפרוש ראייה רחבה של המושגים, האופן שבו ההוגים השונים פרשו אותם וכן השונה והמשותף בין הוגים שונים בין ובתוך כל אחת מהדיסציפלינות.

תרגיל: בתרגיל יתמקד בקריאה ובדיון על המקורות השונים. קריאת המאמרים היא חובה לכל מי שמתתקף/ת בתרגיל.

השתתפות בהרצאות: אינה חובה אך מאוד מומלצת
השתתפות בתרגילים: השתתפות בתרגול אינה חובה אך מאוד מומלצת.

חובות הקורס:

בוחן באמצע הסמסטר (פרטים והנחיות יבואו): 30% מהציון הכולל. הבוחן יהיה מורכב משאלות הלקוחות מההרצאות ומאמרי הרשימה ביבליוגרפית בחינה סופית: תהיה מורכבת משתי שאלות פתוחות שבהן תתבקשו לדון בסוגיות מרכזיות שנידונו במהלך השיעור תוך התייחסות להרצאות ולחומר הביבליוגרפי. משקל הבחינה בציון הכולל 70%.

לתשומת לבכם: ציון עובר בכל אחת מהמטלות הוא תנאי להשלמת הקורס.

הודעות: הודעות בנוגע לשיעור וכן לתרגילים תועברנה באמצעות מערכת ה-moodle.
הודעות גם תועברנה בכיתה.

סדר שיעורים:

הרצאות מבוא: 27.10.14

בשיעור זה נדון בחשיבות התיאוריה הקלאסית, בשאלות המרכזיות שהעסיקו את אבות הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה ובהקשר ההיסטורי שבו התעוררו שאלות אלו. נתמקד בשאלות של בעיית הסדר החברתי, כיצד הוגדר הסדר החברתי וכיצד ה"אבות המייסדים" של שתי הדיסציפלינות התייחסו לשאלת הסדר החברתי, למקורותיו וכן לכוחות ולמנגנונים המפעילים והמחזיקים אותו. כמו כן נדון באופן שבו התהוו הגבולות בין האנתרופולוגיה לבין הסוציולוגיה ובכיווני ההפריה ההדדית ביניהן.

קריאת רשות:

R.W. Connell

1997 "Why is Classical Theory Classic?" *American Journal of Sociology*
102, 6:1511-1557

Immanuel Wallerstein

2003 "Anthropology, Sociology and Other Dubious Disciplines." *Current Anthropology* 44,4: 453-465.

מהו מבנה? המשגות קלאסיות 3.11.14-17.11.14

מושג המבנה הוא אחד המושגים המרכזיים ביותר במדעי החברה בכלל ובסוציולוגיה ואנתרופולוגיה בפרט. אף על פי כן, מושג המבנה מקבל משמעויות שונות; כגון כללים המארגנים את האינטראקציה בין פרטים, ארגון חברתי, ומבנה תשתיתי שהוא היסוד המחולל של היחסים החברתיים, והמקנה לחברה נתונה את צורתה בתקופה היסטורית נתונה. בשיעור זה נדון באופן שבו הקלאסיקונים באנתרופולוגיה התייחסו למבנה. נדון בדורקהיים (דרך עבודתיו על הסוציולוגיה של הדת, והתאבדות וחלוקת עבודה בחברה), והאופן שבו האנתרופולוגיה החברתית הבריטית מאמצת את מושג המבנה ומשנה אותו (בעיקר רדקליף בראון וממשיכיו). נתייחס למושג מבנה בעבודתו של קרל מרקס (הקדמה לביקורת של הכלכלה המדינית ופרק הסחורה בקפיטאל) וכן לתיאוריה של ויבר אודות הבירוקרטיה. אבני יסוד אלו ישמשו אותנו כדי לדון בהמשך באופן שבו מושג המבנה משתנה ומקבל משמעויות חדשות.

קריאת חובה:

Emile Durkheim

1966 © 1933 "Organic Solidarity and Contractual Solidarity," pp. 200-229,
in: The Division of Labor in Society. New York, The Free Press of Glencoe.

א"ר רדקליף בראון

2013 "על יחסי לצון," ע"ע. 271-284 בתוך: ר' ג'ון מק'גי וריצ'רד ל' וורמוס (עורכים)
תיאוריות אנתרופולוגיות – מבוא היסטורי. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה

קרל מרקס

2011 "הסחורה", ע"ע. 29-68 בתוך הקפיטאל – ביקורת הכלכלה המדינית.
תל אביב, ספרית הפועלים.

מבנה: גלגוליו של מושג המבנה 24.11.14-1.12.14

במהלך שני שעורים אלו נתייחס לגלגוליו של המושג מבנה בתיאוריה הסטרוקטוראלית-פונקציונאלית, בסטרוקטורליזם בעיקר דרך עבודתו של קלוד לוי שטראוס, ובאופן שבו האנתרופולוגיה המרכזיסטית פרשה את מושג המבנה ויישמה אותו לחקר חברות לא אירופיות. בהמשך נדון בפרשנויות בנות זמנינו של מושג המבנה.

קריאת חובה:

Maurice Godelier

1978 "The non-correspondence between form and content in social relations," pp. 186-195, in: *Perspectives in Marxist Anthropology*.
Cambridge, Cambridge University Press.

Hadas Weiss

2011 "Gift and Value in Jerusalem's Third Sector." *American Anthropologist* 113,4: 594-605.

David Kennedy and Peter Kennedy

2010 "Towards a Marxist Political Economy of Football Supporters." *Capital and Class* 34,2: 181-198.

תרבות מהי?

מושג התרבות הינו מושג מרכזי באנתרופולוגיה, וגם בסוציולוגיה. בשיעורים נבחן את ההמשגות השונות של המושג תרבות תוך התייחסות ליחסים המשתנים בהגדרת היחסים בין תרבות לבין מבנה, תרבות כמערכת אוטונומית, מעמד של סמלים ושל טקסים, והיחסים בין כוח לבין תרבות.

תרבות באנתרופולוגיה ובסוציולוגיה הקלאסיות 8.12.14

Anne E. Kane

1996 "The Centrality of Culture in Social Theory: Fundamental Clues from Weber and Durkheim," pp. 161-180, in: Stephen P. Turner (Ed.) *Social Theory and Sociology- The Classics and Beyond*. Oxford and Cambridge, Mass, Blackwell Publishers.

גלגוליו של המושג תרבות 15.12.14-22.12.14

Michaela de Soucey et al

2008 "Memory and Sacrifice: An embodied theory of martyrdom." *Cultural Sociology* 2008, 2: 99-121.

Emiko Ohnuki-Turney

2001 "Historicization of the Culture Concept." *History and Anthropology* 12,3: 213-254.

הפרט בסוציולוגיה ובאנתרופולוגיה 5.1.15-12.1.15

מה לפרט ולשתי דיסציפלינות אשר המושא שלהן הן החברה והתרבות? בשיעורים אלו נדון במעמדו של הפרט בתיאוריה אנתרופולוגית והסוציולוגית הקלאסיות וכן בהתפתחויות בנות זמנינו הבוחנות את מעמד הפרט ופעולתו בתיאוריה האנתרופולוגית והסוציולוגית בנות זמנינו. פרק זה ישמש כמעבר לנושא האחרון בו נדון בשיעור: תיאוריה של פרקטיקה.

קריאת חובה:

Georg Simmel

1957 "Fashion." *American Sociological Review* 62,6: 541-558.

James Ferguson

2013 "Declarations of Dependence: Labor, Personhood and Welfare in southern Africa." *Journal of the Royal Anthropological Institute* 19: 223-242.

סיכום הקורס 19.1.15

מבט אנתרופולוגי על ארגונים

Organizations from an Anthropological Perspective

מרצה: ד"ר דפנה שיר-ורטש . דוא"ל: dafnash@bgu.ac.il.

שעות קבלה: יום ה' ב-11:00. מומלץ לתאם מראש דרך המייל.

מועד ומיקום ההרצאות: יום חמישי, 12:00-14:00

דרישות קדם: מבוא לאנתרופולוגיה

תיאור הקורס:

קורס זה בוחן את הקשר בין תרבות לארגון, ובין תרבות ארגונית לאנתרופולוגיה. התנהגות ארגונית (Organizational Behavior) מהווה תחום חדש יחסית, אשר, אולי במפתיע, נוצר במקור גם על-ידי אנתרופולוגים. אך בשלב מסוים, שני התחומים נפרדו, והמחקר הארגוני איבד קשר עם האיכויות המהותיות של אנתרופולוגיה. מטרת הקורס הינה להצביע על היתרונות אשר יכולים לנבוע מהחיבור המחודש בין המחקר הארגוני ואנתרופולוגיה. באמצעות קריאה ודיון בנושאי מפתח, יסקרו אופני חשיבה בנוגע לארגונים בעבר וכיום, יחקרו תפיסות ארגוניות בתרבויות שונות בעולם, יבחנו דרכים בהן אנתרופולוגים הבינו ארגונים ותרמו לשגשוגם, ותידון תרומת שיטות המחקר האנתרופולוגיות לסוגיות כמגדר, אופני ניהול, יחס ללקוחות וסוגיות אתיות במחקר ארגוני.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 146 }

מטלות הקורס:

דרישות הקורס	אופן מילוי הדרישות	שקלול הציון
בוחן אמצע	במהלך הסמסטר	20%
מבחן מסכם	תקופת מבחנים	80%

*** חובה להשלים את שתי המטלות בכדי לקבל ציון בקורס. לא ניתן לגשת למבחן ללא קבלת ציון בבוחן.

ביבליוגרפיה:

קריאת חובה:

Jordan, Ann T.

2003 *Business Anthropology*. Chapter one: A History of Anthropology in Western Organizational Life. Prospect Heights, IL: Wave land Press. Pp. 9-19.

Britan, Gerald M., and Ronald Cohen

1980 Toward an Anthropology of Formal Organizations. In *Hierarchy and Society*. G.M. Britan and R. Cohen, eds, Pp. 9-30. Philadelphia: Institute for the Study of Human Issues.

Martin, Joanne

2002 *Organizational Culture: Mapping the Terrain*. Thousand Oaks, CA: Sage. Chapter 3: Pieces of the Puzzle: What is Culture? What is not Culture?, pp.55-92.

Jordan, Ann T.

2003 *Business Anthropology*. Prospect Heights, IL: Wave land Press. Chapter 2: Techniques for Conducting Fieldwork for Business Organizations, pp. 20-38.

Schwartzman Helen B.

1993 *Ethnography in Organizations*. Newbury Park: Sage. Pp. 52-73.

קונדה, גדעון

2000 מהנדסים תרבות: שליטה ומסירות בחברת היי-טק. ת"א: חרגול. פרק שלוש. עמודים
63-73, 90-93, 104-106.

Metcalf, C.J. and Briody, E.K.

1995 Reconciling Perceptions of Career Advancement with Organizational
Change: A Case from General Motors. *Human Organization*. 54: 417-429.

Pringle, Rosemary

1994 Office Affairs. In: *Anthropology of Organizations*. Wright, S., ed. London:
Routledge.

וייס, מאירה

1995 אם, אחות וחיילת: זכרונות ממלחמת המפרץ. תיאוריה וביקורת 7, עמ' 235-245.

Brannen, Mary Yoko

1998 Negotiated culture in Binational contexts. *Anthropology of Work Review*
XVIII(2 & 3), pp. 6-14.

Prasad, A. and Prasad, P.

2003 The empire of organizations and the organization of empires: Postcolonial considerations on theorizing workplace resistance. In: *Postcolonial Theory and Organizational Analysis: a critical engagement*, Prasad, Anshuman, ed. New York : Palgrave Macmillan, 2003. Pp. 95-120.

Collins, J.

1994 Disempowerment and Marginalization of Clients in Divorce Court Cases. In: *Anthropology of Organizations* (ed.) S. Wright. London: Routledge.

Jordan, Ann T.

1994 Introducing the Concept: Organizational Culture, the Anthropological Approach. *National Association for the Practice of Anthropology Bulletin* January 1994, Vol. 14, No. 1, pp. 11-16.

Aquilara, F. E.

1996 Is Anthropology Good for the Company? *American Anthropologist* 98: 735-742.

קריאה מומלצת:

Jordan, Ann T. (2003). *Business Anthropology*. Prospect Heights, IL: Wave land Press.

קוד ההתנהלות בקורס

השתתפות בקורס כרוכה באחריות של הסטודנט/ית לקחת חלק פעיל בשיעורים, לבצע את המשימות והמטלות משיעור לשיעור, ולקרוא את הביבליוגרפיה ואת החומר משיעור קודם כהכנה לקראת השיעור. על הסטודנטים להימנע במהלך השיעורים מכל פעולה שגורמת

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 150 }

להסחת הדעת שלהם, של חבריהם או של המרצה, כגון: איחורים, מענה לטלפונים, משלוח הודעות טקסט (SMS), גלישה באינטרנט, אכילה ויציאה במהלך השיעור.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 151 }

פירוט תוכן השיעורים

שבוע מס'	נושא ההרצאה	ציון מקורות קריאה
1 30/10	מהי אנתרופולוגיה ארגונית? רקע וסקירה היסטורית	Jordan, Ann T. – Ch. 1 Britan, Gerald M., and Ronald Cohen
2 6/11	סרט: מהומה במשרד	
3+4 13/11- 20/11	תרבות ארגונית: על הקשר בין תרבות לארגון	Martin, Joanne
5+6 27/11-4/12	"לעשות" אתנוגרפיה: השימוש במתודולוגיה האנתרופולוגית בחקר ארגונים	Jordan, Ann T. – Ch. 2 Schwartzman Helen B
7 11/12	כוח ויחסי שליטה בארגון	קונדה, גדעון Prasad, A. and Prasad, P
8 18/12	שינוי ארגוני	Metcalf, C.J. and Briody, E.K.
9+10 25/12-1/1	מגדר בארגונים	וייס, מאירה Pringle, Rosemary
11+12 8/1-15/1	ארגונים בין-תרבותיים ורב-תרבותיים	Brannen, Mary Collins, J.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 152 }

Jordan, Ann	סוגיות אתיות בחקר ארגונים	13
Aquilera, F. E.	מקרי בוחן במחקר אנתרופולוגי של ארגונים – דיון וסיכום	22/1

סוגיות חברתיות ביפן

מרצה: ד"ר דלית בלוך

שעות הקורס: ימי ה' 10:00-12:00

שעות קבלה ימי ה' ב- 12:15 בתיאום מראש

דואל: dalitbloch@gmail.com

יפן כיום היא מדינה מודרנית ומפותחת הנמנית על קבוצת המדינות העשירות והחזקות בעולם. עם זאת, יש לה מסורת ייחודית והיסטוריה הכוללת גם בידוד ארוך שנים שחלקו מבחירה. כיצד נראים חיי תושביה? האם הם דומים לחייהם של אזרחי מדינות מערביות מפותחות כמותה, או לחיי תושבי שכנותיה באסיה? היכן טמון השוני, וממה הוא נובע? מטרת הקורס לצייד את התלמידים הן בידע והן בכלים לניתוח שאלות אלו ואחרות. זאת נעשה על ידי בחינת סוגיות חברתיות ותרבותיות בכלים אנתרופולוגיים ובפרספקטיבה השוואתית בין-תרבותית, על רקע מאפייניה היחודיים של יפן ועל רקע תהליכים גלובאליים חוצי תרבויות. שיעורינו הראשונים יוקדשו לרקע היסטורי ותרבותי על יפן. לאחר מכן נעבור לדון במאפייני החברה היפנית המודרנית ונתמקד בעיקר בעשורים האחרונים. בהמשך נדון בסוגיות חברתיות מגוונות בעזרת הכלים והמידע שנרכשו בקורס.

דרישות הקורס:

נוכחות בשיעורים קריאת חומר הקריאה והשתתפות פעילה בדיונים. 20% מהציון ינתנו על הגשת דוח קריאה או צפיה בהיקף של עד שני עמודים לדו"ח, על פי הנחיות שימסרו בשיעור. הדו"ח יכול להיות על אחד משלושת האופציות על פי בחירתכם: דוח קריאה על אחד מפריטי הקריאה בקורס דוח קריאה של ספר קריאה שראה אור בעברית ותורגם מיפנית, ומתכתב עם נושאי הקורס שלנו.

דוח צפיה בסרט יפני העוסק בנושא הקשור לנושאי הקורס

אורך הדוחות לא יעלה על שני עמודים, ובכולם יש צורך בהתייעצות וקבלת אישור מדלית. הנחיות נוספות ימסרו בשיעור.

בחירת והגשת הדוחות: דוחות הקריאה של מאמרי הקורס ישלחו לדלית בדוא"ל לפני השיעור שבו נדון בהם. סדר הקריאה של התלמידים יקבע עד 13/11 בתאום עם דלית. דוחות קריאת הספרים והצפיה בסרט יבחרו בתאום עם דלית, עד 13/11/2014, ויוגשו עד 22/12/2014.

בסוף השנה יכתבו הסטודנטים תרגיל מסכם, בהיקף של חמישה עמודים, המבוסס על הרחבת אחת הסוגיות שנדונו בשיעורים. לשם כך יש לבחור נושא ומאמר ולקבל את אישור המרצה למה שבחרתם. הנחיות מפורטות נוספות ימסרו במהלך הקורס. (80%). עבודות ודוחות ניתן להגיש בזוגות אך היקף העבודה משתנה בהתאם.

סוציולוגיה, אנתרופולוגיה ואקטיביזם חברתי

קורס מצטיינים

חדר אודיו-וידאו המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

שם המרצה: דר' שרית הלמן

שעות קבלה: יום ג' 8.30-9.30 חדר 368 בניין 72 או בתאום מראש

דוא"ל: sarith@bgu.ac.il

דברי הסבר:

מטרתו של קורס זה הוא לבחון את היחסים המורכבים בין עשייה אקדמית ליבן אקטיביזם חברתי. האנתרופולוגיה והסוציולוגיה מקורם בעניין שהן גילו בתהליכי שינוי חברתי, השלכותיהם על קבוצות חברתיות שונות, וכן במה שכונה בהמשך "בעיות חברתיות". עם זאת, אחרי מיסודן של הסוציולוגיה ואנתרופולוגיה כדיסציפלינות אקדמיות נתחמו גבולות ברורים בין העיסוק האקדמי לבין המעורבות בחברה האזרחית, או לחילופין הפכו סוציולוגים/יות ואנתרופולוגים/יות ליועצי מדינות, וגופים ממוסדים. בשנים האחרונות החלו סוציולוגים ואנתרופולוגים להרהר מחדש על תפקידם בחברה, על הממשקים בין עשייה אקדמית לבין אקטיביזם חברתי, ואף היו קריאות פומביות ליציאה ממגדל השן אל החברה האזרחית. קריאה זו והגשמתה לא פטורות מדילמות: החל מהאובדן הפן הביקורתי המגולם בעיסוק האקדמי, דרך שאלות כגון האם הידע של הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה עדיפים על זה של אזרחים/יות מן השורה וכלה בביקורת רדיקאלית יותר הגורסת שהשתתפות בארגוני החברה האזרחית מייצרת אופנים חדשים של שליטה. במהלך הסמסטר נתמודד עם סוגיות אלו ורבות נוספות. נעשה זאת תוך כדי קריאה, ודיון בעבודות של סוציולוגים ואנתרופולוגים. כמו כן יבוקרו בשיעור סוציולוגים ואנתרופולוגים אשר הינם אקטיביסטים חברתיים בתחומים שונים. במהלך הסמסטר נצא לסיור/ים.

חובות השיעור:

השתתפות שוטפת: ההשתתפות בקורס היא חובה
הצגת רפרט בכיתה, והכנת שאלות לקראת הרצאת האורח: הכנת הרפרט מהווה מעין
עבודת מחקר בזעיר אנפין. במילים אחרות, על המציגים/ות ליצור הקשר למאמר, ולבדוק
היבטים של הסוגיה שלא בהכרח מופיעים במאמר. כיוון שהרפרט מהווה עבודת רקע לביקור
מרצה אורח/אורחת חשוב לגזור ממנו שאלות שאפשר לבנות עליהן דיון בכיתה וכן בהרצאת
האורח/ת.

השתלבות בארגון שינוי חברתי (באישור המרצה): לפחות שיעורים בשבוע.
כתיבת יומן שדה. כתיבת יומן שדה על הפעילות בארגון: החלק הראשון של יומן השדה יוגש
בסוף הסמסטר הראשון. החלק השני יצורף לעבודה סמינריונית. חלקו הראשון של יומן
השדה יימסר בשיעור האחרון של סמסטר א' (20.1.15)
השתתפות בסיורים.

כתיבת עבודה סמינריונית.

העבודה סמינריונית תהיה מבוססת על התובנות שעלו מהשתתפות בארגון החברה
האזרחית שבו בחרתם/ן להתנדב. מתוך יומן השדה יבחר/תבחר כל אחד/ת מכם/ן שאלה
סוציולוגית ותפתח אותה תוך התייחסות לספרות המקצועית ולחומרים שהופקו במהלך
ההשתתפות בארגון. העבודה לא תעלה על 15 עמודים, ברוח כפול, פונט 12, לא כולל
נספחים וביבליוגרפיה. העבודה תכלול: תיאור הארגון, פעילותו, השתלבותכם בו, מהי
השאלה או השאלות שעלו תוך כדי התצפיות המשתתפות, התייחסות התיאוריה לשאלות
אלו, הצגת תצפיות וניתוחן, ודיון סיכום. הביבליוגרפיה תיכתב על פי פורמט ה-ASA
(American Sociological Association). עליכם למסור את העבודה עד ה-30.9.15
כמקובל בפקולטה למדעי הרוח והחברה.

סדר שיעורים ורשימת קריאה:

28.10.14: שיעור מבוא: הסבר מטרות הקורס, והקדמה קצרה אודות הקשרים בין סוציולוגיה, אנתרופולוגיה ואקטיביזם חברתי

4.11.14: סוציולוגיה ציבורית ואנתרופולוגיה מעורבת

Setha M. Low and Sally Eagle Merry

2010 "Engaged Anthropology: Diversity and Dilemmas." *Current Anthropology* 51 (supplement 2): 204-233.

Michael Burawoy

2014 "Introduction: Sociology as a combat sport." *Current Sociology* 62,2: 140-155

11.11.14: לצד מי אנחנו? מעורבות של סוציולוגיות/יים באקטיביזם חברתי:

Meena Gopal

2012 "Caste, Sexuality and Labor: the troubled connection." *Current Sociology* 60,2: 222-238.

ג'ון סיימונס

1997 "הקואליציה הפמיניסטית באיזורי הגבול." *תיאוריה וביקורת* 7 (חורף): 20-29.

**18.11.14: הרצאת אורח: עינב צברי, תלמידת מ.א. בלימודי חברה ביקורתיים
ואקטיביסטית חברתית במאבק על הדיור הציבורי**

**25.11.14: הסוציולוג/ית בארגוני דו-קיום יהודי-ערבי: האם הדיאלוג מפרק תפיסות
מהותניות?**

Sara Helman

2003 "Monologic Results of Dialogue: Jewish-Palestinian Encounter
Groups as Sites of Essentialization." *Identities – Global Studies in Culture
and Power* 9,3: 327-354.

**2.12.14: הרצאת אורח: אלדד לוי – תלמיד מ.א. לימודי חברה ביקורתיים ומנכ"ל
זרעים לשלום לשעבר.**

**9.12.14: האנתרופולוגית כחוקרת-אקטיביסטית: המקרה של ארגוני זכויות מהגרים
ופליטים**

Pun Ngai et al.

2014 "Worker-Intellectual Unity: trans-border intellectual intervention in
FoxCom." *Current Sociology* 62,2: 209-222.

Patricia Mooney Nickel

2010 "Public Sociology for Human Rights as Rites of Rule." *Current Sociology* 58, 3: 420-442.

**16.12.14: הרצאת אורח: דר' נלי כפיר. מרכז מינרבה האוניברסיטה העברית
בירושלים, חוקרת ארגוני זכויות אדם לפליטים ומהגרים בישראל וסינגפור.**

23.12.14: סוציולוגים בשדה החינוך וההשכלה

Thomas R. Hochschild, Jr. et al

2014 "Incorporating Sociology into Community Services Classes."
Teaching Sociology 42,2: 105-118.

**30.12.14: הרצאת אורח: רמי הוד – מנכ"ל המכללה החברתית-כלכלית ומוסמך
המגמה ללימודי חברה ביקורתיים- המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה- אב"ג.**

**6.1.15: על הגבולות בין אקדמיה לבין אקטיביזם: תרומת האנתרופולוגיה והסוציולוגיה
לאקטיביזם?**

Nancy Shepperd-Hughes

2009 "Making Anthropology Public." *Anthropology Today* 25,4: 1-3.

Sari Hanafi

2014 "Complex Entanglements: moving from policy to public sociology in
the Arab world"
Current Sociology 62,2: 197-208.

13.1.15: הרצאת אורח: מר יריב מוהר –תלמיד דוקטוראט במחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה –אב"ג . דובר "רבנים למען זכויות אדם."

20.1.15: קבוצות אוהדים בכדורגל: הסוציולוג כאוהד/ת והאוהד/ת כסוציולוגית

Adam Brown

2008 "Our club, our rules: fan communities at FC United of Manchester."
Soccer and Society 9,3: 346-358.

**הרצאת אורח: מר אורי כ"ץ- תלמיד דוקטוראט –המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה-
אב"ג**

סוציולוגיה של הרגשות

פרופ' ניצה ינאי

יום שלישי 14:00-16:00

פרטי המרצה: niza@bgu.ac.il

משרד: בנין 72 חדר 345

טל: 27033

שעת קבלה: שני 13:00-14:00 ובנוסף, בתיאום עם המרצה.

תאור הקורס

רגשות הם חלק בלתי נפרד מעולמנו הפרטי, הבינאישי החברתי, והתרבותי. בעזרת רגשות אנו "קוראים" את עצמנו, אחרים, וגם תהליכים חברתיים. על-פי סארטר רגשות הינם "משושים" בעזרתם אנו חווים את העולם. אבל רגשות אינם רק משושים אלא גם ידע המעורב בהבניה של העולם החברתי והאישי כמו גם מוטיבציה לפעולה. ממשלות משתמשות ברגשות לשליטה בהמונים, קבוצות כוח משתמשות ברגשות לפיתוח ושמירה על אינטרסים ומוסדות ואירועים תרבותיים מייצרים שיח אמוציונאלי וסדר חברתי. כך, בעשורים האחרונים הפכו רגשות לנושא מחקר מרכזי בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה. במסגרת הקורס נתמקד ברגשות כידע מובנה אבל גם ככוח מבנה של מערכות חברתיות ופוליטיות, מערכות יחסים בין קבוצות ואקלים פסיכולוגי וחברתי. הדגש שלנו בקורס יהיה לא על השאלה מהם רגשות אלא מה רגשות עושים, וכיצד הם פועלים?

חובות הקורס

1. קריאה משיעור לשיעור.

2. התלמידים יגישו סקירות ביקורתיות של חמישה מאמרים במהלך הסמסטר (על פי בחירתכם). כל הגשה לא יותר מעמוד אחד בלבד. הציון יורכב מחמשת הסקירות הטובות ביותר. ככל שתגישו יותר סקירות יש לכם סיכוי לציון גבוה יותר. הסקירות חייבות להיות מודפסות וברוח של 1.5. בכל סקירה עליכם להעלות שאלה מעניינת לגבי החומר, ביקורת, דעה, או כול דבר שיראה לי שאכן קראתם את המאמר בעיון ובצורה ביקורתית וחשבתם על המאמר. על הסקירה להתחיל בנושא המאמר וסיכום קצר של הדברים החשובים והעיקריים במאמר, אבל לא יותר מעשר שורות, ואחר כך תבוא ההתייחסות שלכם. סיכום בלבד של המאמר לא יתקבל, אבל גם סקירה ללא סיכום לא תתקבל. ממוצע הציונים של הסקירות יהווה 50% מהציון הכולל.

3. בחינה סופית 50% מהציון.

נושאים ורשימת קריאה

ההיסטוריה של רגשות

Elias, N. 1978. *The Civilizing Process* (pp. 169-205.). New York: Urizen Books.

הבנייה חברתית

Armon-Jones, C. 1986. "The Thesis of Constructionism" In Rom Harr'e, Ed. *The Social Construction of Emotions* (pp.32-56). Oxford, UK: Basil Blackwell.

Wood, L. 1986. "Loneliness" In R. Harre, Ed. *The Social Construction of Emotions* (pp. 184-208). Oxford, UK: Basil Blackwell.

Hochschild, A. 1982. *The managed Heart* (pp. 89-184). Berkeley: University of California Press.

שפה, פרשנות והבנייה חברתית:

Abu-Lughod, L. and Lutz, A.C. 1990. "Introduction: emotion, discourse, and the politics of everyday life." In, C. Lutz and L. Abu-Lughod. *Language and the Politics of Emotions*. Cambridge: Cambridge University Press.

כוח ורגשות: על ביקורת הסובלנות

Brown, W. 2006. "Tolerance as a discourse of power." In *Regulating Aversion* (pp. 25-47). Princeton: Princeton University Press.

hooks, b. 1995. 'killing rage: militant resistance' and "beyond black rage: ending racism" In bell hooks, *killing rage, ending racism* (8-20, 21-30). New York: Henry Holt and Company

סוציאליזציה בילדות

Lutz, C. 1985. "Cultural Patterns and Individual Differences in the Child's Emotional Meaning System." In Lewis and Saarni, Eds. *The Socialization of Emotions* (pp. 37-57).

הבדלים בין תרבותיים

Briggs, J. 1978. "The Origins of Nonviolence: Inuit Management of Aggression" In Montagh, A. Ed. *Learning Non-Aggression* (pp. 54-93). New York: Oxford University Press.

Scheper-Hughes, N. 1990. "Mother Love and Child Death in Northeast Brazil" In, J. W. Stigler, R.A. Shweder and G. Herdt, Eds. *Cultural Psychology* (542-568). Cambridge: Cambridge University Press.

מושג האהבה

Swidler, A. 1980. "Love and Adulthood in American Culture" In Smelser, N.J., and Erikson, E. Eds. *Themes of Work and Love in Adulthood* (pp.107-125). Cambridge: Cambridge University Press.

Illouz, E. 1997. *Consuming the Romantic Utopia: Love and the Cultural Constructions of Capitalism* (25-47; 247-287). Berkeley, CA: University of California Press.

סטטיסטיקה א'

מספר קורס: 0078-1-102

יום ג 14:00-16:00

מרצה: ד"ר אורי ביבי

שעות קבלה: יום ג' 13.00-14.00 (חדר 365 בבניין 72)

דוא"ל: bibi@sapir.ac.il

מטרת הקורס: הקניית ידע ומיומנות ראשוניות בהבנת מושגים ותיאוריות בסטטיסטיקה
תיאורית, וביסודות הניתוח הסטטיסטי בתוכנות EXCEL ו-SPSS.

חובות הקורס:

הגשת 4 תרגילים ב-EXCEL ו-SPSS. אי הגשת התרגילים תגרור הורדה של 20 נקודות מהציון הסופי.

בוחן במהלך הסמסטר שיהווה 15% מהציון הסופי בקורס. הבוחן יעשה במחשב ויכלול הן חומר מבסיס הידע של קורס המחשב והן חומר מהקורס העיוני.

מבחן בסוף הסמסטר שמשקלו 85% מהציון הסופי. מבחן סוף הסמסטר יכלול רק חומר עיוני.

נושאי הלימוד:

סולמות מדידה:

סולם שמי, סולם סדר, סולם רווח, סולם מנה: תכונות, מדדים וטרנספורמציות מותרות.

הצגה גרפית של נתונים:

דיאגרמת מקלות, פוליגון, דיאגרמת פאי

חוקי הסיגמה

מדדי מיקום מרכזי: שכיה, חציון וממוצע
מדדי פיזור: טווח, שונות וסטיית תקן
מדדים למיקום יחסי: מאונים וציוני תקן
ממוצע משוקלל ושונות מצורפת
טרנספורמציה ליניארית והשפעתה
מדדי קשר:
מתאם קרמר
מתאם ספירמן
מתאם פירסון
רגרסיה פשוטה
רגרסיה מרובה
הסתברות והסתברות מותנית
התפלגות נורמאלית
יסודות הניתוח הסטטיסטי בתוכנות EXCEL ו-SPSS.

חומר עזר:

תרגילים לתרגול עצמי, וכן כל חומר הקורס כולל תדפיסי השיעורים ימצאו באתר הקורס.
סטודנטים המעוניינים בחומר נוסף לתרגול יכולים להיעזר בספרים הבאים:
סטטיסטיקה א' למדעי החברה – יחידות 1-5 - האוניברסיטה הפתוחה
סטטיסטיקה למדעי ההתנהגות – אלחנן מאיר – הוצאת דיונון 2000.
*** שימו לב: חומר הקורס אינו מתואם עם ספרים אלה. קיימים נושאים שיילמדו בקורס ולא נמצאים בספרים, וכן להיפך. בכל מקרה, רצוי להיעזר בספרים לתרגול וחזרה בלבד ולא לשם לימוד החומר.

עוני בתוך שפע: הסוציולוגיה של העוני

מספר קורס: 0-102-1-35

שם המרצה: דר' שרה הלמן

יום ד' - 8.00-10.00

שעות קבלה: יום ג' 8.30-9.30 חדר 368 בניין 72 או בתאום מראש.

דוא"ל: sarith@bgu.ac.il

תאור הקורס:

כל שנה מפרסם המוסד לביטוח לאומי נתונים על עוני. כמו כן, כל שנה בסמוך לחגים עמותות שונות פונות לציבור "לפתוח את הלב ואת הכיס" ולתרום למשפחות עניות, והטלויזיה מראה דירות עלובות, מקררים ריקים, ותורים אין סופיים במוקדי חלוקת מזון. מצד שני, תוכניות טלויזיה, כתבות עיתונאיות חושפות בפנינו אנשים החיים בעושר מופלג, הבא לידי ביטוי בדירות פאר, וצריכת מותגי יוקרה שהם ההיפך המוחלט של הכתבות המתארות את החיים בעוני.

האם יש קשר בין עוני לבין עושר? או שמא אלו שתי תופעות נפרדות? מטרת שיעור זה היא לנתח את המימדים השונים של החיים בעוני וכן את ההסברים הקיימים לעוני. נתמקד בתיאוריות של עוני: תרבות עוני; תיאוריה מעמדית של עוני; והתיאוריה של מה שמכונה ה-underclass. ננתח את הגורמים לעוני החל משנות ה-90 של המאה העשרים ומתוכם הגלובליזציה והניאו-ליברליזציה ונשאל מדוע גלובליזציה וניאו-ליברליזציה גרמו לא רק להתרחבות העוני אלא גם לתופעה של מה שמכונה "עובדים עניים". נשאל כיצד מתמודדות מדינות עם עוני ומדוע מדינות מסוימות מצליחות יותר מאחרות בהתמודדות עם העוני. לבסוף נתמקד בעוני בישראל, בחיים בעוני ובתוצאותיו המגדריות, החינוכיות, הקהילתיות והעברת הבין דורית של עוני.

השיעורים בכיתה יהיו מלווים בסרטים, שינותחו על פי חומר הקריאה, וכן, טקסטים כתובים אודות החיים בעוני.

חובות הקורס:

השתתפות חובה

קריאה משיעור לשיעור

תרגיל: לאחר שנעמוד על התיאוריות של עוני נחבר ביחד בכיתה שאלון, ואתם תראיינו אנשים/נשים אודות התפיסה שלהם את העוני. 20% מהציון הכולל בחינה בסוף הסמסטר. הבחינה תהיה מורכבת משאלות קצרות על החומר הביבליוגרפי ושאלות אינטגרטיביות אודות הנושאים שנדונו במהלך הסמסטר בהרצאות ובחומר הביבליוגרפי. 80% מהציון הכולל.

סדר שיעורים ורשימת קריאה

29.10.14

תאור כללי של הקורס.

הקדמה: מהו עוני?

5.11.14: עוני, עניים, והחיים בעוני:

אברהם דורון

2008 "העניים כ'אחר': עוני בישראל בשנות ה-2000." *ביטחון סוציאלי* 77 (אוגוסט): 28-9.

הסברים תיאורטיים לחיים בעוני:

12.11.14

תרבות העוני

Oscar Lewis

1966 "The Culture of Poverty." *Scientific American* 125, 4: 19-25.

הסברים מבניים לתת-המעמד הנמוך (the underclass)

חיה שטייר

2005 "עוני בין דיסציפלינות: תרומת הסוציולוגיה לחקר העוני." *סוציולוגיה ישראלית* ז, 1: 22-9.

19.11.14

הסבר מעמדי לעוני:

Eric Olin Wright

1994 "The class analysis of poverty," pp. 32-50, in: *Interrogating Inequality*.
London, Verso.

26.11.14

ניאו-ליברליזם, עוני אי-שוויון

דני פילק

2004 "ישראל מודל 2000: פוסט-פורדיזם ניאו-ליבראלי." ע"ע 34-56, בתוך: דני פילק
ואורי רם (עורכים), *שלטון ההון- החברה הישראלית בעידן הגלובלי*. תל אביב, הוצאת
הקיבוץ המאוחד ומכון ואן ליר בירושלים.

3.12.14

גלובליזציה, עוני ואי-שוויון

שלמה סבירסקי

2004 "ישראל במרחב הגלובלי." ע"ע 57-83, בתוך: דני פילק ואורי רם (עורכים), *שלטון
ההון- החברה הישראלית בעידן הגלובלי*. תל אביב, הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ואן ליר
בירושלים.

10.12.14

מדיניות חברתית ועוני

ג'ון מייילס

2006 "פוליטיקה שוויונית בזמנים קשים: האם מדינת הרווחה עדיין יכולה לקדם שוויון?"
ביטחון סוציאלי 71 (מאי): 9-30.

Rosenhek, Z. (1999) 'The Exclusionary Logics of the Welfare State:
Palestinian Citizens in the Israeli Welfare State', *International Sociology*,
14(2), 195-215.

17.12.14

החיים בעוני

מיכל קרומר-נבו

2006 "שוליות רבת פנים – שרית." ע"פ 84-100, בתוך: נשים בעוני: סיפורי חיים. תל-
אביב, הוצאת הקיבוץ המאוחד

24.12.14

מגדר, עבודה ועוני

שרית סמבול ואורלי בנימין

2007 "קיטועים מבניים ומגדריים של היסטורית העבודה של נשים: צמצום מבני
ההזדמנויות של נשים עניות." סוציולוגיה ישראלית ט, 1: 7-39.

Roni Strier et al.

2014 "Masculinity, Poverty and Work: the multiple constructions of work among working poor men." *Journal of Social Policy* 42,2: 331-349.

31.12.14

השלכות העוני על ציפיות השכלתיות ותעסוקתיות

רחל לב-ויזל

2001 "ילדים עניים – תפיסת המעמד הסוציו-אקונומי והקריירה התעסוקתית בעתיד." מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית 14(מרץ): 101-119.

7.1.15

עוני ודיור

אלה גלס

2014 "המפגש בין מדיניות רווחה ואתיקה נאו-ליברלית בדיונים המשפטיים על הדיור הציבורי בישראל." *ביטחון סוציאלי* 94 (יולי): 167-197.

14.1.15

פגיעות כלכלית, וחובות

Russell, Helen, Christopher T. Whelan, and Bertrand Maître. 2013. "Economic Vulnerability and Severity of Debt Problems: An Analysis of the Irish EU-SILC 2008." *European Sociological Review* 29:695-706.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 173 }

21.1.15: סיכום השיעור

פסיכואנליזה ותרבות

פרופ' ניצה ינאי

סמסטר א' יום שני 14:00-16:00

פרטי המרצה:

שעת קבלה: יום שני 13:00-14:00 ובנוסף, בתאום עם המרצה

משרד: בנין 72 חדר 345

טלפון: 72033

niza@bgu.ac.il

תאור הקורס: רוב החוקרים במדעי החברה, כמו גם רוב הציבור המשכיל מאמינים שהנפש (הפסיקה) והחברה הם שני גורמים שונים ונפרדים, ולכן יש ללמוד אותם בנפרד. עם המהפך הלשוני במדעי החברה והתפתחות הגישה הפוסט מודרנית, הקשר בין האדם (סובייקט החווה והמדבר) לבין כוחות פוליטיים, חברתיים ותרבותיים, ביניהם כוחות של ייצוג, שיח, ונורמטיביות, קבלו מקום דחוף וחדש בשדה הסוציולוגיה התרבותית, לא רק זו העוסקת בתרבות פופולארית, אם כי גם בזאת, אלא גם זאת שעוסקת באידיאולוגיה, בלאומיות, גזע ומגדר, בהירארכיות חברתיות, ניצול ואי שוויון. הדגש של הגישה החדשה הזאת היה, לא סביב סטרקטורות (מבנים חברתיים) אלא, סביב האופן שבהם כוחות חברתיים ותרבותיים מכוננים (מבנים) את הסובייקט וסובייקטיביות. כלומר, המפנה המרכזי היה בניסיון ללמוד ולהבין את הקשר בין האינדיבידואל לחברה באופן שעוקף דואליזם ובלי רדוקציה של כפולה בין הסובייקט לחברה. כאן במקום זה, הפסיכואנליזה החברתית נכנסת לתמונה ומאפשרת הבנה של תהליכים נפשיים-סובייקטיביים דרך ההפנמה של נורמות, שיחים חברתיים, וייצוגים חברתיים בלא מודע כמו גם ההתנגדות להם.

בשיעור נעסוק בהשפעות של הפסיכואנליזה התרבותית של פרויד ובמושגים פסיכואנליטיים של הגישה הפרשנית להבנת המציאות החברתית והפוליטית, ונחקור את ההגנות שמיוצרות

ומייצרות מציאות. נראה כיצד ניתוח טקסטים תרבותיים (משקספיר ועד ביצת קינדל) מאפשרים לנו להבין את הדיאלקטיקה הגלויה והסמויה בין הפרט לחברה, את האופן שבו פועלים כוחות מודעים ולא מודעים על המציאות ומעצבים אותה. איך אנחנו מפתחים הגנות כלפי מה שמאיים על זהותנו? איך מתמודדים עם "הזר" ו"השונה" או לחילופין עם "הדומה"? מדוע סטריאוטיפים כלפי שחורים באמריקה ממשיכים להתקיים גם כאשר אובמה נבחר לנשיא? מה כל כך מפחיד בהומוסקסואליות? כל זאת דרך שימוש במושגים וניתוחים פסיכואנליטיים של השפה המדוברת, ושפת הייצוג.

מטרת הקורס: 1. להכיר את התיאוריה החברתית והתרבותית של פרויד.
2. לרכוש מושגים פסיכואנליטיים כמו: הזדהות, סובלימציה, פטישיזם, אידיאליזציה, פיצול, לא מודע חברתי, הדחקה, והספור האדיפאלי.
3. להבין כיצד מושגים אלא הופכים לכלים לניתוח חברתי, וכיצד בעזרת מושגים אלו ניתן להבין תופעות שהטופוגרפיה שלהם אינה בפנים או בחוץ, ואפילו לא בממשק בין הפנים לחוץ, אלא טופוגרפיה של בו זמניות בה הסובייקט והחברה פועלים ומתופעלים דרך כוח, ידע, הבלתי ניתן לחשיבה ולמחשבה, וזה שכנגדו מיוצרת אידיאולוגיה כסימפטום.

חובות הקורס: נוכחות, קריאה שוטפת, בוחן על מושגים במחצית הסמסטר (30%), בחינה סופית על כל החומר (70%).

רשימת נושאים

(יתכנו שינויים בהתאם להספק בכיתה)

הקדמה על הפסיכואנליזה החברתית של פרויד והצגת החומרים שנלמד.
החווה החברתי, טוטם וטאבו, ברית האחים ושם האב.
הלא מודע, הלא מודע הקולקטיבי החברתי.
הדחקה קולקטיבית.

הספור האדיפלי ושימושיו הפרשניים ונרטיביים.
הקרנת הסרט "האזרח קיין"
דיון, "אדיפוס באמריקה"
על משבר העדות דיון במאמר של פלמן על הסרט "שואה" של לנצמן (צפייה של חלקים
נבחרים מהסרט בשיעור)
אבל ומלנכוליה
הקרנת הסרט "הארוחה של באבט"
דיון באבל ומלנכוליה אישית וחברתית.
מלנכוליה של מגדר, דיון במאמרה של ג'ודית בטלר.
סיכום הקורס — חברה, היסטוריה, פנטסיה.

רשימת קריאה (כל רשימת הקריאה נמצאת בהיי-לרן)*

* כל החומרים ברשימה הם באנגלית. יחד עם זאת חלק מהחומר על פרויד יצא גם בעברית
בתרגומים טובים. בזמן השיעור אצביע על ספרים רלוונטיים שיצאו בעברית כדי שתוכלו
להיעזר בקריאה שלכם. הסיבה לאנגלית, משום שאנחנו נשתמש במקראה של פיטר גיי
(Peter Gay) לקריאה של פרויד אשר מביאה חלקים מכל הרצאה או ספר של פרויד ולא
המאמר בשלמותו.

Peter Gay Ed. 1989. The Freud Reader. New York: W/W/Norton & Company.

Totem and Taboo, p. 481-513.

The Unconscious, p. 572-584.

Group Psychology and the Analysis of the Ego, p. 626-628.

Civilization and Its Discontent, p. 722-772.

יצא בעברית: *תרבות בלא נחת*. בקובץ התרבות והדת. ספריית פועלים, 20000 (עמודים
75-145).

Mulvey Laura, 2008. *Citizen Kane*. The British Film Institute.

יצא גם בעברית: אדיפוס באמריקה. הוצאת רסלינג

Freud's "Mourning and Melancholia," in Peter Gay's Reader, p. 584-589.

יצא גם בעברית: אבל ומלנכוליה. הוצאת רסלינג

Raskin, Esther 2008. "Devouring Loss: A Recipe for Mourning in Babette's Feast." In *Unspeakable Secrets and the Psychoanalysis of Culture* (p. 25-46). New York: SUNY Press.

פלמן, שושנה, ולאוב, דורי, עדות: משבר העדים בספרות, בפסיכואנליזה ובהיסטוריה. תל אביב: רסלינג.

שיטות מחקר כמותיות

102-1-0017

מרצה: ד"ר אורי שויד

מתרגלת: גב' נוגה מורן

יום ב' 16:00-17:30

תיאור הקורס

בקורס זה יילמדו עקרונות איסוף וניתוח של נתונים במחקר חברתי. בין הנושאים העקרים יכללו שיטות דגימה, בניית סקר ואמצעי מדידה, ומבוא לשיטות ניתוח לינאריות תוך התמקדות ברגרסיה לינארית.

מטרת הקורס היא להקנות כלים בסיסיים לקריאה והערכה של מחקרים כמותניים, וכן ביצועם.

לקורס שני חלקים. החלק הראשון הינו מבוא לשיטות כמותיות, ועוסק בתכנון מחקר, מדידה, דגימה וסקירה. בסוף חלק זה תוגש עבודה.

החלק השני עוסק בניתוח נתונים באמצעות רגרסיה לינארית ו-SPSS, וגם בסופו תוגש עבודה.

שעות קבלה

ד"ר אורי שויד: יום ג' 15:00 – 14:00 בתיאום מראש

דרישות הקורס

נוכחות פעילה בשיעורים ובתרגילים.

אישור מאמר מדעי לעבודה הראשונה עד שיעור 5.

הגשת שתי מטלות במועד במהלך הסמסטר.

קריאת פריטי החובה לקראת השיעורים והתרגולים.

ציון עובר (60 לפחות) בבחינה הסופית.

ציון הקורס

ציון הקורס יקבע ע"פ שקלול של ציון המבחן (50%), העבודה הראשונה (15%), השניה (30%), והתרשמות כללית (5%). ציון עובר במבחן הינו תנאי לקבלת ציון עובר בקורס. ציון עובר בקורס הוא 60.

רשימת קריאה

חלק ראשון – חובה:

כהן ינון (1990), "הסיכסוך הישראלי-ערבי והירידה מהארץ". מגמות, ל"ב (4): 443-447.

פניגר, יי., שבזיט, יי. (2011). "המחיר הדמוגרפי: שיעורי ילודה והישגים במבחנים בינלאומיים". מרכז טאוב, סדרת ניירות מדיניות, מס 2011.10.

רשות -

בייט-מרומ רות (1986) "שיטות מחקר במדעי החברה" יחידות 1-3, 5-6, הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

חלק שני – חובה:

Shwed, U. and Y. Shavit. 2006. Occupational and Economic Attainments of College and University Graduates in Israel. European Sociological Review 22(4):431-442

רשות -

בייט-מרומ רות (1986) "שיטות מחקר במדעי החברה" יחידות 9-10.
ייתכנו שינויים במאמרים במהלך הסמסטר

תכנית משוערת

21.10 חזרה- השיטה המדעית, משתנים, השערות

- 28.10 מדידה – תוקף ומהימנות – לקרוא את כהן, 1990.
- 4.11 שיטות איסוף – סקרים.
- 11.11 תוקף חיצוני (שיטות דגימה)
- 18.11 תוקף פנימי (סיבתיות, התערבות, ומערכי מחקר) לקרוא את פניגר ושביט 2011.
- יש לאשר מאמר לעבודה הראשונה.
- 25.11 קשרים דו משתניים ורגרסיה פשוטה - יש להגיש את עבודה מס' 1
- 2.12 רגרסיה מרובה - פיקוח
- 9.12 המתאם המרובה ומקדמים מתוקננים
- 16.12 משתנים קטגוריאליים
- 23.12 אינטראקציות בין משתני דמה
- 30.12 אינטראקציות בין משתנים רציפים
- 6.1 שיעור חזרה – יש להגיש את העבודה השניה
- 13.1

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 182 }

סמסטר ב' – אביב

אנתרופולוגיה של היצירתיות

יואל טוויל

הקורס יתקיים בסמסטר ב' - תשע"ה, בימי ראשון, בין השעות 16-18
שעות קבלה: בימי ראשון בין השעות 15-16 חדר 381 (בניין 72)

תיאור הקורס:

יצירתיות, המוגדרת כיכולת להמציא דבר-מה חדש הזוכה לאישור חברתי-תרבותי, הינה אחד המושגים השכיחים והנחשקים כיום – במדעים, באמנויות, בעולם העבודה ובחיי היומיום. מטרת קורס זה, בהתבסס על תובנות מתחום האנתרופולוגיה של היצירתיות, היא לשאול שאלות כגון: מהי יצירתיות? מיהו יצירתי? מה מבחין/מחבר בין סוגים שונים של יצירתיות? כיצד אנו מזהים חוויה יצירתית? מדוע יצירתיות (לרוב) מעוררת בנו הערכה כה רבה? במהלך הקורס, דרך טקסטים של חוקרים/ות המתייחסים לסוגיות אלו, נעמוד על טיבם של הכוחות התרבותיים ומערכות הידע אשר לוקחים חלק בהבניית התשובות המובנות מאליהן שניתנות על שאלות אלו ואחרות בתרבויות שונות. בחלקו הראשון של הקורס, נעמוד על האופנים שבהם הקשרים היסטוריים-פוליטיים-תרבותיים שונים (והתנועה הדינאמית שביניהם) מבנים, כל אחד בדרכו, ידע יצירתי, את חשיבותו ואת הלכי המחשבה והפרקטיקות הנדרשים להשגתו. משם, נפנה מבט ביקורתי אל השיחים ומנגנוני הפצת הידע המבנים את הפופולאריות של היצירתיות ומדגישים את חשיבות טיפוחה. לבסוף, בשלושת השיעורים האחרונים, נתבונן בכאן ועכשיו ונשתמש בידע שצברנו עד כה על מנת לנתח באופן ביקורתי את הכוחות התרבותיים המכוננים את כוחה היצירתי של האתנו-לאומיות היהודית-ישראלית כיוצא דופן - דבר הבא לידי ביטוי בתפיסתה של ישראל כ"אומת סטארט-אפ" הניחנת ב"מוח יהודי".

דרישות הקורס:

נוכחות חובה בשיעורים.

יש לקרוא את כל המאמרים המלווים את הקורס (רשימת הקריאה עשויה להשתנות).
מבחן בסוף הסמסטר על כל תכני הקורס. המבחן יבדוק את קריאת והבנת המאמרים, כמו גם את הבנת
החומר הנלמד בכיתה.
השתתפות פעילה ועניינית בהרצאות תתקבל בברכה.

שיעור 1: היבטים היסטוריים של מושג היצירתיות והגדרות:

קריאה:

Albert, R.S & Runco, M.A (1999). A History of Research on Creativity. In: Robert J Sternberg, (Ed.), *Handbook of Creativity*. Cambridge University Press. (Pp 16-28).

שיעור 2: "אחרות", אקזוטיקה ויצירתיות:

קריאה:

Bowden, R (1999). What is Wrong with an Art Forgery? An Anthropological Perspective. *Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 57(3), 333-343.

שיעור 3: יצירתיות כתלוית-תרבות (1):

קריאה:

Florida, R (2002). *The Rise of the Creative Class. And How It's Transforming Work, Leisure and Everyday Life*. Basic Books. (Pp 190-211).

שיעור 4: יצירתיות כתלוית-תרבות (2):

קריאה:

Lubart, T.I (1999). Creativity Across Cultures. In: Robert J Sternberg, (Ed.), *Handbook of Creativity*. Cambridge University Press. (Pp 84-103).

שיעור 5: מי "נחשב" יצירתי? (ומדוע?):

קריאה:

Shostak, M (1992). The Creative Individual in the World of the !Kung San. In: Smadar Lavie, Kirin Narayan and Renato Rosaldo (Eds.), *Creativity/Anthropology*. Ithaca: Cornell University Press. (Pp 54-69).

Rais, S.M (1999). Women and Creativity. In: Mark A. Runco and Steven R Pritzker (Eds.), *Encyclopedia of Creativity*. San Diego, Calif.: Academic Press. (Pp 699-708).

שיעור 6: טיפוח יצירתיות:

קריאה:

Callahan, R and Stack, T (2007). Creativity in Advertising, Fiction and Ethnography. In: Elizabeth Hallam and Tim Ingold (Eds.), *Creativity and Cultural Improvisation*. Oxford: Berg. (Pp 267-284).

שיעור 7: על (העדר) החפיפה שבין יצירתיות ומוסר (או - מדוע יצירתיות נתפסת כחיובית?):

קריאה:

Gell, A (1992). The Technology of Enchantment and the Enchantment of Technology. In: Jeremy Coote and Anthony Shelton (Eds.), *Anthropology, Art and Aesthetics*. Oxford: Clarendon. (Pp 40-63).

שיעור 8: יצירתיות שלילית / יצירתיות זדונית:

קריאה:

Kaufman-Singer, J (2010). Creativity in Confinement. In David H Cropley, Arthur J Cropley, James C Kaufman and Mark A Runco (Eds.), *The Dark Side of Creativity*. Cambridge University Press. (Pp 1-14).

קריאת רשות:

Cropley, D.H , Cropley, A.J and Kaufman, J (2008). Creativity, Crime and Terror.
Creativity Research Journal, 20 (2), 105-115.

שיעור 9: ביקורת על יצירתיות – על האייג'נסי של הממציא הבודד, "הבזקים" רעיוניים וסוגיות של
הסתרת מקורות:

קריאה:

Montuori, A and Purser, R.E (1995). Deconstructing the Lone Genius Myth: Toward a
Contextual View of Creativity. *Journal of Humanistic Psychology*, 35 (70-106).

קריאת רשות:

Latour, B , Callon, M & Akrich, M (2002). The Key to Success in Innovation.
International Journal of innovation Management, 6 (2), 207-225.

שיעור 10: "המוח היהודי":

קריאה:

(חומר הקריאה קיים גם בעברית)

Slezkine, Y (2004), *The Jewish Century*, Princeton, N.J., Princeton University Press (Pp
41-60).

קריאת רשות:

Patai, R (1996 [1976]). *The Jewish Mind*. Detroit, Mich.: Wayne State University Press.
(Pp: 325-338)

הראבן, אלוף (2004), *לדעת שאיננו יודעים*. תל-אביב: ידיעות אחרונות. ("להיות יהו-דה או ישר-אל:
ממתח של דת למתח של דעת" עמ' 13-24)

שיעור 11: ישראל כמעצמה יצרנית (1) – כוחות גלובאליים ולוקאליים המעצבים את כוחה היצרתי של
מדינת הלאום הישראלית ומשמעותו:

קריאה:

כהן, ס.א (2003). היחסים המשתנים בין הצבא לחברה בישראל - ההשלכות המבצעיות. בתוך: מאג'ד
אלחאג' ואורי בן-אליעזר (עורכים), *בשם הביטחון – סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן
משתנה*. הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה /פרדס הוצאה לאור. (עמ' 103-124).

קריאת רשות:

Rivlin, P (2011). *The Israeli Economy from the Foundation of the State through the 21st
Century*, Cambridge University Press. (Pp 95-117).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

שיעור 12: ישראל כמעצמה יצירתית (2) – על הבנייתה של "מעצמות":

קריאה:

Tawil. Y (2015). Acknowledging Weakness, Negotiating Invincibility: On the Creative Performance and Interpretation of Creativity in Israel. *Ethnologie Francaise*, XLV (2), 223-234.

לבקר באתר "מסבירים ישראל": [/http://www.masbirim.gov.il](http://www.masbirim.gov.il)

אנתרופולוגיה של מלחמה

מרצה: ד"ר דפנה שיר-ורטש . דוא"ל: dafnash@bgu.ac.il.
שעות קבלה: יום ה' ב-11:00. מומלץ לתאם מראש דרך המייל.

מועד ומיקום ההרצאות: יום חמישי, 12:00-14:00

דרישות קדם: מבוא לאנתרופולוגיה

תיאור הקורס:

קורס זה בוחן מלחמות ולוחמה מנקודת מבט אנתרופולוגית בין-תרבותית. מטרת הקורס היא לבחון דרכים בהן אנתרופולוגים הבינו ותרמו להבנת מלחמות, בעבר וכיום, בשבטים שונים ובמדינות בעידן המודרני. במהלך הקורס נדון בסוגיות רלוונטיות כמגדר, השפעות של מדיה ודת, ומתודולוגיה אנתרופולוגית מעבר לקווי האויב. באמצעות קריאה מתקדמת ודיון בנושאי מפתח, ננסה להתמודד עם שאלות כגון מידת האינהרנטיות של מלחמה בטבע האנושי, מהם הגורמים למלחמה, כיצד חוויות תרבותיות שונות של מלחמה שונות זו מזו, וכיצד מלחמה השפיעה ומשפיעה על התרבות הישראלית, כולל המצב בשנים האחרונות.

מטלות הקורס:

חובה	דרישות הקורס	אופן מילוי הדרישות	שקלול הציון
	בוחן בקיאות	להגשה במהלך הסמסטר	20%
	עבודה מסכמת	להגשה בסוף הסמסטר	80%

להגיש את שתי המטלות בכדי לקבל ציון בקורס. לא ניתן להגיש את העבודה המסכמת ללא ציון בבוחן.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 193 }

*** יש להקפיד על כללי הציטוט האקדמיים המקובלים בעבודה.

ביבליוגרפיה:

Waterston, Allise (2009). *An Anthropology of War: Views from the Frontline*. Introduction: On War and Accountability. Berghahn Books.

Tinbergen, Nikolaas (1968). On War and Peace in Animals and Man. *Science* 160:1411-1418.

Chagnon, Napoleon A. (1992). *Yanomamo: The Fierce People*. Chapter 6: Yanomamo Warfare. Harcourt Brace College Publishers

Schafft, Gretchen (2004). *From Racism to Genocide: Anthropology in the Third Reich*. Chapter 6: Anthropology and Medicine in the Third Reich. University of Illinois Press: Urbana.

Eller, Jack D. (1999). *From Culture to Ethnicity to Conflict: An Anthropological Perspective on Ethnic Conflict*. Chapter 5: Rwanda and Burundi. University of Michigan Press.

Aretxaga, Begona (2001). Terror as a thrill: First thoughts on the 'war on terrorism'. *Anthropological Quarterly*; Winter 2001; 75, 1; Social Science Module pg. 138.

Divale, William and Marvin Harris (1976). Population, Warfare, and the Male Supremacist Complex. *American Anthropologist* 78:521-538

Schneider, Jane and Schneider, Peter (2001). Suggestions from the antimafia struggle in Sicily. *Anthropological Quarterly*; Winter 2001; 75, 1; pg. 155.

Banks, Marcus and Murray, Monica (1999). Ethnicity and the Reports of the 1992-1995 Bosnian Conflict. In: *The Media of Conflict*, Allen, T. and Seaton, J. (Eds.). Zed Books: London.

Shir-Vertesh, Dafna and Markowitz, Fran
Forthcoming Almost Peace, Almost War: The Existential State of Israel. Israël au Quotidien, Special Issue of *Ethnologie Française*.

Gordon, Haim, Gordon Rivca and Shriteh Taher (2003). *Beyond Intifada: Narratives of Freedom Fighters in the Gaza Strip*. Chapter 3: Tahani Abu Daqa. Westport: Connecticut.

לומסקי-פדר, עדנה (1998). כאילו לא היתה מלחמה. הוצאת מאגנס, האוניברסיטה העברית, עמ' 121-128.

וייס, מאירה (1995). אם, אחות וחיילת: זכרונות ממלחמת המפרץ. תיאוריה וביקורת 7, עמ' 235-245.

קריאה מומלצת:

Jonathan Haas (ed.) (1990). *The Anthropology of War*. Cambridge: Cambridge University Press.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א' , תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 196 }

קוד ההתנהלות בקורס

השתתפות בקורס כרוכה באחריות של הסטודנט/ית לקחת חלק פעיל בשיעורים, לבצע את המשימות והמטלות משיעור לשיעור, ולקרוא את הביבליוגרפיה ואת החומר משיעור קודם כהכנה לקראת השיעור. על הסטודנטים להימנע במהלך השיעורים מכל פעולה שגורמת להסחת הדעת שלהם, של חבריהם או של המרצה, כגון: איחורים, מענה לטלפונים, משלוח הודעות טקסט (SMS), גלישה באינטרנט, אכילה ויציאה במהלך השיעור.

פירוט תוכן השיעורים

שבוע מס'	נושא ההרצאה	ציון מקורות קריאה
1 12/3	מהי מלחמה? רקע, הגדרות וסקירה היסטורית	Waterston, Allise
2+3 19/3-26/3	האבולוציה של אלימות ומלחמה – מבט בין-תרבותי ובין-זני	Tinbergen, Nikolaas
4+5 16/4-30/4	חוויית של מלחמה – מחקר אנתרופולוגי קלאסי ושבטי של לוחמה.	Chagnon, Napoleon A.
6+7 7/5-14/5	לפני, תוך כדי, ואחרי מלחמות העולם	Schafft, Gretchen
8 21/5	מקרה בוחן: דרפור ורואנדה	Eller, Jack
9 28/5	ה-11 בספטמבר ו"המלחמה העולמית בטרור"	Aretxaga, Begona

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א' , תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 197 }

Divale, William and Marvin Harris	מגדר ומלחמה	10 4/6
Banks, Marcus and Murray, Monica Schneider and Schneider	לדווח מלחמה – מדיה בעיתות מלחמה	11 11/6
לומסקי-פדר, עדנה Shir-Vertesh and Markowitz	ישראל כמדינת מלחמה	12 18/6
וייס, מאירה Gordon et al.	מלחמות ישראל בעבר וכיום – מהעצמאות ועד לבנון השניה	13 25/6

אתנוגראפיות של מצרים

מספר קורס: 0-102-1-13
סמסטר ב', יום ב' 18-20
בניין 28 חדר 202

ד"ר איסמאעיל נאשף.
בניין 72 חדר 380.
שעות קבלה: יום ג' 10-11.
דוא"ל: esmail@bgu.ac.il

מטרת קורס זה להכיר ולהתעמק בספרות האתנוגראפית אודות מצרים ממחצית המאה העשרים ועד ימינו. מצרים מהווה אחד היעדים המרכזיים לעבודת שדה אתנוגראפית באנתרופולוגיה המערבית. בתור מוקד מרכזי, שדה זה עבר תהפוכות שונות אשר שיקפו, מחד גיסא, את השינויים בתוך החברה והתרבות המצריים, ומאידך גיסא את השינויים הרעיוניים והפוליטיים בעולם האקדמי המערבי. במהלך קורס זה ננסה לעקוב אחרי התפתחויות אלה לאורך החמישים שנה האחרונות. על כן, אנו נבדוק נושאים קלאסיים כמו יחסי רוב ומיעוט, מעמד האישה, וזאת לצד נושאים יותר עכשוויים כמו מרחב עירוני, תרבות עממית, ומהפכות. הקורס בנוי על השתתפות פעילה של הסטודנטים דרך קריאה הצגה ודיון פעיל בהרצאות. במהלך הסמסטר על כל משתתף/ת לבחור תמה מנושאי הקורס ולמקד את פעילותו בקורס סביבה. בהנחיית מרצה הקורס הסטודנט/ית יכתוב עבודה מחקרית סביב התמה שתוגש בסוף הקורס.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 199 }

דרישות הקורס:

נוכחות חובה.
קריאה והשתתפות פעילה.
התמקדות בתמה מנושאי הקורס.
עבודה מחקרית.

ציון הקורס:

נוכחות והשתתפות: 15%.
התמקדות בתמה: 20%.
עבודה מחקרית: 75%.
(כפוף לשינויים שיוצגו על ידי המרצה)

מועד	נושא השיעור	חומר קריאה
1.	מבוא: הצגת הקורס.	
2.	אנתרופולוגיה במזרח התיכון.	Abu Lughod, pp. 267-306.
3.	היסטוריה חברתית של מצרים.	Fahmy, pp. 1-38.
4.	גברים נשים ולאומיות.	Ahmad, pp. 144-168.
5.	התחלה מערבית.	Fernea, pp. 122-123. Kennedy, pp. 175-191.
6.	התחלה מצרית.	Fahim, pp. 163-177.
7.	הסופי כאחר הדתי.	Gilsenan, pp. 47-64.
8.	על רגשות והיברידיות.	Abu-Lughod, pp. 171-207.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 200 }

Armbrust, pp. 165-220.	מפנה אתנוגראפי: חקר התרבות העממית.		9.
Ghannam, pp. 1-25.	קהיר.		10.
Ali, pp. 370-94.	השוק הניאו-ליברלי: גוף ומשפחה.		11.
Agrama, pp. 2-18.	חזרת הדת.		12.
Armrust, pp. 834-864.	על אתנוגרפיה ומהפכות.		13.
סיור באתר: http://egypt.jadaliyya.com/	סיכום: אתנוגרפיה וירטואלית.		14.

מקורות:

Abu-Lughod, L., 1989. Zones of Theory in the Anthropology of the Arab World. *Annual Review of Anthropology*, 18, pp. 267-306.

- Abu-Lughod, L., 1986. *Veiled sentiments: Honor and poetry in a Bedouin society*. Berkeley: University of California Press.
- Agrama, H. A., 2010. Ethics, Tradition, Authority: Toward an Anthropology of the Fatwa. *American Ethnologist*, 37(1), 2-18.
- Ahmad, I., 1992. *Women and Gender in Islam: Historical roots of a modern debate*. New Haven: Yale University Press.
- Ali, k. A., 2002. Faulty Deployments: Persuading women and constructing choice in Egypt. *Comparative Studies in Society and History*, 44(2), pp. 370-94.
- Armbrust, W., 2013. The Trickster in Egypt's January 25th Revolution. *Comparative Studies in Society and History*, 55(4), pp. 834-864.
- Armbrust, W., 1996. *Mass Culture and Modernism in Egypt*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hot Spots: Revolution and counter-revolution in Egypt. *Cultural Anthropology*, 21 Jan, 2012. <http://www.culanth.org/?q=node/484>
- Fahim, H., 1973. Change in a Resettled Nubian Community. *International Journal of Middle Eastern Studies*, 4(2), pp. 163-177.
- Fahmy, K., 2002. *All the Pashas Men: Mehmed Ali, his army, and the making of modern Egypt*. Cairo: American University in Cairo Press.
- Ferneau, R., 1963. The Ethnological Survey of Egyptian Nubia. *Current Anthropology*, 4(1), pp. 122-123.
- Ghannam, F., 2002. *Remaking the Modern: Space, relocation, and the politics of identity in global Cairo*. Berkeley: University of California Press.
- Gilsenan, M., 1973. *Saint and Sufi in Modern Egypt: An essay in the sociology of religion*. Oxford: Clarendon Press.
- Kennedy, J., 1970. Circumcision and Excision in Egyptian Nubia. *Man*, 5(2), 175-191.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 202 }

<http://egypt.jadaliyya.com/>

אתנוגרפיה פמיניסטית

Feminist Ethnography

Second Semester, 2015 (2 credits)

Wednesdays, 10-12:00

Prof. Fran Markowitz

Office: 377, Phone: x2060

fran@bgu.ac.il

סמסטר ב' תשע"ה (2 נ"ז)

10:00-12:00 ימי ד'

פרופ' פרן מרקוביץ

חדר: 377, טלפון: 647-2060

This course reviews 20th century developments in anthropology that fused feminist approaches with ethnography as research method and writing style. Beginning with the question, "Can there be a feminist ethnography?" the course problematizes "the woman question," "the female point of view," and the awkward relationship between anthropology and feminism by considering the uneven impact of race, class, history and sexuality on the category, "woman" through ethnography.

קורס זה סוקר התפתחויות של המאה ה-20 באנתרופולוגיה אשר שילבו גישות פמיניסטיות עם אתנוגרפיה כשיטת מחקר וסגנון כתיבה. הקורס מתחיל בשאלה "האם יכולה להיות אתנוגרפיה פמיניסטית?" וממשיך לניתוח "שאלת האישה" ו"נקודת המבט הנשית" דרך שקילת ההשפעה הבלתי-שווה של גזע, מעמד, היסטוריה ומיניות על הקטגוריה "אישה" דרך אתנוגרפיה.

קורס קדם: מבוא לאנתרופולוגיה Course Prerequisite: Intro to Anthropology

דרישות הקורס/Course Requirements:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 204 }

This course was once conducted as a seminar, and participation was required. Now that it is an elective course, I can only recommend class participation. To ensure that you complete the reading assignments, an IN-CLASS QUIZ/ **בוזון** will be given at the beginning of Class #8. The quiz is worth 25% of the final grade.

Oral presentation/ **פרזנטציה**—The last classes of the semester will be devoted to oral presentations. Students will be divided into 6 groups; each one of which deals with an issue central to feminist ethnography. The presentation is designed to inform your classmates about the issue—why it is a feminist concern and how it was researched ethnographically--and to offer a comparative perspective of it. The presentation counts for 25% of the final grade.

Written assignment/ **עבודה סופית**—Each student, individually or with one partner, will expand her or his research of the oral presentation topic to write an informational and critical review of it as a contribution to feminist ethnography. The paper should be 7-12 double-spaced pages in length, including bibliography. There should be 3-5 bibliographic sources in addition to the articles read for the presentation and should include mini-fieldwork and/or interviews to round out the project.

Written assignment = 50% of the final grade

All written assignments are due in hard copy no later than 1 September 2015.

Early papers are encouraged. No late papers will be accepted

Week	Topic and Reading
------	-------------------

1, 2 Introductions: Feminist Ethnography: What is it? Why is it? What are the risks and advantages of it...and can it be?

READINGS: Judith Stacey (1988), "Can There Be a Feminist Ethnography?" and Virginia Bell (1993), "Yes Virginia, there is a feminist ethnography"

Further Readings: Marilyn Strathern (1987) "An Awkward Relationship: The Case of Feminism and Anthropology," *Signs* 12(2): 276-292.

3 Histories of Feminist Ethnography: Is "woman" a universal category? The Inside-Outside/Domestic-Public Dichotomy:

READING: Michelle Z. Rosaldo (1974), Woman, Culture, and Society: A Theoretical Overview, in Rosaldo and Lamphere, eds. *Women, Culture & Society*, pp. 17-42.

Further Reading: Susan Harding (1975), Women and Words in a Spanish Village, in Rayna R. Reiter, ed. *Toward an Anthropology of Women*, pp. 283-308.

4 Histories of Feminist Ethnography: Productive-Reproductive Work; Nature-Culture Dichotomy: Is "female" a universal category?

READING: Sherry B. Ortner (1974), "Is Female to Male as Nature is to Culture?" in Rosaldo & Lamphere, eds. *Woman, Culture & Society*, 67-87.

יש תרגום בעברית!!

Further Background Reading: Micaela di Leonardo (1991), Introduction: Gender, Culture and Political Economy, *Gender at the Crossroads of Knowledge*, pp. 1-48; Kamala Visweswaran (1997), Histories of Feminist Ethnography, *Annual Reviews in Anthropology* 26:591-621.

5 In search of "Every-Woman" and a feminist ethnographic writing style

READING: Marjorie Shostak (1981), Introduction to *Nisa: The Life and Words of a !Kung Woman*, and one additional chapter of your choice—on reserve at the library.

6 Confronting the Monolith

Sexual, racial, gender, ethnic differences among women

READINGS: Y. Antonia Chao (1999) "Performing as a *P'o* and Acting as a Big Sister" in Fran Markowitz and Michael Ashkenazi, eds. *Sex, Sexuality and the Anthropologist* (SS&A), University of Illinois Press.

פנינה מוצפי-הלר (2000) "יש לך קול אותנטי" תאוריה וביקורת.

Further reading: Black feminist work by bell hooks, Patricia Hill Collins (among others), and postcolonial feminist work especially by Chandra Mohanty

7 Postmodernism(s) and Feminism(s)

READING: Lila Abu-Lughod (1991) "Writing Against Culture" in Robin Fox, ed. *Recapturing Anthropology*.

8 Female (or is it Feminists'?) Dilemmas

Choose at least one:

READINGS: Éva Huseby-Darvas (1999) "Deconstructing and Reconstructing My Desexualized Identity" in SS&A.

Fran Markowitz (1999) "Sexing the Anthropologist: Implications for Ethnography" in SS&A.

Kimberley Huisman (2008) "Does This Mean You're Not Going to Come Visit Me Anymore? An Inquiry into an Ethics of Reciprocity and Positionality in Feminist Ethnographic Research," *Sociological Inquiry* 78(3):372-96.

***** QUIZ/בוחן *****

PRESENTATIONS: Feminist Concerns

Anorexia/ אנורקסיה:

Compare Megan Warin (2010) *Abject Relations: Everyday Worlds of Anorexia*, Rutgers University Press with Sigal Gooldin (2008) "Being Anorexic: Humor, Subjectivity, and Embodied Morality," *Medical Anthropological Quarterly* 22(3): 274-296 and/or סיגל גולדין. 2002. "אנורקסיה בישראל או אנורקסיה ישראלית?" סוציולוגיה ישראלית 4: 105-141

Prostitution/ זנות:

Compare Christine M. Jacobsen and May-Len Skilbrei (2010) "Reproachable Victims?" Representations and Self-representations of Russian women involved in Transnational Prostitution, *Ethnos* 75 (2):190-212 and/or Sabine Grenz (2005), Intersections of Sex and Power in Research on Prostitution, *Signs* 30(4):2091-2113 with Hilla Nehushtan (2013) "The Impurities of Experience: Researching Prostitution in Israel, in Fran Markowitz, ed. *Ethnographic Encounters in Israel*, Indiana U. Press, 187-200

PRESENTATIONS: Feminist Concerns (continued)

Pregnancy/ הריון:

Compare Japanese and Israeli pregnancy through a critical analysis of Tsipy Ivry (2010) *Embodying Culture: Pregnancy in Japan and Israel*, Rutgers University Press. Contrast what Ivry says about Israel with Susan Sered's (2000) analysis of pregnancy in Israel in *What Makes Women Sick? Modernity, Modesty and Militarism in Israeli Society*.

Surrogacy/ פונדקאות: Most countries of the European Union have prohibited surrogacy. The United States and Israel both allow it.

Compare Helena Ragoné (1999) "Chasing the Blood Tie: Surrogate Mothers, Adoptive Mothers, and Fathers" in *Family in Transition*, 10th edition, with Elly Teman (2001) "Technological Fragmentation and Women's Empowerment: Surrogate Motherhood in Israel," *Women's Studies Quarterly* 29 (3/4):11-34.

PRESENTATIONS: Feminist Concerns (continued)

Women in/and Religion/ נשים ב/ודת:

Compare Susan Sered (1988) "Food as a Sacred Act among Middle-Eastern Jewish Women," *Anthropological Quarterly* 61(3):129-139 or her 1998 רחניות נשים בקונטקסט with Fran Markowitz (2003) "(Still) Sacrificing for Salvation: Millenarian Motherhood Reconsidered," *Social Compass* 50(1):97-112 or Saba Mahmood (2001) "Feminist Theory, Embodiment, and the Docile Agent: Some Reflections on the Egyptian Islamic Revival," *Cultural Anthropology* 16(2):202-236.

Gender Violence/ אלימות מגדרית:

Compare Madelaine Adelman (2000), "No Way Out: Divorce Related Domestic Violence in Israel," *Violence Against Women* 6 (11):1223-1254 with Maria Olujic (1998) "Embodiment of Terror: Gendered Violence in Peacetime and Wartime in Croatia and Bosnia-Herzegovina," *Medical Anthropological Quarterly* 12 (1): 31-50.

Discussion: What have we learned about and from feminist ethnography/ethnographies? Can we do it? Shall we do it?

&

Writing Feminist (Auto-)Ethnography and Concluding Discussion

READINGS: Barbara Tedlock (1995) "Works and Wives: On the Sexual Division of Textual Labor" in Behar & Gordon, *Women Writing Culture*;

Ruth Behar (2003/1993) "The Biography in the Shadow" pp. 320-342 in her *Translated Woman*, Beacon Press

זיכרון, צדק ואחריות: מקרה הבוחן של מלחמות הבלקן בשנות ה-90

ד"ר לאה דוד

ימי שלישי, שעות 14-16

lead@post.bgu.ac.il

תיאור הקורס

הקורס עוסק בהיבטים השונים של הקשר שבין זיכרון ומלחמות. מטרתו של הקורס היא להפגיש את הסטודנטים עם המושגים המרכזיים הנוגעים לתהליכי הבניית זיכרון קולקטיבי לאחר סיכסוכים אלימים הכדי להבין את הממדים, הכוונות והאתגרים השונים בתהליך התמודדות עם עבר בעיתי. באמצעות מקרה הבוחן של מלחמות שנות ה-90 בשטח יוגוסלביה לשעבר, נבחן מהו "צדק מעברי", אילו שחקנים משתתפים בו, וכיצד הוא משפיע על תהליך הבניית הזיכרון הקולקטיבי והזהות הלאומית. סוגיות מרכזיות שיוצגו בקורס יעסקו במתח הקיים בין הדרישות הסותרות איתן מתמודדות מדינות לאחר סיכסוך לשאת באחריות לנעשה בסכסוך או להצדיק את ההשתתפות במלחמות. נבדוק מה הן היתרונות והחולשות של ועדות פיוס פורמאליות; מהו יחס הגומלין בין יציבות חברתית, צדק ושלוש; אילו אסטרטגיות צומחות בשטח כתוצאה של הדרישה להפעיל צדק מעברי וכצד הדבר משתקף בפרויקטי הנצחה. הקורס ישלב קריאה, סרטים ודיון על התצורות ופרקטיקות של הבניית זיכרון קולקטיבי לאחר סיכסוכים אלימים.

מבנה וחובות הקורס

תרגיל ניתוח אתנוגרפי (10%) – תרגיל קצר בהיקף של כחצי עמוד בו ידרשו הסטודנטים להסביר מספר מושגים מרכזיים ולתת לכך דוגמאות מזירות שונות (מפורט בהמשך). מועד הגשתו **x**.

בוחן בקיאות (20%) – בוחן בקיאות. בוחן זה יבדוק קריאה והבנה של המאמרים המלווים של הקורס. הבוחן יתקיים ביום X, בשעה X.

עבודת בית מסכמת (60%) – עבודה אינטגרטיבית קצרה שתתבסס על מקרה בוחן ושאלות שיוצגו ביחס אליו. בעבודה תתבקשו לטעון טענה מקורית ביחס למקרה שיוצג ולבססה דרך שימוש בחומרי הקורס ובמאמרים שנלמדו במהלך הקורס. היקף העבודה כארבעה עמודים. העבודה תמסר עם סוף הסמסטר, מועד הגשתה X. את כל העבודות יש להגיש במקביל בדוא"ל וכן מודפסות לתא מספר X. כל המטלות יוגשו בפורמט הבא: גופן דויד, פונט 12, רווח 1.5 בין השורות ושוליים של 2.5 ס"מ מכל צד. לא ניתן להגיש את עבודת הבית בזוגות.

הוראות מפורטות ומחייבות למטלות יפורסמו במהלך הקורס ויוסברו בפירוט במהלך השיעורים.

סדר המפגשים:

חלק א: הבטים תיאורטיים

שיעור 1: הצגת הנושא ומטרות הסמינר

שיעור 2: זיכרון קולקטיבי – כיוונים תיאורטיים שונים

נורה פ (1993) "בין זיכרון להיסטוריה: מחזזות הזיכרון." *זמנים* 4-27:45.

שיעור 3: זיכרון קולקטיבי ומלחמות

Hutchinson J (2009) "Warfare and the sacralisation of nations: the meanings, rituals and politics of national remembrance." *Millennium - Journal of International Studies*, 38: 401 – 417.

שיעור 4: זכויות אדם במערכת הבינלאומית

קאופמן א (2001) *זכויות אדם במערכת הבינלאומית*. תל אביב: משרד הבטחון: אוניברסיטה משודרת עמ' 13 – 43 (פרקים א' – ג'), עמ' 166 – 190 (נספחים).

שיעור 5: התמודדות עם עבר בעיתי ו"צדק מעברי"

Subotic J (2009) *Hijacked Justice: Dealing with the past in the Balkans*. Cornell University Press, Ithaca and London, 15-38.

שיעור 6: פיוס

קריסברג ל (2002) פעולות התפייסות בזירה הפנימית ובזירה הבינלאומית *פוליטיקה* 9: 35 – 58.

חלק ו': מקרה בוחן

שיעור 7: התפרקותה של יוגוסלביה – הסברים תיאורטיים

Jović D (2001) The Disintegration of Yugoslavia: A Critical Review of Explanatory Approaches. *European Journal of Social Theory* 4 (1): 101-120.

שיעור 8: עדויות ונרטיבים

בוסניה: "לאף אחד שם לא היה פרצוף של פרנקנשטיין" עדה אושפיז מתוך "זיכרון וחרטה: אומות מתמודדות עם עברן", מוסף הארץ, 27.3.2002 באתר הארץ:
<http://www.haaretz.co.il/misc/1.782185>

שיעור 9: דרכים לזכור

Eastmond M and Mannergren Selimovic J (2012) Silence as Possibility in Postwar Everyday Life. *The International Journal of Transitional Justice* 6: 502–524.

שיעור 10: הנצחה

Duijzings G (2007) Commemorating Srebrenica: Histories of violence and the politics of memory in eastern Bosnia, *The New Bosnian Mosaic: Identities, Memories and Moral Claims in a Post-War Society*. Bougarel X, Helms E and Duijzings G (eds.) Aldershot: Ashgate. 141-166.

שיעור 11: בית המשפט הפלילי הבינלאומי

Documentary: Scorpions (Škorpioni)

שיעור 12: פוליטיקה של חרטה

Dragović-Soso J (2012) Apologising for Srebrenica: the declaration of the Serbian parliament, the European Union and the politics of compromise, *East European Politics*, 28(2):163-179.

שיעור 13: זיכרון, טראומה וקורבנות

דוד ל (2015) טראומה בשרות המדינה: עיצוב מחדש של זיכרונותיהם של יוצאי מלחמות שנות ה-90 בסרביה מתוך ברונר י. ופלוטקין ג. (עורכים) *תרפיה בתרגום: ידע, תרבות ופוליטיקה*. רסלינג: תל אביב.

שיעור 14: הנחיות לכתיבת והגשת העבודה וסיכום הקורס

חברה ותרבות בסין המודרנית

יום ב' 10-12

מרצה: עודד אבט odedabt@012.net.il

סין היא המדינה בעלת האוכלוסייה הגדולה בעולם. מיליארד ושלוש מאות מיליון תושביה מהווים חמישית מאוכלוסיית כדור הארץ. לציוויליזציה הסינית היסטוריה רצופה של כמעט ארבעת אלפים שנים וקיום כמעט רציף כקיסרות וכיחידה פוליטית מוגדרת של למעלה מאלפיים שנים. כלכלתה של מדינת ענק זאת צומחת בקצב מסחרר ולאחרונה היא תפשה את המקום השני בין כלכלות העולם. בקורס זה נתוודע לחברה ולתרבות בסין המודרנית על רקע השינויים והזעזועים שמתחוללים בה במאה וחמישים השנים האחרונות: מחברה פטריארכאלית בעלת ריבוד מעמדי נוקשה, לחברה המושתתת על אידיאולוגיה מרקסיסטית – מאואיסטית קיצונית, ועד להיפר מודרניזציה התיעוש והעיור המואצים המאפיינים אותה בשלושת העשורים האחרונים. לפיכך, לצד סוגיות מרכזיות כגון: מבנה המשפחה וארגון קבוצות שארות, אתיקה התנהגותית, דת ופולקלור, יידונו בקורס זה גם תהליכים היסטוריים שהתרחשו בסין במהלך המאה ה-20 ואשר השפעתם על החברה הסינית כיום היא מכרעת: שקיעת מוסד הקיסרות, המפגש הטראומטי של סין עם המערב במאה ה-19, הכיבוש היפני, המהפכה הקומוניסטית, תקופת שלטונו הסוערת של מאו דזה-דונג (1949-1976) והרפורמות שהונהגו בה החל מסוף שנות ה-70.

פירוט חובות הקורס

קורס זה כולל פגישות שבועיות במתכונת של הרצאה המבוססת על חומר הקריאה (ראה/י להלן רשימת קריאה). הציון הסופי של הקורס ייקבע על ידי ציוני מבחן הסיום ובוחן המפה.

השיעור יתקיים מידי יום שני, בין 10:15 ל- 11:45. יש לקרוא את חומר הקריאה המפורט לכל שיעור. במהלך הסמסטר הראשון יתקיים בוחן קצר שמטרתו להנחיל הכרות בסיסית עם מפת סין. בסוף השנה יתקיים מבחן סיום שיקיף את כל התחומים בהם נעסוק בקורס.

הרכב הציון הסופי

מבחן סיום – 95%

בוחן מפה (אמצע סמסטר א') – 5%

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

פירוט נושאי השיעורים

*לחלק מן הנושאים המפורטים ברשימה יוקדש יותר משיעור אחד.

**ברשימה זאת עשויים לחול שינויים קלים לאורך השנה. הודעות בנושא תימסרנה מראש.

סין - הענק המתעורר במזרח: סקירה מבואית להכרת סין והסוגיות שיידונו בקורס:
תנאים דמוגרפיים, גאוגרפיים וכלכליים. דיון בערך שבלימוד אודות תרבויות קבוצות ועמים בעלי
תפישות עולם ומציאות שונות. השפה הסינית כדוגמא מייצגת.

חומר קריאה:

שלח גדעון ופינס יורי, **עלייתה ונפילתה של הקיסרות הסינית כרך א'**. מהדורה זמנית. רעננה:
האוניברסיטה הפתוחה, 2009. ע"מ 15-17, 23-32. השפה הסינית: ע"מ 37-46

מושגי יסוד בלימוד הציוויליזציה הסינית:

2. ייחודן של התפישות המדיניות והפוליטיות בסין המוקדמת והשפעתן על עיצוב אופייה של
הקיסרות.

"מדינת המרכז" – קיסרות סגורה הרואה עצמה כמרכז העולם. הפולחן לרוחות האבות, עקרון
"מנדט השמים" וראשיתה של הקיסרות הסינית.

חומר קריאה:

Ebrey, Patricia. *The Cambridge Illustrated History of China*. Cambridge: Cambridge
University Press, (2nd ed.) 2010. pp. 16-25, 30-35.

שלח גדעון ופינס יורי, "כל אשר מתחת לשמים": תולדות הקיסרות הסינית, כרך א'. רעננה: האוניברסיטה
הפתוחה, 2011. ע"מ 88-91, 105-114, 109-115.

קריאה נוספת:

שלח גדעון ופינס יורי, **עלייתה ונפילתה של הקיסרות הסינית כרך א'**. מהדורה זמנית. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2009. ע"מ 217-224, 305-328.

3. קונפוציניזם והחברה הסינית

תורתו של קונפוציוס (479-551 לפנה"ס) והשפעתה על מבנה החברה ועל עולם הערכים הסיני.

חומר קריאה:

שלח גדעון ופינס יורי, "כל אשר מתחת לשמים": תולדות הקיסרות הסינית, כרך א'. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2011. ע"מ 200-215, 237-244, 261-269.

Tu Wei-ming, "The Confucian Tradition in Chinese History" in ***Heritage of China; Contemporary Perspectives on Chinese Civilization***. Paul S. Ropp ed. Berkeley: University of California Press, 1990. 112-137

4. הקוסמולוגיה הסינית והשפעתה על תפישות מדיניות, מרחב, זמן, גוף, מזון וחקלאות.

יין / יאנג, חמש הפאזות וספר התמורות (האי ג'ינג).

חומר קריאה:

שלח גדעון ופינס יורי, **עלייתה ונפילתה של הקיסרות הסינית**. מהדורה זמנית. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2009. **כרך א'**: ע"מ 233-236, **כרך ב'**: ע"מ 57-59.

משפחה וקשרי שארות

5. הלינאג' (*lineage*) הדזונג (*zong*) ו"חמש דרגות האבל" – מושגי מפתח מערביים וסיניים לדיון בארגון קבוצות שארות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

חומר קריאה:

שו, עמנואל צ' י" (מאנגלית: עמנואל לוטם), **צמיחתה של סין המודרנית**. ירושלים ותל אביב: שוקן, 2005. ע"מ 83-94.

Ebrey, Patricia Buckley & Watson, James L. "Introduction", in ***Kinship Organization in Late Imperial China 1000 – 1940***. Patricia Buckley Ebrey & James L Watson (eds.), Berkeley. Los Angeles. London; University of California Press, 1986. pp. 1-13.

קריאת רשות:

Watson, James. "Chinese Kinship Reconsidered: Anthropological Perspectives on Historical Research", ***China Quarterly***, 92 (1982): 586-622.

Cohen, Myron. "Lineage Organization in North China." ***Journal of Asian Studies***, 49.3 (1990): 509-534.

Watson, Rubie. ***Inequality among Brothers: Class and Kinship in South China***. Cambridge: Cambridge University Press, 1985.

Baker, Hugh D.R. ***Chinese Family and Kinship***. London : Macmillan Press, 1979.

6. נשים ומגדר בסין המסורתית

חומר קריאה:

Ebrey Patricia, "Women Marriage and the Family in Chinese History" in ***Heritage of China; Contemporary Perspectives on Chinese Civilization***. Paul S. Ropp ed. Berkeley: University of California Press, 1990. 197-223.

המפגש עם המערב -

ממלחמות האופיום ועד נפילת הקיסרות.

ההשלכות החברתיות והפוליטיות של המפגש הטראומטי עם המערב החל מאמצע המאה ה -
19.

חומר קריאה:

שי, אהרון. **סין ממלחמות האופיום עד יורשי מאו**. תל אביב: זמורה ביתן, 1990.

העידן הקומוניסטי: משלטון פקידים - מלומדים למהפכת איכרים

8. מלחמת האזרחים והמהפכה הקומוניסטית

ציוני דרך מרכזיים למן הקמת המשטר הקומוניסטי ועד שלהי שלטונו של מאו דזה-דונג (-1949

1976): רפורמה אגררית, 'הקפיצה הגדולה קדימה' ומהפכת התרבות.

***(קטע מתוך הסרט "סיפור חיים" או מתוך סרט תיעודי "מאו הקיסר האחרון")**

חומר קריאה:

שי, אהרון. **סין ממלחמות האופיום עד יורשי מאו**. תל אביב: זמורה ביתן, 1990.

קריאת רשות:

ג'אנג רונג. ברבורי הפרא: סיפורן של שלוש בנות בסין. (תרגום: יואב הלוי). אור יהודה: ספרית

מעריב, 1994.

ניין צ'אנג. **חיים ומוות בשנגחאי**. (תרגום: אליעזר כרמי). תל אביב: יבנה 1988

9. שיתופיות, קומונות הענק וקבוצת השארות.

חומר קריאה:

Anita Chan, Richard Madsen, and Jonathan Unger (eds.), ***Chen Village under Mao and Deng***. Berkeley : University of California Press, 1992. pp. 13-40.

קריאת רשות:

אנצ'י מין. **אזליאה אדומה**. (תרגום: איבון קומר). אור יהודה: ספרית מעריב 1994.

הרפורמות בסין

10. "לא משנה אם החתול הוא שחור או לבן, העיקר שהוא תופש עכברים"

"מדיניות הדלת הפתוחה", הרפורמות הכלכליות, הגירה פנימית, עיור ותנופת הפיתוח ומעמדה הבין לאומי של סין כיום.

חומר קריאה:

Barry Naughton, "Danwei: The Economic Foundations of a Unique Institution" in ***Danwei: The Changing Chinese Workplace in Historical and Comparative Perspective***. Xiaobo Lu; Elizabeth J. Perry eds. New York; M.E. Sharpe, 1997. pp. 169-194.

11. מדיניות הילד האחד

חומר קריאה:

Hong Zhang, "From Resisting to Embracing the One Child Rule: Understanding New Fertility Trends in a Central China Village"

תחיית הדת

12. הדתות הממוסדות בסין ופריחתה של הדת העממית

המורכבות של חיי הדת בסין ומקומן של הדתות והאמונות השונות בחברה הסינית.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

חומר קריאה:

Overmayer Daniel ed., "Religion in China Today: Introduction" in **Religions in China Today**. Cambridge, [England]: Cambridge University Press, 2003. 307-316.

13. אלים שדים ואבות – הדת העממית בסין

חומר קריאה:

Wolf Arthur P., "Gods Ghosts and Ancestors" in **Religion and Ritual in Chinese Society**. Stanford, California; Stanford University Press, 1974. 131-182.

קריאת רשות אודות דת בסין:

הפולחן לאלים הסינים

Shahar, Meir and Weller, Robert P. "Introduction: Gods and Society in China," in their **Unruly Gods: Divinity and Society in China**. Honolulu: University of Hawai'i Press, 1996, 1-36.

מקדשים ופולחן, קהילה ומדינה.

Dean, Kenneth. Local Communal Religion in Contemporary Southeast China. **The China Quarterly** 174 (2003). pp. 338-358.

*Chau, Adam Yuet. The Politics of Legitimation and the Revival of Popular Religion in Shaanbei, North-Central China. **Modern China** 31:2, pp. 236-278.

הפולחן ל"רוחות הרעבות" (鬼 Gui) וחג הרוחות :

Martin Diana, "Chinese Ghost Marriage" in **An Old State in New Settings; studies in the Social Anthropology of China in Memory of Maurice Freedman**. Baker Hugh D.R. & Stephan Feuchtwang eds., Oxford; JASO, 1991. pp. 25-43

כוח לעובדים?

ייצוג עובדים ומאבקי עובדים בעידן ניאו-ליברלי

מרצה: יונתן פרמינגר

yonatanpreminger@yahoo.co.uk

ביום ג' בשעה 08:00

תיאור הקורס

בשנים האחרונות ראינו התעוררות בעבודה מאורגנת: עובדים סוציאליים יצאו למאבק במסגרת איגוד ותיק, הרופאים המתמחים הקימו קבוצה חדשה שניסתה לפרוש מהאיגוד, עובדות ניקיון אורגנו בתוך קואליציה רחבה של ארגונים... יחד עם זאת, הוקם ארגון עובדים חדש שגדל מהר, והסתדרות החדשה הקימה יחידה מיוחדת להתארגנות עובדים. איך אנו יכולים להבין את ההתפתחויות האלה? האם קיים קשר בין המקרים? מה ההבדלים בין ההתארגנויות שנוצרו לאחרונה לבין אלה שקמו בעבר? מה המאבקים האלה יכולים ללמד אותנו אודות החברה הישראלית, הכלכלה, וסוגיות כגון מעמד וזהות, כוח, אזרחות ושייכות, והשתתפות דמוקרטית?

הקורס יתמקד בצורותיהם ותפקידם של מאבקי עובדים בעידן הניאו-ליברלי, לאחר היחלשות ההסדר הניאו-קורפורטיסטי. תוך התייחסות למדינות שונות, נדון בשינויים במסגרות ובמוסדות של ייצוג העובדים ובצורות החדשות של מאבקי עובדים שהתפתחו לאחרונה. כך נסתכל במבט רחב והוליסטי על ייצוג עובדים כמושרש בנורמות פוליטיות וחברתיות, ונעמיד בסימן שאלה את הגישות לעבודה מאורגנת שנוקטות בפרספקטיבה כלכלית טהורה בעילה של "תפקוד אופטימאלי" של שוק העבודה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 225 }

מטרות הקורס

סטודנטים בקורס הזה יכירו את המושגים התיאורטיים העיקריים במאבקי עובדים, בקורפורטיזם ובייצוג עובדים, וידונו בחלק מהסוגיות המרכזיות שבמוקד מחקרים סוציולוגיים עכשוויים רבים. כך הסטודנטים ייחשפו לדרכים הרבות שבהן חיינו כעובדים, כשכירים, קשורים לתהליכים חברתיים רחבים יותר, וירכשו את הכלים הנדרשים להבנה ולניתוח של מאבקי עובדים כמאבקים על כוח, השפעה, אינטרסים והשתתפות – בקיצור, כמאבקים פוליטיים.

דרישות הקורס

נוכחות (10%) – נוכחות בשיעורים, קריאה שוטפת והשתתפות פעילה בשיעורים. עליכם להגיע לכיתה עם חומרי הקריאה הרלבנטיים לשיעור (מודפסים או סרוקים), לאחר שקראתם אותם, ולהיות מעורבים בדיונים.

בוחן (30%) – שאלות על חומרי הקריאה. הבוחן יתקיים בשבוע 10, בערך. תאריך מדויק ייקבע בהקדם.

מבחן (60%) – ניתוח מקרים ושאלות כלליות על מושגים שנלמדו בקורס.

ציונים

נוכחות (חובה): 10%

בוחן: 30%

מבחן: 60%

ציון עובר: 65

יש לעמוד בכל המטלות כדי לעבור את הקורס.

תכנית הקורס וקריאה חובה

שבוע 1

מבוא: מהו ייצוג עובדים? מהו איגוד?
ממסוד (institutionalization) ייצוג העובדים: הקורפורטיזם – תיאוריות והגדרות

שבוע 2

הקורפורטיזם הישראלי בהקשרו ההיסטורי
לאומיות ותנועת הפועלים: התפתחות ייצוג עובדים בהקשר פרויקט ההתיישבות

ברנשטיין, דבורה (1996) "ברית פועלי ארץ-ישראל": ארגונים של פועלים ערבים ומדיניות 'העבודה
העברית', "מגמות" לז (3) עמ' 229-253

שבוע 3

היחלשות הקורפורטיזם
סוגיות תיאורטיות בהקשר ירידת הקורפורטיזם

כהן, ינון, יצחק הברפלד, גיא מונדלק, יצחק ספורטא (2002) *שיעור המאורגנים בארגוני עובדים וכיסוי
הסכמים קיבוציים*, ירושלים: משרד העבודה והרווחה והרשות לתכנון כח אדם

Leisink, Peter et al. "Introduction," in Peter Leisink, Jim Van Leemput and Jacques Vilrocx (eds) (1996) *The Challenges to Trade Unions in Europe*, Cheltenham: Edward Elgar

שבוע 4

שוק העבודה וייצוג העובדים בישראל בעידן נאו-ליברלי
היחלשות ההסתדרות, שינוי תפקידה, והתפתחויות בייצוג העובדים

הרפז, יצחק, "העסקה פוגענית בישראל," בתוך: דניאל מישורי וענת מאור (עורכים) (2012) *העסקה פוגענית: הדרה וניצול שיטתיים בשוק העבודה*, המכללה החברתית כלכלית ואחווה הוצאה לאור, עמ' 31-38

מאור, ענת, "כן, לשבור? ממשלות ישראל כמובילות מדיניות לשבירת ארגוני העובדים ולהפעלת פרקטיקות של העסקה נצלנית ופוגענית," בתוך: דניאל מישורי וענת מאור (עורכים) (2012) *העסקה פוגענית: הדרה וניצול שיטתיים בשוק העבודה*, המכללה החברתית כלכלית ואחווה הוצאה לאור, עמ' 45-60

שבוע 5

ייצוג עובדים: שאלות וגישות
שלוש ספירות לפעולה

א. עבודה מאורגנת כמשקל נגדי להון (א)
בתי הדין לעבודה: מחסום לחופש הפעילות המוחלטת של ההון?

Mundlak, Guy (2009) "The Israeli system of labor law: sources and form," *Comparative Labor Law Policy Journal* 30 (2): 159-182

שבוע 6

א. עבודה מאורגנת כמשקל נגדי להון (ב)
התחדשות האיגודים: לבנות מחדש את כוחה של העבודה המאורגנת

Turner, Lowell (2005) "From transformation to revitalization: a new research agenda for a contested global economy," *Work and Occupations* 32 (4): 383-399

שבוע 7

א. הזירה הפוליטית ודרכי השפעה (א)
היחסים בין מפלגת עבודה לבין איגוד שבלב הקורפורטיזם והאידיאל הסוציודמוקרטי

Upchurch, Martin, Graham Taylor and Andrew Mathers (2009) *The Crisis of Social Democratic Trade Unionism in Western Europe: the Search for Alternatives*, Farnham: Ashgate, pp. 1-14

שבוע 8

א. הזירה הפוליטית ודרכי השפעה (ב)
דרכי השפעה חדשות, ארגונים חדשים, טקטיקות חדשות

Mundlak, Guy (2012) "Human rights and labour rights: Why the tracks don't meet,"
Comparative Labour Law and Policy Journal 34 (1): 217-243

שבוע 9

III. איגודים ודמוקרטיה
איגודים כערוצים להשתתפות דמוקרטית

Fick, Barbara J. (2009) "Not just collective bargaining: the role of trade unions in
creating and maintaining a democratic society," *Working USA* 12(2):249-265

שבוע 10

Outsiders and insiders

אילו קבוצות נשארות מחוץ להסדר הקורפורטיסטי? או הודחו החוצה? האם הן מתחלפות?

ישיב, ערן וניצה קסיר (2013) *שוק העבודה של ערביי ישראל*, תל אביב: אוניברסיטת תל אביב

Raijman, Rebeca and Adriana Kemp (2007) "Labor migration, managing the ethno-
national conflict, and client politics in Israel," in Sarah Willen (ed.), *Transnational
Migration to Israel in a Global Comparative Context*, Lexington Books: Plymouth, UK,
pp. 31-50

שבוע 11

מעמד פועלים או אקטיביזם חברתי? (א')
מעמד כעובדה אובייקטיבית, מעמד כאידיאל וקריאה לפעולה, ומעמד ככלי מחקרי

Wright, Eric Olin (1996) "The continuing relevance of class analysis – comments,"
Theory and Society 25: 693-716

שבוע 12

מעמד פועלים או אקטיביזם חברתי? (ב')
עובדות ניקיון ושביית הרכבת

עמוס, אורנה וטל בהרב, "התארגנות עובדות הניקיון באוניברסיטת בן-גוריון כמקרה בוחן להתמודדות עם דיכוי ממוסד רב-ממדי," בתוך: דניאל מישורי וענת מאור (עורכים) (2012) *העסקה פוגענית: הדרה וניצול שיטתיים בשוק העבודה*, המכללה החברתית כלכלית ואחווה הוצאה לאור, עמ' 113-128

שבוע 13

עבודה מאורגנת בישראל וגל ההתארגנות בשנים האחרונות
התחדשות הקורפורטיזם?

Baccaro, Lucio (2003) "What is alive and what is dead in the theory of corporatism,"
British Journal of Industrial Relations 41(4): 683-706

שבוע 14

סקירה, סיכום והבהרות
הזדמנות לסטודנטים להעלות שאלות על החומר הנידון בקורס אותו לא הבינו עד הסוף או שרוצים להרחיב את הדיון בו.

לקרוא פמיניזם ערבי במזה"ת

ד"ר סראב אבורביעה-קוידר

ימי ב' 12:00-14:00

שעות קבלה: 14:00 – 15:00 חדר 364

sarab@bgu.ac.il

הקורס יחשוף את הסטודנטים לשיחים פמיניסטיים עיקריים במזרח התיכון ויבחן את האתגרים, הקשיים והפתרונות השונים שמציעים שיחים אלה. שיחים אלו יזמנו דיון במושגים כגון כוח, פטריארכליות, אג'נסי, מבני כוח, התנגדות, פוליטיקה של ייצוג ועוד. נשאל: האם קיים שיח פמיניסטי אחיד בקרב נשים ערביות? מהם האתגרים עימם מתמודדות נשים ערביות בעולם הערבי והמערבי? מהם אסטרטגיות ההתמודדות שנשים ערביות מפתחות על מנת להתמודד אל מול מבני דיכוי פוליטיים/דתיים/חברתיים וכלכליים? ולבסוף נבחן אסטרטגיות התמודדות של נשים בקונטקסט המקומי של החברה הפלסטינית בישראל. הקורס יכלול הרצאות פרונטליות, דיונים, הרצאות אורח וסיור.

חובות הסטודנטים:

1. נוכחות והשתתפות מלאה בכל השיעורים
2. פרזנטציות (30%)
3. עבודה סופית (60%)
4. סיור לארגון פמיניסטי (10%)

שיעור 1:

הקדמה: שורשי התפתחות השיח הפמיניסטי הערבי ומושגים מרכזיים

Abu-Loghud, Lila. 2001. Orientalism and ME feminist studies. *Feminist Studies* 27 (1): 101-113.

Abu-Lughod, Lila. 1990. Zones of theory in anthropology of the Arab world. *Annual Review of Anthropology*, 18 (2): 267-306.

שיעור 2:

הופעת תנועות הנשים הפמיניסטיות הראשונות:

אפרתי, נגה. 1999. "אלנאהדה אלניסאאיה: הופעת תנועות נשים במזרח התיכון וביטוייה בעיראק". בתוך, רות רודד ונגה אפרתי (עורכות), נשים ומגדר במזרח התיכון במאה העשרים. הוצא' מאגנס, האוניברסיטה העברית ירושלים. עמ' 7-27.

שיעור 3:

בין שיח פמיניסטי חילוני ואיסלאמי:

Badran, Margot. 2005. "Between Secular and Islamic Feminism/s: Reflections on the Middle East and Beyond," *JMEWS* 1(1), 6-28.

רשות:

Ahmed, L. (1993). *Women and gender in Islam- Historical roots of modern debate*.
Cairo: American University of Cairo Press. **HQ 1784.A67 1992**

Hatem, Mervat. 1993. "Toward the Development of Post-Islamist and Post Nationalist
Feminist Discourses in the Middle East." In Judith Tucker, ed. *Arab Women: Old
Boundaries, New Frontiers*, 29-48. **HQ 1784.A72 1993**

Paidar, P. (1996). Feminism and Islam in Iran. In D. Kandiyoti (Ed.), *Gendering the
Middle East – Emerging perspectives* (pp. 51-67). London: Syracuse University Press.
HQ 1075.5.M5G4 1996

שיעור 4:

ניצנים ראשונים לשחרור נשים במצרים:

קאסם אמין, 1992. שחרור האישה: מסמך בהיסטוריה של הפמיניזם המצרי. קהיר: האוניברסיטה
האמריקאית בקהיר. **HQ 1793.Q313 1992**

שיעור 5:

שיחים פמיניסטיים אודות מיניות, גוף ורעלה:

Abu-Odeh, L. (1993). Postcolonial feminism and the veil: thinking the difference.
Feminist Review, 43 Spr.: 26-37.

Mernissi, Fatima (1987). Beyond the veil: male-female dynamics in modern Muslim society.
Indiana University Press

אל-סעדאוי נוואל. 1980. **מאחורי הרעלה: נשים בעולם המערבי**. הוצאת מסדה

רשות:

Ahmed, Lila. 1993. Women and Gender in Islam: Historical Roots of Modern Debate.
Yale University Press.

שיעור 6:

אזרחות ממוגדרת והחלוקה בין פרטי לציבורי: המקרה הלבנוני

"The Public/Private. The Imagined Boundary in the Imagined Nation/State/Community:
The Lebanese Case." *Feminist Review* 57 (Autumn): 73-92.

שיעור 7: אזרחות ממוגדרת והחלוקה בין פרטי לציבורי: המקרה הסעודי

Alsuwaigh, Siham. 1989. "women in transition: the case of Saudi Arabia", *J. of
Comparative Family Studies* 20: 67-78

Doumato, Eleanor. 1992. "Gender monarchy and national identity in Saudi Arabia",
British J. of Middle eastern Studies 19: 31-47

Doumato Eleanor, 1999. "Women and work in Saudi Arabia: How flexible are Islamic margins?", Middle east Journal, 53: 568-583

רשות:

Le Renard, Amelie. 2008. "only for women: women, the state and reform in Saudi Arabia. Middle east Journal, 62: 610-629

Mtango, Sifa. 2004. "a state of oppression? Women's rights in Saudi Arabia", Asia-Pacific Journal on Human Rights and the Law 1: 49-67

שיעור 8:

פרקטיקות לשינוי בחוקי המעמד האישי:

קוזמא , ליאת. 2003. נשים כותבות היסטוריה: פמיניזם ושינוי חברתי במרוקו. מרכז משה דיין ללימודי המזה"ת ואפריקה: ת"א. **HQ 1791.K69 2003**

שיעור 9:

מיקוח עם הפטריארכיות:

Kandiyoti, Deniz. 1988. Bargaining with patriarchy. *Gender and Society*, 2: 274-290.

Abu-Rabia-Queder, Sarab. 2009. Politics of conformity: power for creating change.
Ethnology 47 (4): 209-225.

שיעור 10:

משמעויות אלטרנטיביות ל"כוח" ו"התנגדות":

Lila Abu-Lughod. 1990. "The Romance of Resistance: Tracing Transformations of
Power through Bedouin Women," *American Ethnologist*, vol. 17, no. 1: 41-55.

רשות:

Agbese, Ori. 2003. Maintaining power into face of political, economic and social discrimination: The tale of Nigerian women. *Women and language*, 26 (1): 18-25.

שיעור 11:

אסטרטגיות התמודדות של נשים פלסטיניות בישראל

אבורביעה-קווידר, סראב ווינר-לוי נעמי. 2011. "המרחב הפלסטיני, המרחב הישראלי והעצמי: מבט מחודש על זירות התמודדות של נשים פלסטיניות בישראל". המשפט, כתב עת לענייני משפט. כרך טז' גיליונות 1-2: עמ' 375-398.

רשות:

אבורביעה-קווידר, סראב ווינר-לוי נעמי. 2010. עורכות. נשים פלסטיניות בישראל: זהות, יחסי כוח והתמודדות. מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד: ירושלים.

אבורביעה-קווידר, סראב. 2008. מודרות ואהובות: סיפורי חייהן של נשים בדוויות משכילות. מאגנס: ירושלים.

שיעור 12: סיור

שיעורים 13-14: מצגות של הסטודנטים.

מבוא לסוציולוגיה ארגונית

פרופ' אביעד רז
יום א' 14-16 סמ' ב'
בחירה – תואר ראשון

תיאור הקורס

הקורס מציג סקירה של עיקרי הסוציולוגיה הארגונית דרך הפרדיגמות השונות שנוצרו בה ושינו אותה, והדגשת פניו השונים של הארגון ומשתתפיו כתופעה חברתית הכוללת אובייקטים, סובייקטים ותהליכים. דרך הצגת הפאזל התיאורטי ומקרי מחקר מדגימים, נדון בדילמה של תיאוריה כוללת לעומת "ארגז כלים" תיאורטי, וביחס שבין תיאוריה ארגונית לפרקטיקה של פיתוח ארגוני ויעוץ ארגוני.

הרכב הציון

בחינה – 100%

ספרי עזר

Scott, Richard. 1998. *Organizations: Rational, Natural, and Open Systems*. NJ: Prentice Hall.

Grusky, Oscar & George Miller (Eds.) 1981. *The Sociology of Organizations*. NY: The Free Press

תוכנית הקורס ופריטי קריאה

מבוא: התופעה הארגונית – מה אנחנו חוקרים?

סמואל, יצחק. ארגונים. עמ' 19-56

"מלחמת הפרדיגמות" בתיאוריה הארגונית: מפה כללית

גישות רציונליות (כלכליות, ניהוליות, פונקציונליסטיות, מערכתיות)

סקוט, עמ' 33-37

-תיאוריה רציונלית סגורה (פנים-ארגונית): טיילור, ובר, בבלס
-תיאוריה רציונלית פתוחה I (מערכתית): פארסונס - פוזיטיביזם ארגוני, מודל AGIL וגישת המערכות
Turner, J.H. (1986). *The Structure of Sociological Theory*, "The Analytical Functionalism of Talcott Parsons". Dorsey: Chicago, Pp: 57- 73.

למידה ארגונית

פיטר סנג'י (1995). מבוא. מתוך ספרו "הארגון הלומד".

-תיאוריה רציונלית פתוחה II (ארגון-סביבה):

תיאוריית התליות (contingency theory) והגישה האקולוגית

Shane, S. & L. Kolvereid (1995). "National environment, strategy, and new venture performance: a three country study." *Journal of Small Business Management*, 33,2, 37-51

גישות חברתיות ("טבעיות", פרשניות, יחסי אנוש, קונפליקט) – הארגון כסובייקט

סקוט, עמ' 56-82

-תיאוריה חברתית סגורה (פנים-ארגונית)

-ה"תארגנות": הארגון כתהליך חברתי של סטרוקטורציה

Heracleous, L. & Barrett, M. (2001). "Organizational Change as Discourse: Communicative Action and Deep Structures in the Context of Important Technology Implementation". *The Academy of Management Journal*, 44 (4): 755-778.

-תיאוריה חברתית פתוחה

סקוט, עמ' 82-101

תרבות ארגונית

אביעד רז, (2004). מבוא, מתוך "תרבות ארגונית".

תיאוריה ניאו-מוסדית

DiMaggio, P.J. & Powell, W. W. (1991). "The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields". In: Powell, W.W. & DiMaggio, P.J. (Eds.), *The new institutionalism in organizational analysis*. Chicago: University of Chicago press.

או בתרגום לעברית

דימאג'יו, פ. ו. פאואל (1991). "שיבה אל כלוב הברזל" בתוך מקראה בסוציולוגיה של ארגונים, האו"פ, 2010, עמ' 328-352

Zilber, T.B. 2007. "Stories and the Discursive Dynamics of Institutional Entrepreneurship:

The Case of Israeli High-Tech After the Burst of the Bubble". *Organization Studies*, 28 (7):

1035-1054.

שבירת דיכטומיות

רציונלי/חברתי? בדיקה אמפירית של "היפותיזת העוצמה הכפולה" של עציוני

Johnston & Snizek (1991). Combining Head and Heart in Complex Organizations: A test of Etzioni's Dual Compliance Structure hypothesis. *Human Relations* 44(12)

צורות ארגוניות חדשות, אותה תיאוריה?

תיאוריה ארגונית ויעוץ ארגוני

Van De Ven, A. & Johnson, P., E. (2006). "Knowledge for Theory and Practice". **The Academy of Management Review**, 31 (4): 802-821.

Davis, G. F. & Marquis, C. (2005). "Prospect For Organization Theory in The Early Twenty-First Century: Institutional Fields And Mechanisms". **Organization Science**, 16: 332-343.

מבוא לשיטות מחקר איכותניות

102-1-0149

ד"ר יוליה לרנר

julialer@bgu.ac.il

ד"ר לימור מעודד-דנון

danonlim@bgu.ac.il

צוות תרגול:

תרגיל יום א': דורין קסל doreenk@post.bgu.ac.il

שעת קבלה: יום א' 10:00-11:00 בתיאום במייל

תרגיל יום ד': עתליה ישראלי-נבו atalia.in@gmail.com

שעת קבלה: יום ד' 11:00-12:00 בתיאום במייל

מטרתו של הקורס היא להפגיש את הסטודנטים עם אחת הפרדיגמות הדומיננטיות במדעי החברה של היום – המחקר האיכותני הפרשני – תוך כדי למידה של מושגים מרכזיים של הפרדיגמה והתנסות פרקטית בשיטות למחקר אמפירי שהיא מציעה.

הקורס בנוי מארבע יחידות כאשר כל אחת מהן מוקדשת לאסטרטגיית מחקר מובחנת בפרדיגמת המחקר הפרשני האיכותני:

אסטרטגיה מחקרית של ניתוח שיח אשר מעניקה מרכזיות לדרכי ניסוח, רטוריקה של הכוח וסמכות הידע המיוצרים דרך השפה הרשמית והכתובה;

אסטרטגיית המחקר הנרטיבי הפונה לקולו של הסובייקט הנחקר כמקור להבנת המציאות החברתית-תרבותית ושיטתה המרכזית היא ראיון עומק;

אסטרטגיית המחקר האתנוגראפי ששמה במרכז מגע בלתי אמצעי עם המציאות הנחקרת ושיטתה המרכזית היא תצפית, תיאור ושיחה;

והאסטרטגיה המחקרית האחרונה תעסוק בניתוח טקסט שאינו מילולי. היא מחברת יחד את קריאת המרחב (space) כפריזמה לניתוח תופעות חברתיות-תרבותיות ופענוח מחקרי של חפצים ואובייקטים פיזיים (artifacts) כמגלמים בתוכם משמעויות חברתיות-תרבותיות.

כל אחת מהאסטרטגיות הללו צומחת מתוך תפישות תיאורטיות פילוסופיות, ומביאה איתה מושגים תיאורטיים ממדעי הרוח והחברה. לכן, במהלך ההכרות וההתנסות עם האסטרטגיות נתייחס ליסודות של פנומנולוגיה והרמנויטיקה, תפישת "ההבניה החברתית של המציאות", גישת ה-Verstehen של מקס וובר והגישה פרשנית של קליפורד גירץ, חקר של מיקרו-היסטוריה, ותפישת "השיח" של מישל פוקו לפענוחם של יחסי הכוח, לגישת "התיאוריה המעוגנת בשדה".

הקורס נלמד במקביל בשתי הקבוצות (א' וב'), לכל קבוצה צמודה עוזרת הוראה/מתרגלת (דורין ועתליה), ואין לעבור מקבוצה אחת לאחרת. כל אחת ממרצות הקורס תלמד שתיים מהאסטרטגיות המחקר. באמצע הסמסטר המרצות יחליפו קבוצות לצורך המשך ההוראה, המתרגלות ילוו את הקבוצות לאורך כל הסמסטר. השיעורים הראשון והאחרון יהיו משותפים לשתי הקבוצות.

חובות הקורס ומבנה הציון

הנוכחות בשיעורים הכרחית להצלחת הקורס, ולכן הינה חובה ותיבדק כל שיעור. אי עמידה בדרישת הנוכחות תוביל לאובדן נקודות ואף עשויה לגרום לפסילה של הקורס. התנסויות בשתיים מאסטרטגיות המחקר הנלמדות (ניתוח שיח וניתוח נרטיבי) שתדווחנה בכתב ובעל פה בכיתה. שני הדיווחים יהוו יחד 20% מהציון בקורס. עבודה אינטגרטיבית שתתבסס על ההתנסויות המחקריות. תהווה 60% מהציון בקורס. מועד ההגשה האחרון הוא ה-3.8.15. ההתנסויות המחקריות והעבודה האינטגרטיבית יעשו בזוגות. בוחן על חומר הקריאה של הקורס. הבוחן יתקיים ב-12.6, ויהווה 20% מהציון הסופי.

התנסויות, דיווחים ועבודה אינטגרטיבית מסכמת במהלך הקורס הסטודנטים מחויבים בהתנסות מחקרית בשתיים מהאסטרטגיות המחקריות הנלמדות בקורס: המחקר מסוג ניתוח-שיח והמחקר הנרטיבי. הסטודנטים ידווחו על כל אחת מההתנסויות, פעם אחת באמצעות הצגה בכיתה של כ-10 דקות, ופעם שנייה באמצעות הגשת דיווח בכתב של כ-350 מילים. כל אחד מהדיווחים יהווה 10% מהציון. העבודה האינטגרטיבית המסכמת תהווה עיבוד של ההתנסויות המחקריות וניתוחן לאור הידע הנלמד בקורס. העבודה תהווה 60% מהציון הסופי. שותפים להכנת המטלות ישתתפו בקבוצה אחת (בהנחיית דורין או בהנחיית עתליה). הדיווח הראשון בכתב יוגש עד ה-11.5. הדיווח השני יוגש עד ה-24.6.

תרגיל

עבודה בקבוצות התרגיל היא מרכיב חיוני וחשוב מאוד בקורס. התרגיל בקורס אינו מהווה רק "כלי עזר" להבנת החומר, אלא זירה בה מתקיימים תרגול ואימון של פרקטיקות מחקר הנלמדות בקורס. מפגשי התרגיל יעבדו גם במתכונת של סדנאות בהן התלמידים ידונו בהתנסויות המחקריות שלהם, יציגו בכיתה

את החומר האמפירי שאספו במהלך ההתנסויות, ישוּוּ ביניהן לאור המושגים וחומרי הקריאה הנלמדים בקורס.

חומר הקריאה

הקורס מלווה בקריאה של טקסטים שהם ברובם דוגמאות מחקריות לסוגיות הנלמדות בשיעורים. במהלך הקורס יושם דגש על חובת הקריאה, הבנתה ושימוש בה. פריטי הקריאה יקבלו התייחסות בהרצאות ובקבוצות התרגיל. פריטי הקריאה נמצאים באתר הקורס. ב-12.6 ייערך בוחן קריאה על חומרי הקריאה, המהווה 20% מהציון הסופי בקורס.

ניתן יהיה להגיש ערעור עד שבוע מיום החזרת העבודות (להגשה – עבודה מקורית בדוקה +דף הסבר עם תוכן הערעור), העבודה תיבדק מחדש על ידי נציגה אחרת של צוות הקורס והתשובה תוחזר תוך עשרה ימים.

מיגדר, פמיניזם וחברה

דר' ניצה ברקוביץ
שעת קבלה: יום ג' 15-16, חדר 372
(יתכנו שינויים ברשימת המאמרים)

מטרת הקורס:

מגדר – האופן בו אנו מפרשים ומבינים את ההבדלים בין גברים ונשים - הינו קריטריון מרכזי המארגן את החיים החברתיים של יחידים (מערך הזדמנויות, חסמים זהויות) ומונח בבסיס כל המוסדות החברתיים (פוליטיים, כלכליים ותרבותיים). הסדר המיגדרי בנוי על יצירת קטגוריות (המסתמכות על "הבדלים בין המינים") ועל יצירת היררכיה ביניהם. מטרת הקורס הינה להבין את התהליכים המייצרים את הסדר המגדרי ואת הזהויות המגדריות, להתחקות אחר הדינמיקות המשמרות אותם ולזהות להצביע גם האפשרויות לשינוי חברתי. נלמד כיצד מתקשר מבנה הכוח המגדרי עם מבני כוח אחרים כמו גזע, אתניות ומעמד ונבין כיצד דרכי החשיבה הפמיניסטיות השונות משמשות הן כלי לבניית תיאוריה ולניתוח בקורתי של החברה והן אמצעי לפעולה לשינוי חברתי.

דרישות הקורס:

1. קריאת מאמרי החובה (מצוינים ב *) המאמרים מצויים באתר הקורס.
2. כתיבת ארבעה דוחות קריאה במהלך הסמסטר בהתאם לשאלות מנחות שיינתנו מראש. הדוחות יכתבו על מאמרים שברשימת הקריאה, לפי בחירת הסטודנט/ית. אבל יש להגישם לפני השיעור בו דנים בהם. אורך הדוחות לא יעלה על 500 מילים (כעמוד אחד).
- הציון על הדוחות הינו עובר/לא עובר. על מנת להיות זכאים להגיש את עבודת הבית (עבודת הסיכום) יש לקבל ציון 'עובר' על ארבעתם כך שבמידה וסטודנט/ית קיבל/ה ציון 'לא עובר' עליה/יו להגיש דוח נוסף.
3. עבודת בית – יש להגיש ב 26.6.14

עבודת בית – 100% מהציון.

ספרות עזר – רקע והשלמה לנושאי הקורס (קריאות רשות)
יזרעאלי דפנה, פרידמן אריאלה, דהאן-כלב הנרייט, הרצוג חנה, חסן מנאר, נוה חנה, פוגל-ביז'אוני
סלילביה 1999. *מין מיגדר פוליטיקה*, תל אביב: קו אדום, הקבוץ המאוחד.
באום דלית ואחרות (עורכות) 2006. *ללמוד פמיניזם – מקראה*. תל אביב: האגודה הישראלית ללימודים
פמיניסטיים ולחקר המגדר, מגדרים הקיבוץ המאוחד.
ינאי ניצה ואחרות (עורכות) 2007. *דרכים לחשיבה פמיניסטית – מבוא ללימודי מיגדר*. תל אביב:
האוניברסיטה הפתוחה.

<http://www.gendersite.org.il> אתר האגודה ללימודים פמיניסטיים

מיגדר ולימודי מיגדר
* חנה הרצוג. 2006. "מיגדר". בתוך אי/שוויון בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת הספרים של
אוניברסיטת בן גוריון בנגב. ע' 220-227.
* דרור ורמן. 1998. "מין בשאינו מינו: השבלייה דה-און והתפתחות הג'נדר באנגליה על סף העידן
המודרני" זמנים, 62, ע' 72-82.

צפייה בסרט קצר *Dorothy/Billy Tipton*

http://www.dailymotion.com/video/xfcz0o_the-strange-story-and-remarkable-life-of-billy-tipton-repor_news

גרוס, אייל. 2005. "התחזות כאדם אחר: חיקוי ומרי מגדרי במשפט של חן אלקובי" מתוך: משפטים על אהבה, בעריכת [ארנה בר-נפתלי](#) ו**חנה נות**. ת"א: רמות, עמ' 365-413 (רשות)

* הרצוג, חנה. 2000. "ידע, כוח ופוליטיקה פמיניסטית". בתוך ח. הרצוג (עורכת) *חברה במראה*, תל אביב: הוצאת רמות, עמ' 269-293.

פמיניזמים (feminisms)

* ברקוביץ, ניצה. 2006. "פמיניזם". מתוך: אי/שוויון, בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת אוניברסיטת בן גוריון. עמ' 324-331.

* קמיר, אורית. 2002. *פמיניזם, זכויות ומשפט*. האוניברסיטה המשודרת. משרד הבטחון.
פרק א'. "פמיניזם – תיאוריה ואקטיביזם" 17-30. (רשות).
* פרק ב'. "ההיסטוריה של התנועה הפמיניסטית ומושגי יסוד" 31-48.
* פרק ד'. "הזכות לשוויון". 61-71.

* פוגל-ביזאוי, סלביה. 2010. "הנשמע קולן? זרמים פמיניסטיים כיום בישראל", פנים, רבעון לתרבות, חברה וחינוך, 49, 46 – 55.

* דגן, נגה. 1996. משבר הזהויות בפמיניזם. מצד שני, גליון 4, עמ' 28-31.
מוסף פמיניזם מזרחי. 1996. מתוך: מצד שני. 5-6. עמ' 25-39

* בל הוקס. 2002 (2000). פמיניזם זה לכולם. חיפה: פרדס.
"מאבק מעמדי פמיניסטי". עע' 46-52.
"נשים בעבודה". עע' 57-62.
"גזע ומגדר". עע' 63-67.

דהאן-כלב, הנרייט. 2006. פמיניזם מזרחי, פוסט קולוניאליזם וגלובליזציה. תרבות דמוקרטית, 10, 135-161 (רשות).

פרטי/משפחתי/ביתי וציבורי

א.א. מילן. *פו הדב*. "פרק שביעי בו מופיעים קנגה והגור ביער וחזרזיר טובל באמבטיה". הוצאת מחברות לספרות. עע' 86-101.

* הרצוג, חנה הרצוג. 1994. "פרק 2: נשים ופוליטיקה: השסע בין הפרטי והציבורי" מתוך: נשים ריאליות. מכון ירושלים לחקר ישראל. עע' 26-35.

* יזרעאלי, דפנה. 2001. "יחסי עבודה משפחה: המקרה של נשים במעמדות הביניים בישראל" *האשה ביהדות, סדרת דיונים מס' 7*. "מעשה ידיה": *אשה בין עבודה ומשפחה*, בעריכת טובה כהן. אוניברסיטת בר אילן. עע' 3-16.

משפחה, הורות וזוגיות

*משפחות בישראל בתחילת האלף (נתונים)

*ביז'אוי, סילביה. 2009. משפחות בישראל: מגמות ומאפיינים. כוורת, גליון 17.

* ערן-יונה, מיטל. 2013. "ארגון "ישן" אבות "חדשים" " קצינים לוחמים בין הקריירה הצבאית לאבהות".
מגדר: כתב עת למגדר ופמיניזם, גליון 2, ע' 1-26. (כתב העת מקוון).

אבו-רביעה-קוויידר, סאראב. 2010. "התמודדות של נשים בדויות משכילות עם אהבה אסורה, נישואים
וזוגיות". מתוך נשים פלסטיניות בישראל. ואן ליר, הקיבוץ המאוחד, ע' 175-201. (רשות)

הקר, דפנה. 2008. "אבהות: בין תפקיד התנדבותי לתפקיד מובנה". מתוך: הורות במשפט. ת"א:
הקיבוץ המאוחד. ע' 77-89, 147-150 (רשות)

גרוס, אייל. 21.11.06. "עכשיו גם הומו חייב להתחתן?", YNET,
<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3330933,00.html>

כתריאל, תמר. "פקניקים בשטח צבאי: בקורי הורים ורטוריקה של קונצנזוס". מתוך: מילות מפתח: דפוס
תרבות ותקשורת בישראל. תל אביב: זמורה ביתן והוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה. ע' 131-
147

צבא, מלחמה ומיליטריזם

* יזרעאלי, דפנה. 1999, "מיגדור בשירות הצבאי בישראל" תיאוריה וביקורת 14, עמ' 29-59.

* הרצוג, חנה. 2003. "המשפחה הלוחמת: השפעת הקונפליקט הערבי-ישראלי על מעמד הנשים בישראל" מתוך: בשם הביטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה. בעריכת מאג'ד אלחאג' ואורי בן אליעזר. עמ' 401-419.

* ששון-לוי, ארנה. 2003 "גבריות מתוך מחאה" סוציולוגיה ישראלית ה' 1, עמ' 15-47.

אייל גרוס. 2002. "מיניות, גבריות, צבא ואזרחות: שירות הומואים ולסביות בצה"ל במשקפים השוואתיים" פלילים, ט', 95-183. (רשות)

דפנה ברק-ארז. 2007. "על טייסות וסרבניות מצפון: מאבק אחד או מאבקים שונים?" מתוך: דפנה ברק-ארז, שלומית יניסקי-דביר, יפעת ביטון ודנה פוגץ' (עורכות) עיונים במשפט, מגדר ופמיניזם. הקריה האקדמית קרית אונו: הוצאת נבו. עמ' 65-89. (רשות)

עבודה, כלכלה ומשק (הבית)

מעשה באיכר שרצה להיות עקרת בית. מתוך: סיפורים שאהבתי. חזר וסיפר: יהודה אטלס.

The World's toughest job

<https://www.youtube.com/watch?v=HB3xM93rXbY>

* ברקוביץ, ניצה. 1996. "על עקרת הבית והחשבונאות הלאומית", תיאוריה וביקורות, 9: 189-197.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 252 }

יזרעאלי, דפנה. 1999. "המיגדור בעולם העבודה". מין, מגדר, פוליטיקה. . הקיבוץ המאוחד, קו אדום. ע' 167-215.

*יזרעאלי, דפנה. 1997. "מנהלות בישראל" מתוך: נשים הכוח העולה: קידום נשים בעבודה- ניפוח "תקרת הזכוכית". ע' 56-75.

* סער, עמליה. 2011. תעסוקת נשים פלסטיניות בישראל. דוח מחקר, אוניברסיטת חיפה (על החוזה המגדרי).

הלמן, שרה. 2013. כיצד קופאיות, מנקות ועובדות סיעוד הפכו ליזמות: סדנאות מרווחה לעבודה וכניון העצמי הניאו-ליברלי. סוציולוגיה ישראלית, י"ד (2): 312-335.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. נשים וגברים 1990-2009. סטטיסטיקל 112.

http://www.cbs.gov.il/www/statistical/mw2011_h.pdf

פמיניזם, מיגדר והטרו-נורמטיביות: קריאה מחדש לאור התיאוריה הקווירית

* זיו, עמליה 1999. "דנה אנטרנשיונל". בתוך עדי אופיר (עורך) 48ל50: מומנטים ביקורתיים בתולדות מדינה ישראל. ירושלים, תל אביב: מכון ון ליר בירושלים והקיבוץ המאוחד. ע' 401-4011

גרינברג, נורה. 2008. רצח בעיניים: הכחדה סמבולית ועוד דרכים למיגור חתרנות מגדרית. הרצאה שניתנה בכנס 'סקס אחר' 8, הכנס השנתי ללימודיפ להטבי"ם ותיאוריה קווירית. אוניברסיטת תל אביב.

זיו, עמליה. 2014. "צרות קוויריות: דילמות של ידע, כוח וקהילה". בתוך: מתודולוגיות מחקר פמינסטיות, בעריכת מיכל קורמר-נבו, מיה לביא-אג'אי דופנה הקר. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד. ע' 210-228. (רשות)

נצרות, איסלאם, יהדות: מבוא אנתרופולוגי השוואתי

ד"ר ג'קי פלדמן

jfeldman@bgu.ac.il

הקורס פותח צוהר לשלוש הדתות המונותאיסטיות הנפוצות בארץ-הנצרות, האיסלאם והיהדות. מטרת הקורס הן:

- להבין את התפקידים ואת הצרכים שהדת ממלאת עבור הקהילה והמאמין הפרטי.
 - להסתכל על הדת הקרובה אלינו בעיניים השוואתיות.
 - להתנסות בתצפיות על קהילה או טקס דתי חדש לנו.
- לאחר סקירת כמה גישות יסוד לדת, נקיים סיור בהילולת רב חיים חורי, ובהמשך, באתרי דת נוצרים ומוסלמים, ונשוחח עם מנהיגים דתיים. משתתפי הקורס יתבקשו ליישם את הגישות שנלמדו בקורס ולהעלות שאלות חדשות באמצעות ביקורים בתפילות או בפולחנים באתרי דת ושיחות עם מנהיגי דת ומתפללים. תובנות אלו תיוצגנה בעבודה המנתחת את הזירות ואת הטקסים ממבט השוואתי.

דרישות הקורס ומבנה הציונים:

- נוכחות סדירה, קריאה, והשתתפות (חובה) פעילה בשעורים ובסיורים (10%).
- בוחן על החמרים שנלמדו (20%).
- הגשת 2 דו"חות סיור (10%). ביום ראשון, 25 למאי 2014 נשתתף בהילולת רב חיים חורי בבאר-שבע. נקיים גם סיור באתרים נוצריים ומוסלמיים באבו-גוש ובירושלים במהלך חודש אפריל. ההשתתפות חובה.
- עבודה המבוססת על שלוש תצפיות על תפילות ופולחנים בשתי דתות שונות וניתוח משווה על בסיס מאמרים (60%). הנחיות מדויקות יימסרו בהמשך.

ניתן לצלם את מקראת המאמרים בבית הסטודנט. יש להביא את המאמר של השבוע לכיתה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א' , תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 254 }

תוכן שיעורים + קריאת חובה

*ייתכנו שינויים בהמשך!

מס' שיעור	תאריך	נושא	קריאת חובה
1	4.3	הדת מהי? המשותף לדתות הייחוד. עקרונות אמונה.	הקראו הנוצרי. עמודי האיסלאם. י"ג עקרונות היהדות (רמב"ם). חוה לצרוס-יפה, <u>האיסלאם: קווי יסוד</u> , אוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 1980, עמ' 30-43.
2	11.3	פנומנולוגיה: הדת כהתגלות על-אנושית. ארכטיפים וקדושה.	רודולף אוטו, <u>הקדוש</u> , ע' 10-16, 25-36.
3	18.3	גישות פסיכולוגיות לדת - הדת כאשליה או כארכטיפ פסיכולוגי	פריד, <u>התרבות והדת</u> , (עתידה של אשליה, פרקים 1,2) ע' 75-83, (תרבות ללא נוח, פרקים 3-6) ע' 39-55. Carl Jung, "The Spiritual Problem of Modern Man", in <i>The Portable Jung</i> , pp. 464-471.
4	25.3	דרכהיים – ייצוגים קולקטיביים,	Emile Durkheim, <i>The Elementary Forms of Religious Life</i> , translated by Carol Cosman, Oxford, 2001, pp. 35-46; 162-168.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 255 }

	הדת כמקדשת את החברה		(א.א. אונס-פריצ'רד, <u>תורות של דת פרימיטיבית</u> , תל אביב, 1999, ע' 60-89.)
5	מעגל השנה – החגים	1.4	מירצ'יאה אליאדה, <u>המיתוס של החזרה האין-סופית</u> , תל אביב, 2000, ע' 10-37.
6	סיור בירושלים בנושא דתות	6.4 או 8.4 (תאריך הסיור עלול להשתנות)	חמרי קריאה יינתנו בהמשך
7	עלייה לרגל	22.4	סרט על החאג' חוה לצרוס-יפה, <u>עוד שיחות על האיסלאם</u> , אוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 1985, עמ' 16-22, 78-84.
8	תפילה	29.4	ספר התפילות הרומי קאתולי/ פרוטסטנטי, קטעי הסידור. חננאל מאק, <u>תפילה ותפילות</u> , ראובן מס, ירושלים, 2006, עמ' 11-33, 44-47. חוה לצרוס-יפה, <u>אסלאם-יהדות – יהדות-אסלאם</u> , האוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 2003, עמ' 51-57. <u>רשות</u> : Mauss, Marcel. 2003. <i>On Prayer</i> , Edited and with an introduction by W.S.F. Pickering, New York: Durkheim Press/Berghahn Books, pp. 12-13, 21-37, 49-57)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 256 }

מקס ובר, <u>על הכריזמה ובניית המוסדות</u> , עמ' 1-16, 157-175.	סמכות דתית	13.5	9
Tucker, J. 2002. "New Age Religion and the Cult of the Self. Society, 39 (2): 46-51 יוני גארב, "התעוררות המסיטיקה כתופעה יהודית, ישראלית, וגלובאלית", מתוך <u>יחידה הסגולות יהיו לעדרים</u> , מכון הרטמן, ירושלים, 2005, עמ' 185 – 224.	חילון והיקסמות העולם מחדש – הרצאת אורחת – רחל וורצברגר	20.5	10
סיור והשתתפות בהילולה בשעות אחה"צ אלקס ויינגרוד, "הצדיקים צועדים קדימה <u>ישראל; אנתרופולוגיה מקומית. בעריכת אורית אבוהב [ואחרים]. תל-אביב: צ'ריקובר, 1998</u>	הילולת רב חיים חורי	25.5 יום ראשון החל משעה 16.00!	
קליפורד גירץ, <u>עיונים באיסלאם</u> , פרק ד' חוה לצרוס-יפה, <u>אסלאם-יהדות – יהדות-אסלאם</u> , האוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 2003, עמ' 17-28, 43-50.	בוחר על מאמרים + כתבי קודש, פרשנות, ודת עממית בנין 98 חדר 001	27.5	11
	אין שיעור	10.6	12
קריאת קטעי ברית החדשה: מתי פרק כ"ג, מעשי השליחים 1-2, 27-36, הבשורה על פי יוחנן, פרקים 1-5, קטעי אפוקליפסה של יוחנן.	משיחיות ואסכטולוגיה	17.6	13

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א' , תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 257 }

יוסף דן, <i>המשיחיות היהודית</i> , עמ' 11-12, עמ' 178-203.			
חזה לצרוס-יפה, <u>עוד שיחות על האיסלאם</u> , האוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 1985, עמ' 66-71.			
מיכל קרבלי, "לראות את הבלתי-נראה; להאמין בלא- יאומן:פרויקט האמונה המשיחיסטית בחב"ד בעקבות פטירת הרבי" – תדפיס.			

ספרים בעברית לקריאה נוספת ולהיעזרות בכתיבת העבודות (ממבוא למדע הדתות, אונ' ת"א):

אנתרופולוגיה וסוציולוגיה של הדת

יונג, ק. ג. תשובה לאיוב, תל אביב: רסלינג, 2005, עמודים 19-47.

רבי משה בן מימון, מורה נבוכים, תרגום: מיכאל שוורץ, תל אביב: אוניברסיטת תל אביב, 2002, חלק ג פרקים כב-כג

אוונס-פריצד, אדוארד. 1988 תורות של דת פרימיטיבית. ירושלים: מוסד ביאליק,

בילו, יורם. 1997 "התרבות העממית בעידן פוסטמודרני: סיפור אישי". תיאוריה וביקורת. 10: 37-54.

ברגר, פיטר ל., 1970. הזמנה לפגישה עם הסוציולוגיה. תל-אביב: עם עובד, ספרית אופקים.

גירץ, קליפורד. 1990. "הדת כמערכת תרבותית. בתוך פרשנות של תרבויות. ירושלים: כתר, עמ' 89-122.

וובר, מקס. 1984. האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם. עברית: ברוך קורא, תל-אביב: עם עובד. חלק ראשון, פרק שני: "רוח הקפיטליזם" (עמ' 19-34). חלק שני, פרק שני: "האסקזה ורוח הקפיטליזם" (עמ' 67-90).

טרנר, ויקטור. 2004. "לימינאליות וקומיוניטס" בתוך התהליך הטקסי: מבנה ואנטי-מבנה. תל אביב: רסלינג. עמ' 88-115.

סיון, עמנואל אלמונד, גבריאל ואפלב, סקוט (2004), קנאות דתית מודרנית, ת"א: ידיעות אחרונות, עמ' 107-29; 261-288.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א' , תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 259 }

לוי-שטראוס, קלוד. 1980. "עילותם של סמלים", בתוך שוקד, מרקס ודשן (עורכים), פרקים באנתרופולוגיה חברתית. ירושלים: שוקן, עמ' 235-244.

דגלס, מרי. 2004. "טומאה חילונית (התועבות שבספר ויקרא)". בתוך טוהר וסכנה. תל-אביב: רסלינג, עמ' 55-81.

סוגיות יסוד בסוציולוגיה היסטורית

ד"ר דניאל דה מלאך
danield@sapir.ac.il

צ'רלס רייט מילס טען כי כל "סוציולוגיה ראויה לשמה היא סוציולוגיה היסטורית". בקורס זה נבחן מבחינה תיאורטית את היחסים בין היסטוריה וסוציולוגיה, ונכיר גישות מרכזיות לניתוח סוציולוגי-היסטורי שהתפתחו מאז אמצע המאה העשרים. גישות אלה והשאלות העומדות בבסיסן ייבחנו הן בקונטקסט הרחב בו הן עוצבו, והן בהקשר של מדינת ישראל.

חובות הקורס
ציון הקורס ייקבע על סמך בחינה. הבחינה תכלול חלק אחד שיבחן בקיאות במאמרים וחלק שני שיבחן יכולת אינטגרציה של חומר הקריאה וההרצאות.
קריאת המאמרים הרלבנטיים לפני השיעור היא מפתח להבנת ההרצאות.

חומר רקע מומלץ: אריק הובסבאום (1999): "תור הזהב" בתוך: עידן הקיצוניות, המאה העשרים הקצרה 1914-1991, תל אביב, עם עובד, עמ' 205-232.

תכנית הקורס

1. מבוא

מבט סוציולוגי על מחלוקת ההיסטוריונים בישראל.

א.פפה אילן (2002). "פרשת טנטורה"

ב. גלבר, יואב (2003). "על מצבה של ההיסטוריוגרפיה בישראל"

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 261 }

ג. אייזנשטדט שמואל נוח (1967) "תהליכי התמורה בסדרי החברה, המדיניות

והתרבות בעת המודרניזציה"

ד. אייזנשטדט, שמואל נוח (1989). "הערות סיכום", "קליטת העולים,

השתלבותם, והתפתחות הבעייה העדתית"

6-8 פרספקטיבות נאו ובריאניות ונאו מרקסיסטיות (הגל השני?)

א. Tilly Charles (1990) "Soldiers and States in the 1990's"

ב. Amin, Samir (1978): "The Era of Nasserism" (1952-1967)

ג. Levi, Yagil. (2009) – "Structured Bellicosity: Was the Israeli

Arab Conflict Originally Inevitable?"

9-10. המפנה התרבותי, פמיניזם ופוסטקולוניאליזם (גל שלישי?).

ב. הולט, אן (1992). "לידתו של פולחן האמהות"

שוחט, אלה (2001). "זכרונות אסורים והרהורים גלויים: קולומבוס, פלסטין, ויהודים ערבים".

11-12 בחזרה למפגש עם ההיסטוריונים. האם יש מקום לפשוטי העם ולארועים בסוציולוגיה

ההיסטורית?

Thompson, Edward Palmer (1963). "Exploitation"

Sewel William (2005). "Three Temporalities: Towards an Eventful Sociology"

13. סיכום

קריאת רשות:

דה מלאך דניאל (לא פורסם). התנועה הקיבוצית והמאבק לשליטה יהודית בקרקע: לפני מלחמת 1967,

ואחריה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

רשימה בבליוגרפית

אייזנשטדט שמואל (1967). "תהליכי התמורה בסדרי החברה, המדיניות והתרבות בעת המודרניזציה" בתוך: *פרקים בניתוח תהליכי המודרניזציה*, ירושלים, אקדמון, עמ' 62-90.

אייזנשטדט שמואל נוח (1989). "הערות סיכום", "קליטת העולים, השתלבותם, והתפתחות הבעייה העדתית", בתוך *החברה הישראלית בתמורותיה, ירושלים, מאגנס*, עמ' 304-333, 535-543.

גלבר, יואב (2003). "על מצבה של ההיסטוריוגרפיה בישראל", בתוך: *תשובה לעמית פוסט ציוני*, ערך טוביה פרילינג, ידיעות אחרונות, תל אביב, עמ' 109-115, 125-141, 155-169.

דה מלאך דניאל (לא פורסם). התנועה הקיבוצית והמאבק לשליטה יהודית בקרקע: לפני מלחמת 1967, ואחריה.

הולט, אן (1992). "לידתו של פולחן האמהות" בתוך *חיים ששוויים פחות*, עם עובד, תל אביב, עמ' 234-247.

פפה, אילן (2002). "פרשת טנטורה", *תיאוריה וביקורת* 20, 191-218.

שוחט, אלה (2001) "זיכרונות אסורים והרהורים גלויים: קולומבוס, פלסטין ויהודים-ערבים", בתוך *זכרונות אסורים: לקראת מחשבה רב-תרבותית*, תל-אביב: בימת קדם לספרות, עמ' 298-344.

Amin Samir (1978): 'The Era of Nasserism (1952-1967)' in *The Arab Nation*, London: Zed Press, pp. 50-64.

Levy, Yagil (2009). Structured bellicosity: Was the israeli-arab conflict originally inevitable? *Journal of Historical Sociology*, 22(3), 420-444,

Sewel William (2005). "Three Temporalities: Towards an Eventful Sociology" in *Logics of History, social theory and social Transformation*, Chicago: Chicago University Press, pp. 81-123.

Tilly Charles (1990) "Soldiers and states in 1990", in *Coercion, Capital, and European States*, Oxford: Basil blackwell, pp. 193-225.

Thompson, Edward Palmer (1963). "Exploitation", in: *The making of the English Working Class*, Hammonsworth: Penguin. pp. 208-231.

סוציולוגיה פוליטית

פרופסור לב גרינברג

הקורס מיועד להקנות כלים בסיסיים להבנת תיאוריות של סוציולוגיה פוליטית תוך כדי הצגת דיונים מרכזיים בתחום. הקורס דן בשאלת הסמכות, המפלגות, אליטות והמדינה; ומנתח מאבקים בין מעמדות, קבוצות אתניות, לאומיות וצבא. לבסוף הוא בוחן את מהותה של הדמוקרטיה כמנגנון להכלת קונפליקטים ומגבלותיה. קריאת החומר הביבליוגרפי היא חובה. מטלות במשך הסמסטר: הגשת 4 דו"חות קריאה ונוכחות בשיעור. בסוף הסמסטר תתקיים בחינה.

רשימה ביבליוגרפית

1. Weber M. "Politics as a Vocation".
2. C.W. Mills, "The Structure of Power in American Society"
3. Hanna Arendt, "On Violence".
4. Rustow, D.A. (1970) "Transitions to Democracy: Toward a Dynamic Model".
5. Bourdieu, P. "Delegation and Political Fetishism"
6. אנדרסון, ב. "קהילות מדומיינות" פרקים 1-2.
7. Tilly, C. "How War Made States and Vice Versa"
8. Michael Mann, "The Dark Side of Democracy: Explaining Ethnic Cleansing", Ch. 1
9. Fanon, F. "Spontaneity: Its Strength and Weakness"
10. Stepan, A. "Military Politics in Three Polity Arenas"
11. Collier David and Collier Ruth, "Conclusion: Shaping the Political Arena"
12. Grinberg, Lev Ch. 2 "The Dynamic of Political Spaces", in Politics and Violence.
13. Grinberg, Lev Ch. 9 "Time, Movement, Actors and Masses" in Mo(ve)ments of Resistance.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

סטטיסטיקה ב'

מספר קורס: 102-1-0088

יום ג 14:00-16:00

מרצה: ד"ר אורי ביבי

שעות קבלה: יום ג' 13.00-14.00 בניין 72 חדר 365.

דוא"ל: bibi@sapir.ac.il

מטרות הקורס:

למידת הרציונל ודרכי יישום של מבחנים סטטיסטיים לצורך בחינת השערות שעולות ממדגם.

מבנה הקורס:

רציונל תהליך ההסקה הסטטיסטית

התפלגות הדגימה

בדיקת השערות ביחס לממוצע בודד כאשר שונות המשתנה באוכלוסייה ידועה - Z לממוצע יחיד

בדיקת השערות ביחס לפרופורציה יחידה - Z לפרופורציה

מצבי החלטה: טעות מסוג ראשון ושני, רמת ביטחון ועוצמת מבחן

בדיקת השערות ביחס לממוצע בודד כאשר שונות המשתנה באוכלוסייה אינה ידועה - t לממוצע יחיד

בדיקת השערות ביחס להפרש ממוצעים תלויים ובלתי תלויים - t להפרשי ממוצעים

רווח סמך (לממוצע בודד כאשר שונות האוכלוסייה ידועה - Z , או אינה ידועה - t)

בדיקת השערות ביחס להפרש ממוצעים בלתי תלויים בשתי קבוצות או יותר - ניתוח שונות פשוט

מבחן חי בריבוע לאי תלות

מבחן חי בריבוע לטיב התאמה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 268 }

דרישות הקורס:

נוכחות חובה.

הגשת תרגילים במסגרת הקורס תוכנות סטטיסטיות.

תרגול רצוף של חומר הלימוד מדי שבוע.

ציון עובר לפחות במבחן סוף סמסטר.

מבנה הציון:

בוחן באמצע הסמסטר – 15% (מועד אחד בלבד – מי שאינו נוכח ציונו 0)

מבחן סוף סמסטר - 85%

רשימה ביבליוגרפית:

קריאת חובה:

אין רשימת חובה. חומר הקורס כולו נלמד בכיתה.

קריאת רשות:

כל תכני הקורס (מערכי שיעור, תרגילים ופתרונות) ניתנים לגישה באתר הקורס.

סטטיסטיקה א' למדעי החברה – יחידות 6-11 - האוניברסיטה הפתוחה

סטטיסטיקה למדעי ההתנהגות – אלחנן מאיר – הוצאת דיונון 2000.

קיימים ספרי סטטיסטיקה נוספים בספריית האוניברסיטה. סטודנט המעוניין בכך, יכול לפנות למרצה

הקורס על מנת לקבל יעוץ בנוגע לספר זה או אחר.

תיאוריות אנתרופולוגיות

שיעור:

ד"ר ג'קי פלדמן jfeldman@bgu.ac.il יום שני 18-20, בנין 26 חדר 06
משרד: בנין 72 חדר 382.

מתרגלים:

אלדד לוי levyeld@post.bgu.ac.il יום ד' 16-19.

עומר אלינגר omerelinger@gmail.com יום ד' 12-14, 16-17.

קורס זה מיועד להמחיש את הדרכים בהן אנתרופולוגים רואים ומבינים את העולם. הוא בונה על קורס התיאוריות בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה (סמסטר א'), ומדגיש את התרומות הייחודיות של האנתרופולוגיה להבנת התרבות והחברה - התמקדות על האחר והזר, והאתנוגרפיה כשיטה להכרת האדם. האנתרופולוגיה היא דרך להפוך את הזר למוכר ואת המוכר לזר. כל זאת, כאמצעי להכיר ואף לחגוג את הרב-גוניות האנושית, להעלות שאלות על האדם כיצור חברתי, ולהיעזר במבט ההשוואתי בכדי להפוך את החברה והתרבות שלנו לאפשרות אחת מבין רבות. מאז שנות ה-80, האנתרופולוגיה עברה סידרה של משברים שהפכו אותה להרבה יותר ביקורתית כלפי עצמה, ויותר מודעת לתפקיד שלה בקיום ובכינון מערכות כוח קיימות (קולוניאליזם, הגמוניה גברית, גזענות, ועוד). הפנמת מבטים אלו הפכה את האנתרופולוגיה ליותר רפלקסיבית, אך גם לפחות בטוחה בכוחה של כל תיאוריה להסביר את המציאות. נלמד על השינויים שחלו בשדות האנתרופולוגיים ובחברות החוקרים שהולידו פרדיגמות חדשות. נעשה כן תוך השוואה בין גישות שונות לתופעות משותפות – לעתים באמצעות קריאת שני מאמרים שונים - הראשון שמשקף גישות שהתגבשו טרם משבר הייצוג, והשני לאחריו: למשל, בנושאי פמיניזם, נוסטלגיה ותיירות, צרכנות, ועוד. השיעורים יספקו רקע על התנאים ההיסטוריים, הפוליטיים והחברתיים שהביאו לצמיחת הגישות השונות, תוך הבאת דוגמאות מזירות שונות בעולם. נשאל איך המחקר על הזר והמרוחק יכול להעלות שאלות על המוכר והקרוב לנו. חלק מהגישות יתקשרו לחומרים שנלמדו בסמסטר א'. התרגילים יעסקו במאמרים אתנוגרפיים שממחישים את הגישות שנלמדו בכיתה ושמעלים שאלות חדשות. במקרה של מאמרים קשים או עמוסים במיוחד, השיעור יעבוד בצמוד למאמר, כאשר התרגילים ישלימו את ההבנה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 270 }

המאמרים לקריאה יועלו לאתר המודל. מומלץ להביא עותק בכתב של המאמר הרלבנטי לכל תרגיל, כך שתוכלו להוסיף הערות שלכם.

חובות הקורס:

נוכחות חובה והשתתפות פעילה בתרגילים כולל קריאת מאמרים - 15%. לא ניתן לעבור ממתרגל למתרגל. כתוצאה מביטולי תרגילים (בגלל חופשות) במהלך הסמסטר, ייתכן שהמאמר הקשור לשיעור יילמד שבוע או יותר מאוחר יותר.

בוזן אמצע סמסטר על מאמרים ושיעורים - 25%

מבחן סופי על כל השיעורים והמאמרים - 60%

שיעור מספר	תאריך שיעור	תאריך תרגיל	נושא	מאמר
1	9.3	11.3	מבוא – סקר היסטורי של האנתרופולוגיה: בין האחר לאנחנו, בין הפרטיקולרי לאוניברסאלי, בין המדעי להיסטורי	קרובר, שמונה עשרה הצהרות ³⁹
2	16.3	18.3	פונקציונליזם, סטרוקטורליזם ומעבר - דגלאס וטרנר – ריטואל ומשבר	Kertzer, Ritual, Politics, Power ⁴⁰
3	23.3	25.3	הגישה הפרשנית לתרבות - גירץ	גירץ, תיאור

³⁹ א"ל קרובר, "שמונה עשרה הצהרות" בתוך תיאוריה אנתרופולוגית: מבוא היסטורי, ר' ג'ון מק'גי וריצ'רד לי

וורמס, עורכים, האוניברסיטה הפתוחה, 2013, כרך א', עמ' 195 – 204.

⁴⁰ David Kertzer, "Ritual, Power and Politics" in Readings in Ritual Studies, Roland Grimes, ed., Prentice-Hall, Upper Saddle River, NJ, 1996, pp. 335-352.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 271 }

גדוש ⁴¹				
Clifford, On Ethnographic Authority ⁴²	משבר הייצוג 1 – איך כותבים על האחר?	15.4	13.4	4
Wolf, Europe and the People without History ⁴³	אנתרופולוגיה, קולוניאליזם, היסטוריה.	29.4	20.4	5
לביא וסבידנברג, בין ובתוך גבולות התרבות ⁴⁴	משבר הייצוג 2 – מי מדבר? אנתרופולוגיה של היליד	6.5	27.4	6
אורטנר, אישה לגבר = טבע לתרבות? ⁴⁵ + סטולר,	פמיניזם – מפרדיגמות אוניברסאליות של דיכוי אל הקשר לקולוניאליזם וגזע	13.5	4.5	7

⁴¹ קליפורד גירץ, "תיאור גדוש" לקראת תיאוריה תרבותית", בתוך פרשנות של תרבות, כתר, 1990, עמ' 40-15.

⁴² James Clifford, "On Ethnographic Authority", Representations 2 (1983): 118-146.

⁴³ Eric Wolf, Europe and the People without History, Berkeley, University of California, 1982, pp. 3-23.

⁴⁴ סמדר לביא וטד סבידנברג, "הין ובתוך גבולות התרבות", תיאוריה וביקורת 7, 1995, עמ' 67 - 86.

מאמר רשות:

Kirin Narayan, "How Native is a 'Native' Anthropologist", American Anthropologist 95(3), 1993, pp. 671-686.

⁴⁵ שרי ב' אורטנר, "האם היחס בין אישה לגבר הוא כיחס שבין טבע לתרבות?", בתוך תיאוריות אנתרופולוגיות,

כרך א', עמ' 511-528.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 272 }

הפוליטיקה של גזע ומוסריות מינית ⁴⁶				
	בוחן על 6 שיעורים/מאמרים ראשונים.	אפשר שהתאריך ישתנה	8.5 יום שישי	בוחן אמצע סמסטר
McCannell, The Tourist ⁴⁷	מובליות 1 – מהגרים, טכנולוגיה, ניכור ונוסטלגיה, תיירות	20.5	11.5	8
Bauman, From Pilgrim to Tourist ⁴⁸	מובליות 2 – סימולקרה, השפעת המדיה, תפקיד החושים ביצור ידע, זהויות נזילות	27.5	18.5	9
Cushman, Why the Self is Empty? ⁴⁹ Luhmann, Metakinesis ⁵⁰	העצמי המשתנה	3.6	25.5	10

⁴⁶ אן ל' סטולר, "האצלת מכובדות לאימפריה: הפוליטיקה של גזע ומוסריות מינית בתרבויות הקולוניאליות של המאה ה-20", בתוך תיאוריות אנתרופולוגיות, כרך ב', עמ' 683-712.

⁴⁷ Dean MacCannell, The Tourist: A New Theory of the Leisure Class, Schocken, New York, 1976, pp. 17-56.

⁴⁸ Zygmunt Bauman, "From Pilgrim to Tourist – or a Short History of Identity", in S. Hall and P. DuGay (eds.). *Questions of Cultural Identity* (London: Sage), 1996, pp. 19-36.

⁴⁹ Philip Cushman, "Why the Self is Empty", American Psychologist, 45 (1990): 599-611.

⁵⁰ Tanya Luhmann, "Metakinesis: How God Becomes Intimate in Contemporary U.S. Christianity", American Anthropologist 106(3), 2004: 518-528.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 273 }

Roseberry, Yuppie Coffee ⁵¹ שטראוס, מה מריץ את טוני? ⁵²	קומודיפקציה, צרכנות, סוכנות	10.6	1.6	11
Basso, Wisdom Sits in Places ⁵³	מקום וא-מקומיות	17.6	8.6	12

⁵¹ William Roseberry, "The Rise of Yuppie Coffee and the Reimagination of Class in the United States", American Anthropologist 98(4). 1995: 762-775.

⁵² קלודיה שטראוס, "מה מריץ את טוני? הערכה מחודשת של סמכות כמניעים", בתוך תיאוריות אנתרופולוגיות, כרך א', עמ' 565-596.

⁵³ Keith Basso, "Wisdom Sits in Places: Notes on a Western Apache landscape" in Steven Feld and Keith H. Basso, Senses of Place, Santa Fe, New Mexico, School of American Research, 1996, pp. 53-90.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

{ 274 }

Brown, On Resisting Resistance ⁵⁴	אתנוגרפיה ומוסר בעידן הפוסט- מודרני	24.6	15.6	13
		סיכום + הדרכה למבחן	22.6	14

ביבליוגרפיה – קריאת חובה
****ייתכנו שינויים בפריטי הביבליוגרפיה בהמשך.**

⁵⁴ Michael H. Brown, "On Resisting Resistance", American Anthropologist 98(4)
1995, pp. 729-736.

תרבות בהגירה

קורס בחירה לתלמידי שנה א'-- 2015

יום שלישי 11:45 ל13:45

מרצה: ד"ר יוליה לרנר

שעות קבלה: בתאום julialer@bgu.ac.il

תיאור הקורס:

הקורס יעסוק במושגי היסוד לניתוח מצבים של בין-תרבותיות ושינוי תרבותי. נתבונן בשני מצבים המייצגים ערעור על "המובן מאליו" התרבותי, ומגלמים בתוכם מפגש שיכול להתנהל כדיאלוג ומיזוג, כעימות ומאבק, כהתעלמות או השתלטות. הראשון הוא תרבות שהמהגרים מביאים איתם למקום חדש ומה שמתרחש במפגש שלה עם התרבות המקומית. נדון גם במצב ההגירה ללא תנועה המצוי בשינוי תרבותי, חברתי ופוליטי דרסטי בו אנשים חווים הגירה תרבותית בביתם. השני הוא מצב של הגירה של צורות תרבות עם או בלי מהגרים - השאלה בין תרבותית אשר במהלכה תפישות ופרקטיקות מיובאות מבחוץ עוברות התאמה למקום חדש. דוגמאות של מצבים בין תרבותיים נמצא בשפע בהקשר התרבותי הישראלי אך גם בהקשר הרוסי-סובייטי, האירופאי, האמריקאי. הדיון יתבסס על חומר הקריאה ועל קטעי הצפייה מתוך סרטים עלילתיים ודוקומנטריים הנוגעים בשני המצבים של תרבות בהגירה.

חובות ומטלות:

נוכחות לפחות ב10 מפגשים במהלך הסמסטר והשתתפות תורמת בדיונים הינה תנאי חובה לסיום הקורס ומהווה 10 אחוז מהציון הסופי; עבודה מסכמת - 90 אחוז מהציון הסופי. הכנת התייחסות לחומר הקריאה בכיתה – בונס של 5 נ"ז לציון הסופי בקורס. ניתן להירשם בתחילת הקורס ובמהלכו.

עבודה מסכמת:

בעבודה המסכמת של הקורס הסטודנטים מתבקשים לכתוב מסה (essay) המהווה אינטגרציה של חומרי השיעורים, הקריאה והצפייה. בכתיבה תנסו ליישם את הנלמד בניתוח של מופע אחת של תרבות בהגירה בהקשר הישראלי הרחב. העבודה לא תהיה מבוססת על איסוף וניתוח חומר אמפירי חדש אלא תתבסס על הצגת הנושא באמצעות חומר משני מחקרי, עיתונאי ותקשורתי. מתחילת הקורס הסטודנטים מתבקשים לבחור מצב\חווייה\קבוצה שניתן להבין במושגים של תרבות בהגירה (מצב, קבוצה, מוסד, חוויה) ולאסוף לגביו\ה חומרים טקסטואליים, ויזואליים או אחרים. אין חובה להשתמש בספרות מחקרית מעבר לסילבוס של הקורס.

תוכנית השיעורים וחומרי הקריאה והצפייה:

שיעורים 1-2 מבואות

נושאים: מהו המצב "הנורמאלי" של התרבות - "מובן מאליו" תרבותי; "זרות" כיחס חברתי וחוויה;

קריאה מתוך:

**Berger, P.L. & Luckman Th. 1966 (or 1971). The Social Construction of Reality. Penguin Books: London. Ch.1 "The foundation of knowledge in everyday life".

Simmel, G. (1950). The Stranger. In K. H.Wolf (Ed.), The Sociology of G. Simmel (pp. 402–408). New York: Free Press.

**Park, R.E. 1928. "Human Migration and Marginal Man." American Journal of Sociology 33:881-893.

**Schuetz, A. 1944 "The Stranger: An Essay in Social Psychology", The American Journal of Sociology 49(6):499-507.

רפופרט, ת., לומסקי-פדר, ע., 2003, "איש זר בבית: חווית הקיבוץ של מהגרים יהודים-רוסים צעירים". בתוך א. לשם וד. רואר-סטריאר (עורכים), שונות תרבותית כאתגר לשירותי אנוש. מאגנס: ירושלים, עמ' 139-162

שיעורים 3-7 תרבות של מהגרים
נושאים:

הגירה כמפגש בין תרבותי; מודלים להבנה של התמקמות תרבותית של המהגרים בחברה המארחת (ארה"ב, ישראל, אירופה); מהי "מובלעת" (גטו) תרבותי? והאם היא קיימת? מפגשים בין תרבותיים בספרה הפרטית; תקשורת בין תרבותית וכשליה; מפגש תרבותי בספרה של המשפחה והזוגיות. מפגשים בין תרבותיים בספרה הציבורית; היררכיה ויחסי הכוח בין המאחרים למהגרים; מאבקים על משאבים, מאבקים על הנרטיבים המרכזיים של החברה. חוויה של זרות/גלות בבית;

צפייה:

הקטע של המהגרים מתוך "לול", "האולפן", "בין הקירות", "המורה אירנה", "הבודדים", "מלון דיפלומט", "סלאח שבת", "strangers no more"

קריאה מתוך:

בר-יוסף רבקה. 1990 (1968) דה-סוציאליזציה ורה-סוציאליזציה : תהליך ההסתגלות של עולים. משפחה, קליטה, עבודה. היבטים סוציולוגיים על החברה הישראלית, ירושלים, 133-151.

לשם, אלעזר. 2005. עמ' 544-547 על "יחסי גומלין בין קבילות מהגרים לחברה מקבלת" מתוך "עולי ברה"מ לשעבר בין התבדלות לשילוב בחברה ישראלית". (המאמר באתר)

גולדן, דבורה. 2003. "עכשיו כמו ישראלים אמיתיים, בואו נקום ונשיר": הוראת השפה הלאומית למהגרים רוסים בישראל". *מגמות* מ"ב (3): 388-411.

**קרומר-נבו, מיכל, מני מלכה וסטס מרדכיב. 2013. השרות הצבאי של חיילים וחיילות יוצאי קווקז "כרטיס כניסה" לחברה ישראלית או שעתוק אתנו-מעמדי? *סוציולוגיה ישראלית* יד (2): 313-318.

Bloch, L-R. (1998). Communicating as an American immigrant in Israel: The *Freier* phenomenon and the pursuit of an alternative value system. *Research on Language and Social Interaction*, 31, 177-208.

Anna Prashizky & Larissa Remennick (2015) Cultural Capital in Migration: Fishka Association of Young Russian-Speaking Adults in Tel-Aviv, Israel, *Journal of Intercultural Studies* 36:1, 17-34

**לילך לב ארי וניר כהן. 2012. "בין מולדת לתפוצה: תנועת הנוער "צופי צבר" ויצירת זהות אתנית בקרב צאצאי מהגרים ישראלים בארצות הברית. *מגמות* מח (3-4): 681-708.

**John Baily (2006) 'Music Is In Our Blood': Gujarati Muslim Musicians in the UK, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 32:2

**ברנשטיין, יוליה (2013). "אתמול היה לי עצוב, אז הלכתי לחנות הרוסית וקניתי שמנת ונקניק חזיר" תוך הרוסים בישראל: הפרגמטיקה של התרבות בהגירה בעריכת לרנר י. ור. פלשחי. מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד.

**ווילן שרה. 2010. "דם, רטוריקה וסיכון: מהגרי עבודה, פיגועי התאבדות והפוליטיקה של אי-נראות במרחב אבל". בתוך *נראות בהגירה: גוף, מבט, ייצוג*.

**לייבוויץ' טלי ועדנה לומסקי פדר. "מפגש בין-אתני במשפחה מזרחית-רוסית, דינאמיקה של חליפין". בספר: *רוסים בישראל: הפרגמטיקה של התרבות בהגירה*.

**רוברמן סוטה. 2013. זיכרון ושייכות: ותיקי מלחמת העולם השנייה בישראל. בתוך: רוסיים
בישראל: הפרגמטיקה של תרבות בהגירה.

שיעורים 8-13 תרבות מהגרת
[** - סימון לפרטי קריאת רשות שישלבו במהלך הקורס לבחירת המרצה ועניין הסטודנטים]

נושאים:
מתי תרבויות מהגרות? מצבים של קולוניאליזם, גלובליזציה, פוסט-סוציאליזם כמצבים של
מפגש בין תרבותי והגירה תרבותית;
מסלולים ותחנות של רעיונות תרבותיים ומה קורה בדרך? המושג של תרגום בין-תרבותי.
תפקיד סימבולי של השאלות והשפעות זרות בתחומי תרבות שונים: שפה – אוכל –
מוסיקה;

צפייה: "Trobriand Cricket", "Afghan Star", "Styl'agi", "אף אחד לא שמע על חתולים
פרסיים"

קריאה מתוך:

כתריאל, תמר. 1999. "סגנון דיבור כסגנון תרבות: לדבר דוגרי לעשות מוסיירה". עמ' 206-
225 בתוך: מילות מפתח: דפוסי תרבות ותקשורת בישראל. תל-אביב: אוניברסיטת חיפה
וזמורה ביתן.

** עמ' מתוך ואללה בסדר : דיוקן לשוני של הערבים בישראל. עבד אלרחמן מרעי. 2013.
ירושלים: כתר.

**לרנר יוליה וקלאודיה זבנוביץ'. "שיח תרפויטי בתרגום לרוסית: ניתוח תכנית ריאליטי אחת
בטלוויזיה פוסט-סובייטית. עומד להתפרסם בתוך טרפיה בתרגום. תל אביב: רסלינג.

**ברטל, ישראל. [קוזק ובדוו': עולם הדימויים הלאומי החדש](#), "העלייה השנייה – מחקרים", א', עמ' 482 – 493.

**אריאל הירשפלד. 2012. השיר הישראלי ומקורותיו הרוסיים. הרצאה.

סעדה אופיר גלית. 2001. "בין "ישראליות" ל"מזרחיות": הכלאות מוסיקאליות מין העיר שדרות". [סוציולוגיה ישראלית](#) ג(2) 253-276.

**ויינר אלון, 2013. נגד מה בעצם? תרבות הנגד של הרוק הרוסי בישראל. עמ' 319-341 בתוך [רוסים בישראל: הפרגמטיקה של תרבות בהגירה](#).

ענתבי - ימיני, ליסה (2003) אתיופיה האורבנית ותרבות שחורה: מודלים של זהות חדשה בקרב נוער עולה מאתיופיה בישראל. בתוך: רבקה אייזיקוביץ' (עורכת) על גבולות תרבותיים וביניהם: עולים צעירים בישראל. תל אביב: הוצאת רמות.

Nir Avieli. (Forthcoming). "Italian Food in Israel: Stuffing Up in an Imagined Mediterranean".

**Obnuki-Tierney, Emico. 1997. McDonald's in Japan: Changing Manners and Etiquette. In [Golden Arches East: McDonald's in Ease Asia](#), ed. by James L. Watson. Stanford: Stanford University Press.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ה (2014-15)
תואר ראשון

תואר שני

קורסים שנתיים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

יסודות הסוציולוגיה הביקורתית (המסורת הגרמנית)

פרופ' אורי רם

עדכון: 24-10-2014 (עדכונים ושינויים ייערכו על פי החלטת המרצה)

בסמינר **יסודות הסוציולוגיה הביקורתית** יילמדו היסודות הרעיוניים, הפילוסופיים וההיסטוריים של הסוציולוגיה הביקורתית, ועיקרי הרעיונות של ההוגים החברתיים הביקורתיים -- במסורת הגרמנית -- החל מתקופת הנאורות ועד התקופה הנוכחית. הלימוד יעשה באמצעות קריאה ודיון בטקסטים מרכזיים. השעורים יוקדשו לקריאה פרשנית בטקסטים ולדיון עליהם.

אנו נתמקד במסורת הסוציולוגיה הביקורתית כפי שהתפתחה בתחום הלשוני הגרמני ובסביבתו. הסוגיה המרכזית שנעסוק בהן הן היחס בין אובייקט וסובייקט, דיכוי ושחרור, אותנטיות וניכור, מודרניות והדיאלקטיקה של הנאורות. נעסוק הן היבטים אפיסטמולוגיים (צורת ההכרה החברתית: שאלות של מדע-החברה ואידיאולוגיה וכיו"ב), והן היבטים אונטולוגיים (תורת היש החברתית: שאלות של התפתחות חברתית, מבנים חברתיים וכיו"ב), והן בהיבטים אתיים (יחסים חברתיים, הכרה הדדית, עשיית הטוב). ההוגים העיקריים בהם נדון הם אפלטון ואריסטו (כנקודת מוצא להגות המערבית), קאנט, היגל, מרקס, ניטשה, ובר, לוקאץ', היידגר, בנימין, פרויד, הורקהיימר, אדורנו, מרקוזה, ארנדט, הברמאס והונט.

חובות הסטודנטים:

נוכחות והשתתפות בכל השעורים;

קריאה של החומר השוטף;

הצגת רפרט או שניים בכיתה על בסיס חומר הקריאה (כפי שיידרש) (10%+10% מהציון);

בסמסטר א' הצגת הצעת עבודה בכתב. בסמסטר ב' הצגת עבודה סמינריונית בכיתה (20% מהציון);

ללא מימוש סעיף זה לא ניתן להמשיך בשיעור ולקבל ציון.

אחרי תום הקורס מסירת עבודה סמינריונית כתובה בתאריך הנקוב (70% או 60% מהציון)
(העבודה תוגש בעותק מודפס לתיבת הדואר המחלקתית של המרצה ובמקביל באופן
אלקטרוני למייל uriram1@gmail.com . העבודה באורך 15 עמודים, אותיות גודל 12 פונקט,
רווח 1.5 שורות).

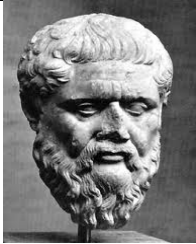
על הסטודנטים להגיע לשיעור עם עותק מודפס (או אלקטרוני) של הטקסט המתוכנן לקריאה
ולדיון רוב החומר יהיה נגיש באתר השיעור ההוראה מתוקשבת.

תוכנית עבודה < ראו בעמודים הבאים:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 288 }

סמסטר א' 2014/5. תוכנית העבודה בסמינר:

תאריך ונושא	חומר קריאה	מציג/ה
אוקטובר 28 מבוא		
נובמבר 4 ההלניסטים אפלטון	---- "משל המערה" +: פוליטיאה (סדרי המדינה), ספר ז', עמ. 421-437, 538-543, בתוך כתבי אפלטון, כרך שני. י-ם ות"א: שוקן. מיתוך פוליטיאה, ספר א: הקדמה כללית עמ. 149-158	
נובמבר 11 המשך – ההלניסטים		

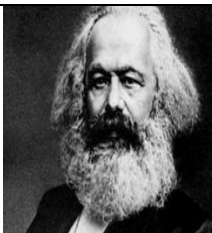
אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 289 }

	---- מתוך הקדמות עמ. 151-159, מאגנס, תשל"ב. ----מתוך הנחות יסוד למטאפיזיקה של המידות. הוצ. מאגנס.	נובמבר 18 עמנואל קאנט
	---- "תשובה לשאלה נאורות מהי?" עמ. 7-16 מן הספר: עמנואל קאנט: מהי נאורות? כתבים פוליטיים. רסלינג 2009. [או: עמ. 45-52 מן הספר הנאורות: פרוייקט שלא נשלם? בעריכת עזמי בשורה. הקבוץ המאוחד, 1997]. ---- "אידיאה להיסטוריה אוניברסאלית מנקודת מבט קוסמופוליטית". עמ. 17- 34. מן הספר: עמנואל קאנט: מהי נאורות? כתבים פוליטיים. רסלינג 2009.	נובמבר 25 המשך - עמנואל קאנט
	---- מבוא לתולדות הפילוסופיה. עמ. 43- 66, מאגנס, תשכ"ג. ---- "ההיסטוריה העולמית". עמ. 112- 120 מן הספר משנתו המדינית של הגל, בעריכת אברהם יסעור. הקבוץ המאוחד 1975 [תשלון].	דצמבר 2 גיאורג ו.פ. היגל

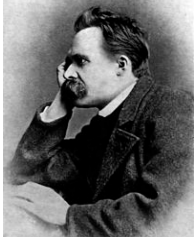
אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 290 }

	---- "עצמאותה ואי-עצמאותה של התודעה העצמית"; "אדון ועבד", מתוך הפנומנולוגיה של הרוח. עמ. 64-73. מן הספר יצחק קליין, הדיאלקטיקה של האדון והעבד. עם עובד, 1978. ---- טכסטים נוספים – יעודכן	דצמבר 9 המשך - גיאורג ו.פ. היגל
	---- (מרקס) מתוך הקפיטאל, כרך ראשון: פרק ראשון, הסחורה, סעיפים 1 ו- 2; סעיף 3 רק עמ. פתיחה; סעיף 4 האופי הפטישיסטי של הסחורות.	דצמבר 16 קרל מרקס ופרידריך אנגלס

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 291 }

	---- (מרקס) מן הספר <i>כתבי שחרות</i>, בעריכת ש. אבינרי. ספרית פועלים. ---- טקסטים נוספים - יעודכן	דצמבר 23 המשך - קרל מרקס ופרידריך אנגלס
	---- פרידריך ניטשה. מתוך הגניאולוגיה של המוסר. ---- היידגר, מרטין. "השאלה על מהותה של הישות". עמ. 356-367 בתוך א.צ. בראון (עורך), מטרמנידס עד הוגי ימינו. מאגנס (תשל"ז). כרך ב'.	דצמבר 30 ניטשה היידגר
	---- "Class Consciousness" in <i>History and Class Consciousness: Studies in Marxist Dialectics</i>. MIT Press 1968 Internet: http://www.marxists.org/archive/ lukacs/works/history/lukacs3.htm	ינואר 6 גיאורג לוקאץ' הגשת בכתב של הצעות עבודה של

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

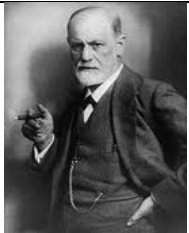
{ 292 }

		סטודנטים
	דיון בכיתה על הצעות העבודה	ינואר 13
	סיום סמסטר א'.	

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 293 }

סמסטר ב' 2014/5. תוכנית העבודה בסמינר:

	---- מתוך מקס ובר: על כריזמה ובניית המוסדות (מאגנס, 1980): "הגדרות כלליות של הפעולה החברתית" עמ. 1-6; "מושג הסדר הלגיטימי" עמ. 6-16; "כריזמה ומיסוד" עמ. 28-40; ---- האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטאליזם (עם עובד, 1984). מבחר: "פתח דבר", עמ. 1-10; "רוח הקפיטאליזם", עמ. 19-34; "האסקזה ורוח הקפיטאליזם", עמ. 76-90.	מרץ 10 מקס ובר
	--- מתוך החיבור "תרבות בלא נחת", פרקים ב' ג' ד': עמ. 83-112 מן הספר התרבות והדת. ספרית פועלים, 2000.	מרץ 17 זיגמונד פרויד

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 294 }

	ולטר בנימין, על מושג ההיסטוריה. , עמ. 310-318. בתוך ו.ב. הרהורים, כרך ב', עמ. 310-318. הקיבוץ המאוחד 1996.	מרץ 24 ולטר בנימין (מרץ 29-אפריל 10 פגרת פסח)
	---- "מתוך מושג הנאורות". עמ. 78-35 מן הספר הנאורות: פרוייקט שלא נשלם? בעריכת עזמי בשארה. הקיבוץ המאוחד, 1997. ---- (ותיאודור אדורנו). "הדיאלקטיקה של הנאורות". מטאפורה 5. 2002. ---- "תיאוריה מסורתית ותיאוריה ביקורתית" עמ. 111-92 מן הספר פילוסופיה של המדע (או"פ), יחידה 12 ---- הורקהיימר, מקס. 1993 [1937]. "תוספת לתיאוריה מסורתית ותיאוריה ביקורתית". זמנים 44: 105-103	אפריל 14 מקס הורקהיימר תיאודור ו. אדורנו (אפריל 21 פגרת זכרון/עצמאות)
	---- "הכרה ומדע, תורת ההכרה ותיאוריה של המדע" עמ. 91-82 מן הספר פילוסופיה של המדע 0 (או"פ), יחידה 12. ---- (ומקס הורקהיימר). "תעשיית תרבות: נאורות כהונאת המונים". עמ.	אפריל 28 המשך – הורקהיימר- אדורנו

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 295 }

	158-164; 187-198 מן הספר מבחר אסכולת פרנקפורט, בעריכת מ.מ.מ. דן וא. יסעור. ספרית הפועלים, 1993.	
	--- מתוך יסודות הטוטליטריות (הקיבוץ המאוחד 2010): פרק 10 "חברה חסרת מעמדות" (עמ. 473-518), ופרק 13: "אידיאולוגיה וטרור – צורת ממשל חדשה" (עמ. 675-700)	מאי 5 חנה ארנדט
	---- האדם החד ממדי. ספריית פועלים, 1966. ---- ארוס וציוויליזציה. ספריית פועלים, 1978. ---- "פילוסופיה ותיאוריה ביקורתית". זמנים גליון 44: 85-91. 1996. רשות	מאי 12 הרב רט מרקוזה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 296 }

	---- "הכרה ואינטרס". עמ. 156-175 מן הספר <i>פילוסופיה של המדע</i> (או"פ), יחידה 12. ---- "המרחב הציבורי". 57-63 בתוך דן כספי <i>תמונות בראש: דעת קהל ודמוקרטיה</i>. האוניברסיטה הפתוחה. 2001. ---- "The Tasks of A Critical Theory of Society". Pp. 374-403 in <i>The Theory of Communicative Action, Vol II</i>. Beacon. ---- "הכרה וחלוקה מחדש: מה נחוץ להתחדשות של תרבות?" עמ. 11-22 בתוך <i>עיוני משפט</i> כרך 27, גל, 1, 2003. ---- "על תפיסת המודרנה את עצמה". עמ. 113-146 בתוך <i>הקונסטלציה הפוסט-לאומית</i>. הקיבוץ המאוחד 2001.	מאי 19 יורגן הברמאס מאי 26 המשך - יורגן הברמאס
	---- "הדינמיקה החברתית של זלזול". עמ. 35-61 מן הספר <i>זלזול ומתן הכרה: לקראת תיאוריה ביקורתית חדשה</i>. הוצאת הקבוץ המאוחד, 2008. ---- (ומרטין הרטמן). "הפרדוקסים של הקפיטליזם". עמ. 84-117 מן הספר <i>זלזול ומתן הכרה: לקראת תיאוריה ביקורתית חדשה</i>. הוצאת הקבוץ המאוחד, 2008.	יוני 2 אכסל הונט

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 297 }

		יוני 9 פגישות הנחיה והכנה לעבודה סמינריונית
		יוני 16 הצגת עבודות סטודנטים בכיתה
		יוני 23 הצגת עבודות סטודנטים בכיתה
	סיום סמסטר ב'.	

מבחר ספרות נוספת, וספרות משנית בעברית

- אבינרי, שלמה. 1967. *משנתו החברתית והמדינית של קארל מרקס*. הוצ' הקבוץ המאוחד.
- אבינרי, שלמה. 1969. *רשות הרבים: שיחות על מחשבה מדינית*. ספריית פועלים.
- אבינרי, שלמה. 1975. *תורת המדינה של הגל*. ספריית פועלים.
- יסעור, אברהם. 1995. "בקורת החברה המודרנית במשנת האברמס" עמ. 294-329 בתוך *חברה וביקורת* הוצ. ירון גולן.
- אדורנו, ת.ו. ומ. הורקהיימר. 1993. *מבחר אסכולת פרנקפורט* (בעריכת מ. מידן וא. יסעור) (ת"א: ספריית פועלים, 1993).
- אדורנו, תאודור. "התודה הפרוידיאנית ודפוסי התעמולה הפאשיסטית". עמ. 241-263 *בהורקהיימר ואדורנו: מבחר אסכולת פרנקפורט*.
- אדורנו, תיאודור. 1992. "התיאוריה האסתטית". *תיאוריה וביקורת* 2: 119-128.
- אדורנו, תאודור. 1003. "התודה הפרוידיאנית ודפוסי התעמולה הפאשיסטית". עמ. 241-263 *בהורקהיימר ואדורנו: מבחר אסכולת פרנקפורט* (לעיל).
- אדורנו, תיאודור ומקס הורקהיימר. "תעשיית תרבות: נאורות כהונאת המונים". עמ. 158-164 ו 187-198 *בספר מבחר אסכולת פרנקפורט* (לעיל).
- אדורנו, תיאודור. "הכרה ומדע, תורת ההכרה ותיאוריה של המדע" עמ. 82-91 *בפילוסופיה של המדע* (או"פ), יחידה 12.
- אזולאי, רלי. 2003. "מלאך ההיסטוריה – תזות על התזות על מושג ההיסטוריה של ולטר בנימין". *בקורת ופרשנות* 37, תשס"ג, 171-194.
- אנגלס, פרידריך. תשל"ד. *התפתחות הסוציאליזם מאוטופיה למדע*. עמ. 37-59 מן הספר הנ"ל, הוצאת הקבוץ המאוחד.
- בנימין, ולטר. 1983. *יצירת האמנות בעידן השיעתוק הטכני*. ת"א: ספ. פועלים.
- בנימין, ולטר. 1992; 1995. *מבחר כתבים: כרך א': המשוטט. כרך ב': הרהורים*. הקבוץ המאוחד.

- בנימין, ולטר. 2003. יצירת האמנות בעידן השעתוק הטכני. עמ. 155-171 בתוך *מבחר כתבים*. הקיבוץ המאוחד (וכן עמ. 11-33 בתוך תמר ליבס, מירי, טלמון (עורכת) *תקשורת כתובות: מקראה* כרך ב'. או"פ).
- בק, אולריך. *עולם חדש יפה: מודל של חברה אזרחית*. הקבוץ המאוחד, 2002.
- ברגמן, שמואל. הוגו. 1975. *הוגי הדור*. ירושלים: מאגנס.
- גור זאב, אילן. 1996. *אסכולת פרנקפורט וההיסטוריה של הפסימיזם*. ירושלים: מאגנס.
- האברמס, יורגן. 1997. "המודרנה -- פרוייקט שלא נשלם." עמ. 99-119 בתוך *הנאורות -- פרוייקט שלא נשלם? שש מסות על נאורות ומודרניזם*. עריכה ומבוא עזמי בשארה. קבמ"א.
- הברמאס, יורגן. 2001. "המרחב הציבורי." 57-63 בתוך דן כספי *תמונות בראש: דעת קהל ודמוקרטיה*. האוניברסיטה הפתוחה (מתורגם מתוך: in P. Marris & S. Thornham eds. *Media Studies: A Reader*. Edinburgh UP. 1996)
- הברמאס, יורגן. 1991. *חברה וזהות בימינו*. בעריכת אברהם יסעור, ספריית פועלים.
- הברמאס, יורגן. 2003. "הכרה וחלוקה מחדש: מה נחוץ להתחדשותה של תרבות?" עמ. 11-22 *בעיוני משפט* כרך 27, גל, 1.
- הברמאס - אודותיו. עמ. 149-156 *בפילוסופיה של המדע* (יחידה 12), או"פ.
- הברמאס, יורגן. 1991. "משבר מדינת הסעד ומצוין העצמי של אנרגיות אוטופיות." עמ. 104-120 בתוך *חברה וזהות בימינו*. ספריית פועלים.
- הברמאס, יורגן. 2003. "בדרך אל אוגניקה ליברלית? המאבק על התפישה העצמית האתית של המין האנושי." עמ. 55-128 בתוך *עתידו של טבע האדם: בדרך אל אוגניקה ליברלית? הקיבוץ המאוחד*.
- הגל, גיאורג פ.ו. 1996. *הקדמה לפנומנולוגיה של הרוח*. ירושלים: מאגנס.
- הנפליג, אוסוולד. 1999. *אסתטיקה: מבוא פילוסופי*. תל אביב: או"פ.
- טאובר, צבי. 1993. "הקריאה לשחרור האדם בבחינת אבסורד: בעיות בתפיסת שחרור האדם אצל מרקוזה." *זמנים*, גל. 44: 70-84. [וכן מ. קרן עורך: *תולדות המחשבה המדינית*, כרך ב' 475-498].
- יובל, ירמיהו. 2002. *קאנט והפילוסופיה של ההיסטוריה*. ירושלים: מאגנס.
- מידן, י. 1987. "קומוניקציה ועבודה." *מחברות למחשבה סוציאליסטית* 12, עמ. 58-62.
- מרקוזה, הרברט. 2000. *המימד האסתטי*. הקבוץ המאוחד.

מרקוזה, הרברט. 1993. "פילוסופיה ותיאוריה ביקורתית". *זמנים*, גליון 44: 85-91.
מרקוזה, הרברט. 1951. *שיטת הגל*. מרחביה: ספרית פועלים.
מרקס, קרל. "לבקורת הכלכלה המדינית, הקדמה" עמ. 252-255 בק. מרקס ופ. אנגלס
כתבים נבחרים, הוצ. פועלים 1955 (במיוחד עמ. 4-253)
מרקס, קרל. 1965. *כתבי שחרות*. תל אביב: הוצ. פועלים. פרק ד', העבודה המנוכרת, עמ.
118-130; פרק ו', קנין פרטי ועבודה 14-138; פרק ט', הכסף, עמ. 170-175.
סולומון, רוברט ודאגלס קלנר. 1985. "היגל ומרקס". עמ. 276-301 בתוך א. כשר וז. לפין
(עורכים) *זרמים חדשים בפילוסופיה*. תל אביב: יחדיו.
סים, סטוארט. 1999. "מרקסיזם ואסתטיקה". עמ. 411-441 בתוך א. הנפליג *אסתטיקה*
(לעיל).
פרום, אריך. 1958. *מנוס מחופש*. רמת גן: דביר.
קולקובסקי, לשק. 1964. "קרל מרקס וההגדרה הקלאסית של האמת". עמ. 231-254 בתוך
על הרשות הנתונה. תל אביב: ספרית פועלים.
קלארק, טימותי. 2007. *מרטין היידגר – מבוא*. רסלינג.
ראוך, לאו. 1978. *אמונה ומהפכה: הפילוסופיה של ההיסטוריה*. תל אביב: יחדיו.
רם, אורי. 1997. "אינטלקטואלים". *לכסיקון החינוך וההוראה*, בעריכת יצחק קשתי ואחרים.
ביה"ס לחינוך, אונ. ת"א.
אייזנשטדט, ש.ג. 1980. "מרקס ובר והסוציולוגיה המודרנית". עמ. ז-לח מן הספר *מרקס ובר*
על הכריזמה ובניית מוסדות. ירושלים: מאגנס.

Abromeit, John, W. Mark Cobb. 2003. *Herbert Marcuse: A Critical Reader*.
Routledge.

Adorno, Theodor. 1990. *Negative Dialectics*. **Routledge**.

Ameriks, Karl. 2000. *The Cambridge Companion to German Idealism*.
Cambridge UP.

Arato, Andrew and Eike Gabhardt. 1982. *The Essential Frankfurt School*
Reader. Continuum.

Aschroeder, William R. 2005. *Continental Philosophy: A Critical Approach*. Blackwell.

Bidet, Jacques and Stathis Kouvelakis. 2009. *Critical Companion to Contemporary Marxism* (Historical Materialism Book Series). Haymarket Books.

Bowie, Andrew. 2003. *Introduction to German Philosophy*. Polity Press.

Burrow, J.W. 2000. *The Crisis of Reason: European Thought 1848-1914*. Yale University Press.

Michael Burawoy: "For Public Sociology (2004 Presidential Address)". *American Sociological Review*, 2005, Vol. 70: 4–28.

Craig, Edward. 2005. *The Shorter Routledge Encyclopedia of Philosophy*. Routledge.

Critchly, Simon & William R. Schroeder eds. 1998. *A Companion to Continental Philosophy*. Blackwell.

Delacampagne Christian and Malcolm B. DeBevoise. 2001. *A History of Philosophy in the Twentieth Century*. Johns Hopkins University Press.

Delanty, Gerard. 2006. *The Handbook of Contemporary European Social Theory*. Routledge.

Habermas, Jurgen. 1971. *Knowledge and Human Interest*. Beacon Press.

Habermas, Jurgen. 1973. *Legitimation Crisis*. Beacon Press.

Habermas, Jurgen. 1973. *Theory and Practice*. Beacon Press.

Habermas, Jurgen. 1979. *Communication and the Evolution of Society*. Beacon Press.

Habermas, Jurgen. 1984 & 1987. *The Theory of Communicative Action*. Vol I & II. Beacon Press.

Habermas, Jurgen. 1990. *The Philosophical Discourse of Modernity: Twelve Lectures*. MIT Press.

Habermas, Jurgen. 1991. *On the Logic of the Social Sciences*. MIT Press.

- Habermas, Jurgen. 1994. *The Structural Transformation of the Public Sphere*. MIT Press.
- Habermas, Jurgen. 2000. *The Inclusion of the Other*. MIT Press.
- Habermas, Jurgen. 2006. *The Divided West*. Polity Press.
- Harvey, David. 2010. *A Companion to Marx's Capital*. Verso.
- Held, David. 1980. *Introduction to Critical Theory: Horkheimer to Habermas*. University of California Press.
- Honneth, Axel. 2009. *Pathologies of Reason: On the Legacy of Critical Theory*. Columbia University Press
- Honneth, Axel. *The Critique of Power: Reflective Stages in a Critical Social Theory*.
- Honneth, Axel. *The Struggle for Recognition: The Moral Grammar of Social Conflicts*. MIT Press.
- Hunn, Tom. 2004. *The Cambridge Companion to Adorno*. Cambridge University Press.
- Iggers, Georg. 1968. *The German Conception of History*. Wesleyan University Press.
- Jarvis, Simon. 1998. *Adorno: A Critical Introduction*. Routledge.
- Jay, Martin. 1973. *The Dialectical Imagination: A History of Frankfurt School*. Little, Brown.
- Kellner, Douglas. 1989. *Critical Theory, Marxism, and Modernity*. Johns Hopkins University Press.
- Kolakowski** , Leszek. 2008. *Main Currents of Marxism: The Founders - The Golden Age - The Breakdown*. W. W. Norton & Company.
- Levine, Donald N. C. 1995. *Visions of the Sociological Tradition*. The University of Chicago Press.
- Lieberson, Henry. 1988. *Fate and Utopia in German Sociology 1970-1923*. MIT Press.

- Lukacs, Georg. 1971. "History and Class Consciousness." Pp. 46-82 in *History and Class Consciousness*. Cambridge, Mass.: MIT Press
- Marcuse, Herbert. 1968. *Negations*. Penguin.
- Marcuse, Herbert. 1972. *Studies in Critical Philosophy*. Beacon
- Marx, Karl. 1993. *Grundrisse: Foundations of the Critique of Political Economy*. Penguin Classics.
- McLellan, David. 2007. *Marxism after Marx* (4th Edition). Palgrave Macmillan.
- Meja, [Volker](#), [Dieter Misgeld](#), [Nico Stehr](#) eds. 1990. *Modern German Sociology*, Columbia University Press.
- Nedelmann Birgitta and Piotr Sztompka. 1993. *Sociology in Europe: In Search of Identity*. Walter De Gruyter
- O'Connor** , Brian. 2000. *The Adorno Reader*. Wiley-Blackwell.
- Outhwaite , William. 1994. *Habermas: A Critical Introduction*. Polity Press.
- Pinkard, Terry. 2002. *German Philosophy 1760-1860: The Legacy of Idealism*. Cambridge University Press.
- Popkin, Richard ed. 1999. *The Columbia History of Western Philosophy*. New York: MJF Books.
- Sinnerbrink, Robert. 2007. *Understanding Hegelianism*. Acumen.
- Solomon, Robert C. and [Kathleen M. Higgins](#). 2003. *The Age of German Idealism: Routledge History of Philosophy*. Volume 6.
- Taylor, Charles. 1979. *Hegel and Modern Society*. Cambridge University Press.
- Taylor, Charles. 2008. *Hegel*. Cambridge University Press.

סגנונות אתנוגרפיים

(חובה למגמת אנתרופולוגיה)

יום ג' 12 - 14

ד"ר ג'קי פלדמן

משרד: בנין 72 חדר 382. שעות קבלה ג' 14 - 15

תיאור קצר:

סמינר זה הוא פן אחד במשולש המורכב גם משיטות מחקר איכותניות ותיאוריות אנתרופולוגיות. בקורס זה נתמקד במוצר האנתרופולוגי – האתנוגרפיה לסוגיה. לקורס שלוש מטרות עיקריות: 1. להכיר לכם מגוון של סגנונות כתיבה אתנוגרפיים. 2. לחדד את היכולת לסכם ולבקר אתנוגרפיות באמצעות הצגתן בכיתה. 3. לשפר את מיומנויות הכתיבה האתנוגרפית שלכם.

בראשית הסמסטר הראשון נקרא מספר אתנוגרפיות קלאסיות ונעמוד על הקשרים שבין תיאוריה, יחסי כוח וסגנון כתיבה. באמצעות ניתוח של ספרים (או פרקים מספרים) אתנוגרפיים, נעמיק בשאלות של ייצוג והבניית האחר והעצמי באמצעות הטקסט, בשאלת סמכות המחבר לעומת זו של סובייקט המחקר, ובשאלות של קול, מטפורה ותרגום, ושל יצירת תחושת מקום. תרגילי הכתיבה מיועדים להעמיק את החשיבה על ארגון טקסט, ייצוג חוויות בשטח ויצירת סמכות ועניין, בין היתר על ידי חשיפת המוצרים הכתובים לביקורת של עמיתים לשיעור. מספר שיעורים יוקדשו למוצרים הספרותיים שהאקדמיה דורשת או מפיקה: התקציר ומילות המפתח, תהליך קבלת מאמר לכתב-עת (peer review), ההבדל בין מאמר לבין ספר ועוד. באמצעות השילוב שבין קריאה, הצגה בכיתה וכתיבה, הקורס יממש את הקשר ההדוק בין תוכן אתנוגרפי, תיאוריה וסגנון.

חובות:

מצופה מכם להגיע לכל שיעור לאחר שראתם היטב את חומר הקריאה. הביאו גם את הפרקים המודפסים עם הערותיכם לשיעור. כל סטודנט יתבקש לקרוא ולסכם בכתב ספר אתנוגרפי אחד בכל סמסטר, לבחור פרקים לקריאה משותפת, ולהציג את הספר (גם בעזרת מאמרי עזר) בפני הכיתה.

הציון יורכב מהשתתפות פעילה בכיתה ובסיום (10%), הצגת הספר בפני הכיתה וסיכום בכתב (15%-25%), מספר תרגילי כתיבה שיינתנו במהלך השנה (20% - 15%) – כולל עבודה המבוססת על סיום (חובה) משותף בהילולת הבבא סאלי ב-22 לינואר 2015 אחה"צ (תשריינו כבר את התאריך). יתר הציון יבוסס על כתיבת עבודה אתנוגרפית בסגנון אחד המחברים שקראנו במהלך השנה (60% - 50%). עבודה זו תוגש עד ה-15 לספטמבר 2015.

קריאת חובה מסומנת ב-*

יחולו שינויים בקריאת חובה במהלך השנה.

המשתתפים בשיעור מתבקשים לקנות את גירץ, קליפורד. 2005. עבודת וחיים. תל אביב: רסלינג, ולהביא אותו לכיתה.

Geertz, Clifford (1988) *Works and Lives. The Anthropologist as Author*.
Stanford: Stanford University Press

סמסטר א'

שיעור 1 מבוא – תיאוריה, שיטת מחקר, סגנון בעולם משתנה.

שיעור 2 גירץ – פרשנויות של תרבות

*גירץ, קילפורד. 1990. פרשנות של תרבויות. ירושלים: כתר. "תיאור גדוש". פרק ראשון. עמ' 15-40.

*Geertz, Clifford. 1983. *Blurred Genres: The Refiguration of Social Thought*.
In Geertz, *Local Knowledge: Further Essays in Interpretive Anthropology*.
Basic Books, 19-35.
Robert Ulin, on Paul Ricoeur in *Anthropological Quarterly* 78.4 (2005): 885-896.

שיעור 3 – *גירץ – עבודות וחיים, עמ' 53-7.

*John Van Maanen, *Tales of the Field: On Writing Ethnography* (Chicago: University of Chicago Press, 1988), 1-12.

שיעור 4 - טיילור פרייזר ובועז – ראשית האתנוגרפיה האנתרופולוגית

*Anon. 1954 (first published 1894) from: *Notes and Queries on Anthropology*,
Sixth Edition. Revised and Rewritten by a Committee of the Royal

Anthropological Institute of Great Britain and Ireland. London: Routledge and Kegan Paul. pp. 27-40.

*Rivers, W.H.R. 1906. The Todas, McMillan, Chapters 1-3.
Boas, Franz. pages to follow.

שיעור 5 - הצגת מלינובסקי

*גירץ, קליפורד. 2005. עבודת וחיים, הפרק על מלינובסקי.

ברניסלב מלינובסקי. 2004. מין והדחקה בחברה פראית. תל אביב: רסלינג. עמ' 7-50,
160-170

*Malinowski, Bronislaw, 1961. Argonauts of the Western Pacific. New York: EP Dutton.

Swiderski, Richard M. "Malinowski's Tragic Ethnography", *Anthropology and Humanism Quarterly* 9(4): 22-25.

Thornton, R., "Imagine Yourself Set Down". Mach, Conrad, Frazer, Malinowski and the Role of Imagination in Ethnography, *Anthropology Today* 1(5):7-14.

Thornton, R., The Rhetoric of Ethnographic Holism, *Cultural Anthropology* (1988), 3:285-303.

Clifford, James, *The Predicament of Culture*, 92-113.

Firth, Raymond (1936) *We, the Tikopia*, pp. 1-21. Stanford: Stanford University Press.

שיעור 6 - הצגת בנדיקט

*גירץ, קליפורד. 2005. עבודת וחיים, הפרק על בנדיקט.

*Benedict Ruth. 1947(1969). *The Chrysanthemum and the Sword*. London: Secker and Warburg and/or chapters from *Patterns of Culture*.

שיעור 7 - הצגת לוי-שטראוס

*גירץ, קליפורד. 2005. עבודת וחיים, הפרק על לוי-שטראוס.

*Levi-Strauss, Claude, *Triste Tropiques*, Penguin, New York, 1992.

שיעור 8 - הצגת אוונס-פריצ'רד

*גירץ, קליפורד. 2005. עבודת וחיים, הפרק על אוונס-פריצ'רד.

*Evans Prichard. E. 1978 (1940). *The Nuer*. New York: Oxford University Press

אוונס פריצ'רד, ארתור. 1998. תורות של דתות פרימיטיביות. ירושלים: מוסד ביאליק.
עמ' 7-12 (ש.נ. איזנשטט על אוונס-פריצ'רד).

שיעור 9 – תרגיל: תיאור ריאליסטי

*John Van Maanen, *Tales of the Field: On Writing Ethnography* (Chicago: University of Chicago Press, 1988), 45-72.

למוט, אן. ציפור, ציפור: הכתיבה והחיים, הוראות הפעלה, ירושלים, הוצאת עברית, 2007,
עמ' 29-81.

שיעור 10 - משבר הייצוג

*גירץ, עבודת וחיים, עמ' 157-175.

Marcus, George and Cushman, Dick, "Ethnographies as Texts", *Annual Review of Anthropology* 11 (1982): 25-69.

Keesing, Roger. 1987 "Anthropology as Interpretive Quest". *Current Anthropology* 28:161-176.

*James Clifford, "On Ethnographic Authority", *Representations* 1 (1983):118-146.

James Clifford, "Introduction: Partial Truths" in *Writing Culture* (Clifford & Marcus), Berkeley: University of California Press, 1986, pp, 1-26.

Thomas, Nicholas, 1992, "Against Ethnography". *Cultural Anthropology* 6(3):306-322.

Sanjek, Roger, "On Ethnographic Validity", in *Fieldnotes: The Makings of Anthropology*, Ithaca: Cornell University Press, 1990, pp. 385-418.

שיעור 11 - רפלקסיביות ומיצוב האנתרופולוג בשטח

*תמר אלאור, בפסח הזה

Marcus, George, "On Ideologies of Reflexivity in Contemporary Efforts to Remake the Human Sciences", in *Ethnography through Thick and Thin*, Princeton, 1998, pp. 181-202.

Wikan, Unni. 1992. Toward an experience-near anthropology. *Cultural Anthropology* 6(3):285-305.

* Van Maanen, John. *Tales of the Field: On Writing Ethnography* (Chicago: University of Chicago Press, 1988), pp. 73-100.

ז

שיעור 12 - אנתרופולוגיה והמפגש הקולוניאלי + זמן והיסטוריה

*אמיטסאב גוש, בארץ עתיקה, חרגול, 2006.

*Asad, Talal, 1973, *Anthropology and the Colonial Encounter*, University of California, Chapter 1.

שיעור 13 – קולוניאליזם, היסטוריה, מונטאג'

– *Taussig, Michael. 1987. *Shamanism, Colonialism and the Wild Man: A Study in Terror and Healing*. Chicago: University of Chicago Press.

*Fabian, Johannes. 1983. *Time and the Other: How Anthropology Makes Its Object*. New York: Columbia University Press, Chapter 1.

Trouillot, Michel-Rolph, Anthropology and the savage slot: The poetics and politics of otherness. In *Recapturing Anthropology*. R. Fox (ed.) Pp. 17-44. Santa Fe, NM: School of American Research.

ב-22/1/15 יתקיים ביקור חובה בהילולת של הבבא סאלי בנתיבות החל מהשעה 1400.
פרטים בהמשך

סמסטר ב'

יחולו שינויים בחומר הקריאה ובחלק מהנושאים במהלך הסמסטר

שיעור 1 – קריאה וניתוח תרגילי התצפית על הילולת הבבא סאלי

John Van Maanen, *Tales of the Field: On Writing Ethnography* (Chicago: University of Chicago Press, 1988), 101-123.

שיעור 2 - החוקר והשדה – מיזוג וגבולות

*ז'ן פברה-סעדה. מילים, מוות, גורל : כישוף בצרפת המודרנית, הוצאת אוניברסיטת תל-אביב, 2004.

*Favret-Saada, Jeanne. 1980. *Deadly Words: Witchcraft in the Bocage*. Cambridge: Cambridge University Press.

שיעור 3 - "אנחנו והם" – "Native anthropologists"

*[Sherry B. Ortner](#). 2003. *New Jersey Dreaming: Capital, Culture, and the Class of '58*, Duke University Press.

Karla Poewe, *Writing Culture and Writing Fieldwork: The Proliferation of Experimental and Experiential Ethnographies*, [Ethnos](#), 1996:177-206.

Rosaldo, Renato, *Culture and Truth: The Remaking of Social Analysis*. Pp. 1-21 (Grief and the Headhunter's Rage). Boston: Beacon Press.

Narayan, Kirin. 1993. "How Native is a 'Native' Anthropologist", *American Anthropologist* 95: 671-686.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

שיעור 4 - אתנוגרפיה דיאלוגית

*Dwyer, Kevin. 1982. *Moroccan Dialogues: Anthropology in Question*,
Baltimore: Jon Hopkins University Press, pp. 1-20, 109-129, 253-286.

שיעור 5 – תרגיל – כתיבת דיאלוג

למוט, אן. 2007. ציפור, ציפור: הכתיבה והחיים, הוראות הפעלה, ירושלים, הוצאת עברית,
2007, עמ' 65-83, 117-121.

שיעור 6 - ביוגרפיה כאתנוגרפיה

*Lewis, Oscar, *The Children of Sanchez*, New York: Vantage Press, xvii-xxiii,
443-478.

*Shostak, Marjorie, *Nisa*,
Casagrande, *In the Company of Man*, (Victor Turner, *Muchona the Hornet*).
Crapanzano, Victor, *Tuhami*

שיעור 7 - ביוגרפיה כאתנוגרפיה 2

Harding, Susan Friend. *The Book of Jerry Fallwell: Fundamentalist Language
and Politics*, Princeton: Princeton University Press.

שיעור 8 - ביקורת פמיניסטית על האנתרופולוגיה

פנינה מוצפי-האלר, בקופסאות הבטון: נשים מזרחיות בפריפריה הישראלית, ירושלים,
הוצאת מאגנס, 2012.

Michele Rosaldo, *Knowledge and Passion*, Ch. 1.*

Behar, Ruth and Deborah Gordon, *Women Writing Culture*. 2006. Berkeley:
University of California.

Fran Mascia-Lees, Pat Sharpe and Colleen Cohen, "The Postmodernist Turn
in Anthropology: Cautions from a Feminist Perspective", *Signs* 15(1),
(1989):7-33.

Enslin, Elizabeth, "Beyond writing: Feminist Practice and the Limitations of Ethnography". *Cultural Anthropology*, 1994, 9(4):537-568.

Strathern, Marilyn, An awkward relationship: the case of feminism and anthropology. *Signs: Journal of Women, Culture and Society* (1986)12:276-292.

שיעור 9 – מקום אחר

* Basso, Keith. *Wisdom Sits in Places: Landscape and Language Among the Western Apache*. University of New Mexico Press, 1996.

Stewart, Kathleen. "An Occupied Place", in Basso and Feld, *Senses of Place*, pp. 137-166.

שיעור 10 – מקום בחצר האחורית

Grassiani, Erella. 2013. *Soldiering under Occupation: Processes of Numbing among Israeli Soldiers in the Al-Aqsa Intifada*, New York and Oxford: Berghahn.

שיעור 11 – תרגיל: כתיבת תקציר, מילות מפתח, ביקורת ספרים

שיעור 12 – בין מאמר לספר + תהליך ביקורת עמיתים (peer review)

מאמר + ביקורות ותגובות יחולקו בהמשך.

*Stephen Bocking, "Gatekeeper or Helpful Counsel? Practice and Perceptions in Academic Peer Review", *Auto-Ethnographies: The Anthropology of Academic Practice*, Anne Menley and Donna J. Young eds., Toronto, Broadview press, pp. 67-79.

שיעור 13 - סיכום

Hastrup, Kirsten. 2005. "Social Anthropology: Towards a Practical Enlightenment", *Social Anthropology* 13(2) (2005):133-149.

*Van Maanen ("Fieldwork, Culture and Ethnography Revisited"), *Tales of the Field*, pp. 125-144.

*Marcus, George. 2007. "Ethnography Two Decades After Writing Culture: From the Experimental to the Baroque", *Anthropological Quarterly*, Volume 80, Number 4, pp. 1127-1145.

תיאוריות ארגוניות

(102-2-0067)

ד"ר ניצה ברקוביץ

שעות קבלה: יום ג', 15-16, חדר 372

תיאור הקורס

מטרת קורס זה היא להציג בפני הסטודנטיות/ים תיאוריות ומושגים מרכזיים בלימודי הארגון. חקר הארגונים הוא אחד מתחומי המחקר החיוניים והמגוונים כיום, ונוכל להתרשם מהמגוון הרב של הפרספקטיבות התיאורטיות שמוחלות על ארגונים ומהתובנות – כמו גם הנקודות העיוורות – של כל אחת מהן. הקורס ינקוט גישה היסטורית וביקורתית: לצד ההיכרות עם התיאוריות ה"קנוניות" של לימודי הארגון, נלמד גם תיאוריות וגישות ביקורתיות, שמאתגרות את התיאוריות הקנוניות ואת הנרטיב המקובל על התפתחות לימודי הארגון. הקורס מתחלק לשלושה חלקים. בראשון נדון בתהליך הופעת התאגידים הגדולים והמעבר מהקפיטליזם הקלאסי של פירמות קטנות בבעלות משפחתית לקפיטליזם הניהולי/תאגידי של תאגידי ענק הנשלטים על ידי היררכיה ניהולית - מנהלים ונוהלים נציג כמה הסברים לתהליכים היסטוריים זה, שכל אחד מהם מעוגן בפרספקטיבה תיאורטית שונה. נראה גם כיצד במקביל לעליית הקפיטליזם הניהולי, הונחו היסודות ללימודי הניהול והארגון כפי שהם מוכרים לנו כיום. בחלק זה נעמוד גם על ההקשר הישראלי ועל תהליכי צמיחת התאגידים והפעת הנהול המקצועי בישראל ולסימונו נדון בהופעת הקפיטליזם הפיננסי של ימינו הנשלט על ידי השוק. בחלק השני נרחיב לגבי תיאוריות שונות העוסקות ביחסי ארגון סביבה תוך שימת דגש והרחבה על התיאוריה המוסדית החדשה ובמושגים כמו יזמות מוסדית וארגונים היברידיים. החלק השלישי של הקורס יוקדש לתמורות הגדולות שהביאו עמם הגלובליזציה, הניאו-ליברליזם והפוסט-פורדיזם של העשורים האחרונים (והקפיטליזם הפיננסי), ולהשלכות של תהליכים אלה על אופני ההתארגנות, הניהול והעבודה כיום. שימו לב, חלוקה זו הינה לצרכים פדגוגיים בלבד. למשל, המאמר של Froelich הדן בתהליך בו ארגונים ללא מטרות רווח ועמותות יוצרים מקורות הכנסה עצמאיים במקום להיות תלויים

בתרומות נלמד במסגרת יחסי ארגון – סביבה ותיאורית התלות במשאבים אבל את ההקשר הרחב יותר לתופעה יספק לנו החלק האחרון הדן בתמורות הניאו ליברליות של העשורים האחרונים.

דרישות הקורס:

נוכחות חובה.

קריאת פריטי החובה המסומנים ב **.

השתתפות בדיונים בכיתה.

בחינת בית. בבחינה תתבקשו לנתח אירוע, תופעה או טענות הנוגעות לעולם הארגונים תוך התבססות על מאמרי החובה, ההרצאות והדיונים בכיתה.

בחינת הבית – 100%

כל המאמרים, כולל המאמרים לקריאות הרשות, מצויים באתר הקורס.

אנא הביאו את הסילבוס איתכם לכל השיעורים.

יתכנו שינויים ברשימת המאמרים.

א. צמיחת התאגידים הגדולים והופעת הקפיטליזם הניהולי

גישות כלכליות /רציונליות (א): אסטרטגיה, מבנה ו"היד הנראית" - ובקורות

** Chandler, A.D. (1977). "Introduction: The Visible Hand". In his *The Visible Hand: The Managerial Revolution in American Business*. Cambridge: Harvard University, 1-12.

** Perrow, Charles. 1981. "Chandler's argument," in: *Perspectives on Organizational Design and Behavior*, edited by Van de Den and W. Joyce. NY: John Wiley Pp. 379-385.

גישות כלכליות /רציונליות (ב) - גישת עלות העיסקה (כשלון השווקים) ובקורות

**גרי, ניצה. 2006. כלכלת עלות העסקה. בתוך: נושאים נבחרים בכלכלת מוצרי מידע. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. ע' 13-35.

Pfeffer, Jeffrey. 1982. "A Market Failures Approach" In his: *Organizations and Organization Theory*. Ballinger Publishing Company. Pp. 134-147.

** Perrow, Charles. 1981. "Markets, Hierarchies and Hegemony." In: *Perspectives on Organizational Design and Behavior*. edited by Van de Den and W. Joyce. NY: John Wiley. Pp. 371-379.

White, S. 2000. Competition, Capabilities, and the Make, Buy, or Ally Decisions of Chinese State-Owned Firms. *Academy of Management Journal*. 43(3): 324-341.

**Powell. Walter. 1990. "Neither Market nor Hierarchy: Network Forms of Organization." In: *Research in Organizational Behavior*, 12:295-332.

Demil, B., and Lecocq, X. (2006). "Neither Hierarchy Nor Market Nor Network: The Emergence of Bazaar Governance". *Organization Studies* 27 (10): 1447-1466.

** Granovetter, Mark. 1985. "Economic Action and Social Structure: the Problem of Embeddedness" *American Journal of Sociology* 91(3): 481-507.

הסברים מוסדיים ופוליטיים

Roy, W. 1990. "Functional and Historical Logics in Explaining the Rise of the American Industrial Corporation." *Comparative Social Research* 12: 19-44.

Perrow, Charles. 1981. "Causes of Hierarchy" and "Beyond Markets and Hierarchy". In his *Complex Organizations: A Critical Essay (Third Edition)*. New York: McGraw-Hill, pp. 247-257.

**Lai Si Tsui-Auch and Yong-Joo Lee. (2003). "The State Matters: Management Models of Singaporean Chinese and Korean Business Groups". *Organization Studies*, 24(4): 507-534.

** שנהב, יהודה. 1995. "עבודה בחוסר נחת". עמ' 83-107. "מאבק הולך ונעלם" עמ' 108-138.

בתוך: מכונת הארגון

גישות ביקורתיות: התאגיד, מדע הניהול והניהול מדעי כמנגנון שליטה בעובדים

Taylor, F.W. (1911/1981). "Scientific Management", in Grusky, O. and G.A. Miller (eds.), *The Sociology of Organizations: Basic Studies*. New York: The Free Press, pp. 55-66.

** שנהב, יהודה. (1995). "מדע הניהול בחדר התכנון של הפירמה". בתוך: מכונת הארגון, עמ' 141-171.

** Braverman, Harry. 1974. *Labor and Monopoly Capital*. The Origins of Management," pp. 59-69. The Primary Effects of Scientific Management," pp. 124-138.

** ריצ'רד ס' אדוארדס. 2010. (1987) דרכי שליטה בתהליך העבודה – ניתוח היסטורי. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). *סוציולוגיה של ארגונים*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 385-419.

** גראהם סיוול. 2010. (1998) מישמוע הצוותים – שליטה על עבודת צוותים בתעשייה באמצעות התקנים אלקטרוניים ומעקב של חברי הצוות. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). *סוציולוגיה של ארגונים*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 438-474.

מודל הבירוקרטיה של ובר – בחינה מחודשת

ובר, מקס. (1973). "הבירוקרטיה", בתוך מ. ליסק (עורך), סוגיות בסוציולוגיה: מבנה וריבוד חברתי. תל אביב: עם עובד, עמ' 247-263 (קריאת חובה למי שלא מכיר/ה).

** שנהב, יהודה (2003/2010). "יסודותיה ההיסטוריים והאפיסטמולוגיים של תורת הארגון: מיזוג של תיאוריה סוציולוגית ושיח הנדסי". מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת), סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 9-35.

** שנהב, יהודה.. 1995. "הבירוקרטיה כמנגנון שליטה" מתוך: מכונת הארגון. עמ' 211-222.

Ashcraft, K.L. (2001). "Organized Dissonance: Feminist Bureaucracy as Hybrid Form". *Academy of Management Journal* 44(6): 1301-1322.

גישת יחסי אנוש: עוד מנגנון שליטה או הומניזציה של הבירוקרטיה ?

** Roethlisberger, F.J., and Dickson, W.J. (1939/1981). "Human Relations", in Grusky, O. and G.A. Miller (Eds.), *The Sociology of Organizations*. NY: The Free Press, pp. 67-83.

** שנהב, יהודה. (1991). הפסיכולוגיה התעשייתית ומיתוס הפריזון. אידיאולוגיות ניהול בעידן הרציונליות. תל אביב: אוניברסיטה משודרת, משרד הביטחון. עמ' 60-69.

ממנגנון שליטה נורמטיבי לתרבות ארגונית

קונדה, גדעון. (2000) *מהנדסים תרבות: שליטה ומסירות בחברת היי-טק*, חרגול הוצאה לאור.

פרק 1: "תרבות וארגון", עמ' 9-36. (רשות)
** פרק 5, "עצמי וארגון: בצילו של שור הזהב".

Ailon-Souday, G., and Kunda, G. (2003). "The Local Selves of Global Workers: The Social Construction of National Identity in the Face of Organizational Globalization". *Organization Studies* 24(7): 1073-1096.

** Hochschild, A. R. (1983). "Managing Feeling". In her *The Managed Heart: Commercialization of Human Feeling*. Berkeley: University of California Press, pp. 35-55.

פרספקטיבה מגדרית לחקר ארגונים: המימד המגדרי של המהפיכה הניהולית/הקפיטליזם הניהולי:

** ניצה ברקוביץ. 2007. "נשים וגברים של הארגון: רזבט קנטר ויצור הנשיות והגבריות בארגון העבודה". מתוך: **דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מיגדר**. בעריכת ניצה ינאי ואחרות. האוניברסיטה הפתוחה. (להתמקד 155-162)

Davies Margery. "Women's Place is at the Typewriter: the Feminization of the Clerical Labor Force." In: Edwards, Reich and Gordon (eds.) **Labor Market Segmentation**. D.C. Heath and Co. Pp. 279-296.

ההקשר הישראלי: המבנה התאגידי וצמיחת הניהול הפרופסיונאלי

**** ממן, דניאל.** (2008). "שינויים מבניים ב'כלכלה הגדולה' ובקבוצות העסקיות בישראל".
משפט ועסקים ח', עמ' 123-157.

**** פרנקל, מיכל.** 2008. צמיחתו של הניהול בישראל כדינמיקה של שדות חופפים. *סוציולוגיה
ישראלית*. כרך י (1). עמ' 133-159.

**** מיכל פרנקל.** 2006. "ניהוליות". מתוך: **אי/שוויון**. עורכים אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת
הספרים של אוניברסיטת בן גוריון. עמ' 282-290.

Kalev, A., Shenhav, Y., & Vries, D. D. 2008. The State, the Labor Process,
and the Diffusion of Managerial Models. *Administrative Science Quarterly*,
53(1): 1-28.

צפייה בסרט: "תולדות הסרט הנע" (על טיילוריזם, פורדיזם ועוד

מקפיטליזם ניהולי לקפיטליזם פיננסי

**** Davis, G. F.** 2011. "The Twilight of the Berle and Means Corporation".
Seattle University Law Review 34: 1121-1126, 1130-1138.

Perrow, Charles. 2010. "The Meltdown was Not an Accident". In M. Lounsbury
and P. M. Hirsch (Eds.) *Markets on Trial: The Economic Sociology of the U.S.
Financial Crisis: Part A (Research in the Sociology of Organizations, Volume
30, pp. 309-330.*

Schneiberg, M. 2011. "Toward an Organizationally Diverse American Capitalism? Cooperative, Mutual, and Local, State-Owned Enterprise". *Seattle University Law Review* 34: 1409-1434.

ב. יחסי ארגון סביבה

גישת ההתנייה המבנית (Structural contingency)

** Pfeffer, Jeffrey. 1982. "Structural Contingency Theory. In his: *Organizations and Organization Theory*. Ballinger Pub. Pp. 147-163.

אורלי יחזקאל ועודד שנקר. 2005. תיאורית תלות מצב. בתוך: ניהול בין-לאומי. האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 153-161.

סמואל, יצחק. (1996). מבנים ארגוניים. בתוך: ארגונים: מאפיינים, מבנים, תהליכים. חיפה ותל אביב: אוניברסיטת חיפה וזמורה-ביתן, עמ' 73-106

Barley, Stephen. 1996. "Technology as an Occasion for Structuring: Evidence from Observations of CT Scanners and the Social Order of Radiology Departments." *Administrative Science Quarterly*, 31:78-108.

** Alexander, Victoria D. 1998. "Environmental Constraints and Organizational Strategies." Pp. 272-290 in *Private Action and the Public Good*, edited by Walter Powell and Elizabeth Clemens. New Haven: Yale University Press.

הרחבת המושג סביבות ארגוניות

** מיכל פרנקל. 2010. (2008) מתכנתות מחדש את הנשיות? הבניית זהות מיגדרית בתעשיית ההיי-טק בישראל בין הסדר המיגדרי הגלובלי והמקומי. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). **סוציולוגיה של ארגונים**. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. ע' 158-180.

פרנק דובין, ג'ון ר' סאטון, ג'ון וו' מייר וו' ריצ'רד סקוט. חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה והיווצרות שוקי העבודה הפנימיים. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). **סוציולוגיה של ארגונים**. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. ע' 124-157.

מגישת התלות במשאבים (resource dependence) לרשתות ולמבנים של יחסים בין-ארגוניים

** Pfeffer, Jeffrey. 1982. "Resource Dependence" In his: *Organizations and Organization Theory*. Ballinger Pub. Pp. 192-204.

אורלי יחזקאל ועודד שנקר. 2005. תיאורית תלות-משאבים. בתוך: **ניהול בין-לאומי**. האוניברסיטה הפתוחה. ע' 162-166.

** Froelich, Karen A 1999. Diversification of Revenue Strategies: Evolving Resource Dependence in Nonprofit Organizations. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 28 (3) 246-265

Pache, Anne-Claire, and Filipe Santos. 2013. "Inside the hybrid organization: Selective coupling as a response to competing institutional logics". *Academy of Management Journal*. 56(4): 972-1001.

רחל בנזימן. 2009. לא על הפילנתרופיה לבדה... מיזמים עסקיים חברתיים בישראל –
מיפוי ראשוני וסקירה השוואתית.

ראו גם ב ESCO המרכז להכשרה לעסקים חברתיים [/http://www.esco-center.co.il](http://www.esco-center.co.il)

Eikenberry, Angela M., and Jodie Drapal Kluver. "The marketization of the nonprofit sector: civil society at risk?" *Public Administration Review* 64.2 (2004): 132-140.

וולטר וו' פאוול, קנת' וו' קופוט ולורל סמית-דור. 2010. שיתוף פעולה בין-ארגוני ומקום
החדשנות: רשתות למידה בביוטכנולוגיה. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). **סוציולוגיה של
ארגונים**. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. ע' 200-238.

Nohria, N. (1992). "Is a Network Perspective a Useful Way of Studying Organizations?", in Nohria, N. and R.G. Eccles (eds.), *Networks and Organizations*. Boston: Harvard Business School Press, pp. 1-22.

קשרים בין תאגידים ורשתות ארגוניות בפרספקטיבה מעמדית

Pfeffer, Jeffrey. 1987. "A Resource Dependence Perspective on Interorganizational Relations." In: *Interorganizational Relations: the Structural Analysis of Business*, edited by M. Mizruchi and M. Schwartz. Cambridge University Press. Pp. 25-55.

**Mizruchi, Mark. "Why do Corporations Stick Together? an Interorganizational Theory of Class Cohesion." In: *Power Elites and Organizations*, edited by G. W. Domhoff and T. Dye. Sage. Pp. 204-218.

**הגישה המוסדית החדשה (א): מתרבות ארגונית וסביבה תרבותית לארגון כתוצר
תרבותי ומדיפוזיה של פרקטיקות ומודלים ארגוניים ל"תרגום" ועיבוד מקומי
(glonalization)**

** DiMaggio, P. J., and Powell, W. W. (1991). "Introduction". In Powell, W. W. and DiMaggio, P. J. (Eds.), *The New Institutionalism in Organizational Analysis*. Chicago: University of Chicago Press, pp. 1-38.

פאול ג'. דימאג'יו וולטר ו. פאול. 2010. (1983) שיבה אל כלוב הברזל: איזומורפיות מוסדית ורציונליות קיבוצית בשדות אירגוניים. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). **סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: אוניברסיטה הפתוחה. ע' 328-351.

** פרנק ר' דובין. 2010. (1994) מודלים תרבותיים של ארגון: ההבניה חברתית של עקרונות ארגון רציונליים. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). **סוציולוגיה של ארגונים**. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. ע' 352-381.

** מיכל פרנקל. 2010. (2005) הפוליטיקה של התרגום - השפעת יחסי כוחות פוליטיים פנימיים על אופן אימוצם של רעיונות ניהול מיובאים. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). **סוציולוגיה של ארגונים**. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. ע' 36-61.

Frank Dobbin and John R. Sutton. 1998. The Strength of a Weak State: The Rights Revolution and the Rise of Human Resources Management Divisions, *American Journal of Sociology*, 104(2): 441–76

Staw, Barry and Lisa Epstein. 2000. "What Bandwagons Bring? Effects of Popular Management Techniques on Corporate Performance, Reputation, and CEO Pay." *Administrative Science Quarterly* 45:523-556

**התיאוריה המוסדית החדשה(ב): צמיחת שדות מוסדיים, יזמות מוסדית, עבודה מוסדית,
הגיונות מנוגדים והיברידיות**

** Garud, Raghu, Cynthia Hardy and Steve Maguire. 2007. Institutional Entrepreneurship as Embedded Agency: An Introduction to the Special Issue. *Organization Studies*, 28(07): 957–969

** Thomas B. Lawrence and Nelson Phillips. 2004. From Moby Dick to Free Willy: Macro-Cultural Discourse and Institutional entrepreneurship in Emerging Institutional Fields." *Organization* 11(5):689-711

Bartley, Tim. 2007. How Foundations Shape Social Movements: The Construction of an Organizational Field and the Rise of Forest Certification. *Social Problems*. 54 (3): 229–255

Moody, M. (2008). Building a culture: "the construction and evaluation of venture philanthropy as a new organizational field". In: *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*. vol. 38. Pp. 324-352.

**גלובליזציה ניאוליברליזם ופוסט-פורדיזם - צמיחתן של צורות התארגנות, פרקטיקות
שליטה, ובסיסי אי שוויון חדשים בעידן הקפיטליזם הפיננסי**

**דני פילק. 2004. "ישראל מודל 2000: פוסט-פורדיזם ניאוליברלי". בתוך: שלטון ההון:
החברה הישראלית בעידן הגלובלי. בעריכת דני פילק ואורי רם. הוצאת הקיבוץ המאוחד. ע'
34-56.

Powell, Walter. 2001. "The Capitalist Firm in the Twenty-First Century: Emerging Patterns in Western Enterprise." Pp. 33-68 in *The Twenty-First-Century Firm*, edited by Paul J. Dimaggio. Princeton and Oxford: Princeton University Press.

**** ויקי סמית. 2010. דרכים חדשות לארגון העבודה. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 602-626.**

יערה בוקסבאום ואחרות. 2008. **עובדות בשוק תעסוקה מעורער**. חיפה: מרכז מהות.

Kalleberg, A., B. Reskin, et al. (2000). "Bad Jobs in America: Standard and Nonstandard Employment Relations and Job Quality in the United States." *American Sociological Review* 65: 256-278.

**** Kunda, Gideon and John Van Mannen. 1999. Changing Scripts at Work: Managers and Professionals. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 561(1): 64-80**

Paul du Gay, and Graem Salaman, G. (1992). The cult[ure] of the customer. *Journal of Management Studies*, 29(5): 615-633

גוצלב, רונה ואורלי בנימין. 2006. "גמדים או רובוטים": מחויבות ודה-הומניזציה כלפי עובדים 'זמניים' בקרב מנהלי משאבי אנוש במגזר הציבורי. "סוציולוגיה ישראלית ז(2): 253-280.

**** רון שמיר. 2007. שוק פרטי ולחץ ציבורי: על עיצוב מושג האחריות החברתית של תאגידים. בתוך: דורות, מרחבים, זהויות, בעריכת חנה הרצוג ואחרים. מכון ואן ליר והקיבוץ המאוחד. עמ' 237-258**

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 329 }

צפייה בסרט: *סיפורים מהמסילה*. במאי: קן לוך'. (על פוסט פורדיזם, ניאו ליברליזם ועוד).

או

Up in the Air

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

תיאוריות של חברה ותרבות

מספר קורס: 0-102-2-23

סמינר שנתי, יום ג' 8-10

בנין 72 חדר 122

ד"ר איסמאעיל נאשף.

בנין 72 חדר 380.

שעות קבלה: יום ג' 10-11.

דוא"ל: esmail@bgu.ac.il

מטרת סמינר זה היא הצגת מפה של ההתפתחות של התיאוריות אשר עוסקות בחברה ובתרבות מאז שלהי הנאורות ועד ימינו. המפה אשר נציג בנויה על שלושה מרכיבים בסיסיים והקשרים ביניהם: ההיסטוריה, התיאוריה, והביקורת. ההיסטוריה היא אותם תהליכים חברתיים כלכליים אשר מתוכם ובהקשרם צומחת צורת חשיבה תיאורטית מסוימת. מנגד, התיאוריה מקיימת מעין היסטוריה משלה, אותם חוקים פנימיים אשר מגדירים אותה ואת יחסה אל האובייקטים אודותיהם היא מתמקמת ומנסה לפרש, לתחם, ואף לפעמים ליצור. הביקורת היא אותה פרקטיקת התכה אשר מאפשרת תנועה רב-כיוונית של פירוק והרכבה של תיאוריות בהקשרים היסטוריים משתנים. בכך בעצם הביקורת מאפשרת גם סוגי התערבות שונים של התיאוריה בתהליכים חברתיים היסטוריים שונים. לצד הבקאות בידע התיאורטי אודות החברה והתרבות שמפה זו תאפשר, המשתתפים/ות ירכשו את הכלים הבסיסיים של חשיבה תיאורטית ביקורתית על החברה והתרבות של זמננו. המפגשים מתבססים על קריאה דיון והצגה של נושאי הקורס על סמך הטקסטים הנלווים. בכל מפגש תהיה הצגה כללית מטעם המרצה, הצגה ביקורתית של אחד המשתתפים/ות, ודיון מעמיק בסוגיות הרלוונטיות. על כל משתתף/ת לבנות פרויקט מחקרי תיאורטי אשר יתמקד סביב אחד מנושאי הסמינר. בסמסטר השני תהיה הצגה של פרויקטי המחקר השונים, ואשר בסיום השנה יוגשו בצורת עבודה סמינריונית.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 332 }

דרישות הקורס:

נוכחות חובה.

השתתפות פעילה.

הצגת נושא.

עבודה סמינריונית.

ציון הקורס:

נוכחות והשתתפות: 10%.

הצגת נושא: 20%.

עבודה סמינריונית בנושא הפרויקט המחקרי התיאורטי: 70%.

סמסטר א

(כפוף לשינויים שיוצגו על ידי המרצה)

	מועד	נושא השיעור	חומר קריאה
1.		מבוא: הצגת הקורס.	
2.		קריאה וכתיבה של ההיסטוריה- I	White, pp. 1-42.
3.		קריאה וכתיבה של ההיסטוריה- II	Chakrabarty, pp. 27-71.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 333 }

4.	קריאה וכתובה של התיאוריה הביקורתית- I	הורקהיימר, עמ' 57-100.
5.	קריאה וכתובה של התיאוריה הביקורתית- II	Young, pp. 1-20, 48-68.
6.	מהי הנאורות?	קנט, עמ' 7-16. Foucault, pp. 32-50.
7.	על האדון והעבד	Beiser, pp. 174-191.
8.	מרקס I	Marx(in Tucker), pp. 586-617.
9.	מרקס II	מרקס, עמ' 29-76.
10.	ניטשה	ניטשה, עמ' 7-56.
11.	ובר	Weber, pp. 35-92. ספר זה של ובר קיים גם בעברית.
12.	דורקהיים	דורקהיים, עמ' 55-92.
13.	לוי-שטראוס	לוי-שטראוס, עמ' 25-61.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 335 }

סמסטר ב
(כפוף לשינויים)

חומר הקריאה	נושא השיעור	מועד	
גרמשי עמ' 35-52.	חקר האידיאולוגיה I		1.
אלת'וסיר, עמ' 23-81.	חקר האידיאולוגיה II		2.
Horkheimer & Adorno, pp. 120-167.	שלילה I		3.
פאנון (אצל שנהב), עמ' 25-46.	שלילה II		4.
Habermas, pp. 27-56.	מיסוד הביקורת		5.
גירץ, עמ' 13-85.	הפרשנות כביקורת ממוסדת		6.
פוקו, הספר.	המפנה הצרפתי I		7.
Bourdieu, pp. 72-95.	המפנה הצרפתי II		8.
Bhabha, pp. 40-65.	מעמד הצבע		9.
Hall, pp. 468-478.	צבע המעמד		10.
ג. דיבור, פסקאות 1-53.	חקר הראווה		11.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 336 }

Butler, pp. 1-27.	ההמצאה מחדש של התחום		.12
Zizek, pp. 1-54.	סיכום		.13

מקורות:

- אלתוסיר, ל., 2003. על האידיאולוגיה. ת"א: רסלינג.
גירץ, ק., 1991. פרשנות של תרבויות. ירושלים: כתר.
גרמשי, א., 2004. על ההגמוניה: מבחר מתוך 'מחברות הכלא'. ת"א: רסלינג.
דורקהיים, א., 2006 [1895]. הכללים של המתודה הסוציולוגית. ת"א: רסלינג.
דיבור, ג., 2001. חברת הראווה. ת"א: בבל.
הורקהיימר, מ., 1993. תיאוריה מסורתית ותיאוריה ביקורתית. בתוך אדורנו, ת. ו.,
והורקהיימר, מ., אסכולת פרנקפורט: מבחר. תל-אביב: ספריית פועלים.
לוי-שטראוס, ק., 2006. גזע, היסטוריה, תרבות. ת"א: רסלינג.
מרקס, ק., 2011. הקפיטל: ביקורת הכלכלה המדינית. ת"א: הקיבוץ המאוחד.
ניטשה, פר., 1979. מעבר לטוב ולרע. בתוך פ. ניטשה מעבר לטוב ולרע; לגניאולוגיה של
המוסר. ירושלים ות"א: שוקן.
פאנון, פ., 2006. מקוללים עלי אדמות. ת"א: בבל.
פוקו, מ., 2005. סדר שיח. ת"א: בבל.
קליין, י., 1978. הדיאלקטיקה של האדון והעבד: פירוש לפרק מתוך "הפנומנולוגיה של
הרוח" של הגל. ת"א: עם עובד ואוניברסיטת חיפה.
קנט, ע., 2009 [1784]. תשובה לשאלה: מהי הנאורות? בתוך ע. קנט מהי הנאורות: כתבים
פוליטיים. ת"א: רסלינג.
שנהב, י., (עורך), 2004. קולוניאליות והמצב הפוסטקולוניאלי: אנתולוגיה של תרגום ומחקר.
ירושלים: מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד.

Adorno, T. W., and Horkheimer, M., 1997. *Dialectic of Enlightenment*. London: Verso.

Beiser, F., 2005. *Hegel*. London: Routledge.

Bhabha, H., 1994. *The Location of Culture*. London: Routledge.

Bourdieu, P., 1977. *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.

Butler, J., 1993. *Bodies that Matter: On the discursive limits of "sex"*. London: Routledge.

Chakrabarty, D., 2000. *Provincializing Europe: Postcolonial thought and historical difference*. Princeton: Princeton University Press.

Foucault, M., 1984. What is Enlightenment? In P. Rabinow (ed) *The Foucault Reader*. N.Y.: Pantheon Books.

Habermas, J., 1989. *The Structural Transformation of the Public Sphere: An inquiry into a category of bourgeois society*. Cambridge, M.A.: MIT Press.

Hall, S., 1996. What is this 'balck' in black popular culture? In D. Morely and K. H. Chen (eds.) *Stuart Hall: Critical dialogues in cultural studies*. London: Routledge.

Horkheimer, M., and Adorno, T. W., 1989. *Dialectic of Enlightenment*. N.Y.: Continuum.

Kojeve, A., 1980[1947]. *Introduction to the Reading of Hegel*. Ithaca: Cornell University Press.

Marx, K., 1975. *Early Writings*. London: Penguin.

Tucker, R. C., 1978. *The Marx-Engels Reader*. N. Y.: W. W. Norton & Co.

Weber, M., 1950 [1930]. *The Protestant Ethics and the Spirit of Capitalism*. N.Y: C. Scribner's Sons.

White, H., 1973. *Metahistory: The historical imagination in nineteenth-century Europe*. Baltimore: The John Hopkins University Press.

Young, R., 1990. *White Mythologies: Writing history and the West*. London: Routledge.

Zizek, S., 1997. *The Sublime Object of Ideology*. London: Verso.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שני

סמסטר א' – סתיו

אנתרופולוגיה של הידע: משולחן ערוך לריאליטי TV

סמינר מחקר

סמסטר א' 2014-2015

יום שלישי 16:15-17:45

מה בין ידע, רעיונות ואידיאולוגיה מצד אחד לבין החוויה, רגשות והפרקטיקה של היומיום, מצד שני?

הסמינר מבקש להציע לכם פרספקטיבה של ניתוח מציאות תרבותית דרך הפריזמה של ידע ורעיונות. רעיונות הם אלה שלעתים המעצבים את המציאות ונותנים משמעות לפעולות של האנשים, ולעתים הם מצטיירים כתוצר משני של ההווי התרבותי הממשי; ולעתים הם אף מופיעים כאוטונומיים, לא קשורים כלל או סותרים וגם פוגמים בחיי האדם והקבוצה. ידע ורעיונות בתרבות מאורגנים בג'אנרים, צורות ודיסציפלינות מגוונות ונבחנות זה מזה, הם מתווכים על ידי מוסדות ומומחים, נאגרים במאגרים שונים ונישאים בגוף. הם מועברים ממקום למקום, מתורגמים משפה לשפה, מתחזים ומשתנים.

מבחינה תיאורטית, הקורס עוסק בחיבור בין אתנוגרפיה של חיים תרבותיים לבין הסוציולוגיה של הידע. הוא מציע להתבונן ברגעים היסטוריים ועכשוויים בהם רעיונות אידיאולוגיים, דתיים, מדעיים ולאומיים משחקים תפקיד מרכזי בטרנספורמציה תרבותית של מרחב, דרכי פעולה של האדם ואף המראה שלו. לשפה והקטגוריות שטמונות בה, לגוף ולטכנולוגיות הידע המשתנות מקום מרכזי בתהליך זה. כמו כן, נתייחס להבחנה בין "ידע מה" ל"ידע איך", לסמלי ומילות מפתח תרבותיים, לתופעת ה"הביטוס" המגלם את ההיררכיות שהרעיונות מייצרים.

מבחינה אמפירית, נתמקד באבולוציה של שלוש זירות לייצור ידע ומציאות תרבותית: דת, מדע ותרבות פופולרית. נדון בדוגמאות מאירופה וארה"ב, רוסיה וישראל ונלמד על הדרכים השונות בהם הרעיונות מעצבים את המציאות. נעשה דגש על המושג עצמי – Self, Persona שהוא בו זמנית רעיון מדעי, קטגורית מפתח תרבותית של ציוויליזציה מערבית, פרקטיקה מובנת מעליה של אדם מודרני ואולי אשליה מדבקת המכונה "Meme".

כמעט כול דבר אפשר לחקור כרעיון, כמערכת ידע, כאידיאולוגיה. במקביל לפריסה של גישות לחקר הידע התרבותי, תתבקשו לבחור נושא למחקר אמפירי בשדה רעיוני מסויים ותכתבו

לגביו הצעת מחקר מפורטת. נעודד במיוחד גיוס של פרספקטיבה של הידע לעבודות תיזה שלכם. כלומר, אתם מוזמנים להביא מוקד רעיוני אמפירי מתוך השדה בו אתם חוקרים ולהציע לשלבו בקורס.
חובות הקורס:

1. נוכחות בכיתה הינה חובה, היעדרות דורשת הצדקה מנומקת
 2. הכנת חומר קריאה או חומר נוסף לדיונים בכיתה (20 אחוז)
 3. הצגה בכיתה של נושא המחקר (20 אחוז)
 4. כתיבת עבודת סיום בצורה של הצעת מחקר מורחבת (הכוללת פרק אמפירי של ניתוח ממצאי המחקר (60 אחוז)
- אין לעשות שימוש כלשהו בטלפונים ניידים במהלך השיעור. הסמינר יהיה *laptop-free zone* למעט מקרים מוסכמים חריגים. חריגות מכללים אלה יביאו לפסילת הקורס או אובדן נקודות בהתאם לשיקול דעתה של המרצה.

מהלך הקורס:

מפגשים 1-3: שיעורי מבוא

1. גלגול של התחום: איך נפגשו האנתרופולוגיה של "הפרימיטיביים" וסוציולוגים של המדע?

2. איך רעיונות מתגלגלים? מגישת האבולוציה לממטיקה דרך פוקו

3. הצגת נושאי הקורס שחוצים את המפגשים התימתיים
תזוזה וטרנפורמציה של "מוסדות ידע" וצורת ארגון של ידע (מדת דרך המדע לתקשורת)
הקשר בין ידע לזהות, בין ידע ומושג "העצמי", פעולתו של ידע טיפולי
מקום של הסובייקט ביצור והעברה של הידע
מפגשים 4-10: דיונים תימתיים ממוקדים

ידע בגוף, ידע איך: הביטוס, מיומנות, מניירות

ידע בקטגוריות של השפה, סגנונות הדיבור והתקשורת

מצבים ומסלולים של האדפטציה של הידע: אבולוציה, דיפוזיה, חיקוי ותרגום
רעיונות בחומר ובצורה: ידע בצורת מרחב, ארטיפקטים, מדיום, טכנולוגיה
האג'נדה שבידע, ידע וכוח: רעיונות "טובים" ורעיונות "מזיקים"

מפגשים 11-13: דיון בהצעות המחקר

להלן רשימת הקריאה מוצעת, במהלך הקורס הרשימה תעוצב בהתאם להרכב הכיתה ולנושאים למחקר בהם התלמידים יבחרו להתעמק.
הרשימה בנויה לפי אשכולות תימתיים בתוכם ניתן יהיה לנסח נושאים לעבודת מחקר במסגרת הקורס

שיעורי המבוא: יסודות וגבולות של האנתרופולוגיה של הידע

Berger, P.L. & Luckman Th. 1966 (or 1971). *The Social Construction of Reality*. Penguin Books: London. "Introduction: the Problem of the Sociology of Knowledge".

Mannheim, Karl. 1936. (1962, 1955) *Ideology and Utopia: An Introduction to the Sociology of Knowledge*. NY: A Harvest Book. (אידיאולוגיה ואוטופיה בהוצאת מכון שלם)

Mauss, Marcel. 1987 (1938) A category of the human mind: the notion of person; the notion of self. In: *The Category of the Person: Anthropology, Philosophy, and History*. Ed. By Michael Carrithers, Steven Collins and Steven Lukes. Cambridge: Cambridge University Press.

Barth, Fredric. 2002. "An Anthropology of Knowledge". *Current Anthropology* 43(1): 1-17.

Boyer, Dominic. 2005. Visiting Knowledge in Anthropology: An Introduction. *Ethnos* 70(2):141-148.

Swidler, Ann and Jorge Ardity. 1994. "The New Sociology of Knowledge". *Annual Review of Sociology* 20:305-29.

Crick, Malcolm R. 1982. "Anthropology of Knowledge". *Annual Review of Anthropology* 11:287-313.

Douglas Mary, 1986, *How Institutions Think*. 1st ed. Syracuse, N.Y, Syracuse University Press.

Clifford Geertz, 1983. *Local Knowledge: Further Essays in Interpretive Anthropology*.

Boyer, Dominic 2005. "Conceptualizing the Formation of Dialectic Social Knowledge", 19-45 in his *Spirit and System: Media, Intellectuals, and the Dialectic in Modern German Culture*.

McCarthy, E.D. 1996. *Knowledge as Culture: The New Sociology of Knowledge*. London, New York: Routledge.

Ringer, Fritz. 1990. "The Intellectual Field, intellectual history, and the sociology of knowledge". *Theory and Society* 19:269-94.

לרנר יוליה, 2007, "הבסיס האנליטי של המחקר: ידע והקשר – ניתוח סוציולוגי של הידע" פרק מתוך עבודת דוקטורט מ"נשמה" ל"זהות": כינום של מדעי החברה ברוסיה הפוסט-סובייטית וסוציולוגיזציה של הרוסיות. האוניברסיטה העברית בירושלים.

לוי שטראוס, ק. *החשיבה הפראית*. מרחביה: ספריית הפועלים. פרק ראשון "מדע הקונקרטי" ופרק תשיעי "היסטוריה ודיאלקטיקה".

Latour, B. & Woolgar, S. 1979. *Laboratory Life: The Social Construction of Scientific Facts*. Beverly Hills: Sage Publications.

ידע בגוף, ידע איך: הביטוס, מיומנות, מניירות

Ryle, G. 1986. *The Concept of Mind*. Harmondsworth: Penguin. Chapter II. "Knowing how and Knowing that".

אלגזי, ג. 2000. "הלכות הגוף וארגון חברתי: תהליך הציביליזציה של נורברט אליאס". *זמנים: רבעון להיסטוריה* 70 : 60-83.

אליאס, נורברט. 2000. "תהליכי הציוויליזציה". *זמנים* 70 : 84-89.

אלאור, ת. 1992. *משכילת ובורות*. תל אביב: עם עובד. פרק "תוכן ותאכלס", עמ' 109-163 ועוד עמודים על גישת האוריינות.

Illouz, Eva. 2008. *Saving the Modern Soul: Therapy, Emotions and the Culture of Self-Help*. University of California Press.

Illouz, Eva. 2003. *Oprah Winfrey and the Glamour of Misery: an Essay on Popular Culture*. Columbia University Press.

אלגזי, ג. 2002. "לימוד הטבע הנלמד: עיצוב מושג ההביטוס בעבודתו של בורדייה". *סוציולוגיה ישראלית* 4(2): 401-410.

Stearns, Peter. N. 1994. *American Cool Constructing a twenties-century emotional style*. New York: New York University Press.

Kelly, Catriona. 2001. *Refining Russia: Advice Literature, Polite Culture and Gender from Catherine to Yeltsin*. Oxford: Oxford University Press.

Volkov, V. 2000. "The Concept of 'Kulturnost': Notes on the Stalinist civilizing process". Pp. 210-230 in Fitzpatrick, Sh. (ed) 2000. *Stalinism: New Directions*. London: Routledge.

Bourdieu, P., Passeron, J.C. & De Saint Martin, M. 1994. Academic Discourse Linguistic Misunderstanding and Professional Power. Cambridge: Polity Press. Pp. 1-24. pp.35-79.

סרט:

The Factory of Gestures: Body Language in Film by Oksana Bulgakowa.
Potemkin Press 2008

ידע בקטגוריות של השפה ובסגנונות תקשורת

Ortner, Sh. 1973. 'On Key Symbols'. *American Anthropologist* 75(5):1338-1346.

D'Andrade, R. and M. Egan. 1974. The Colors of Emotion. *American Ethnologist* 1:49-63.

D'Andrade, R. (1995), *The Development of Cognitive Anthropology*, Cambridge: Cambridge University Press

Wierzbicka, Anna. 1997. Understanding Cultures Through Their Key Words : English, Russian, Polish, German, and Japanese. Oxford University Press.

Wierzbicka, Anna. 1999. Emotions Across Languages and Cultures: Diversity and Universals. Cambridge University Press.

Wierzbicka, Anna. 1989. "Soul and Mind: Linguistic Evidence for Ethno psychology

Wierzbicka, Anna. 2008. Why there are no 'colour universals' in language and thought and Cultural History". American Anthropologist 91:41-58.

Lerner J. and Zbenovich C. 2013. "Adapting the Therapeutic Discourse to Post-Soviet Media-Culture: The Case of *Modniy Prigovor* ". Slavic Review 72(4).

Deutscher, Guy. 2010. Through the Language Glass: Why the worlds looks Different in Other Languages,

Quinn Naomi (ed.) 2005. Finding Culture in Talk: A Collection of Methods. Palgrave Macmillan.

Boyer Pascal. 1994. The Naturalness of Religious Ideas: A cognitive Theory of Religion. Berkeley: University of California Press.

כתריאל, תמר. 1999. מילות מפתח: דפוסי תרבות ותקשורת בישראל. תל-אביב:

אוניברסיטת חיפה וזמורה ביתן (עמ' 206-225 "סגנון דוגרי" ועמ' 148-167 "המטאפורה של הגיבוש").

ברטל, ישראל. קוזק ובדווי: עולם הדימויים הלאומי החדש, "העלייה השנייה – מחקרים", א', עמ' 482 – 493.

מצבים ומסלולים של האדפטציה של הידע: אבולוציה, דיפוזיה, חיקוי ותרגום

Said, Eduard. 1983. "Traveling Theory", pp. 226-247 in his *The World, The Text, and the Critic*. Cambridge: Harvard University Press.

Boas, Franz. 1924. "Evolution or Diffusion?" *American Anthropologist* 26: 340-344.

Cohn, B.S. 1996. *Colonialism and its form of Knowledge: The British in India*. Princeton: Princeton University Press.

Hirsch, Francine. 2005. *Empire of Nations: Ethnographic Knowledge and the Making of the Soviet Union*. Ithaca: Cornell University Press.

Cox, Rupert (ed.). 2007. *The Culture of Copying in Japan: Critical and Historical Perspectives*. London: Routledge.

Czarniawska, Barbara and Sevón, Guie (ed.). 1996. *Translating Organizational Change*. Berlin: Walter de Gruyter.

Czarniawska-Joerges, B. & Sevón, G. (2005) *Global ideas: how ideas, objects and practices travel in a global economy*, Malmö, Sweden: Liber & Copenhagen Business School Press.

Asad, Talal. The Concept of Cultural Translation in British Social Anthropology in Writing Culture.

Rogers, Everett M. 1983. *Diffusion of Innovations*. New York: The Free Press. (Chapter 1: Elements of Diffusion).

כהנא, ראובן. 1975. "אסטרטגיות באימוץ ערכים חדשים בתהליכי מודרניזציה". *מגמות כ"ב*, עמ' 51-64.

חלפין, יגאל. 2002. "האדם החדש על פי הבולשביזם: סקסולוגיה ופסיכיאטריה ברוסיה הסובייטית", *זמנים*, 78, עמ' 94-106.

Paperno, Irina. 1997. "European Science on Suicide", Chapter 1 in her *Suicide as a Cultural institution in Dostoyevsky's Russia*. NY: Cornell University Press.

שומסקי, דימיטרי. 2005. "אוריינטליזם ואיסלאמופוביה בקרב האינטליגנציה דוברת הרוסית בישראל". *תיאוריה וביקורת* 26 : 89 – 119.

רולניק, ע. 2004. "אדיפוס בפלשתינה: הגירה של הפסיכואנליזה ממרכז אירופה לארץ ישראל". *זמנים* 88 : 44-62.

סרט: "Young Freud in Gaza" by PeÅ Holmquist, Suzanne Khardalian
סיוון בלקמור, 2009, עמ' 46-116 בתוך *מכונת הממים*. תל אביב, כנרת, זמורה-ביתן, דביר.

האג'נדה שבידע (וגם כוח כמובן): רעיונות "טובים" ורעיונות "מזיקים"

Mannheim, K. 1936. (1962, 1955) *Ideology and Utopia: An Introduction to the Sociology of Knowledge*. NY: A Harvest Book.

סעיד, א. 2000. *אוריינטליזם*. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד. פתח דבר לקורא העברי ומבוא (עמ' 11-32).

אייל, גיל. 2005. *הסרת הקסם מין המזרח: תולדות המזרחנות בעידן המזרחיות*. תל אביב: מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד. "מבוא" עמודים 9-21, פרק 5 "המודיעין והפרשנים".

הירש, דפנה. 2008. "הזרמת דם חדש אך פעולת הבראה וחזק לה": רופאים ציונים ונישואי התערובת". עמ' 160-185 בתוך *גזענות בישראל*, עורכים יהודה שנהב ויוסי יונה. ירושלים: מכון ון ליר בירושלים והקיבוץ המאוחד.

גירץ, ק. "אידיאולוגיה כמערכת תרבותית", "דת כמערכת תרבותית" פרק רביעי ושמיני בתוך *פרשנות של תרבויות*. ירושלים: הוצאת כתר. בלום, א. 1989. *דלדולה של הרוח באמריקה*. תל אביב: ספריית עם עובד.

רם, א. 1993. "החברה ומדעי החברה: סוציולוגיה ממסדית וסוציולוגיה ביקורתית בישראל". בתוך אורי רם (עורך) *החברה הישראלית: היבטים ביקורתיים*. תל-אביב, הוצאת ברירות, עמ' 7-39.

רם, א. 1996. "זיכרון וזהות: סוציולוגיה של ויכוח ההיסטוריונים בישראל", *תיאוריה וביקורת* 4: 141-152. (את שניהם אפשר לקרוא בפסר "הזמן של הפוסט")

פוקו, מישל. 1997. *תולדות המיניות*. תל אביב: הקיבוץ המאוחד. פוקו, מישל. 1986. *תולדות השיגעון בעידן התבונה*. ירושלים: כתר.

Furedi Frank. 2004. *Therapy Culture: Cultivating Vulnerability in an Uncertain Age*. Routledge.

Bauman, Z. 1989. *Legislators and Interpreters*. NY: Ithaca, Cornell University Press.

Nader, Laura. 1996. *Naked Science: Anthropological Inquiry Into Boundaries, Power, and Knowledge*.

Somers, Margaret R. 1999. "The Privatization of Citizenship: How to Unthink a Knowledge Culture". Pp. 121-161 in Bonnell, Victoria and Lynn Hunt, eds. 1999 *Beyond the Cultural Turn: New Directions in the Study of Society and Culture*. Berkeley: University of California Press

סיוזן בלקמור . הרצאה על "טמים". ועמודים מהספר *מכונת הממים*.

ידע בחומר: מרחב, ארטיפקטים, מדיום וטכנולוגיה

Knorr Cetina, K. (1997). Sociality with objects: social relations in postsocial knowledge societies. *Theory, culture & society*, 14(4), 1-30.

Marjorie Sarbaugh-Thompson and Martha Feldman, 1998. "Electronic Mail and Organizational Communication: Does Saying 'Hi' Really Matter?" *Organization Science* 9(6): 685-698.

Latour, Bruno. 1991. Technology is society made durable. Pp. 103-131, In John Law (Ed.) *A Sociology of Monsters: Essays on Power, Technology and Domination*. London: Routledge.

יונתן ונטורה. 2014. חפצים: עיצוב תעשייתי בישראל. תל אביב: רסלינג.

מלאת שמיר. 2008. הבית המפוצל: פרטיות ואינטימיות בבית האמריקאי במאה התשע
עשרה. זמנים 104(6): 12-17.

Boym, Svetlana. 1994. *Common Places: Mythologies of Everyday Life in Russia*. Cambridge: Harvard University Press. (Introduction chapter, "Theoretical Common Places", pp.10-20).

Buchli, Vctor *An Archaeology of Socialism*. 1999. Oxford: Berg.
Paperniy, V. 2002. *Architecture in the Age of Stalin: Culture Two*. Cambridge: Cambridge University Press.

Tamar Elor, 2012, "The Soul of Biblical Sandal: On Anthropology and Style". *American Anthropologist* 114(3): 433-445.

בית, משפחה ועבודה: פרספקטיבה מיגדרית

סמינר מ.א.

דר' ניצה ברקוביץ

שעת קבלה: יום ג' 15-16, חדר 372

(יתכנו שינויים ברשימת הקריאה)

מטרת הקורס:

לינדה ניקולסון, החוקרת של לימודי מגדר ופילוסופיה כתבה בפתח ספרה "מיגדר והיסטוריה" (1986): "על מנת להבין את ההיסטוריה המערבית החל מהמאה השש עשרה עד ימינו, יש להבין את היחסים המשתנים שבין שני הספירה הציבורית והספירה הביתית". ואכן הבחנה זו הפכה לאחד המאפיינים המרכזיים של התקופה המודרנית. היא מארגנת את המוסדות החברתיים כמו גם את האופן בו אנו חיים וחווים את עולמנו. במהלך הקורס נעמוד על האופנים בהם מכוננת הבחנה זו את עולם העבודה ועולם המשפחה ואת היחסים (המשתנים) ביניהם ובמקביל כיצד היא מארגנת את הקטגוריות של "נשיות" ו"גבריות" ומעניקה להם משמעות. במקביל להבנת דרכי פעולתן של "הספירות הנפרדות" נבחן גם כיצד, מתחילת התיעוש ועד ימינו, בעידן הפוסט-מודרני/פוסט-פורדיסטי, דרכי ארגון העבודה ושל הפרקטיקות הארגוניות חלקן באות לטשטש את הגבולות בין השתיים וחלקן מנסות להגביהם ולבצרם. בד בבד עם הניסיונות לשינוי או ביצור, מתרחש גם משא ומתן מחודש על משמעות של גבריות ונשיות ונסיונות להגדרה מחודשת של קטגוריות תרבותיות אלו.

דרישות הקורס:

1. קריאת מאמרי החובה (מצוינים ב **) והשתתפות בדיונים בכיתה. (המאמרים מצויים באתר הקורס).

2. המטלה המרכזית בקורס הינה כתיבת הצעת מחקר על נושא לפי בחירתכם/ם ואשר תתייחס לחומר התיאורטי ולסוגיות שנידונו במסגרת הקורס. ההצעה תכלול: הצגת הנושא ושאלת המחקר, דיון בספרות הרלבנטית, פרק מתודולוגי ממצאים ראשוניים

שימו לב, רשימת הקריאה כוללת מספר רב של קריאות רשות. אלה יהיו לכם לעזר בעת בחירת הנושא לעבודה ולצורך הכרות ראשונה עם הנושא שבחרתם. ברור שלא נספיק את כל הנושאים והמאמרים המופיעים בסילבוס. נבחר במה להתמקד במהלך הקורס.

הרכב הציון

100% - עבודה סופית

הנוכחות הינה חובה כמו גם העמידה בכל דרישות הקורס.

חומר רקע כללי על מיגדר ועבודה:

דפנה יזרעאלי. 1999. "המיגדור בעולם העבודה" מתוך: ד. יזרעאלי, א. פרידמן, ה. דהאן
כלב, ח. הרצוג, מ. חסן, ח. נוה וס. פוגל-ביז'אוי (עורכות) **מין מיגדר פוליטיקה**. הקיבוץ
המאוחד, קו אדום. עמ' 167-215.

ניצה ברקוביץ. 2007. "נשים וגברים של הארגון: רזבט קנטר ויצור הנשיות והגבריות בארגון
העבודה". מתוך: **דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מיגדר**. בעריכת ניצה ינאי
ואחרות. האוניברסיטה הפתוחה.

על המודרניות וצמיחת ההבחנות פרטי/ציבורי – עבודה/משפחה-בית

Craig Calhoun. 1994. Introduction: "Habermas and the Public Sphere." In:
Habermas and the Public Sphere, edited by C. Calhoun. MIT Press. Pp. 1-26

מקס וובר: "הביורוקרטיה" מתוך: **סוגיות בסוציולוגיה: מבנה וריבוד חברתי**. ליסק (עורך).
תל-אביב: עם-עובד. עמ' 247-263.

** אווה אילוז. 2002. בתוך: **תרבות הקפיטליזם**. האוניברסיטה המשודרת, עמ' 7-41.
פרק א: "תרבות וקפיטליזם: הילכו השניים יחדיו?"
פרק ב: "הופעת הבורגנות והתפתחות הספרה הציבורית"
פרק ג: "רובינזון קרוזו: בדידות כאינדיבידואליזם",
פרק ה: "זמן הקפיטליזם: משעון החיים לשעון בית החרושת".

"משמר הגבול" ו-"סכסוכי גבול"

** Nippert-Eng, Christena. 1995. "Introduction." In: her book **Negotiating Boundaries through Everyday Life**. Chicago: Chicago University Press. Pp.1-30.

**Leslie A Perlow. 1998. "Boundary control: The social ordering of work and family time in a high-tech". *Administrative Science Quarterly*, 43, 2, 328-357

**Gideon Kunda.. *Scenes from a Marriage: Work and Family in Corporate Drama*. Golda Meir Institute for Social and Labor Research. Pp.2-24.

קונדה, גדעון. 1992. פרק 5. "עצמי' וארגון: בצילו של שור הזהב". מתוך ספרו: **מהנדסים תרבות: שליטה ומסירות בחברת היי-טק**. תל אביב: חרגול הוצאה לאור. ע' 181-240.

מיגדר וניתוח מיגדרי

** חנה הרצוג. "מיגדר". 2006. בתוך **אי/שוויון** בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב. ע' 220-227.

Acker, Joan. 1990. "Hierarchies, Jobs, Bodies: A Theory of Gendered Organizations." *Gender & Society* 4:139-158.

** Kandiyoti, Deniz. 1988. "Bargaining with patriarchy." *Gender & society* 2(3): 274-290.

הפרטי והציבורי: פרספקטיבה מגדרית והשלכות מגדריות – הקדמה

****חנה הרצוג. 1994. "פרק 2: נשים ופוליטיקה: השסע בין הפרטי והציבורי" מתוך: נשים ריאליות. מכון ירושלים לחקר ישראל. עמ' 26-35.**

**** Williams, Joan. 2000. "Men are entitled (required) to be ideal worker." In: *Unbending Gender*. Oxford: New York, Oxford University Press. Pp. 25-36.**

****אווה אילוז. 2008. אינטימיות קרה: עלייתו של הקפיטליזם הרגשי. 150-158, 15-62.**

**** Walby, Sylvia. 1990. "From private to public patriarchy: The periodisation of British history." [Women's Studies International Forum](#). 13(1-2): 91-104.**

ההקשר הישראלי

****דפנה יזרעאלי. 2001. "יחסי עבודה משפחה: המקרה של נשים במעמדות הביניים בישראל" האשה ביהדות, סדרת דיונים מס' 7. "מעשה ידיה": אשה בין עבודה ומשפחה, בעריכת טובה כהן. אוניברסיטת בר אילן. עמ' 3-16.**

**** מיכל פרנקל, דפנה הקר ויעל ברידא. משפחות עובדות בחוק ובמשפט: בין ניאוו-ליברליזם לזכויות אדם. עיונים בתקומת ישראל. גליון מיוחד "מגדר בישראל" יש באנטרנט**

**** סער, עמליה. 2011. תעסוקת נשים פלסטיניות בישראל. דוח מחקר, אוניברסיטת חיפה.**

אניה גליקמן, ענת אורן ונוח לוין-אפשטיין. 2003. משפחה ישראלית חדשה? תפקידי מין וחלוקת עבודה משפחה בראשית המאה ה-21. דעות בעם. גליון 8.

להביא את המשפחה לעבודה – סימבולית ומעשית

***Tupperware!* : הקרנת הסרט:**

****** מיכל פרנקל. 2010. (2008) "מתכנתות מחדש את הנשיות? הבניית זהות מיגדרית בתעשיית ההיי-טק בישראל בין הסדר המיגדרי הגלובלי והמקומי". מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). **סוציולוגיה של ארגונים**. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

>>>>><<<<<<<<<<<<<<

מכאן ואילך – נושאים נבחרים

להביא את העבודה למשפחה- סימבולית ומעשית

** עירן-יונה מיטל, 2007. אשת חיל והגבר החדש: שני מודלים של "משפחה אידיאלית" והשלכותיהם על הסדרים מגדריים במשפחות של נשים וגברים המשרתים בצה"ל, *סוציולוגיה ישראלית*, ח (2), ע' 209-239

Rosabeth Kanter. 1977. "Wives." In: *Men and Women of the Corporation* Basic Books. Pp. 104-128.

** ניצה ברקוביץ. 2007. "רעיית המנהל: תפקיד ארגוני, חברתי ומשפחתי". מתוך: "נשים וגברים של הארגון: רזבט קנטר ויצור הנשיות והגבריות בארגון העבודה". מתוך: **דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מיגדר**. בעריכת ניצה ינאי ואחרות. האוניברסיטה הפתוחה. ע' 162-173.

עבודת בית (א)

Berk, Sara Fenstermarker. 1985. *The Gender Factory*. New York: Plenum Press. Pp. 199-209.

**Stevi Jackson. 1992. "Towards a Historical Sociology of Housework: a Materialist Feminist Analysis." *Women's Studies International Forum*. 15(2)153-172.

** ברקוביץ ניצה. 1997. על עקרת הבית והחשבונאות הלאומית **תיאוריה ובקורת** 9, ע' 189-197.

Hochschild Arlie. 1989. ***The Second Shift: Working Parents and the Revolution at Home***. Pp 33-58.

Lisa A. Giddings. 1998. "Political Economy and the Construction of Gender: The Example of Housework within Same-Sex Households." ***Feminist Economics*** 4(2): 97-106

עבודת בית (ב)

** Barbara Franzoi. 1987. "'... with the wolf always at the door': women's work in domestic industry in Britain and Germany." In: Boxer and Quataert. (eds.) ***Connecting Spheres***. NY: Oxford University Press. Pp. 146-155.

לפתוח עסק בבית – יזמות והמרחב הביתי.

Eileen Boris. 1994. ***Home to Work: Motherhood and the Politics of Industrial Homework in the United States***. 1980-1990 בשנות לבן צווארון

עבודת בית בבית של אחרים

ארנרייך, ברברה. 2006. "עוזרת בהזמנה". מתוך: **האשה הגלובלית, בעריכת ברברה ארנרייך וארלי ראסל הוכצילד ת"א: בבל. מבוא. ע' 111-135.

דבורה ברנשטין. 1987. "על המשרתת, העוזרת ועובדת הניקיון: התפתחויות בעבודת הניקיון בחברה הישראלית." **מגמות**, ל 2, ע' 7-20.

עבודת בית רחוק מהבית

** ארנרייך, ברברה וארלי ראסל הוכצילד. 2006. "מבוא". מתוך: **האשה הגלובלית**. ת"א: בבל. עמ' 7-23

Rebeca Raijman, Silvina Schammah-Gesser and Adriana Kemp. 2003. **International Migration, Domestic Work, and Care Work: Undocumented Latina Migrants in Israel**. *Gender Society* 2003; 17; 727-748.

Pierrette Hondagneu-Sotelo and Ernestine Avila Source. 1997. "I'm Here, but I'm There": The Meanings of Latina Transnational Motherhood. ***Gender and Society***, 11(5): 548-571

עבודה מהבית

Sullivan, Cath and Suzan Lewis. 2001. "Home-Based Telework, Gender, and the Synchronization of Work and Family: Perspectives of Teleworkers and their Co-residents." *Gender, Work and Organizations***, 8(2): 123-145.

Halford, Susan. 2006. Collapsing the Boundaries? Fatherhood, Organization and Home-Working. ***Gender, Work & Organization*** 13 (4), 383–402.

הקונפליקט: עבודה בחוץ, עבודה בבית, זמן וכסף

Hartman, Heidi. 1981. "The Family as the Locus of Gender, Class and Political Struggle: the Example of Housework." *Signs*** 6:166-194.

Gayle Kaufman; Peter Uhlenberg. 2000. "The influence of parenthood on the work effort of married men and women." ***Social Forces***, 78(3):931-949.

**Shelley J. Correll, Stephen Benard, and In Paik. 2007. Getting a Job: Is There a Motherhood Penalty? *American Journal of Sociology*, 112(5): 1297–1338.

Hochschild, Arlie. 1997. ***The Time Bind: When Work Becomes Home and Home Becomes Work***. Metropolitan Books. Pp. 15-52.

Izraeli, Dafna N. 1988. "Burning Out in Medicine: A Comparison of Husbands and Wives in Dual-Career Couples." *Journal of Social Behavior and Personality*** 3:329-346.

Hennessey, Judith. 2009. "Morality and Work-Family Conflict in the Lives of Poor and Low-Income Women." ***The Sociological Quarterly*** 50:557–580.

Kvande, Elin. "Work-life balance for fathers in globalized knowledge work. Some insights from the Norwegian context." *Gender, Work & Organization* 16.1 (2009): 58-72.

חלוקה מחדשת וגבולות חדשים: גברים/נשים, גבריות/נשיות, עבודה/פנאי,

צפי סער. האם הגבר הוא האמא החדשה? 18.4.2010

http://www.mouse.co.il/CM.articles_item,1018,209,48342,.aspx

Oriel Sullivan. 2000. The Division of Domestic Labour: Twenty Years of Change? ***Sociology***, 34:3:437-45.

Suzan Lewis. 2003. The integration of paid work and the rest of life. Is post-industrial work the new leisure? [*Leisure Studies*](#), 22, 4: 343 - 345

להכניס לתמונה את ההורים (של ההורים)

Wheelock, Jane and Kathrine Jones. 2002. 'Grandparents Are the Next Best Thing': Informal Childcare for Working Parents in Urban Britain. *Journal of Social Policy*, 31(3):441-463.

סבתות: מה היינו עושים בלעדיהן?

<http://blogs.haaretz.co.il/abbadigitali/364/>

תרופת סבתא: ההורים עובדים והסבים מטפלים בילדים

"ארגונים ידידותיים למשפחה" ו"מדיניות ידידותית למשפחה"

שיח "הגמישות" ושיח "האיזון" (איזון משפחה עבודה/איזון חיים עבודה)

**Glass J. And S. Estes. 1997. "The Family Responsive Workplace" *Annual Review of Sociology* 23:289-313.

Hadas Mandel Moshe Semyonov. 2005. Family Policies, Wage Structures, and Gender Gaps: Sources of Earnings Inequality in 20 Countries. *American Sociological Review*, Vol. 70, December: 949–967.

מיכל פרנקל, דפנה הקר ויעל ברוידא. **משפחות עובדות בחוק ובמשפט: בין ניאולברליזם לזכויות אדם**. עיונים בתקומת ישראל. גליון מיוחד "מגדר בישראל" יש באנטרנט.

תיזות

גרשוני, דרור. 2004 **אבהות חדשה בישראל - פרספקטיבה מיגדרית על גבריות ואבהות**
כמתעצבים בהקשר המוסדי והזוגי. עבודת תיזה, אוניברסיטת בר אילן

גבאי, הילה. 2014 **מנהלות זהויות: 'האם המסורה' מול (?) 'המנהל האידיאלי'**. עבודת
תיזה. אוניברסיטת בן גוריון.

אירה סובל. **אימוץ מדיניות משפחה-עבודה על ידי ארגונים**. עבודת תיזה מ.א. אוניברסיטת
תל אביב.

"הדבר הבא" – תכנית להתמחות מעשית לסוציולוגים ואנתרופולוגים

מס' קורס:

שם המרצה: איילה קיסר-שוגרמן keissars@post.bgu.ac.il

10 שיעורים בסמסטר א' (לפי הפירוט בהמשך): יום ג' 18:15-19:45

3 שיעורים בסמסטר ב' (לפי הפירוט בהמשך): יום ג' 18:15-19:45

מיועד לתלמידי מ.א.

נושא השיעור: "הדבר הבא" היא תכנית המבקשת לסייע לתלמידים להבין את עולם התעסוקה בזיקה לשדה האקדמי אותו הם לומדים. במסגרת התכנית התלמידים לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה ישתלבו בארגונים המקדמים תכניות חברתיות ומדיניות ציבורית. קורס זה ילווה את התלמיד בתקופת ההתמחות. במסגרתו יוצגו תיאוריות הרלוונטיות לגיבוש זהות מקצועית סוציולוגית או אנתרופולוגית יישומית, יתורגם הידע התיאורטי לפעולות קונקרטיות של פיתוח תכניות, ליווי והערכה, ויוצגו כלים מעשיים להשתלבות בשוק העבודה.

דרישות הקורס: כל תלמיד המבקש להשתתף בתכנית מחויב בהתמחות בהיקף של כ-8 שעות שבועיות, ובסה"כ ב-120 שעות עבודה בארגון. נוסף על כך, התלמיד מחויב להשתתף ולקחת חלק פעיל בשיעורים במסגרת קורס זה. התלמידים יתבקשו לקרוא מאמר או דוח אחד לקראת כל שיעור לפי הרשימה הביבליוגרפית. במהלך סמסטר א' יתבקשו התלמידים להציג תרגיל המנתח דילמה, קושי או שאלה מההתנסות המעשית שלהם. בסיום הקורס כל תלמיד יציג מצגת ויגיש עבודה המסכמת תובנות תיאורטיות ומעשיות לגבי עבודתו.

אופן ההוראה: הרצאות פרונטאליות וסדנאות.

מבנה השיעור: במסגרת השיעורים תונח התשתית התיאורטית להתערבות של סוציולוגים ואנתרופולוגים בארגונים. כמו כן, ינותחו ניירות מדיניות ודוחות של מחקרי הערכה, ויערכו מפגשים עם סוציולוגים ואנתרופולוגים המועסקים בארגונים שונים. במהלך סמסטר א' יתאפשר לתלמידים להעלות דילמות, קשיים ושאלות מההתנסות המעשית שלהם, ברבע השעה האחרונה בכל שיעור – ובתיאום מראש עם המרצה.

סמסטר א'

שיעור ראשון (28.10.2014): תשתית תיאורטית להתערבות בארגונים

בשיעור הראשון תונח התשתית התיאורטית להתערבות של סוציולוגים בארגונים חוץ אקדמיים, המבוססת על הצעתו של מייקל בוראווי (2005) להנגיש את הסוציולוגיה למרחב החברתי על-ידי שימוש בארבעה סוגי הסוציולוגיה שהגדיר: סוציולוגיה מקצועית, סוציולוגיה של מדיניות, סוציולוגיה ביקורתית וסוציולוגיה ציבורית. במסגרת השיעור נבחן את חלוקת העבודה הסוציולוגית, תוך זיהוי התרומה הייחודית של כל אחד מתחומים אלה לארגונים, מחד, ויחסי הגומלין ביניהם, מאידך.

מול עמדתו של בוראווי, התומכת במעורבות של סוציולוגים במרחב הציבורי, תוצג עמדתם של סוציולוגים אחרים החוששים מההשלכות השונות, כולל הסכנות, של התגייסות חוקרי מדעי החברה בכלל, וסוציולוגים ואנתרופולוגים בפרט, לשירות המדינה והמדיניות הקיימת.

חומר קריאה:

Burawoy Michael, 2005. "For Public Sociology". *American Sociological Review* 70: 4.

שיעור שני (4.11.2014): הזהות המקצועית של סוציולוגים ואנתרופולוגים בארגונים

בשיעור השני תוצע תפיסת זהות מקצועית ייחודית של סוציולוגים ואנתרופולוגים יישומיים המחברת בין היבטים אינסטרומנטליים לרפלקסיביים. תוצג הפרקטיקה של הסוציולוג כפי שנוסחה על-ידי בורדייה ווקואנט המבוססת על רציונליות, שילוב תיאוריות ואיסוף מידע אמפירי, ספציפי וגולמי, תוך מודעות לגורמים המעצבים את הפעולה של ארגונים בעידן הנוכחי, כגון השיח והפרקטיקות של עקרונות השוק והכלכלה. תפקידו של הסוציולוג היישומי יוגדר כפירוק וניתוח מנגנונים חברתיים בעזרת כלים אלה - בהתייחס לפער בין המדיניות המוצהרת לבין המשמעויות השולטות בפרקטיקות – במטרה להציע פתרונות חלופיים ברי יישום.

חומר קריאה לקראת השיעור:

Bourdieu, Pierre and Loïc Wacquant. 1992. *An Invitation to Reflexive Sociology*. Chicago: University of Chicago Press.

שיעור שלישי (11.11.2014) מודל המשילות הרווח בישראל והמשמעויות הנגזרות לגבי

תפקיד הסוציולוג והאנתרופולוג היישומי

בשיעור זה יבחנו דפוסי הפעולה של ארגונים המקדמים תכניות חברתיות ומדיניות ציבורית. ארגוני החברה האזרחית בישראל ממלאים תפקידים משמעותיים בתהליכים חברתיים מול ובשיתוף המדינה, במימון, ניהול, ייזום ואספקת שירותים חברתיים. מודל המשילות הישראלי מאופיין בריבוי שחקנים וקבוצות אינטרס – ארגונים עסקיים, עמותות וקרנות – ובטשטוש דפוסי פעולה בין הפוליטי, העסקי, הביורוקרטי והאזרחי. כך, מה שנדמה כאזרחי, עשוי לפעול הלכה למעשה על-פי כללי השוק או הביורוקרטיה, ולהיפך. בשיעור נעמוד על תפקידם של סוציולוגים ואנתרופולוגים בקידום תכניות חברתיות ומדיניות ציבורית תוך מודעות ביקורתית לדפוסי הפעולה המאפיינים את השדה הארגוני – בין אם הם גלויים או מוצהרים, ובין אם הם מוסתרים ומשתמעים בפרקטיקות השונות.

חומר קריאה לקראת השיעור:

אסא מרון, 2011. "תהליכים ומגמות של הפרטה בשירותים החברתיים בישראל: דינמיקה של קיצוץ תקציבי, יוזמה פרטית ומיסוד על ידי המדינה"

שיעור רביעי (18.11.2014): הצגת תחומי ההתמחות של התלמידים

בשיעור הרביעי יתבקש כל אחד מהתלמידים להציג את שדה ההתמחות שלו (כ-10-5 דקות כל אחד, בהתאם למספר המשתתפים):

הצגת הארגון והיחידה הארגונית: מהי מהות הארגון המוצהרת והסמויה, מהם יעדיו ושדות הפעולה שלו;

תפיסת התפקיד ומטרותיו: פורמלית, כפי שמוגדרת על ידי הממונים, ובלתי פורמלית, כפי שנתפסת על ידי המתמחה; מהן המשימות האופרטיביות הנדרשות על ידי הממונים, ומהן המשימות שהמתמחה מבקש לקדם בארגון;

קשיים ומחסומים צפויים;

שביעות רצון, עניין ושאיפות.

שיעור חמישי (25.11.2014):

בשיעור זה נמפה ונכיר מגוון של עיסוקים ותפקידים הרלוונטיים לתחומי הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה בישראל.

שיעור שישי (2.12.2014):

בשיעור זה נעסוק בניסוח קורות חיים ייעודיים, תכנון אסטרטגיות לשיווק עצמי ופיתוח נטוורקינג מקצועי.

שיעור שביעי (9.12.2014): סוציולוגיה של מדיניות - מחקרי הערכה בשירות מדיניות ציבורית

השאלה העיקרית המעניינת מתכנני מדיניות רבים ומנהלי תכניות היא מהו האימפקט של מדיניות או תכנית עבודה. בשיעור זה נעסוק בדילמות הנוגעות למציאת קשרים סיבתיים בין תשומות של תכנית לבין תפוקות, ומדידתן. הגישה הפוזיטיביסטית מציעה קשרים חד-חד ערכיים בין התכנון, הפעולה והתוצאה – ואילו הגישה הפנומנולוגית מציעה ריבוי משתנים, והתייחסות למכלול גורמים הקיימים בסביבה ומשפיעים על המהלך. במסגרת השיעור יוצגו אופני השימוש בשיטות מחקר מעורבות אנתרופולוגיות-איכותניות, ובשיטות סטטיסטיות-פוזיטיביסטיות-כמותניות לצורכי הערכה. נבחן מה מבחין ומפריד בין השיטות, מחד, ומהם היתרונות הטמונים בשימוש משולב בהן, מאידך. בעוד שהשיטות הכמותיות פועלות בתוך מערכות ברורות (לכאורה) של מושגים וקריטריונים, הרי שהשיטות האיכותניות מאפשרות פירוק ביקורתי וחשיפת היסוד המדומיין שלהן. הטענה המרכזית שתלווה את השיעור היא כי היכולת של ארגון לקדם פעולות חברתיות תלויה, בעת ובעונה אחת, בהישענות על מערכות של מושגים שגורות וקיימות – למשל על ידי בחינת המידה שתכנית משיגה את יעדיה על-פי אמות מידה שנקבעו מראש – אך גם נשענת על פירוק ובחינה ביקורתית שלהן ובכך עשויה להתאפשר פריצה של השעתוק האוטומטי שלהם.

חומר קריאה לקראת השיעור:

פרידמן יצחק, (2005). *מדידה והערכה של תכניות חברתיות וחינוכיות*. מכון סאלד, ירושלים.

שיעור שמיני (16.12.2014)

בשיעור זה ייערך דיון ביקורתי במחקר להערכת מדיניות משרד החינוך בנושא - "בתי ספר בניהול עצמי" – לאור התשתית התיאורטית להתערבות בארגונים ותפיסת תפקיד הסוציולוג שנדונה בשעורים הראשונים.

חומר קריאה לקראת השיעור:

משרד החינוך והתרבות: מדיניות הניהול העצמי ומתווה היישום.

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/NihulAtzmi/medinyut/eqronot_hamedinyut/perek_01.htm

רז טל, רטנר דוד, קיסר-שוגרמן איילה, מורן נוימן, 2014. מעבר בתי ספר יסודיים לניהול עצמי: תפיסות ועמדות כלפי התכנית בשנת היישום השנייה (תשע"ג). הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה).

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Rama/HaarachatProjectim/Nihul_Atzmi_2013.htm

שיעור תשיעי (23.12.2014) מרצה אורחת –

ד"ר גילי ברוך, מנהלת תכנית כלכלה מקומית מקיימת, בארגון שתיל, תרצה על התכנית שהיא מנהלת בשתיל.

שיעור עשירי (30.12.2014) מרצה אורחת –

עפרה בן ישי אל"מ (במיל"), ראש ממד"ה (מחלקת מדעי ההתנהגות) בצה"ל ודוקטורנטית במחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, תרצה על יעוץ סוציולוגי ביקורתי בתוך ארגון מדינתי - ביורוקרטי- הייתכן? - מערך מדעי ההתנהגות בצה"ל כמקרה בוחן

סמסטר ב'

שיעורים 11-13 (2.6.2015; 9.6.2015; 16.6.2015)

ב-3 השעורים האחרונים יציג כל אחד מהתלמידים תובנות מעבודתו במהלך השנה: הפרזנטציה צריכה לכלול רקע תיאורטי רלוונטי, תיאור השדה הארגוני, דילמות בהתייחס לתחומי ולדרכי ההתערבות, הצעות יישומיות לפעולה ו/או למחקר יישומי.

חזית המחקר בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

102-2-0083 2 נק"ז

ד"ר אורי שויד

(שעת קבלה: יום ב' 15:00 – 14:00)

מטרת הקורס

מטרת הקורס לחשוף בפני התלמידים את הגלגולים העכשוויים של הנושאים ושיטות החקירה בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, וכן להקנות מיומנויות קריאה, ניתוח והערכה של טקסטים בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, בדגש על הערכה חיובית. הקורס יציע מגוון נושאים מהספרות המקצועית העדכנית, ויתנהל ברובו תוך דיון על הדומה והשונה בין זרמים שונים בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה בנות זמננו. עבור כל טקסט ננסה להבין מדוע הוא חשוב, האם הוא טוב, וכיצד ניתן לשפרו.

חובות התלמידים

קריאה שוטפת של פריטי החובה

כתיבת תגובות לקריאה והעלאתם לאתר בזמן.

השתתפות פעילה בדיונים

הצגה קצרה בכיתה של אחד מפרטי הקריאה

הגשת עבודת בית בסוף הקורס.

מהלך הקורס

הקורס מחולק לשלושה שערים, שהגבולות ביניהם מטושטשים. השער הראשון עוסק בפיתוחים תיאורטיים, השני בפיתוחים מתודולוגיים, והאחרון (שהיקפו כחצי מהקורס) בסוגיות תימטיות.

לקראת כל שיעור יש לקרוא את קריאת החובה, ולהעלות תגובות לקריאה באמצעות האתר לפחות 24 שעות לפני השיעור. רוב השיעורים יורכבו מהצגה קצרה של מאמר/ים מתוך קריאת הרשות, ודיון מרכזי במאמר או שניים שכולם קראו, ע"פ הסוגיות המרכזיות שהועלו בתגובות. בנוסף, ברוב השיעורים נארח לכמה דקות מרצה אחר מסגל המחלקה שיספר על מחקריו.

הרכב הציון

60 נקודות עבור הגשת 8 תגובות קריאה לפחות בציון עובר.

10 נקודות עבור הצגת מאמר בכיתה

30 נקודות עבור עבודה מסכמת.

במקרים חריגים ניתן להגיש עבודה מסכמת מורחבת במשקל 40 נקודות במקום הצגה בכיתה.

תגובות לקריאה: לא מדובר בדו"ח קריאה או סיכום. עבור כל פריט בקריאת החובה יש לכתוב תגובה – משהו שאהבתם או שלא, משהו שזה הזכיר לכם, התייחסות לתגובה אחרת שמישהו אחר כבר העלה, וכו'. אין לשלוח יותר מ-400 מילה לפריט (אין מגבלת מינימום). התגובות יקבלו ציון "עובר", אלא אם הם יחשפו היעדר קריאה או חוסר מחשבה קיצוני.

הצגה בכיתה

כל תלמיד יציג מאמר אחד מתוך קריאת הרשות. על ההצגה להעביר את המסר העיקרי של המאמר, לעמוד במסגרת זמנים נוקשה של 10 דקות, ולהתייחס ל-3 השאלות העיקריות – מדוע המאמר חשוב, האם הוא טוב, וכיצד ניתן לשפרו.

עבודה מסכמת

כעבודה מסכמת על כל תלמיד לבחור בין (1) הצעת שיעור לקורס בשנה הבאה (2-8 עמודים) (2) כתיבת סקירה בסגנון Annual Review (עד 10 עמודים) (3) הגשת טיוטה להצעת תיזה. בכל אחת מהאפשרויות יש לכלול התייחסות משמעותית ל-5 פריטים לפחות שפורסמו ב-3 השנים האחרונות.

תוכנית הקורס (שהיא בסיס לשינויים)

שער ראשון: חזית תיאורטית

28/10 – היכרות.

קריאת חובה – אחד מבין:

Gans, H.J. 1992. "Sociological Amnesia: The Noncumulation of normal social science". *Sociological Forum* 7(4):701.

Rabinow, P. 2007 "*Marking Time: On the anthropology of the contemporary*". Introduction. Pp 1-11. Princeton University Press.

(קריאת רשות – השני)

4/11 (אורח: אביעד רז) – החזית התיאורטית

חובה:

Fligstein, Neil and Doug McAdam. 2011. "Towards a general theory of strategic action fields". *Sociological Theory* 29(1):1-26

מצגות כיתה:

Go, Julian. 2013. "For a Postcolonial Sociology." *Theory and Society* 42(1):25–55. אלדד

McDonnell, Erin Metz. 2013. "Budgetary Units: A Weberian Approach to Consumption." *American Journal of Sociology* 119(2):307–50. מאור

Eyal, Gil. 2013. "For a Sociology of Expertise: The Social Origins of the Autism Epidemic." *American Journal of Sociology* 118(4):863–907. גבי

King, Marissa D., Jennifer Jennings and Jason M. Fletcher. 2014. Medical Adaptation to Academic Pressure: Schooling, Stimulant Use, and Socioeconomic Status. *American Sociological Review* Online first. מורן ואירנה

Fassin, Didier. 2013. "WHY ETHNOGRAPHY MATTERS: On Anthropology and Its Publics." *Cultural Anthropology* 28(4):621–46. שרון

Peebles, Gustav. 2010. "the Anthropology of Credit and Debt". *Annual Review of Anthropology* 39: 225-40. שירין

Knott, Kim. 2010. "Religion, Space and Place: The Spatial turn in Research on Religion". *Religion and Society: Advances in Research*. 1:29-43.

11/11 (אורח: שרית הלמן) – התקדמויות תיאורטיות.

חובה:

Swedberg, Richard. 2012. "Theorizing in Sociology and Social Science: Turning to the Context of Discovery." *Theory and Society* 41(1):1–40.

רשות:

ראו שבוע שעבר

שער שני: בין תיאוריה ומתודה

18.11 (אורח: אורי רם) – רמות מדידה

חובה:

Latour, Bruno, Pablo Jensen, Tommaso Venturini, Sebastian Grauwin, and Dominique Boullier. 2012. "'The Whole Is Always Smaller than Its Parts' - a Digital Test of Gabriel Tardes' Monads." *British Journal of Sociology* 63(4):590–615.

וגם

Childress, C. Clayton, and Noah E. Friedkin. 2012. "Cultural Reception and Production: The Social Construction of Meaning in Book Clubs." *American Sociological Review* 77(1):45–68.

25.11 (אורחת: פרן מרקוביץ) – הוויכוח הסוציולוגי על האתנוגרפיה

חובה:

Jerolmack, Colin and Shamus Khan. 2014. Talk is Cheap: Ethnography and the Attitudinal Fallacy. *Sociological Methods and Research*. 43:178-209

רשות: שאר המאמרים ב special section - נופר דניאל ועומר

Douglas Maynard. News from Somewhere, News from Nowhere: on the Study of Interaction in Ethnographic Inquiry. Pp210-218

Karen A. Cerulo. Reassessing the Problem: Response to Jerolmack and Khan. Pp 219-226.

Stephen Vaisey. The "Attitudinal Fallacy" is a Fallacy: Why we need Many Methods to Study Culture. Pp227-231.

Paul DiMaggio. Comment on Jerolmack and Khan, "Talk is Cheap": Ethnography and the attitudinal fallacy. Pp232-235.

Jerolmack and Khan. Towards an understanding of the Relationship Between Actions and Accounts. Pp236-247.

2.12 (אורחת: יוליה לרנר) האתגר הדיגיטלי

חובה:

Ruppert, Evelyn, John Law, and Mike Savage. 2013. "Reassembling Social Science Methods: The Challenge of Digital Devices." *Theory, Culture & Society* 30(4):22–46.

רשות:

McFarland, Daniel A., Dan Jurafsky, and Craig Rawlings. 2013. "Making the Connection: Social Bonding in Courtship Situations." *American Journal of Sociology* 118(6):1596–1649. מיכל ואבי

שער שלישי: נושאים נבחרים בחזית המחקר

9.12 (אורח – ניר אביאלי) אזרחות

חובה:

Charles, Nicole. 2014. Mobilizing the self governance of pre-damaged bodies: neoliberal biological citizenship and HPV vaccination promotion in Canada. *Citizenship Studies*: 17:6-7 – 770-784

וגם אחד מבין:

James, Deborah. 2013. Citizenship and Land in South Africa: From rights to responsibilities. *Critique of Anthropology*:33(1):26-46

Meltzer, Judy. 2013. 'Good Citizenship' and the promotion of personal savings account in Peru. *Citizenship studies* 17(5):641-652

16.12 (אורח – TBA) מחאה.

חובה:

Snow, David A. and Dana M. Moss. 2014. "Protest on the Fly: Towards a theory of spontaneity in the dynamics of protest and social movements". *American Sociological Review Online* first.

רשות:

רם, אורי ודני פילק. 2013. "ה-14 ביולי של דפני ליף: עלייתה ונפילתה של המחאה החברתית". *תיאוריה וביקורת*. 41 : 43-17. נטע ואיתי

רוזנהק, זאב ומיכאל שלו 2013. "הכלכלה הפוליטית של מחאת 2011: ניתוח דורי-מעמדי".
תיאוריה וביקורת. 41 : 141-164. חן ענבל

23.12

התאבדות.

חובה:

Scourfield, Jonathan, Ben Fincham, Susanne Langer, and Michael Shiner.
2012. "Sociological Autopsy: An Integrated Approach to the Study of Suicide
in Men." *Social Science & Medicine* 74(4):466–73.

וגם אחד מבין:

Fisch, Michael. 2013. "TOKYO'S COMMUTER TRAIN SUICIDES AND THE
SOCIETY OF EMERGENCE." *Cultural Anthropology* 28(2):320–43.

Abrutyn, Seth, and Anna S. Mueller. 2014. "Are Suicidal Behaviors
Contagious in Adolescence? Using Longitudinal Data to Examine Suicide
Suggestion." *American Sociological Review* (online)

30.12 (אורח – TBA) גזע

חובה:

M'Charek, Amade. 2013. "BEYOND FACT OR FICTION: On the Materiality of
Race in Practice." *Cultural Anthropology* 28(3):420–42.

רשות:

Thomas, Deborah A., and M. Kamari Clarke. 2013. "Globalization and Race:
Structures of Inequality, New Sovereignities, and Citizenship in a Neoliberal
Era." *Annual Review of Anthropology* 42(1):305–25. טל ונתנאל

Phelan, Jo C., Bruce G. Link, and Naumi M. Feldman. 2013. "The Genomic
Revolution and Beliefs about Essential Racial Differences: A Backdoor to
Eugenics?" *American Sociological Review* 78(2):167–91.

ספי ושירה

6.1 (אורח – TBA)

המפנה המטריאלי.

חובה:

El Or, Tamar. 2012. "The Soul of the Biblical Sandal: On Anthropology and Style." *American Anthropologist* 114(3):433–45.

וגם אחד מבין:

Pierides, Dean, and Dan Woodman. 2012. "Object-Oriented Sociology and Organizing in the Face of Emergency: Bruno Latour, Graham Harman and the Material Turn." *British Journal of Sociology* 63(4):662–79.

Bond, David. 2013. "Governing Disaster: The Political Life of the Environment during the BP Oil Spill." *Cultural Anthropology* 28(4):694–715.

ורשות:

Harris Solomon. 2014. "Taste Tests: Pizza and the Gastropolitical Laboratory in Mumbai". *Ethnos: Journal of Anthropology*. 79(1):19-40. נוי ודורין

13.1 אי שוויון

חובה:

Desmond, Matthew. 2012. "Eviction and the Reproduction of Urban Poverty." *American Journal of Sociology* 118(1):88–133.

רשות:

Chan, Tak Wing, and Vikki Boliver. 2013. "The Grandparents Effect in Social Mobility: Evidence from British Birth Cohort Studies." *American Sociological Review* 78(4):662–78. נטלי וענת

Volscho, Thomas W., and Nathan J. Kelly. 2012. "The Rise of the Super-Rich: Power Resources, Taxes, Financial Markets, and the Dynamics of the Top 1 Percent, 1949 to 2008." *American Sociological Review* 77(5):679–99. ג'סיקה

20.1 סיכום

נושאים נוספים:

סוציוביולוגיה

חובה:

Rose, Nikolas. 2013. "The Human Sciences in a Biological Age." *Theory Culture & Society* 30(1):3–34.

רשות:

Marks, Jonathan. 2013. "The Nature/Culture of Genetic Facts*." *Annual Review of Anthropology* 42(1):247–67.

Willer, Robb, Christabel L. Rogalin, Bridget Conlon, and Michael T.

Wojnowicz. 2013. "Overdoing Gender: A Test of the Masculine Overcompensation Thesis." *American Journal of Sociology* 118(4):980–1022.

סיביות במחקר החברתי

חובה:

Tavory, I. And Timmermann, S. . "A pragmatist approach to causality in Ethnography". Forthcoming in *American Journal of Sociology*.

רשות:

Headstrom P. and P. Bearman 2009. "What is analytical sociology all about? An introductory essay". pp. 3-25 In Headstrom P. and P. Bearman *The Oxford Handbook of Analytic Sociology*. Oxford University Press.

Legewie, Joscha. 2013. "Terrorist Events and Attitudes toward Immigrants: A Natural Experiment." *American Journal of Sociology* 118(5):1199–1245.

אהבה ויחסים במאה ה-21

חובה:

אווה אילוז. 2013. "מדוע האהבה כואבת". ירושלים: הוצאת כתר. (כל הספר)

Kornrich, Sabino, Julie Brines, and Katrina Leupp. 2013. "Egalitarianism, Housework, and Sexual Frequency in Marriage." *American Sociological Review* 78(1):26–50.

סמינר תזה 2014-15

(סמסטר א' עבור שנה ב' לתוכנית המ"א)

ד"ר יוליה לרנר

מטרות: מטרת הסמינר לעודד ולקדם את הכתיבה של עבודה מחקרית במסגרת לימודי המ"א. נעשה זאת על ידי דיון בסוגיות שונות הקשורות בניסוח השאלה והטיעון, איסוף חומר מחקר, ארגון ועבודה עליו, שימוש בספרות קיימת ועוד. בשעורים נדון בעיקר בחומרי המחקר של הסטודנטים המשתתפים בסדנא. הסטודנטים יציגו חלקים מעבודתם בע"פ ובכתב וחבריהם לכיתה יכינו תגובות מסודרות וענייניות. בנוסף לעבודות הסטודנטים נעין בדוגמאות מוצלחות (ולאו דווקא) של כתיבה מחקרית ובדוגמאות של עבודות מ"א באופן ספציפי.

מהלך: לסטודנטים יש תפקיד מרכזי בניהול הסדנא, וסדנא תיבנה בהתאם לשלבים השונים בהם נמצאים הסטודנטים מבחינת התקדמותם במחקר – סיום כתיבת הצעת המחקר, איסוף החומר, בניית ראשי פרקים, עבודה עם ספרות בתחום או ניתוח ממצאים ופיתוח טענה. סטודנטים אשר מציגים את עבודתם יחלקו את חומר הקריאה בשיעור שקודם למועד ההצגה שלהם (קטע מהספרות, קטע מחומר אמפירי, טקסט ניתוח מן התיזה). כדי לקיים דיון ענייני ומועיל הסטודנטים מתבקשים לקרוא את החומרים ולהגיע מוכנים לדיון וכן להשתתף באופן סדיר ופעיל בדיון בכיתה. חוץ מהצגות חומרים שלהם בכיתה, הסטודנטים יגישו מטלה אחת כתובה והיא תהיה עבודה על ראשי הפרקים של התיזה.

שימו לב:

במהלך הסמסטר יתקיימו 7-8 מפגשים, לרוב פעם בשבועיים, יש להשאיר את משבצת הזמן פנויה עבור הקורס.

אין לעשות כול שימוש בטלפונים ניידים במהלך השיעור. השימוש במחשבים ניידים וטאבלטים יהיה לצרכי השיעור בלבד.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 381 }

דרישות הקורס:

- נוכחות סדירה ורצופה, קריאה והשתתפות פעילה בדיון (25%).
- הצגת קטע תיאורטי או חומר אמפירי של התיזה (25%).
- הכנת תגובה להצגת החומר על ידי חבר לכיתה (25%).
- מטלה "ראשי פרקים" (25%).

ציון סופי: השלים/לא השלים

תנאי המעבר:

1. צבירת 75 % לפחות
2. סעיפים א' וב': מותר להעדר מ 10% מן השעורים; סטודנט אשר יגיע לכיתה מבלי לקרוא את החומר הנדרש, מעמדו הוא כשל מי שלא נכח בשיעור.
3. לא ניתן להשלים את הקורס ללא הצגה לכיתה של חומרי התיזה במהלך הקורס והגשת ראשי הפרקים.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר א', תשע"ה (2014-15)
תואר שני

סמסטר ב' – אביב

סמינר קדם תזה 2015

(סמסטר ב' עבור שנה א' לתוכנית המ"א)

ד"ר יוליה לרנר

מטרות: מטרת סמינר זה לעודד ולקדם את הכתיבה של עבודה מחקרית במסגרת לימודי המ"א ולהקנות לסטודנטים מיומנויות אקדמיות מתקדמות הנחוצות לשלב מחקרי זה וביניהם – בחירה וניסוח סוגיה למחקר, קישור נושא המחקר לספרות אקדמית רחבה, איתור, מיון ושימוש בספרות המקצועית, עיצוב המחקר מבחינה מתודולוגית, ביסוס קשרי ההנחיה, התמצאות בתוך העולם האקדמי בישראל ובעולם. נעשה זאת באמצעות תרגילים, דיונים בדוגמאות של עבודות מחקריות, הדרכות למיומנויות נבחרות. בנוסף, נעבוד גם על רעיונות למחקר של המשתתפים בסדנא.

מהלך: לסטודנטים יש תפקיד מרכזי בניהול הסדנה, וסדנא תיבנה בהתאם לשלבים השונים בהם נמצאים הסטודנטים מבחינת התקדמותם במחקר – גיבוש רעיון למחקר התיזה, התחלה של כתיבת המחקר, איסוף החומרים אמפיריים או "טעימה" של השדה, עבודה עם ספרות בתחום. סטודנטים אשר מציגים את עבודתם יחלקו את חומר הקריאה בשיעור שקודם למועד ההצגה שלהם. כדי לקיים דיון ענייני ומועיל הסטודנטים מתבקשים לקרוא את החומרים ולהגיע מוכנים לדיון וכן להשתתף באופן סדיר ופעיל בדיון בכיתה. חוץ מהשתתפות פעילה, ביצוע תרגילים שוטפים והצגת הרעיון המחקרה בכיתה, הסטודנטים יגישו מטלה אחת כתובה בסיום הקורס.

שימו לב:

במהלך הסמסטר יתקיימו 6 מפגשים, לרוב פעם בשבועיים, יש להשאיר את משבצת הזמן פנויה עבור הקורס.

לא יותר כול שימוש בטלפונים ניידים במהלך השיעור. השימוש במחשבים ניידים וטאבלטים יהיה לצרכי השיעור בלבד.

דרישות הקורס:

נוכחות סדירה ורצופה, קריאה והשתתפות פעילה בדיון (25%).

הצגה של רעיון למחקר (25%).

הכנת תגובה להצגת החומר על ידי חבר לכיתה (25%)

ביצוע תרגילים שוטפים ומטלה סופית (25%)

ציון סופי: השלים/לא השלים

תנאי המעבר:

1. צבירת 75 % לפחות

2. הנוכחות בקורס זה הינה הכרחית; סטודנט אשר יגיע לכיתה מבלי להיות מוכן לשיעור מעמדו הוא כשל מי שלא נכח בשיעור.

3. לא ניתן להשלים את הקורס ללא הצגה לכיתה של הרעיון למחקר והגשת המטלה הסופית.

פיתוח ארגוני (OD) - התערבויות ברמת הפרט והקבוצה

יום ג', 16:00 – 18:00

דר' ורדה זילברברג, מכון זיו לפיתוח ארגוני
דרישות מקדימות: קורס בפיתוח ארגוני - אבחון

1. מטרת ותיאור הקורס:

התערבויות בפיתוח ארגוני מתחלקות לרמת הארגון כמערכת, הקבוצה והיחיד. מטרת הקורס הינה להקנות לסטודנטים ידע והתנסות במגוון מתודות התערבות ברמת הפרט וברמת הקבוצה. בקורס זה הסטודנטים ילמדו להשתמש בידע מקצועי פרקטי של התערבויות ברמת הקבוצה והיחיד. נתנסה בסוגי ההתערבויות העיקריות: ייעוץ אישי למנהלים, בניית ופיתוח צוותים ותכניות פיתוח מנהלים. הסטודנטים יקבלו כלים בסיסיים ובאמצעותם יתרגלו התערבויות מתאימות לצרכי הארגון כפי שאובחנו. במהלך הקורס נכיר את האתגרים העומדים בפני ארגונים, יוצגו מגוון תיאוריות ופרקטיקות של התערבות בארגונים ותיבחן התאמת המתודות לסיטואציות וצרכים ארגוניים שונים. המתודות יומחשו וינותחו במהלך המפגשים תוך מתן אפשרות לסטודנטים להכיר ולהתנסות ביתרונות ובחסרונות של כל גישה.

2. תכנית הקורס*:

תאריך שיעור	נושא	קריאה לקראת השיעור
10.3	פתיחה, "היועץ הארגוני מול דרגון" מה עושים אחרי האבחון?	
17.3	פיתוח ארגוני מניין ולאן?	Rothwell & Sullivan (Chap. 1 pp.9-35) זילברברג, ושות' (1996). פיתוח ארגוני בעידן של "פוסט-מודרניזם"

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 387 }

Rothwell, & Sullivan, (2005). Chap. 15&16	התערבויות בארגונים ברמת הפרט והקבוצה – מבוא	24.3
ברמר, (1994). יחסי סיוע: תהליכים ומיומנויות.	יחסי יועץ – נועץ ומקומו של הנועץ – בין קבלה להתנגדות	14.4
Rothwell, & Sullivan, (2005). Chap. 15	התערבות ברמת הפרט	28.4
כ"ץ, ר. (2008)	המחשה של יעוץ אישי או אימון ניהולי או גישור **	5.5
Rothwell, & Sullivan, (2005). Chap. 16	התערבויות ברמת הקבוצה והצוות	12.5
	המחשה של בניית צוות **	19.5
Berson et-al (2004) Raz, A. E. (2009).	התערבות ברמת הקבוצה – פיתוח צוות בסביבה בינלאומית	26.5
	המחשה של פיתוח צוות**	2.6
לוי, ע. (2008). פרק 13, עמ' 235- 244	פיתוח מנהלים ופיתוח מנהיגות	9.6
סער, ד. (1999)	המחשה של פיתוח מנהלים **	16.6
	קפה ידע – סיכום הלמידה בקורס	23.6

* ייתכנו שינויים במהלך רצף השיעורים

** בשיעורים אלו תתקיימנה בכיתה המחשות של סטודנטים

3. מטלות:

3.1 השתתפות

בשיעורים.....25%

3.2 עבודה מסכמת – המחשת התערבות ייעוצית בכיתה (נספח),

יערך על ידי יחידים או זוגות של סטודנטים במהלך הסמסטר ובתיאום

מראש.....75%

4. רשימת קריאה:

קריאת חובה:

ברמר, ל.מ. (1994). יחסי סיוע: תהליכים ומיומנויות. הוצאת אח.

זילברברג, ו. והלוי, י. (1996). פיתוח ארגוני בעידן של "פוסט-מודרניזם", פיתוח ארגוני בישראל

(10), כסלו תשנ"ז נובמבר, עמ' 24 - 17.

כ"ץ, ר. (2008). המדריך הכפול: ייעוץ ממוקד תוצאות coaching ניהולי, אופוס בע"מ.

לוי, ע. (2008). ניהול ומנהיגות, שינוי וחדשנות, רמת גן, רימונים.

סער, ד. (1999). אז מה באמת לומדים שם? סקירה של מודלים מרכזיים לפיתוח מנהיגות,

בתוך: א. גון וא. זכאי (עורכים), מנהיגות ופיתוח מנהיגות, משרד הבטחון – ההוצאה לאור.

Berson, Y., Erez, M., Adler, S., (2004). Global values in MNC culture, and their manifestation in managerial roles. Best Paper Award. The Academy of Management.

Raz, A. E. (2009). Transplanting Management: Participative Change, Organizational Development, and the Glocalization of Corporate Culture, *The Journal of Applied Behavioral Science*, Volume 45 Number 2, June, 280-304

Rothwell, W. J., Sullivan, R. (2005). *Practicing organization development: A guide for consultants* (2nd Ed.). NJ: John Wiley & Sons.

המחשה ביחידים או בזוגות

מטרתה של העבודה לתרגל ולהמחיש התערבות ייעוצית בהתאם לסוגי ההתערבות השונים שילמדו בכיתה. תכנית ההתערבות תתבסס על תשתית אבחונית שתילקח: מעבודת אבחון של אחד המשתתפים (שנעשתה במסגרת הקורס פיתוח ארגוני – אבחון).

סוגי ההתערבות להמחשה:

רמת הפרט: יעוץ אישי או אימון אישי או גישור

רמת הצוות: בניית צוות או פיתוח צוות

פיתוח מנהלים: תכנון תכנית שלמה עם דגש על נושא מסוים והמחשת קטע מתוכה

ההתערבות תתבסס על תשתית אבחונית שתילקח:

מעבודת אבחון של אחד המשתתפים (שנעשתה במסגרת הקורס פיתוח ארגוני – אבחון).

חשוב לשים דגש על ההלימה בין האבחון לבין ההתערבות המוצעת ועל עצם ההתערבות.

הכנה:

יש לשלוח אימייל למרצה עם שם או שמות בני הזוג וסוג ההתערבות המועדף בשבוע

הראשון של הסמסטר. השיבוץ הסופי באחריות המרצה יאושר בשבוע השני.

על כל ממחיש או זוג ממחישים לקבל אישור מהמרצה על תוכן ומבנה ההמחשה עד שבוע

לפני ההצגה בכיתה, בהתאם להנחיות.

כל המחשת התערבות תיערך כ- 45 דק'.

כל המחשה תכלול:

הקדמה - רקע על הארגון והגדרת התפקיד של הסטודנטים בכיתה בסימולציה, 2 – 3

דקות.

הצגת תוכנית ההתערבות ומטרתה לנועץ כחלק מהסימולציה. בתחילת הסימולציה וכחלק

ממנה – הכנת הנועץ (חלק מהכיתה או כולה בתפקיד שהוגדר) 10 – 15 דקות:

הצגת הקשר לתוצאות האבחון (אין הכרח שבחירת ההתערבות תהיה על הנושא המרכזי ביותר שעלה מהאבחון).

הצגת מודל תיאורטי רלבנטי כרציונל לבניית תוכנית ההתערבות.
הקדמה והסבר למה הולך להיות עכשיו והקשר לתכנית ההתערבות כולה.
ביצוע של קטע מייצג מתוכנית ההתערבות, 30 – 35 דקות.

ב ה צ ל ח ה !

פיתוח ארגוני (OD) - אבחון

יום ג', בשעה 14:00 – 16:00

דר' ורדה זילברברג, מכון זיו לפיתוח ארגוני

1. מטרת ותיאור הקורס:

תהליך הפיתוח הארגוני (פ"א) משתת על אבחון הממפה פערים, סיבות וגורמי שורש ומאפשר בחירת האסטרטגיה הייעוצית להתערבות אפקטיבית. מטרת הקורס להקנות לסטודנטים ידע פרקטי וכלים בסיסיים - מושגיים ומתודולוגיים בעריכת אבחון ארגוני. הסטודנטים יקבלו הדרכה לכניסה לארגון ולביצוע של אבחון ארגוני בארגון או יחידה ארגונית ויציגו בכיתה סימולציה של משוב לנועץ.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 392 }

2. תכנית הקורס*:

תאריך שיעור	נושא	קריאה לקראת השיעור
10.3	פתיחה והכרות, המחשה: "היועץ הארגוני מול דרגון"	Rothwell & Sullivan (Chap. 1 pp.9-35)
17.3	תהליך הפיתוח הארגוני, גישת המערכות, מודלים להבנה ואבחון	Harrison & Shirom (chap. 1,2,3) Rothwell & Sullivan (Chap. 10 pp. 271-295).
24.3	כניסה לארגון: גישוש, הכרות, הצגה עצמית, בניית תכנית אבחון	צבר בן-יהושע, והשחר (2000). אצל: יזראעלי, ד. וזוהר, נ. (עמוד 117-147)
14.4	שיחת הכרות עם הנועץ – סימולציות בכיתה	
28.4	איסוף נתונים – שיטות וכלים	Patton, M. Q. (2002). Qualitative Social Work, 1(3), 261-283.
5.5	אבחון הסביבה והאסטרטגיה	פורטר, (2000). (פרקים 1 ו-2)
12.5	אבחון של תרבות ארגונית ושל אתיקה ארגונית	Harrison & Shirom (Chap. 10) Raz, A. E. (2009) Johnson, (2009).. (Chap. 6)
19.5	ניתוח נתונים א' וב'	
26.5	אבחון של משאבי אנוש	Phillips & Phillips, (2009). pp. 12-19
2.6	אבחון סגנונות ניהול	Watkins, (2012). How Managers Become Leaders.
9.6	יחסי יועץ – נועץ ומקומו של הנועץ –	ברמר, (1994). יחסי סיוע: תהליכים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 393 }

ומיומנויות.	בין קבלה להתנגדות	
	הצגת האבחונים בכיתה - סימולציות	16.6
	סיכום הלמידה – אבחון הקורס	23.6

* ייתכנו שינויים במהלך רצף השיעורים

3. מטלות:

3.1 השתתפות

בשיעורים.....20%

3.2 עבודת אמצע - שיחת הכרות עם הנועץ (נספח א')

סימולציות בכיתה - יערך ויוצג בזוגות של סטודנטים בכיתה ב-

14.4.2015.....30%

3.3 עבודה מסכמת – אבחון ביחידה ארגונית (נספח ב'),

סימולציות בכיתה - יערך ויוצג בזוגות של סטודנטים בכיתה ב-

16.6.2015.....50%

4. רשימת קריאה:

קריאת חובה:

ברמר, ל.מ. (1994). יחסי סיוע: תהליכים ומיומנויות. הוצאת אח.
פורטר, מ. א'. (2000). על תחרות. ת"א: מטר (מבוא - פרקים 1 ו-2)
צבר בן-יהושע, נ. והשחר פרנסיס, א. (2000). טבע השותפות בין החוקר למורה, דילמות אתיות במחקר
איכותי, יזראעלי, ד. וזוהר, נ. אתיקה ואחריות חברתית: עיונים ישראליים, הוצאת צ'ריקובר עמוד 117-
147

Harrison, M. A. & Shirom, A (1999). Organizational Diagnosis and Assessment: Bridging theory and Practice. Sage.
Johnson, C. E. (2009). Meeting the Ethical Challenges of Leadership. (3d Ed.). Sage. Chap. 6
Patton, M. Q. (2002). Two decades of developments in qualitative inquiry a personal, experiential perspective. *Qualitative Social Work*, 1(3), 261-283.
Phillips J., Phillips, P. (2009). Measuring return on investment. *Strategic HR Review*. 8 (6), pp. 12-19
Raz, A. E. (2009). Transplanting Management: Participative Change, Organizational Development, and the Glocalization of Corporate Culture, *The Journal of Applied Behavioral Science*, Volume 45 Number 2, June, 280-304
Rothwell, W. J., Sullivan, R. (2005). *Practicing organization development: A guide for consultants* (2nd Ed.). NJ: John Wiley & Sons.
Watkins M. D. (2012). How Managers Become Leaders. *Harvard Business Review* 90 (6) 64-72.

קריאת רשות:

זילברברג, ו. והלוי, י. (1996). פיתוח ארגוני בעידן של "פוסט-מודרניזם", פיתוח ארגוני בישראל
(10), כסלו תשנ"ז נובמבר, עמ' 24 - 17.

רז, א. (2000). תרבות ארגונית. האוניברסיטה הפתוחה.

- Argyris, C., & Schon, D. A. (1996). *Organizational learning II: Theory, method and practice*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Ashkenas, R., Ulrich, D., Jick, T., & Kerr, S. (1995). *The boundaryless organization: Breaking the chains of organizational structure*. SF: Jossey-Bass.
- Cummings, T. G., Worley, C.G., (2009). *Organization Development & Change*, (9th Edition - International Edition). Mason, OH: South-Western Cengage Learning
- Druker, P. (1989). *The new realities*. NY: Harper & Row.
- French, V. L., & Bell, C. H. (1999). *Organizational Development – Behavioral Science Interventions for Organizational Improvement*, 6th edition. NJ: Prentice Hall
- French, W. L., Bell, C. H., & Zawacki, R. A. (2005). *Organization development and transformation: Managing effective change* (6th Ed.). N. Y: McGraw-Hill
- Freedman, A. M. & Zackrison, R. E. (2001). *Finding your way in the consulting jungle: A guidebook for organization development practitioners*. John Wiley & Sons.
- Gellerman, W., Frankel, M. S., & Landenson, R. F. (1990). *Values and ethics in organization and human systems development: Responding to dilemmas in professional life*. SF: Jossey-Bass.
- Hickson, D. J., & Pugh, D. S. (2002). *Management worldwide: The impact of societal culture on organizations around the globe*. London: Penguin.
- Hill, C., & Jones, G. (2004). *Strategic management: An integrated approach* (6th ed.). Boston, MA: Houghton Mifflin.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ה (2014-15)
תואר שני

{ 396 }

נספח א' (30%) – מטלת אמצע- שיחת הכרות עם הנועץ
המטלה תתבצע בזוגות של סטודנטים (מאותה שנה)
נספח ב' (50%) – מטלה מסכמת - משימת אבחון של ארגון או תת-מערכת
המטלה תתבצע בזוגות של סטודנטים (מאותה שנה)

מטרת העבודה

מטרתה של עבודה זו היא לאפשר לכם ליישם את מושגי האבחון שנלמדו בקורס באמצעות
אבחון ארגון או תת-מערכת ארגונית, תוך שימוש במודלים, בכלים ובתיאוריות שנלמדו.
עבודתכם תיבחן על פי הקריטריונים הבאים:
שימוש במגוון מקורות מידע (ראיונות עם בעלי עניין שונים, חומר כתוב, תצפיות);

שיטתיות בניתוח הנתונים ומתן עדות שהמסקנות אכן מבוססות על הנתונים;
היכולת להשתמש בצורה מושכלת בתיאוריות ומושגים מהקורס;
היכולת לעשות אינטגרציה ולהבחין בין עיקר וטפל.
בניית משוב אבחוני והצגתו בכיתה כסימולציה למתן משוב ללקוח הנועץ.

מקור הנתונים

יש לבחור ארגון קטן או תת-מערכת (מחלקה, יחידה, ענף וכו') מתוך ארגון גדול ומורכב יותר. אין לבצע את העבודה במקום בו אחד מחברי הצוות עובד, אלא אם כן מדובר ביחידה אחרת בארגון שבו לא מכירים את הסטודנט וגם הוא לא מכיר את העובדים האחרים. יש לקבל את הסכמת ראש היחידה או הארגון לביצוע האבחון, שיכלול ראיון עובדים ביחידה ובעלי עניין חיצוניים ליחידה ואמצעים נוספים לאיסוף מידע(חומר כתוב, תצפיות וכד'). יש להסביר לראש היחידה שהאבחון משמש כתרגיל לימודי אשר לא יופץ מחוץ לגבולות הקורס, ישנה אפשרות ששמות הארגון והיחידה יישארו חסויים. במידה וראש הארגון או היחידה מבקש לקבל משוב לגבי האבחון - אין לקיים שיחת משוב. מקורות המידע צריכים לכלול ראיונות של מספר עובדים מהארגון, רצוי בדרגים ובתפקידים שונים. בנוסף ניתן להיעזר גם בתצפיות ובחומר ארגוני כתוב, במידה וקיים. יש להביא את החומרים ותמלולי הראיונות לכיתה במועד הצגת האבחון (16.6.2015).

בחירת מודל האבחון

יש לבצע את העבודה על בסיס מודלים וכלים רלוונטיים שנלמדו במהלך הקורס, כאשר הבחירה במודלים צריכה להתבסס על התאמה להקשר ולמאפייני היחידה שבחרתם. ניתן, כמובן, לעשות שימוש ביותר ממודל אחד. יש לנתח לפחות שלוש תת-מערכות של היחידה המאובחנת ואת קשרי הגומלין ביניהן. למשל: אסטרטגיה, מבנה ותרבות וכיצד המצב בכל אחת מהן משפיע על האחרות.

מבנה האבחון

פתיחה הכוללת את תיאור היחידה ומאפייניה הרלוונטיים;
זיהוי בעלי עניין מרכזיים;

תיאור מטרות היחידה כפי שמוגדרות ומוצהרות על ידי בעלי העניין המרכזיים (המצב הרצוי); ניתוח אפקטיביות היחידה ביחס למטרות המוצהרות בהתייחס לפחות לשלוש תת-מערכות שלה (כאמור לעיל) - פערים בין המצב המצוי למצב הרצוי. (ניתוח תוצאות א') בחינת וניתוח הסיבות לפערים תוך התייחסות למודל האבחון שבחרתם (להצביע על הקשר בין סימפטומים לסיבות, על ההשפעות שביניהם וכיוצ"ב – בניית השרשרת הסיבתית). שימו לב שהניתוח צריך להיות אינטגרטיבי ולא רק לסכם את הפערים שמניתם בסעיף הקודם חלק זה הוא לב האבחון. יש לבסס את הניתוח על החומר אשר נלמד בכיתה ואשר מופיע בסילבוס. עליכם להשתמש לפחות בשלושה מקורות. שימו לב - השתמשו רק בתיאורים הרלוונטיים. אין צורך לסכם את הספרות והתיאורים או לצטט. אלא יש להשתמש במושגים בחומר התיאורטי וליישם את הדברים הרלוונטיים לניתוח המקרה תוך אזכור המקור!!! (ניתוח תוצאות ב').

כיווני פעולה אפשריים לשיפור המצב וסגירת הפערים בין המצוי לרצוי (בקצרה).

הנחיות טכניות

את המטלה יש לבצע בזוגות.

יש להכין משוב אבחוני לשם הצגתו בכיתה כסימולציה למתן משוב ללקוח הנועץ. הסימולציות יתקיימו בשיעור ביום 16.6.2015. למועד הסימולציה אנא הביאו לכיתה והציגו למרצה את חומר הגלם שלכם: תמלולים, מסמכים, חלוקה לקטגוריות וכו' אתם יכולים להכין את המשוב בפורמט של מצגת או בכל דרך אחרת שבה הייתם בוחרים אילו הייתם נותנים משוב לנועץ האמיתי. בכל מקרה של חומר כתוב (גם במצגת) הקפידו על כללי ציטוט, מראי מקום ורשימת הביבליוגרפיה, כמקובל בכתיבה אקדמית. אנא הקפידו על ניסוח רהוט, בהיר וענייני.

ב ה צ ל ח ה !

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סמסטר ב', תשע"ה (2014-15)
תואר שני

תואר שלישי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשע"ה (2014-15)
תואר שלישי